

Aleksandr
Beleaev

Traficantul
de Aer

Aleksandr Romanovici Beleaev

(în rus. **Александр Романович Беляев**)

(n. 4 martie 1884, Smolensk - d. 6 ian. 1942, Puşkin)

Scriitor rus, maestru al genului SF.

Deşi a început cariera literară abia la vârsta de 39 de ani, a devenit repede cunoscut atât în URSS cât şi în alte ţări, mai ales datorită romanelor sale ştiinţifico-fantastice:

- Capul profesorului Dowell (1925),
- Ultimul om din Atlantida (1926)
- Insula corăbiilor naufragiate (1927),
- Omul amfibie (1928),
- **Pîinea vesnica (1928),**
- Stăpînul lumii (1929),
- **Traficantul de aer (1929),**
- Steaua KET (1936),
- Ariel (1941).

În total a scris 13 romane

Volumul de faţă cuprinde romanele **Traficantul de aer** (*Продавец Воздуха* 1929) si **Pîinea veşnică** (*Вечный Хлеб* 1928).

ALEKSANDR ROMANOVICI BELEAEV

TRAFICANTUL DE AER

Traducere: M. Cardaş și V. Probeanu

Versiune electronică după textul din
seria Opere alese, volumul II
Editura Tineretului, 1963

Aleksandr Romanovici Beleaev
Продавец Воздуха
1929

I. MELEAGURI BLESTEMATE

„Meleaguri blestemate!” a spus scriitorul V. G. Korolenko despre ținutul Turuhansk. Acest calificativ se potrivește cât se poate de bine și Iakuției. O vegetație săracă, posomorită; în locurile ferite de vînt, cedrii slăbănogi, plop și mesteceni strîmbi; mai departe spre miazănoapte, tufișuri rahitice, mesteceni tîrîtori, arini cu ramurile întinse pe pămînt, iarbă neagră; iar mai departe – smîrcuri și mușchi. Cînd te uiți la acești copaci și arbuști pirpirii, prăpădiți, care se lipsesc nevolnici de pămînt, ai impresia că aceste plante nenorocite ar dori să se ascundă undeva în țărîină ca să se pună la adăpost de vînturile înghețate, să nu mai vadă aceste „meleaguri blestemate”, unde i-a aruncat soarta vitregă. Și de-ar fi după vrerea lor, și-ar smulge din pămîntul înghețat rădăcinile răsucite și s-ar tîrî departe spre miazăzi, spre ținuturile calde, cu soare binefăcător, unde suflarea vîntului e ca o mîngîiere... Dar copacii sînt condamnați să moară acolo unde se nasc; tot ce pot face este să se plece cît mai mult sub loviturile vîntului așteptînd să li se împlinească destinul.

Copacii, dar nu omul. Omul își alege singur calea și soarta: părăsește ținuturile calde, însorite, intimitatea căminului și, dornic de luptă, pornește spre locuri necunoscute, vitrege, ca să biruie natura sau să cadă răpus pe pămîntul rece, lîngă mesteacănul sfrijit, strîmb...

Aceste gânduri triste m-au năpădit fără veste, pe cînd înaintam anevoie cu ajutorul și călăuza mea, iakutul Nikola, de-a lungul fluviului Iana. Baza expediției noastre se afla în „capitala” Iakuției, Verhoiansk, orășel a cărui populație ar putea încăpea prea bine într-o singură casă de mărime mijlocie din Moscova.

Ca aspect Verhoianskul a rămas același cum a fost cu ani și ani în urmă: cîteva zeci de case de lemn, în cea mai mare parte neînvelite și tot atîtea iurte risipite în dezordine pe ambele maluri ale fluviului Iana, într-o depresiune mlăștinoasă, inundabilă, presărată cu bălți întinse. Aproape în fața fiecărei case e o balta „proprie”, dar apa ei e tulbure, nu se poate bea și localnicii sînt nevoiți să-și facă rezerve de gheată ca să aibă apă de băut peste an. Cînd vii pentru prima oară în acest oraș, ai impresia că firmele instituțiilor guvernamentale sovietice, ale magazinelor organizației comerciale din Iakuția și ale diferitelor cooperative sînt singurele semne ale timpurilor noi.

Toate instrumentele mele complicate și scumpe – barografele Richard, microbarografele, anemometrele și barometrele, le-am lăsat la Verhoiansk. N-am luat cu mine decît un mic barometru, un termometru și o giruetă destul de rudimentară, spre marea bucurie a lui Nikola. Pentru el girueta nu era decît o jucărie amuzantă de felul micilor mori de vînt cu care se joacă copiii.

Expediția noastră, al cărei conducător eram, a primit misiunea de a studia condițiile meteorologice de la Polul frigului care se afla prin împrejurimile Verhoianskului, și în special de a cerceta de ce s-a schimbat direcția vînturilor.

De la un timp, meteorologii au observat un fenomen ciudat: alizeele și musonii au început să-și schimbe direcția. În zona ecuatorială vânturile care suflă de obicei de la est spre ecuator au început să se abată spre miazănoapte, și cu cât înaintam spre nord, această abatere era mai accentuată. Cu ajutorul hărților sinoptice¹ s-a constatat că în regiunea Verhoianskului se formase un centru spre care se scurgeau vânturile asemenea unor raze ce se strâng într-un focar uriaș. Toate acestea au dus la schimbarea – ce-i drept nu prea mare – a temperaturii medii: la ecuator ea a scăzut întrucîtva, iar la nord dimpotrivă, a crescut. Acest fenomen era o urmare firească a faptului că vânturile reci care bat dinspre Polul Sud au început să se îndrepte spre ecuator, iar vânturile calde, ecuatoriale – spre miazănoapte. S-au observat și alte fenomene bizare, care deocamdată au fost înregistrate numai de aparatele de mare precizie și de cîțiva ingineri care supravegheau funcționarea unor mașini pneumatice. Aceste observații dovedeau că presiunea atmosferică scăzuse ușor. Același lucru îl arătau și observațiile din care reieșea că a slăbit intensitatea sunetului, în special la mare înălțime (piloții se plîngeau de rateuri la motor chiar la o înălțime de 2000 de metri.

Pare-se că deocamdată oamenii și animalele nu simțeau și nu observau nimic primejdios sau vătămător în aceste tulburări. Dar oamenii de știință care stăteau de veghe în fața aparatelor erau îngrijorați și, nedorind deocamdată să alarmeze opinia publică, căutau să lămu-

¹ Hărți sinoptice – hărți pe care se înseamnă de cîteva ori în 24 de ore situația atmosferică în diferite regiuni și la anumită oră. (N. red. ruse.)

rească cauzele acestor fenomene ciudate Mi-a revenit și mie cîntea să particip la aceste lucrări.

Și în timp ce, la Verhoiansk, intendentul expediției noastre făcea ultimele pregătiri și cumpăra cai și cîini, am hotărît să plec fără nici un bagaj ca să precizez itinerariul expediției. La această latitudine vîntul suflă dinspre vest și est, puternic și uniform, așa încît mă puteam orienta destul de bine și cu instrumentele mele mai simple. Ne-am îndreptat spre lanțul munților Verhoiansk.

Tovarășul meu de drum și călăuza mea, Nikola, era un iakut tipic: brațe subțiri și lungi, picioare scurte și strîmbe, mișcările încete și greoaie. Visa să nu facă nimic, să mănînce mult și să se îngrășe. Dar în ciuda acestui „ideal” era vrednic și conștiincios și putea parcurge kilometri fără să obosească. Natura îl înzestrase cu un optimism viguros, fără de care Nikola n-ar fi putut rezista pe aceste „meleaguri blestemate”. De altfel pentru Nikola locu-i natal nu era de loc blestemat: dacă ai fi stat să-l asculți, pe tot pămîntul nu exista un loc mai bun ca Iakuția și Nikola n-ar fi schimbat mușchii și mestecenii strîmbi din acest ținut pentru palmierii superbi din sud.

Nikola sau pufăia din pipa lui de lemn, sau fredona cîntece despre soarele care strălucește pe cer zi și noapte, despre fluviu, despre o stîncă, despre pasărea ce tocmai trecuse în zbor, într-un cuvînt despre tot ce vedea. Iar ochii săi negri, puțin oblici vedeau multe din cele ce-mi scăpau mie, deși, după cum m-am convins, el nu distingea unele culori: este atît de șters coloritul meleagurilor sale natale încît el vedea lumea aproape la fel de cenușie cum o vedem uneori la cinematograf.

— Foalte bună vala – spuse Nikola scuipînd galben din cauza tutunului. Foalte cald.

Avea dreptate, pentru Iakuția era o vară neobișnuit de caldă. Chiar și noaptea (zic noaptea, deși soarele nu apunea) temperatura nu scădea sub zero grade, iar ziua urca pînă la 30° C, cîteodată și mai mult.

Lăsarăm fluviul în urma noastră și începurăm să urcăm povîrnișul muntelui năpădit de salcie roșie, zadă și lăstăriș de mesteceni. Deși era foarte cald, din cînd în cînd, trebuia să trecem pe gheață sau prin „tarîni” – insule întregi de gheață ce n-au apucat încă să se topească. Crăpături adînci – opera gerului năprasnic din timpul iernii – brăzdau solul ca o rețea deasă, asemenea rețelei de riduri de pe fața lui Nikola.

Era perioada „noptilor roșii”: soarele stacojiu se rostogolea încet la miazănoapte, scaldînd în purpură vîrfurile colnicelor, acoperite cu omăt.

Am trecut cu bine peste un pîrîu de munte și am început să privesc în jur ca să aleg un loc unde să poposim pentru noapte. Deodată Nikola s-a oprit, apoi și-a scos pipa din gură, a scuipat și a spus netulburat:

— Stligă.

— Cine strigă?

— Un om stligă.

Am ciulit urechile, dar nici un sunet n-a ajuns pînă la mine.

— Nu aud nimic – am spus eu.

— Depalte stligă! Nikola făcu cu mîna un semn într-o parte. I s-a întîmplat țeva, totuși.

— Dacă i s-a întîmplat ceva, să-i sărim în ajutor. O fi poate un vînător, atacat de vreo fiară.

— Cum vlei. Să mergem. Dar nu trebuie să te duci la vânătoare dacă nu știi să tlagi cu pușca. Dacă nu știi să tlagi te lîd și țiorile – încheie sfătos Nikola începînd să urce repede.

Abia reușeam să mă țin după el.

Am mers cam un kilometru cînd, în sfîrșit, auzii și eu un strigăt slab. Finețea auzului lui Nikola era într-adevăr uimitoare!

Apoi strigătele încetară și răsunară una după alta două detunături înăbușite.

— Plost mai e. Mai întîi stligă și apoi tlage. Trebuie mai întîi să tlagi – bombănea într-una Nikola.

Ajunserăm în vîrfurile muntelui și zărirăm un luminiș mlăștinos. Smîrcul năpădit de mușchi era mărginit de un perete stîncos. La cîteva metri mai încolo deslușii un om pe jumătate scufundat în mlaștină.

Probabil că omul ne văzuse și el, fiindcă începu să-și agite brațele. Sărind din piatră în piatră alergarăm în ajutorul lui. Îi întinsei țeava puștii mele și omul se prinse de ea cu mîna dreaptă. În stînga ținea un obiect plin de noroi, care semăna cu un bidon cilindric pentru petrol.

— Aluncă ulțiorul! îi strigă Nikola.

Se părea însă că omul nu voia nici în ruptul capului să se despartă de bidon. Icnea, își făcea vînt, își încorda brațul drept, fără să lase vasul din mîna stîngă.

— Aruncă-l pe mal! îi strigă el.

Omul ascultă de sfatul meu și, luîndu-și avînt, aruncă bidonul pe mal, apoi se prinse de țeava puștii cu amîndouă mîinile și încet, încet ieși din smîrc.

Cu greu am reușit să-l scoatem pe mal. Înfățișarea necunoscutului mă surprinse. Fața lui rasă, destul de plină,

te făcea să bănuiești că ai de-a face cu un european. Era îmbrăcat într-un costum de alpinist, plin de noroi, dar de bună calitate, iar pe cap purta o caschetă cenușie.

Văzîndu-se pe mal, întîi apucă bidonul la care se vedea că ține foarte mult, apoi, întinzîndu-mi mîna spuse într-o rusească stîlcită:

— Vă mulțumesc foarte mult. Nici nu speram să-mi vină cineva în ajutor în această pustietate. Ați auzit împușcăturile mele?

— Da, am auzit împușcăturile, iar el, Nikola, a auzit chiar strigătele.

Necunoscutul dădu din cap admirativ în direcția lui Nikola.

— Mi-am pierdut revolverul, dar nu face nimic – continuă el. Bravo, iakutule! Păreți surprins? Fac parte din expediția Societății geografice regale engleze organizată pentru studierea ținuturilor arctice. Sînteți și dumneavoastră om de știință?

— Da, sînt din partea Academiei de Științe a U.R.S.S. N-ați dori să vă uscați hainele? îl întrebai, continuînd să-l cercetez cu atenție.

Obiectul pe care îl ținea în mină nu era un bidon cum am crezut la început, dar nici acum nu-mi puteam da seama ce este. Cilindrul, care avea chiar prin stratul de noroi străluciri de mercur, se termina cu un gît îngust și, judecînd după cît de încordat era brațul omului, atîrna destul de greu.

— Să-mi usuc hainele? Nu, mulțumesc, n-am nevoie. Vă mulțumesc încă o dată.

Ne salută dînd din cap, apoi se întoarse brusc și începu să urce cu repeziciune povîrnișul.

Îl urmăream cu privirea foarte nedumerit. Omul pe care acum cîteva clipe îl salvasem de la moarte ne-ar fi putut arăta mai multă considerație. Cum de-o fi nimerit aici? N-am auzit de vreo expediție engleză prin aceste meleaguri. Și apoi, bidonul acela ciudat...

— Plost de tot. A aluncat levolveleul ca să salveze ulțiorul – își rezumă Nikola părerea despre străin.

Apoi, dus pe gânduri, clătină dojenitor din cap și începu să adune vreascuri pentru foc. Străduindu-ne să-l salvăm pe englez, ne udasem pînă la piele.

— Hei, hei! se auzi deodată glasul necunoscutului.

Cocoțat pe un bloc mare de piatră, năpădit de licheni, ne făcea semne cu mîna.

— Serviciu contra serviciu – strigă englezul. Să nu vă duceți într-acolo – arătă el întinzînd brațul în direcția în care bătea vîntul. Acolo e moartea!

Și salutîndu-ne din nou din cap se făcu nevăzut.

„Ciudat avertisment! gîndii eu. Să nu mergem în direcția vîntului?” Dar, tocmai acesta este itinerariul nostru. Am primit misiunea să cercetez „focarul” spre care converg vînturile din toate colțurile globului pămîntesc.

II. „CAICUL MORT”

Cum ne-am oprit, o puzderie de țînțari se năpusti asupra noastră. Se vede însă că asta nu era nimic în comparație cu mulțimea de țînțari care roiau de obicei aici în timpul verii.

— Totuși, foarte puțin țînțali – constată Nikola. Îi alungă vîntul.

— Dacă și asta e puțin! mormăii eu.

— Tlebuie mult mai mult. Soale nu e, nu se văd munții. Uite, atîta țînțali tlebuie – mă asigură Nikola desfăcînd larg brațele.

Apoi agăță ceainicul deasupra flăcărilor pe un trepied din crengi.

Așteptînd să fiarbă apa, Nikola își aprinse luleaua și se întinse pe pămînt. Îl vedeam îngîndurat. Împotriva obiceiului nici nu cînta și nici nu vorbea. Tăcerea se prelungi destul de mult. Într-un tîrziu, învăluindu-se într-un nor de fum, spuse:

— Plost, totuși. Tale plost.

Se vedea că pe Nikola îl frămînta ceva.

— Ce-i prost, Nikola?

— Cu omul cela... Nu e bine de loc. Mai bine se îneca... De tlei oli vala și de tlei oli ialna am văzut un om la fel.

— Îl cunoști? îl întrebai mirat.

— Nu pe el, dar îi seamănă. Acolo! arată Nikola spre miazănoapte.

Simții că îmi pierd răbdarea:

— Ia mai lasă ghicitorile, Nikola, și spune odată despre ce e vorba.

Și Nikola îmi povesti în limbajul său sărac în cuvinte, dar totuși sugestiv și bogat în imagini, o aventură extraordinară.

Se întâmplase acum trei ani. Nikola împreună cu tatăl și fratele său plecaseră la pescuit, în estuarul Sellah¹. Vara era pe sfârșite. Vîntul mai bătea dinspre țărm, dar sloiurile de gheață care începuseră să apară din ce în ce mai multe în Oceanul înghețat de Nord vesteau apropierea iernii. Nikola i-a sfătuit pe ai săi să se întoarcă mai repede acasă, dar le mergea în plin și tatăl lui Nikola, pescar bătrîn și priceput, nu se grăbea. El îi asigura că atunci cînd va da gerul se va porni un vînt puternic dinspre miazănoapte, care îi va duce repede spre țărm.

Dar deși în agonie, vara nici nu se gîndea să-i cedeze iernii locul, fără luptă. Vîntul sudic bătea tot mai tare și pînă la urmă se dezlănțui furtuna. Pescarii fură tîrîți spre insula Makar. Vîntul smulse mica lor pînză, iar vîsla de cîrmă se frînse lovindu-se de un sloi de gheață. Talazurile înspumate aruncau micul lor caic în toate părțile ca pe o coajă de nucă. Dar pescarii, deprinși cu primejdiile meseriei lor, nu-și pierdură curajul. Gheața le asigura apă de băut, iar pește aveau din belșug. Sufereau ce-i drept de

¹ Estuar în Oceanul înghețat de Nord, la est de gura fluviului Iana (Iakuția). Numele îl are de la Sellah, unul din numeroasele rîușoare din tundră care se varsă în acest estuar. Atît rîul cît și estuarul Sellah sînt bogate în pește. (N. red. ruse.)

frig, dar nu degeaba crescuseră în ținutul cel mai friguros de pe glob. Organismul lor lupta cu îndârjire. Rebegiți de frig, pe jumătate înghețați, glumeau ca să mai prindă inimă.

Dar în ziua a treia s-a întâmplat o nenorocire: caicul lor a nimerit între niște sloiuri de gheață care l-au sfărîmat ca pe o coajă de nucă. Pescarii izbutiră cu greu să se cațare pe un bloc de gheață și să-și continue în felul acesta drumul.

Prezicerile tatălui lui Nikola s-au împlinit întocmai, deși cu întârziere: vîntul ce bătea dinspre uscat se potoli și curînd începu să se simtă suflarea înghețată și egală a nordului. Blocul de gheață pe care se aflau era mînat spre țărm, dar distanța pe care trebuiau să o parcurgă era încă foarte mare. Naufragiații au început să sufere cumplit de foame. Peștele pierise o dată cu caicul, și să prinzi pește cu mîna nu era chiar atît de ușor. Puterile îi părăseau. Marea agitată din cauza schimbării vîntului clocotea în jurul lor. Stropi de gheață îi împrôscau din cap pînă-n picioare. Cîte un val se rostogolea peste blocul de gheață pe care se adăpostiseră.

— Ela tale plost, tlebuia mulit – rezumă Nikola situația.

Într-o noapte – deși în anotimpul acela soarele începe să se ascundă la orizont, nopțile sînt încă foarte luminoase – pescarii văzură „un caic foarte male” venind direct spre ei cu toate luminile aprinse.

Era un vapor uriaș cum nu mai văzuse pînă atunci Nikola. Pescarii începură să strige și să dea din mîini. Vasul se apropie, dar nu se vedea pe punte nici un om. Deoarece însă vaporul se îndrepta direct spre blocul lor de

gheață, pescarii crezură că cei de pe vas îi zăriseră. „De țe nu țipă el?” se întrebă Nikola. Cu cît se apropia, vaporul îi apărea tot mai mare. „Tlebuia să mă uit, uite așa, la el” – spuse Nikola dîndu-și capul pe spate.

Dar bucuria pescarilor fu scurtă. Acum, erau îngroziți: deși prova uriașului vapor era la numai cîteva metri de ei, pe punte nu apăruse nimeni... Peste cîteva clipe chila vaporului se împlîntă în sloiul lor de gheață, despicîndu-l în două. Se auzi un pîrîit asurzitor și un val înghețat îl acoperi pe Nikola. Simți cum îi fuge gheața de sub picioare. Cînd ieși la suprafață nici tatăl și nici fratele său nu se vedeau nicăieri: rămăseseră pe jumătatea sloiului dinspre babord, iar Nikola era în dreapta vaporului... De atunci Nikola nu și-a mai revăzut nici tatăl, nici fratele și nu știe ce s-a întîmplat cu ei.

Nikola se zbătu ca să se țină la suprafață. Peretele de metal al corpului navei trecea prin dreptul său. Nu mai încăpea nici o îndoială: echipajul nu-i zărise... Nikola era condamnat la pieire, dacă nu va reuși să se salveze singur. Presiunea apei îl depărta de vapor, dar, bun înotător, reușea cu un efort supraomenesc să se țină prin apropiere. Cînd trecură prin dreptul său hublourile luminate, Nikola țipă, dar nu se arătă nimeni.

Deodată văzu capătul unui odgon care atîrna de pe punte. Cu riscul ca brațele să-i fie smulse din umeri, Nikola se năpusti să-l prindă, dar un val îl zvîrli cît colo și capătul odgonului trecu numai la o jumătate de metru de brațul său. Nikola își vedea moartea cu ochii. Și totuși nu-i fusese dat să moară. Zări deodată o scară, legănîndu-se chiar deasupra apei. Suindu-se pe o bucată de gheață Nikola se săltă, întinzînd mîinile spre scară.

Bucata de gheață se răsturnă sub greutatea lui, dar Nikola izbutise să se apuce de scară. Era salvat. Se cațără cît de repede putu și se urcă pe punte așteptîndu-se să vadă fețele mirate ale marinarilor.

Cînd colo el fu cel care se miră: pe punte nici țipenie de om! O navă moartă! Numai de jos se auzea surd duduitul mașinilor puternice...

Nikola n-avea de unde să cunoască legenda Olandezului zburător, dar sărmanul iakut fu cuprins de o groază tot atît de mare ca aceea a unui marinar care ar fi nimerit pe această corabie legendară.

De spaimă, Nikola era cît p-aci să sară înapoi în apă. Dar văzînd oceanul dezlănțuit, se răzgîndi.

„Poate oamenii se tem de frig și stau în cabine” – își spuse el și plecă în recunoaștere, furișîndu-se ca un hoț pe scări și prin coridoare. Cabinele erau goale, inclusiv cabina căpitanului. De asemenea nu găsi pe nimeni în timonerie, în compartimentul echipajului și în cambuză.

Spaimei îi luă locul nedumerirea. Dacă a pierit întregul echipaj, ar trebui să se găsească măcar cadavrele celor care au murit ultimii. Iar dacă echipajul ar fi părăsit vasul, el n-ar putea înainta. Întrucît însă vaporul merge, mecanicul, fochiștii și timonierul trebuie să fie la posturile lor.

Nikola coborî, dar nu găsi pe nimeni nici lîngă căldări și nici în sala mașinilor. Avea impresia că vaporul e condus de mîna nevăzută a unui mort. Simți cum i se face părul măciucă. Înnebunit de spaimă se urcă pe punte și se furișă în timonerie. Nimeni! Mînat de groază se repezi în partea cealaltă a corăbiei și aici în sfîrșit văzu un om, stînd la prova, cu capul plecat.

— Ei! Eu sînt!... Tu cine ești?... strigase Nikola cu glasul răgușit.

Dar omul nu se mișcă. Era un spectacol înspăimîntător, ca totul pe acest vas. Nikola simțea dorința arzătoare să vadă măcar o ființă vie și, biruindu-și groaza, se apropie de omul de la prova și-l privi în față. Era mort! Abia acum observă Nikola că trupul neînsuflețit era legat de parapet cu o saulă...

Din descrierea lui Nikola reieșea că mortul semăna foarte mult cu englezul pe care-l scosesem din smîrc: avea și el fața rasă și era îmbrăcat la fel. Abia acum am înțeles de ce părea Nikola atît de abătut: întîlnirea cu englezul i-a adus aminte de cele mai tragice clipe din viața lui.

— Și cînd ai văzut că e mort, ce-ai făcut?

— Am început să ulu ca lupii – răspunse Nikola.

Apoi își continuă povestirea. De cînd e, n-a văzut Nikola nimic mai înspăimîntător decît acest „vapor mort”. În orice caz, pe vapor era cald și uscat. Foamea birui frica și Nikola porni să caute de-ale gurii. Găsi cîteva butoaie cu apă de băut, dar cu alimentele situația era mai proastă. În sfîrșit dibui un sac cu galeți, căzut după niște lăzi goale, și nepretențiosul iakut fu mulțumit.

„Se vede că morții se satură cu apă și mănîncă foarte puțin” – își spuse Nikola și nu fără teamă duse la gură primul galet. Se aștepta ca din spatele său să se întindă o mână descărnată și o voce cavernoasă să-i strige: „Dă-mi înapoi galeții!”

Morții păreau să fie însă băieți de treabă și nu-l împiedică pe Nikola să dea gata vreo zece galeți stropiți cu două carafe pline cu apă.

Acum, după ce se săturase și-și uscase hainele îi mai veni inima la loc. Își alese cabina ce-i păru lui mai bună și, adresînd pentru orice eventualitate cîteva cuvinte de mulțumire morților care s-au arătat atît de buni cu el, se întinse îmbrăcat cum era pe cușeta moale. Ultimul său gînd, înainte de a-l prinde somnul, a fost că vreun spirit ocrotitor trimisese anume pentru el acest vas. Moartea fratelui și tatălui său îl dureau, dar unuia îi e scris să trăiască și altuia să moară!...

Nikola căzu într-un somn adînc și dormi buștean ore în șir. Îl treziră scrișnete și pocnete asurzitoare și legănatul puternic al vasului. La început nu înțelese unde se află. Aducîndu-și aminte în sfîrșit că era pe „caicul mort” sări în picioare. Nu-i mirosea a bine toată această hărmălaie; avea impresia că morții înviaseră și acum joacă ton-toroiul zăngănindu-și oasele. Cuprins de groază, se urcă pe punte.

Vîntul năprasnic și înghețat era cît p-aci să-l doboare. Vasul se legăna puternic. Aruncînd o privire spre prova, înlemni de groază: sloiuri uriașe de gheață dănuiau în jurul vasului izbindu-se și sfărîmîndu-se cu un zgomot asurzitor. Dar altceva îl sperie: prins de un curent puternic, vaporul gonia cu o viteză nebună într-o strîmtoare îngustă străjuită de două stînci abrupte, drept spre un zid vertical de piatră. Morților le ardea de pozne și Nikola se întrebă dacă vasul i-a fost trimis într-adevăr de un spirit ocrotitor...

Nikola se repezi spre mortul legat la prova și apucîndu-l de umeri începu să-l zgîlție atît de tare încît ar fi scos și sufletul din el dacă altcineva nu i-ar fi luat-o înainte.

— Tu țe fați aiți? Nu vezi? țipă Nikola. Întoalce înapoi!

Mortul se prăbuși cu fața înaintea și cascheta îi căzu peste bord, dar nu-i dăde ascultare lui Nikola și vasul continua să gonească drept spre stîncă. Nikola se repezi la cîrmă, dar înțelese îndată că orice ar face ar fi zadarnic: strîmtoarea era prea îngustă. Cu o ultimă licărire de speranță, se urcă pe puntea de comandă și strigă în portavoce:

— Mașinile înapoi! așa cum îl auzise strigînd pe căpitanul vaporului ce circula pe Lena.

Se vede însă că spiritul mecanicului nu voia nici el să i se supună și mașinile duduiău înaintea.

— Sînteți niște ploști! se răstise Nikola la imaginarii săi tovarăși de drum.

Iakutul era deprins să ia hotărîri prompte. Văzînd că nu poate împiedica catastrofa, luă toate măsurile de salvare: coborî ca vîntul scara, aduse pe punte sacul cu galeți, îl azvîrli în barcă, apoi se cățăra și el, așteptînd să vadă ce-o să se întîmple. Și nu așteptă prea mult! Vaporul se izbi de stîncă cu atîta putere, încît Nikola, cu barcă cu tot, fu proiectat pe punte. Zgomotul cumplit al loviturii fu acoperit de vuietul asurzitor al căldărilor care explodaseră și vasul începu să se scufunde. Se culcă pe dreapta și valurile începură să măture puntea. Nikola profită de acest moment pentru a trage în apa mica lui ambarcațiune.

Barca fu prinsă îndată de vârtejuri, iar sloiurile îl împiedicau să vîslească. Trebuia totuși să se depărteze cît mai repede, fiindcă, cufundîndu-se, vaporul l-ar fi atras și pe el în adîncuri. Era un moment extrem de primejdios. Uitîndu-se mereu spre vapor cu coada ochiului, Nikola

reuși încetul cu încetul să ajungă în larg și nimeri un curent care ocolea stînca. Barca lui luneca sprintenă de-a lungul stîncii verticale și coti după colț înainte de a se isca cumplitul vârtej în locul unde se scufundase vaporul.

Nikola era salvat. După două zile ajunse cu barca la insula Makar, iar de acolo, pe gheață – se făcuse iarnă – la țărm.

După ce-și povesti odiseea, Nikola tăcu și, îngîndurat, începu să cioplească un băț cu cuțitul său vînătoresc, cu prăseaua din os de mamut, închipuind un cap lunguiet de ren cu gîtul întins. Nikola știa să meșterească cu multă artă diferite obiecte în os.

Căzui și eu pe gînduri... Povestea cu „caicul mort” era atît de neobișnuită încît părea o născocire. Dar eu îl cunoșteam bine pe Nikola: putea să înflorească o întîmplare, dar nu era un mincinos. Deodată îmi veni o idee.

— Spune, cum se numea vaporul? îl întrebai pe Nikola.

Drept răspuns, plescăi încurcat din buze și clătină din cap, arătînd că nu știe.

— Ai văzut ce scria pe colacii de salvare? Poate îți amintești măcar de prima literă? Cu ce semăna...?

Nikola se gîndi puțin și spuse:

— Cu aceste pirostrii de care e agățat ceainicul – și schiță pe palma întinsă, cu vîrfurile cuțitului, un desen care închipuia destul de bine litera A.

Oare presupunerea mea să fie adevărată?

Îmi aduceam aminte că acum trei ani, un mare capitalist pe nume mister Bailey echipase o expediție care s-a îmbarcat pe spărgătorul de gheață „Arctic”. Expediția a fost admirabil înzestrată cu toate cele necesare pentru cercetări științifice și urma să înainteze de-a lungul țărm-

mului siberian, pînă în Alaska. Pe bord se aflau cîțiva savanți iluștri.

Dar această expediție avu un sfîrșit tragic. Ultimele știri prin radio fură primite de pe spărgătorul de gheață cînd acesta se afla în apropierea capului Borhai. Cîteva zile „Arctic” nu dădu nici un semn de viață, iar apoi lansă semnale de „S.O.S.”. De atunci nu s-a mai auzit nimic despre acest vas. Abia după un an niște pescari au dat pe o mică insulă pustie peste două bărci sfărîmate care aparținuseră spărgătorului de gheață, iar valurile au aruncat pe țărm, nu departe de gura Lenei, un colac de salvare, purtînd inscripția „Arctic”. Pare-se că aceasta era tot ce mai rămăsese din spărgătorul de gheață. Memoria bravilor navigatori a fost cinstită cum se cuvine, numele le-au fost trecute în lungul pomelnic al celor care și-au jertfit viața pentru știință, iar „Arctic” a fost șters de pe lista navelor. Apoi nu s-a mai vorbit de acest naufragiu.

Dar iată că aici, pe aceste „meleaguri blestemate” mi-a fost dat să aud din gura iakutului o poveste care arunca puțină lumină asupra soartei spărgătorului de gheață, învăluind totodată destinul său într-un mister de nepătruns. Ce s-au făcut pasagerii? Cum s-a putut ca acest vas, fără echipaj, să gonească cu toată viteza pe întinderile oceanului? Și cum putea să înainteze, cum puteau funcționa mașinile fără să fie conduse de cineva? Era cu neputință să nu explodeze o căldare sau, și această presupunere era mai plauzibilă, căldările ar fi trebuit să se răcească, focul nefiind alimentat, iar vaporul să se oprească.

Și cine să fie englezul pe care l-am salvat din încleștarea smîrcului? A afirmat că face parte dintr-o expediție

arctică engleză. Dar nu arată de loc ca un om care a naufragiat cu câțiva ani în urmă care a fost nevoit să trăiască atîta timp într-unul din cele mai pierdute colțuri ale lumii. Și, în sfîrșit, ce semnificație are avertismentul său? De ce m-ar amenința un pericol de moarte, dacă aș porni în direcția vîntului? Acest avertisment ascunde și el un mister. Dar nu va reuși să mă sperie! „Să mergem în direcția vîntului” – iată sarcina pe care și-a propus-o expediția noastră.

În tot cazul, trebuie să fiu prevăzător. Prudența cea mai elementară îmi dicta să mă întorc la Verhoiansk și să continui cercetările împreună cu ceilalți membri ai expediției noastre. Dacă aș fi urmat acest gînd înțelept, multe lucruri ar fi luat o cu totul altă întorsătură. Dar curiozitatea și firea mea neastîmpărată de explorator mă îndemna să merg înainte. Amăgindu-mă singur, îmi spuneam că am să mai merg numai câțiva kilometri ca să văd ce primejdie m-ar putea amenința.

— Ceaiul e gata – anunța Nikola, luînd de pe foc ceaiul în clocot.

III. NARA LUI AI-TOION

Osteniți de atîta mers, am adormit adînc cu capetele bine învelite ca să ne ferim de țințari. Cînd Nikola m-a trezit, soarele care nu apunea se afla înspre răsărit. Era dimineața. Vîntul se mai potolise puțin în timpul nopții, dar se înteeți din nou. Bătea uniform, nu în rafale, din ce în ce mai tare.

— Să mergem într-acolo – spusei eu, arătînd direcția în care bătea vîntul.

În fața noastră se înălța un lanț de munți.

— Ial întl-acolo? întrebă Nikola vădit îngrijorat. Tlebuie înapoi. Nu melg mai depalte.

Acest răspuns mă uimi. Neînfricatul și vrednicul Nikola refuza să mă însoțească! Să-l fi speriat cuvintele englezului!?

— Și de ce nu vrei să vii? îl întrebai.

— Un tovalăș al meu și încă un tovalăș au plecat și nu s-au mai întols – răspunse el posomorît. De acolo nimeni nu se mai întoalce. Acolo este nala lui Ai-Toion.

Știam că Ai-Toion – „moșneagul sfînt” – este divinitatea supremă a iakuților. Dar pînă acum nu auzisem niciodată despre nara lui Ai-Toion.

— Oare mai crezi în basmele despre toioni și iori? Și apoi cum poate să-ți fie frică dacă ești cu mine?

— Eu știu că tu – om foarte male. Tu – bolșevic. Dar de acolo nu se întoalce nimeni.

Nikola nu încerca să mă lingusească, spunându-mi „om foarte male” – bolșevic. (Pentru el oricine venea dintr-un oraș mare din Rusia era bolșevic.) Lauda lui era sinceră. Organizația comercială din Iakuția l-a scăpat pe el ca și pe ceilalți iakuți de exploatarea negustorilor care le luau pentru o nimica toată blănurile și îi deprindeau să bea vodcă. Copiii lui învățau la școală, iar doctorii i-au le-cuit nevasta de o boală pe care o abătuse asupra ei un spirit rău – un ior. Toate acestea erau „agitație prin fapte”, pe care Nikola o pricepea cît se poate de bine. Iar cînd omul începe să se îndoiască de puterea zeilor, se clatină și credința în zei. Mi se părea că Nikola nu mai crede atît de mult în zei, considerîndu-i mai curînd o născocire poetică folosită pentru a întruchipa diferite fenomene, așa cum spunem și noi uneori „Fortuna”, sau „Nemesis cea răzbunătoare”, fără să ne gîndim la originea religioasă a acestor cuvinte și păstrîndu-le doar anumite înțelesuri. Zeii lui Nikola, deși pe ducă, nu dispăruseră încă cu desăvîrșire din conștiința lui. Ba dimpotrivă, prindeau viață cînd era pus în fața unui fenomen pe care nu-l înțelegea sau cînd îl îngrozea ceva. Așa se întîmplase și cînd a nimerit pe vaporul morților și așa era pare-se și acum. Frica înăbușea glasul rațiunii și trezea credința primitivă în spiritele rele...

— Ce înseamnă asta: nara lui Ai-Toion?

— O nală ca toate nălile. Ai-Toion lăsuflă, ial acolo – Nikola arăta în direcția muntelui – se află nala lui.

— Dar cum se face că el trage numai aerul în piept fără să-l scoată afară? Nu vezi că vîntul bate tot timpul în aceeași direcție? l-am întrebat eu.

— Ai-Toion e foarte male. O mie de ani, totuși, el tlage aelul în piept și o mie de ani îl scoate afală...

Asistam pare-se la nașterea unei noi legende.

— Prostii! Vino cu mine, Nikola, și ai să te convingi că nu există nici o nară a lui Toion.

Dar Nikola nici gînd să se urnească din loc. Clătina din cap a refuz.

— Nu vii?

— Mi-e tale teamă. Totuși, nu te duce nici tu! îmi spusese el.

Șovăiam. Era primejdios să mă duc singur. Cuvintele englezului nu fuseseră aruncate așa într-o doară. Mă amenința poate într-adevăr un pericol neprevăzut. Dar deodată se trezi în mine amorul propriu. Dacă renunțam, Nikola ar fi putut să-și închipuie că și eu cred în povestea aceasta stupidă, cu nara.

— Dacă nu vrei, mă duc singur! spusei hotărît și începu să urc muntele.

Vîntul bătea din spate, înlesnindu-mi urcușul.

— Nu te du! strigă Nikola în urma mea Nu te du!

Eu însă îmi urmai drumul, fără să întorc capul.

Stîncile erau tot mai înalte, tot mai pieptișe. Am obosit repede și am început să urc mai încet. M-am oprit în fața unui repeziș să-mi trag sufletul. Deodată am auzit pe cineva gîfiind în spatele meu. Am întors capul: era Nikola. Iakutul zîmbea eu gura pînă la urechi, arătîndu-și dinții strîmbi.

— Totuși te-ai dus și m-am dus și eu – mă lămuri el, văzîndu-mă mirat.

— Bravo, Nikola! exclamai bucuros.

Eram nevoit să strig. Vîntul vuia și şuiera atît de tare încît aproape că nu ne auzeam unul pe altul.

— Spune, Nikola, nu ți-e frică?

— Mi-e tale flică, totuși. Să melgem!

Începurăm să ne cățărăm pe stînci. În curînd vîntul smulse girueta de campanie ce-mi atîrna pe spate. Nikola dădu să se repeadă după ea, dar l-am oprit. Vîntul bătea atît de constant, încît mă puteam lipsi foarte bine de giruetă, iar Nikola ar fi putut să cadă în prăpastie, împins de acest vînt turbat.

— Vino încoace! Ține-te de mine! Să mergem împreună! i-am strigat.

Ne-am agățat unul de altul și în felul acesta ajutîndu-ne am putut să ne continuăm drumul. Mergeam puternic înclinați pe spate și totuși nu reușeam întotdeauna să ne ținem pe picioare. Am căzut de multe ori și ne ridicam cu greu. Vîntul era atît de puternic încît aveam impresia că ducem saci plini cu nisip în spinare. Eram learcă de sudoare și ajunși la capătul puterilor. Deși regretam hotărîrea mea pripită, nici nu mă gîndeam să mă întorc. Dar cînd am ajuns aproape de vîrfurile muntelui mi-am dat cuvîntul că îndată ce voi fi văzut ce se petrece de partea cealaltă a lanțului stîncos, vom face cale întoarsă ca să nu ispitim mai mult soarta.

Mica distanță pînă la creasta muntelui a trebuit s-o străbatem tîrîș. Vîntul, compact și apăsător, părea că ne va strivi ca pe niște viermi în orice clipă. Parcă ne aflam în ocean, la mare adîncime și sute de tone de apă ne apă-

sau cu greutatea lor. Ne astupam gura și nasul ca să oprim năvala sufocantă a aerului; expiram cu multă greutate ca bolnavii de astmă.

Știam că pe creastă vîntul o să bată cu mai multă furie. Ca să nu fim tîrîți în prăpastie, am luat unele măsuri de precauție. Am ochit o crăpătură între două stînci și ne-am îndreptat într-acolo ca să putem înainta la adăpostul pereților de granit.

Am străbătut tîrîș această crăpătură îngustă care în mijloc cotește în unghi drept și, în sfîrșit, iată-ne ajunși sus pe creastă. M-am aplecat, m-am uitat în jos și am rămas mut de uimire.

Am văzut un crater uriaș, cu pereții ușor înclinați asemenea craterelor de pe suprafața lunii. Dar ceea ce mă surprinse îndeosebi era povîrnișul acestui crater. Nicăieri o piatră sau o proeminență, parcă fusese șlefuit. Avea forma unei pîlnii complet netede, slab înclinate, iar la mare adîncime, în mijlocul ei se căsca o gaură rotundă, enormă. Oare această pîlnie cu pereții șlefuiți și gaura de pe fundul craterului, avînd forma unui cerc regulat, să fie o operă a naturii? Era greu de crezut.

Ținîndu-se bine de un colț ascuțit al stîncii, Nikola îmi făcu un semn cu mîna și strigă ceva. Nu-i puteam desluși cuvintele și mă uitai în direcția arătată de el. Am văzut un copac care zbura de-a lungul circumferinței craterului, descriind un cerc uriaș, ca prins de vîltoare. Am urmărit copacul cu privirile. El continua să descrie cercuri regulate sau mai precis să zboare în spirală: fiecare cerc era mai mic și trecea sub cel anterior, viteza cu care zbura copa-

cul crescînd mereu. Un fel de Maelström¹ aerian!... Copacul mai descrie cîteva cercuri și dispăru în gaura neagră din fundul craterului.

Iată deci o nouă enigmă. Îmi era clar că puternicul curent de aer se scurge spre adîncul pămîntului. Toate acestea erau de neînțeles și păreau la fel de absurde ca și povestea cu nara lui Ai-Toion.

„Dar unde să fie cealaltă nară din care trebuie să iasă aerul?”

Dar firul gîndurilor mi-l curmă un alt fenomen. Un uriaș bloc de piatră, cîntărind cel puțin o tonă, se smulse dintr-o dată de pe vîrfurile unei stînci, dar nu căzu în jos cum ar fi fost normal, ci parcurse, zburînd în spirală, aproape două treimi din circumferința craterului înainte de a atinge fundul și de a dispărea în gaura rotundă.

„Cît de puternic e vîntul aici!” gîndii eu și mă cutremurai fără voie, închipuindu-mă în locul blocului de piatră.

Ne aflam în fața unui fenomen extraordinar și misterios al naturii și deși nu credeam în existența nării divine, totuși nu-mi mai venea să rîd de legenda născocită de Nikola: ea părea să conțină un grăunte de adevăr. Noi am descoperit, căscîndu-se în scoarța pămîntului, o nară uriașă, care aspiră aerul de pe suprafața planetei.

„Această știre va face senzație în lumea științifică!” îmi spusei eu, vanitos. Dar acum nu e momentul și nici locul pentru asemenea gînduri. Să vedem cum am putea scăpa de această vîltoare aeriană. Desprinzînd cu cea mai mare

¹ Un vijelios curent lîngă insulele Lofoten, în apropierea coastelor nord-vestice ale Norvegiei

prudență un braț, l-am atins ușor pe Nikola pe umăr și i-am făcut semn cu capul că trebuie să ne întoarcem.

„Dar cum se face că această gaură nu se astupă?” mă întrebai intrigat... Dar ceea ce se petrecu în clipa următoare îmi alungă toate gândurile.

Nikola își desprinsese prea repede și imprudent amîndouă mîinile de pe stîncă și deodată, sub presiunea maselor compacte de aer, corpul său începu să lunece repede de pe platforma pe care eram întinși. Abia de avui timpul să-l apuc pe Nikola de picioare, dar simții cu groază că și corpul meu lunecă spre marginea prăpastiei. Încercai să mă agăț cu vîrfurile cizmelor de orice proeminență ca să ne oprim, dar în zadar: lunecam încet, dar implacabil spre marginea prăpastiei. Trupul lui Nikola atîrna pe jumătate în gol. Vîntul îi smulse sacul pe care-l avea în spinare. Sacul

se mai ținea de curele și atîrna orizontal, pe același plan cu capul lui Nikola. Încă o clipă și tot corpul lui Nikola va fi fost suspendat deasupra hăului. Simții deodată că iakutul se smucește ca și cînd ar dori să-și elibereze pi-

cioarele. La început n-am înțeles de ce o face. Nikola întoarse cu un mare efort capul și îmi strigă:

— Lasă!

Un tovarăș credincios și un adevărat bărbat. Dându-și seama că e pierdut vroia ca cel puțin eu să scap cu viață. Nu puteam accepta acest sacrificiu și-l țineam mai departe cu putere de picioare. Trupul lui Nikola se întinse ca o coardă. Sacul cu merinde, de care erau legate ceainicul și instrumentele, se desprinse și zbură spre stîngă de-a lungul marginii giganticei pîlnii. În aceeași clipă Nikola se smuci atît de tare, încît picioarele sale îmi scăpară din mîini. Nikola zbură cu o viteză nebună în urma sacului, ca și cînd l-ar fi urmărit, vrînd să-l prindă. În clipa următoare fui tîrît și eu după Nikola...

Clipe groaznice, care mi s-au întipărit pentru totdeauna în minte! Prima mea impresie a fost că vîntul s-a potolit. Aceasta se datora faptului că acum goneam o dată cu puternicul curent de aer. În același timp am simțit că mediul în care ne aflam devine neobișnuit de compact ca și cînd ne-am fi găsit în adîncul oceanului. Mi-am întins cu un efort supraomenesc brațul, încercînd să mă apuc de marginea craterului. Zburam cam la un metru de peretele stîncos. Acum respiram parcă mai ușor.

Întorcînd capul, m-am uitat la Nikola care zbura înaintea mea. Părea că și el încerca să se prindă de peretele craterului. Deși greoi și neîndemînatic, se răsucea ca un vierme întinzîndu-și brațele lungi și ținînd picioarele depărtate. Izbuti la un moment dat să atingă cu piciorul pentru o fracțiune de secundă peretele stîncos, dar prin aceasta nu făcu decît să-și încetinească puțin zborul. Corpul său descrie o tumbă în aer și se apropie puțin de

mine. Își reluă poziția orizontală. Întinsei mâinile, să-l prind. Dar chiar de n-ar fi fost decît un centimetru depărtare, tot n-aș fi putut să-l apuc deoarece distanța dintre noi rămînea invariabilă. Nu eram în stare să întreprindem nimic.

Între timp sacul descrisese un cerc complet și acum zbura puțin mai jos de locul de unde căzusem. În urma sacului, trecu prin acest loc Nikola, iar apoi, eu. De aproape, peretele craterului nu părea atît de neted. Pe alocuri se vedeau crăpături, adîncituri și proeminențe, dar nu era chip să ne agățăm de ele și chiar dacă am fi reușit puternicul curent de aer ne-ar fi smuls brațul de parcă ar fi fost un picior de muscă. Nu ne rămînea deci decît să ne lăsăm în voia soartei.

Nikola se uită probabil și el, o dată cu mine, în jos să vadă ce ne așteaptă. Gaura rotundă, neagră, ce se căsca în fundul craterului, părea tot mai mare, pe măsură ce ne apropiam de ea, zburînd în spirală, din ce în ce mai repede, mai repede...

Simțeam că-mi pierd cunoștința. Cercurile deveneau tot mai mici. Coboram din ce în ce mai în adînc... Parcă sosise clipa morții. Eram sigur că sînt pierdut: mă voi prăbuși în abis și mă voi zdrobi de fundul de piatră. Zburînd chiar deasupra găurii, izbutii printr-un efort să mă mai uit o dată în jos și – poate era o halucinație – mie se păru că văd un grilaj și lumina unor becuri enorme. Deodată, grilajul începu să se învîrtească, lumina se stinse. Am leșinat...

IV. ÎNTÎLNIRE NEAȘTEPTATĂ

Cînd am început să-mi revin, mi-am simțit în primul rînd corpul: mă durea și mă înjunghia peste tot. Încă înainte de a deschide ochii, am simțit cum mă atinge cineva. Ridicînd cu greu pleoapele l-am văzut pe credinciosul meu tovarăș de drum și prieten, Nikola. La început însă nu l-am recunoscut. În locul hainelor din blană de ren pe care le purta de obicei, avea acum un halat cenușiu de spital.

Eram culcat pe un pat proaspăt înfășat și acoperit cu o pătură pufoasă, cenușie. Mă afluam într-o cameră mică fără ferestre, luminată de un bec ce atîrna în tavan de un fir lung.

— Am sosit! spuse Nikola, salutîndu-mă cu veșnicul său zîmbet.

— Unde, în nara lui Ai-Toion? încercai eu să fac haz de necaz. Ai văzut, Nikola, că nu există nici un fel de nară?

— De unde știi? Poate tocmai asta o fi – răspunse Nikola, arătînd camera cu un gest circular.

— Cu lumină electrică?!

Aici convorbirea noastră fu întreruptă. Ușa se deschise și în cameră intră o fată tînă, îmbrăcată într-un halat alb. „Sora de caritate” – gîndii. Eram convins că mă găsesc într-un spital. Nu-mi puteam explica însă cît timp am zăcut în nesimțire, cum de am scăpat cu viață și cum am nimerit aici.

Sora mă întrebă ceva într-o limbă pe care n-o cunoșteam. I-am arătat prin gesturi că nu înțeleg ce spune și în același timp o cercetam cu atenție. Era tânără, rumenă la față și respira sănătate. Un zulf auriu îi ieșea de sub boneta albă. Fata zîmbi, arătîndu-și dinții regulați, strălucitori și repetă întrebarea în englezește. Înțelegeam puțin această limbă, o citeam chiar, dar n-o puteam vorbi. I-am dat a înțelege prin gesturi că sînt dezolat. Atunci mi-a pus a treia oară întrebarea, de data aceasta în limba germană.

— Cum vă simțiți?

— Mulțumesc, bine – răspunsei, deși, ca să fiu sincer, nu mă simțeam bine de loc.

— Vă doare ceva?

— Mă doare peste tot! Mă simt ca și cum m-ar fi măcinat niște pietre de moară – am răspuns eu.

— Putea să fie și mai rău – spuse fata, zîmbind cu blîndețe.

— Vreți să fiți atît de bună și să-mi spuneți și mie unde mă aflu? am întrebat.

— O să aflați în curînd. Vă simțiți în putere să coborîți din pat?

Am încercat să mă ridic, dar mi-am mușcat buzele de durere.

— Stați liniștit, am să vă aduc acum ceva de mîncare. Și ieși călcînd fără zgomot, în papucii ei moi.

Nikola se simțea mai bine ca mine. E adevărat că ba își freca coastele, ba spinarea, dar în tot cazul era pe picioare. Plimbîndu-se încolo și încioace prin cămăruță, ofta, ținîndu-se de genunchiul drept.

— Lulea s-a dus, tutun s-a dus și tare aș fuma – se plînse el.

Ușa se deschise din nou și intră sora. Era însoțită de un bărbat cam de vreo treizeci de ani, cu fața rasă, îmbrăcat într-un tricou de lînă și încălțat cu sarî – cizme din piele de cal. Îmbrăcăminteia lui m-a făcut să-mi amintesc că mă aflu într-o regiune din apropierea polului. Omul aduse pentru mine și Nikola haine la fel ca ale lui, iar sora – o tavă cu gustarea de dimineață: omletă, tartine și cești cu cacao, aburinde.

— Acum mâncați – spuse ea pe un ton prietenos – iar cînd vă veți putea ridica, îmbrăcați aceste haine și sunați la butonul acesta.

Făcu semn omului în tricou și ieșiră amîndoi din cameră. Am întins mîna după farfuria cu omleta de pe noptieră și am început să înfulec de zor. În ciuda emoțiilor prin care trecusem, Nikola și cu mine am mîncat cu multă poftă. Nikola savura cu voluptate ceașca de cacao. Pînă atunci nu mai băuse așa ceva. Închise ochii de plăcere și plescăind din limbă, sorbea cu înghițituri mari băutura fierbinte.

Se vede însă că la acest spital nu se obișnuia ca bolnavii să zacă prea mult timp în pat. După ce am fost gata cu dejunul, m-am ridicat cu chiu, cu vai și mi-am cercetat corpul. Cineva avusese grijă să mă spele și să-mi puie lenjerie curată. Eram plin de vînătăi, dar n-aveam nici o fractură. Umărul drept se inflamase și mă durea cumplit. Probabil că-mi scrîntisem osul de la umăr, dar fusese pus la loc. Da, a avut dreptate sora, putea să fie și mai rău...

Nikola și cu mine ne-am îmbrăcat, ajutîndu-ne unul pe celălalt și apoi am apăsat pe butonul soneriei de lîngă

ușă. Peste cîteva minute a venit omul în tricou și ne-a făcut semn să-l urmăm.

Am ieșit din cameră și am luat-o pe un coridor lung, circular, luminat de becuri. Pe ambele părți erau uși, cu numere vizibile pe o parte: 32, 33, 34... iar pe cealaltă 12, 13, 14... ca la un hotel sau într-un minister.

Am mers destul de mult cotind mereu. De undeva se auzea un huruit egal, neîntrerupt. Se vede că zgomotul venea de la niște mașini uriașe. Acum înclinam să cred că ne aflăm într-o uzină!

În sfîrșit, ciceronele nostru se opri și bătu la ușa cu numărul 1. Am intrat într-un cabinet spațios, superb mobilat, cu covoare pe jos. Nici această cameră nu avea ferestre. Pereții dispăreau îndărătul dulapurilor cu cărți și numeroaselor planuri. Într-un colț, o casă de fier, iar lîngă un birou masiv, o etajeră pivotantă, plină cu dosare. La biroul luminat de o lampă cu abajur verde ședea un bărbat cu fața rasă și scria ceva. Deodată sună telefonul. Omul întinse mîna și ridică receptorul.

— Hallo! răspunse el la apel și dădu un ordin scurt într-o limbă pe care n-o cunoșteam.

Apoi rezemîndu-se de speteaza fotoliului turnant, se întoarse cu fața spre noi. Purta o haină gri, iar în loc de vestă un tricou de lînă cu un decolteu triunghiular din care se vedea gulerul răsfrînt al cămășii și o cravată în pătrățele. Aveam impresia ca mă aflu în cabinetul unui director de fabrică. După ce i-am examinat hainele m-am uitat la fața omului și nu mi-am putut stăpîni o exclamație de uimire; era englezul pe care-l scosesem din mlaștină.

Se vede că și el era surprins.

— Aha, cunoștințe vechi! exclamă el. Luați loc.

Ne-am așezat lângă birou. Englezul ne privi un minut gînditor, apoi clătinînd dojenitor din cap și lovind ușor cu echerul în masă spuse:

— Văd că nu mi-ați ascultat sfatul.

— Și totuși, deocamdată, mai sîntem în viață – i-am răspuns străduindu-mă să par cît mai degajat.

— Deocamdată! îmi întoarse englezul vorba pe un ton plin de subînțelesuri. Numai din întîmplare nu v-ați zdrobit, în cădere, ca o coajă de ou...

Bătu cîteva clipe darabana cu degetele în masă și deodată întorcîndu-se repede cu fotoliu cu tot se cufundă în hîrtii, ca și cînd ar fi uitat de prezența noastră. Se așternu o tăcere destul de apăsătoare. Apoi, tot atît de brusc se întoarse din nou spre noi.

— Acei care pornesc în direcția vîntului nu se mai întorc! rosti el răspicat, repetînd ceea ce-mi spusese Nikola. Sau mor înainte de a ajunge aici, sau... acum... Voi însă mi-ați salvat viața. Mă simt îndatorat, și nu vă doresc moartea. Dar... – aici englezul ridică un deget. Se întoarse din nou pe jumătate, așternu în grabă cîteva rînduri pe o foaie de hîrtie și întrebă: Cum vă cheamă și cine sînteți.?

— Numele meu e Klimenko, Gheorghi Petrovici. Iar pe el îl cheamă Nikola.

Englezul nota cu grijă răspunsurile mele, de parcă ar fi fost un judecător de instrucție. Apoi mă întrebă cîți ani am, ce funcție dețin, ce am studiat, precum și despre scopul călătoriei (această chestiune părea să-l intereseze cel mai mult). Am socotit că n-are nici un rost să-i ascund adevărul.

— Aș putea să știu cu cine am onoarea? am întrebat la rîndul meu, ca să echilibrez întrucîtva situația.

Englezul pufni și-mi aruncă drept răspuns:

— De ce nu. Aveți onoarea să vorbiți cu mister Bailey...

— Mister Bailey! am exclamat eu surprins. Acela care a echipat expediția de pe „Arctic”? Așadar, n-ați pierit?

— Pentru toți cei de colo de unde bate vîntul, sînt mort. Pentru dumneavoastră însă, după cum vedeți... Ia-tă ce vreau să vă spun, mister... Kalimenko...

— Klimenko – l-am îndreptat eu.

Dar mister Bailey nu izbutea să-mi pronunțe corect numele și-l repetă în felul său:

— Dumneavoastră, mister Kalimenko, nu veți mai pleca de aici. Ca și mine sînteți mort pentru cei de acolo, de unde bate vîntul. Mă bucur că sînteți meteorolog. Îmi veți fi de folos. Dar trebuie să aranjăm în așa fel lucrurile încît... tovarășii dumneavoastră să nu vă mai caute.

— Asta e cu neputință. Îndată ce se va afla că am dispărut fără veste, va fi trimisă o expediție în căutarea mea.

— O, știu că vă place foarte mult să căutați oamenii dispăruți! spuse ironic Bailey. Și pe ai voștri și pe străini: Nobile, Kulik, Gorski...

Eram surprins. Se pare că acest Bailey știa tot ce se petrece acolo „de unde bate vîntul”, adică în lumea întreagă. Avea probabil o stație de radio.

— Da, noi nu obișnuim să părăsim pe cei care au nevoie de ajutorul nostru – răspunsei eu pe un ton, fără voia mea, înflăcărat.

— Asta e foarte frumos! acceptă Bailey ironic. Vom potrivi însă în așa fel totul, încît nu veți avea nevoie de ajutorul nimănui. Nu vă alarmați. Am spus doar că am să vă

cruț viața. Dar hainele cu care ați călătorit le vom sfîșia, le vom mînji cu sînge și le vom arunca în drumul celor care vor porni să vă caute. Ați fost sfîșiați de fiare. Fără nici o îndoială! Expediția va face cale întoarsă. Nu vreau să vină nimeni aici... Tu poți pleca – spuse deodată Bailey lui Nikola.

După ce iakutul ieși din cameră, mister Bailey se ridică, făcu cîțiva pași prin cabinet și zise:

— Aș mai avea ceva de discutat cu dumneavoastră.

— Și eu – i-am întors vorba tot mai încercînd să „echilibrez situația”, dacă este posibil așa ceva între un prizonier cum eram eu și omul care ținea în mînă viața mea.

Și ca să nu-i dau timp să deschidă gura, am continuat repede:

— Ați spus că nu vreți ca cineva să afle de existența voastră și să vină aici. Dar asta-i cu neputință! Să admitem că datorită înscenării pe care o puneți la cale se va crede că eu am murit. Dar cercetările științifice nu se vor opri. Nu știu încă cu ce vă îndeletniciți aici, dar sînt de pe acum convins că din vina voastră vînturile și-au schimbat direcția, ceea ce a provocat și schimbarea climei. Deocamdată, populația nu este încă alarmată, dar savanții din lumea întreagă urmăresc de mult, cu îngrijorare, fenomenele ciudate din atmosferă. Mai curînd sau mai tîrziu toată lumea își va da seama că presiunea atmosferică a scăzut. În locul expediției noastre, alte expediții vor porni în direcția vîntului, și vîntul le va conduce în mod inevitabil, pînă atunci.

— Știu asta – îmi răspunse Bailey, dînd semne de nerăbdare. Mai curînd sau mai tîrziu, trebuie să se întîmple acest lucru. Ei vor veni aici și... cu atît mai rău pentru ei.

Iar dumneavoastră... v-am avertizat o dată, dar nu m-ați ascultat. Acum însă, țin să vă previn să nu cumva să încercați să fugiți de aici. Ar putea să vă coste viața. A doua oară n-am să vă cruț. S-o spuneți și iakutului. Ați înțeles, nu? Vă veți bucura de o oarecare libertate, dacă îmi veți da cuvântul... De altfel n-are nici un rost: vă veți convinge singur că de aici nu se poate fugi. Veți avea mult de lucru. Acum puteți pleca, mister Kalimenko. William o să vă arate camera unde veți locui.

Bailey sună. Intră servitorul.

— William, condu-l pe mister Kalimenko în camera numărul 66. La revedere.

— Dați-i voie lui Nikola să stea împreună cu mine.

— Fie – încuviință englezul, după o scurtă gândire. Dar țineți minte: nici un fel de complot. La revedere.

L-am urmat pe William de-a lungul coridorului semi-circular, apoi am coborât cu un etaj și ne-am cufundat într-un adevărat labirint. Mă mira faptul că nu întâlnim pe nimeni. L-am întrebat pe ghidul meu dacă nu mai există și alți oameni pe aici, dar omul nu mi-a răspuns nimic. Poate nu înțelegea nici rusește, nici nemțește. Cred însă mai curînd că pur și simplu n-a vrut să-mi răspundă.

V. CĂZUT DIN CER, DIRECT LA O PRELEGERE

Iată-mă ajuns în „celula mea”. O cameră de cel mult treizeci de metri pătrați și înaltă cam de vreo patru metri. Pereții erau acoperiți cu placaj. O lampă ardea în tavan, iar alta pe birou. La perete două paturi înguste. Cîteva scaune simple completau mobilierul.

După cabinetul luxos al lui mister Bailey, această cameră mi s-a părut mai mult decît modestă. Dar... „putea să fie și mai rău” mi-au răsunit în urechi cuvintele infirmierei și situația mi s-a părut mai puțin jalnică. William plecă. Continuînd să examinez camera, un plan mare care acoperea o jumătate de perete mi-a atras atenția.

Pe o coală de ozalit era înfățișat în secțiune verticală orășelul subteran al lui mister Bailey și, separat, planul fiecărui etaj. Deși desenul nu era însoțit de un text explicativ, mi-am putut face o idee generală despre întreaga construcție. Prin centrul orășelului trecea conducta uriașă, în care căzusem. În jurul conductei erau așezate în cerc încăperi numerotate. Orășelul avea cinci etaje sub nivelul pămîntului și trei etaje chiar în pereții craterului. Dedesubtul etajului opt se vedeau două grote după toate aparențele naturale.

De la conducta centrală pornea, spre dreapta, de-a lungul celui de al cincilea etaj (socotind de sus în jos), o conductă laterală care se termina departe, dincolo de perimetrul locuințelor ieșind în afară. Această conductă mă

intriga în cea mai mare măsură. La început mi-am închipuit că servește la evacuarea aerului care vine de sus. Dar dacă într-adevăr prin această conductă laterală ar fi ieșit o cantitate de aer egală cu cea absorbită, ar fi trebuit să existe la suprafață un al doilea curent contrar și nu s-ar fi înregistrat nici o pierdere de aer. Or, hărțile sinoptice pe care le întocmisem cu multă grijă au arătat că din toate colțurile pământului curenții de aer converg spre un singur centru, fără să întâlnească nicăieri un contracurent.

Admițând că aerul este absorbit în orașul subteran și nu mai iese de acolo, atunci – la naiba! – din cauza presiunii întreaga așezare ar fi trebuit să sară de mult în aer asemenea unui cazan supraîncărcat cu vaporii...

Deodată, se deschise ușa și mă pomenii cu Nikola. După ce închise ușa cu grijă, iakutul oftă, scărpinându-se în cap. Mă așteptam să mă dojenească pentru că nu-i ascultasem sfatul, dar el nici n-a adus vorba despre asta. Mi-a povestit cât de surprins a fost întâlnind pe un coridor pe „cei doi Ivani” – iakuții care dispăruseră acum un an în „nara lui Ai-Toion”.

— Tot mai crezi în povestea cu nara? l-am întrebat.

— Ela mai bine dacă nimeleam în nala lui Ai-Toion decât a iolului ăsta – răspunse Nikola îngrijorat.

Reușise să schimbe câteva vorbe cu cei doi iakuți și aflate că ei lucrează într-o țeavă mare la strângerea și transportarea gunoiului adus de vânt în conducta centrală. Privii planul. Acesta era deci rostul conductei laterale!..

„Cei doi Ivani” s-au plîns lui Nikola că sînt tratați aici ca niște sclavi, nu sînt lăsați să plece nicăieri, dar „hrăniți bine”.

Deodată, auzirăm o bătaie în ușa. Intră William și vorbindu-ne în limba lui necunoscută, și cu gesturi, ne pofti să-l urmăm.

Ne-am supus invitației lui. În coridor, chiar lângă ușa stătea unul dintre iakuți zis „Ivan cel mare”. William i l-a dat pe Nikola în grijă, iar noi am pornit mai departe. Am traversat coridorul, am intrat în cabina ascensorului nr. 50, am urcat un etaj și ne-am oprit în fața ușii nr. 13. William deschisese ușa fără să bată și intrarăm într-o încăpere vastă. După toate aparențele era un laborator. Pe masă, într-o ordine desăvârșită se aflau tot felul de aparate complicate, cu compresoare, țevi de aramă, serpentine și răcitoare. Tot aici erau așezate șiruri întregi de pahare, cupe și alte recipiente. Suprafața lor argintată strălucea la lumina puternică a două lămpi cu arc.

Privind aceste vase care te orbeau prin strălucirea lor, aveai impresia că un moștenitor bogat scosese din cufere argintăria familiei, ca să-și admire comorile. Știam însă că asemenea vase (cu pereții argințați pentru a reflecta căldura) se folosesc pentru experiențe cu aer lichid.

Aer lichid!... Densitatea lui este de opt sute de ori mai mare decât a celui atmosferic. Orășelul lui Bailey nu e oare o întreprindere, unde aerul din atmosferă este transformat în aer lichid?

Cufundat în aceste gânduri nici n-am observat o femeie în halat alb care ședea cu capul aplecat la una din aceste mese. Când și-a ridicat privirea, am recunoscut-o pe sora de caritate. Și ea m-a recunoscut. A zîmbit, citindu-mi nedumerirea pe față.

— Treceți, vă rog, în cabinet. Tata vă așteaptă – îmi spuse sora, arătându-mi o altă ușa.

Am intrat, după ce am bătut la ușă, în camera alăturată. Era aproape tot atît de mare ca prima, dar aici nu se vedeau nici un fel de instrumente. Rafturi pline de cărți acopereau pereții, iar pe biroul mare se găseau vrafuri de foi pline cu formule chimice.

De la birou se ridică în întâmpinarea mea un bărbat blond, cu ochi cenușii și obraji rumeni, foarte înalt. Deși în vîrstă, avea un aer tineresc. Zîmbetul său blajin îmi amintea foarte mult de cel al fetei din laborator. El îmi strînse mîna cu putere, spunînd:

— Mister Bailey și Eleonora mi-au vorbit de dumneavoastră. Avem nevoie de asemenea oameni. Păcat că nu sînteți chimist, dar nu face nimic. Specialitatea dumneavoastră se înrudește destul de mult cu a mea... Ca și mine vă „hrăniți cu aer”, glumi el.

Vorbea atît de firesc de parcă aș fi venit aici din proprie inițiativă ca să le pun la dispoziție cunoștințele și puterea mea de muncă.

— Numele meu e Engelbrecht – se recomandă el. Luați loc, vă rog.

— Engelbrecht! exclamai eu uimit, rămînînd în picioare. Sînteți Svante Engelbrecht? Întreaga lume civilizată a deplîns pieirea dumneavoastră pe spărgătorul de gheață „Arctic”.

— Zvonurile despre moartea mea au fost mult exagerate – repetă celebrul savant suedez butada lui Mark Twain. Da, sînt Svante Engelbrecht în carne și oase.

— Dar de ce... Ce v-a făcut să vă ascundeți?

Engelbrecht se încruntă.

— Stați jos, vă rog – mă pofti el din nou. Sînt inginer șef la întreprinderea lui mister Bailey. Noi producem aici

aer lichid, hidrogen și heliu, obținem din aer azot, oxigen...

— Și ce faceți cu ele? îl întrebai împins de curiozitate.

— Asta îl privește pe patron, pe mister Bailey. Cred că le vinde...

— Dar cum? N-am auzit despre nici o concesiune...

— Aspectul financiar al chestiunii mă interesează prea puțin – se grăbi să mă întrerupă Engelbrecht. N-aveți decît să-l întrebați pe mister Bailey. Am cu el un contract și în afară de laboratoarele mele, nu mă amestec în nimic. Mister Bailey e un om cu inițiative excepțional de vaste și lucrează numai în stil mare. Nu precupețește nimic cînd e vorba să-mi creeze condiții pentru activitatea științifică. Cînd veți cunoaște mai bine munca noastră, o să vedeți că am făcut aici descoperiri științifice extrem de prețioase, necunoscute încă de nimeni. Dacă mister Bailey le comercializează și trage profituri de pe urma lor, asta îl privește. Eu nu mă amestec în afacerile sale – mai repetă o dată savantul, nerăbdător să ajungă la informațiile strict necesare. Nu duc lipsă decît de laboranți. Nici nu am timp să fac singur experiențele. Înseamnă aici toate datele, și atîta tot – spuse Engelbrecht, arătîndu-mi foile de hîrtie pline de formule. Mă ajută fiica mea, Eleonora.

— Sora de caritate?

Engelbrecht zîmbi.

— Aici e și soră de caritate și laborantă. Ea are grijă și de mica mea gospodărie – spuse el cu o nuanță de duioșie în glas. Pricepută la toate! Sper că o să-i ajutați în laborator. Ea vă va pune la curent cu lucrările noastre. Dacă nu vă veți descurca într-o problemă, veniți la mine; am

să vă ajut ori de cîte ori va fi nevoie... Și acum, la lucru! încheie Engelbrecht, întinzîndu-mi mîna. Timpul e prețios.

L-am salutat din cap și m-am întors în laborator.

— V-ați înțeles? întrebă Eleonora.

Mi-am desfăcut brațele a resemnare.

— Stați jos și să ne apucăm de lucru – îmi spuse ea simplu, trăgînd mai aproape un taburet.

M-am așezat cu aerul unui școlar sînguincios. Am fost supus unui adevărat examen.

— Cum se obține aerul lichid?... Hm... hm... Se procedează în felul următor... începui eu, privind părul Eleonorei care scăpa de sub boneta albă. Scăderea de temperatură obținută în urma dilatației aerului este folosită pentru propria lui răcire. Aerul este comprimat treptat pînă la două sute de atmosfere, iar apoi presiunea este redusă brusc la douăzeci. Din cauza dilatației temperatura scade la treizeci de grade sub zero. Procedul se repetă de cîteva ori pînă ce se ajunge la o sută optzeci de grade sub zero. Atunci la o presiune de douăzeci de atmosfere aerul trece în stare lichidă...

„Ce păr frumos are...” – această constatare am făcut-o în gînd, firește.

Eleonora îmi surprinse privirea și înainte de a-mi fi coborît ochii, își îndreptă bucla ce-i scăpase de sub bonetă. Zîmbind aproape imperceptibil îmi spuse cu o gravitate care nu i se potrivea de loc:

— Ați răspuns superficial și nu tocmai exact, dar pentru început, merge. Cunoașteți aparatul acesta?

— E mașina Linde pentru lichefierea aerului – răspunsei, bucurîndu-mă ca un școlar de cîte știu.

Eleonora aprobă din cap.

— Așa e, dar nu e decît o jucărie pe lîngă mașinile complicate pe care le-a construit tatăl meu...

Apoi, examenul continuă.

— Va trebui totuși să vă îmbogățiți mult cunoștințele teoretice. Aerul lichid se obține...

Și fără să-și întrerupă munca începu prima prelegere. Am căutat să-mi concentrez toată atenția, dar gîndurile îmi fugeau mereu în altă parte. În clipa de față mă interesa mai mult cum de-au nimerit ea și tatăl ei în acest orășel subteran; de ce a naufragiat „Arctic”; cine era mortul pe care-l văzuse Nikola la prova vasului; ce întrebuintare dă Bailey aerului lichid, care sînt raporturile între el și cei doi Engelbrecht... Întrebările se îmbulzeau cu duiumul în capul meu, dar nu îndrăzneam să le pun profesoarei mele.

— ...Aerul lichefiat e un lichid străveziu, de culoare azurie, foarte mobil și cu o temperatură de minus o sută douăzeci și trei de grade Celsius, la presiune atmosferică normală – continuă Eleonora. Uneori la ieșirea din acest aparat aerul e tulbure din cauza bioxidului de carbon înghețat care se găsește în el într-o cantitate neînsemnată. Dar după ce este trecut printr-un filtru de hîrtie, aerul devine transparent...

„Sărmana fată! Nu duce o viața prea veselă în hruba asta. Oare ea și tatăl ei au acceptat de bună voie acest surghiun?” mă întrebai eu.

— ...Cînd aerul lichid se evaporă, azotul se degajă primul în stare de fierbere, punctul său de fierbere este de minus o sută nouăzeci și patru de grade Celsius, al doilea se degajă argonul... Ce se degajă la evaporarea aerului lichid? mă întrebă ea deodată, surprinzîndu-mi privirea distrată.

— Argonul – am răspuns mașinal.

Îmi suna încă în urechi ultimul cuvînt pe care-l rostise cu vocea ei profundă.

Eleonora se încruntă.

— Nu sînteți atent – mă dojeni ea.

— Nu vă supărați, dar am picat din cer abia acum cîteva ore. Cred că e normal ca după această călătorie neobișnuită pe calea aerului să fiu buimăcit, pomenindu-mă deodată la o prelegere despre aerul lichid...

Pe fața severei mele profesoare înflori un zîmbet. Și, neputîndu-se stăpîni, începu să rîdă cu poftă, zglobie ca un copil.

— Așa e, aveți dreptate, trebuie să vă odihniți și să vă mai reveniți.

M-a bucurat foarte mult această „recreație” și m-am grăbit s-o întreb:

— Spuneți-mi, vă rog, cum de am rămas în viață?

— V-au observat din întîmplare în timpul zborului. Ventilatoarele au fost oprite și ați aterizat destul de lin pe primul grilaj. Conducta este prevăzută cu o serie întreagă de site pentru reținerea gunoiului. Veți înțelege toate acestea cînd o să vizitați instalația. Mîine e duminică și am să v-o arăt chiar eu.

— Și încă o întrebare...

Dar Eleonora se adîncise din nou în munca ei.

— Duceți-vă să vă odihniți – îmi porunci ea blînd.

Pe fața mea se citea probabil multă părere de rău, pentru că tînără fată se grăbi să adauge cu obișnuitul ei surîs plin de bunătate:

— O să ne mai vedem astăzi, la bibliotecă, după ora șase. E la etajul doi, camera patruzeci și unu.

Apoi mă salută din cap și își reluă, concentrată, lucrul. M-am întors în camera mea...

VI. ORĂȘELUL SUBTERAN

În ziua a doua a captivității mele, am cercetat destul de amănunțit orășelul. Eleonora îmi dădu cu dragă inimă toate explicațiile necesare.

La primul etaj (etajele se numărau aici începînd de sus), se aflau camerele personalului administrativ. Aici locuiau inginerii, personalul tehnic superior, mister Bailey, cei doi Engelbrecht și... ofițerii.

— Ofițerii? întrebai surprins.

Eleonora tăcu, încurcată. Se vede că-mi spusese mai mult decît se cădea și acum nu știa cum să-și repare greșeala.

— Un orășel atît de mare ca al nostru nu poate rămîne fără pază – îmi răspunse în cele din urmă. Avem aici un fel de miliție sau dacă vreți un corp de pază. Pe cei care-l conduc, noi îi numim ofițeri... Dar vă rog să nu afle nimeni că v-am spus-o. Mister Bailey m-a rugat să nu vă vorbesc despre paza noastră, dar m-a luat gura pe dinainte... Bine zis: limbă de muiere! spuse ea înciudată.

Am promis că voi fi mut ca peștele.

— Și e mare corpul ăsta de pază? am întrebat.

Dar Eleonora mă asigură că nu mai știe nimic altceva despre forțele armate ale orășelului.

— Etajele le numărăm de sus în jos – continuă ea să-mi explice structura ciudatului orășel. La etajul al doi-

lea, în cele două cercuri exterioare, locuiește personalul de calificare medie.

Întrucît și camera mea se află la acest etaj, am întrebat-o făcînd pe supăratul:

— Ca mine, de pildă?

— Da, numai că ceilalți sînt ceva mai bine pregătiți. De-a lungul cercului interior se află bibliotecile și laboratoarele. Etajul al treilea este rezervat muncitorilor. Tot acolo se află depozitele cu alimente, bucătăriile, cantinele, băile, cluburile, cinematograful...

— Cum, aveți și cinematograf?

— Și cinematograf și teatru. De ce vă mirați? Dacă n-am avea distracții, mulți ar muri aici de plictiseală.

— Dacă se plictisesc n-ar fi mai simplu să fugă?

Eleonora se prefăcu că n-aude întrebarea mea.

— Al patrulea etaj, sau primul sub nivelul solului e ocupat de mașinile care prelucrează aerul lichid în azot sub formă de amoniac, acid azotic și ceanamidă – substanță foarte prețioasă pentru industrie și agricultură.

Vorbea fără să se oprească, temîndu-se parcă să n-o întrerup din nou.

— La noi se fabrică anual peste un milion de tone de acid azotic și mărim mereu producția. Pe lîngă aceasta obținem și oxigen. Într-unul din sectoarele de la etajul patru se triază materialul care vine dinafară prin conducta principală. La nivelul etajului patru, conducta este prevăzută cu un sistem întreg de site începînd cu cele mari prin ochiurile cărora poate trece un om și terminînd cu altele atît de dese încît prin ele nu trece nici praful.

— Care va să zică Nikola și cu mine am fost și noi „tri-ați”?

— Bineînțeles. Cîteodată nimeresc în conductă cele mai neașteptate obiecte și tot felul de vietăți. Conducta absoarbe în mare cantitate copaci întregi. Uneori, vîntul aduce cedri uriași smulși cu rădăcină cu tot, brazi, pini, brazi albi, zadă. Tot acest material este folosit ca lemn de foc. Primăvara și toamna, în timpul migrațiunilor, nimeresc în conductă o sumedenie de păsări. O parte din ele le congelăm, pregătind rezerve pentru un an, iar altă parte este transformată prin răcire, cu ajutorul aerului lichid, într-o piatră sfărîmicioasă care apoi se macină pînă se transformă în praf și se păstrează în depozite, sau se exportă, poate. Adeseori nimeresc în conductă mici sălbaticiuni patrupede și chiar animale mai mari cum ar fi vulpile polare. De cîteva ori au poftit pe la noi venind pe calea aerului urși albi, ba chiar și un tigr! Pe la etajul cinci trece conducta prin care sînt aruncate afară, pneumatic, resturile inutilizabile ce vin aici de la etajul patru. În toate etajele subterane – de la al patrulea pînă la al optulea – aerul din atmosferă, absorbit prin conducta centrală, este transformat în aer lichid. Și la fiecare din aceste etaje se găsesc încăperi pentru depozitarea aerului lichefiat. Ele sînt deosebit de numeroase la etajul al șaselea. Cele mai interesante sînt însă etajele șapte și opt. La etajul șapte obținem, cu ajutorul aerului lichefiat, hidrogen lichid a cărui temperatură depășește cu numai douăzeci de grade zero absolut¹. Iar cu ajutorul hidrogenului lichid,

¹ Zero absolut – temperatură la care presiunea gazelor este egală cu zero, ceea ce corespunde cu minus 273°; temperatura cea mai joasă posibilă. (N. red. ruse.

lichefiem heliul. Este procesul cel mai dificil și cel mai complicat. Al optulea etaj este rezervat în întregime heliului lichid, un produs foarte prețios. Pînă acum am strîns sute de mii de litri.

— Dar ce faceți cu aceste cantități colosale?

— Pe noi nu ne interesează operațiile comerciale ale lui mister Bailey – repetă Eleonora cuvintele pe care le auzisem și din gura tatălui ei.

Doream să-i mai pun cîteva întrebări: unde sînt instalate mașinile, ce se găsește în grotele subterane. Dar deodată se auzi soneria care ne chema la masă și nu am mai putut afla nimic în ziua aceea.

Era duminică. Mă plimbam cu Eleonora pe „bulevardul” de la primul etaj – un coridor lung de o formă circulară. Ți se ura să mergi mereu în cerc. Ușile numerotate de pe ambele laturi făceau să te crezi într-o închisoare uriașă. Impresia era accentuată și de faptul că nu vedeai nicăieri ȕipenie de om. Ca și cînd li s-ar fi interzis „deținuților” să se plimbe.

Abia mai tîrziu am aflat că locuitorii orășelului, în special privilegiații de la primul etaj aveau voie să se plimbe prin munții și pădurile din împrejurimi. Se înțelege că printre aceștia nu se afla nici unul care să prefere excursiilor în aer liber interminabilele plimbări în cerc, pe coridorul „închisorii”.

Cînd se auzi soneria, ușile camerelor se deschiseră una după alta și coridorul se umplu de oameni. Mă uitam curios la locuitorii orășelului. Printre ei nu se vedea nici o femeie. Era un oraș al bărbaților și Eleonora părea să fie o excepție, ca pe vremuri fiica căpitanului pe o corabie de corsari. M-a frapat de asemenea că erau cu toții tineri.

Cel mai în vîrstă nu părea să aibă mai mult de treizeci și cinci de ani.

Zadarnic căutam printre ei oameni în uniforme militare. Nu se vedea nici un „ofițer”. Cu toții erau îmbrăcați civil. Dar ținuta lor, precizia mișcărilor vădea educația militară. În orice caz era neîndoios că trecuseră cu toții prin școala de ofițeri.

Eu, nou venit, eram un străin pentru ei. Dar, oameni manierați, nici unul nu mă fixa cu insistență. O salutau politicos pe însoțitoarea mea, îmi aruncau o privire fugitivă și-și vedeau de drum discutînd cu voioșie într-o limbă pe care, din păcate, n-o cunoșteam.

Locuitorii primului etaj aveau cantina lor. Aș fi dat mult să pot pătrunde acolo ca să studiez mai îndeaproape „aristocrația” locală. Dar mister Bailey luase toate măsurile ca să nu vină în contact cu locuitorii orășelului. Astfel, eram obligat să rămîn în laborator după terminarea lucrului, pînă ce toți muncitorii ajungeau în camerele lor. În schimb, începeam lucrul, abia după ce toți muncitorii erau la locurile lor. Pe lîngă aceasta n-aveam acces la nici una din cantine. Masa mi se servea în cameră, iar micul dejun îl luam în laborator împreună cu Eleonora. Duminicile, micul dejun mi se aducea în cameră. Mi-am luat deci rămas bun de la Eleonora și am coborît cu ascensorul la etajul doi.

Eram atît de curios să-i văd pe muncitori, încît am îndrăznit să calc întrucîtva instrucțiunile primite: în loc să intru în cameră, am mai coborît cu ascensorul un etaj și am luat-o pe coridor în întîmpinarea oamenilor care se îndreptau spre cantină. Mulțimea aceasta de oameni m-a surprins. Știam că am în fața mea pe muncitorii adevă-

rați ai orășelului și totuși nu vedeam între ei nici un reprezentant tipic al „rasei” omenești, creată de împărțirea societății pe clase.

Ca aspect exterior muncitorii nu se deosebeau cu nimic de locuitorii etajului superior. Aceleași costume aș zice chiar prea fine, de o croială impecabilă, aceleași maniere elegante. Erau cu toții bine făcuți, cu alură de sportivi, bine antrenați. Mai mult supli decât voinici, și păreau, după înfățișare, oameni instruiți. Numai dacă îi examinai cu multă atenție surprindeai o oarecare deosebire între locuitorii primului și celui de al treilea etaj, o deosebire de nuanță, care se observă, de pildă, și în sînul aceleiași clase sociale, între cercuri conexe, cum ar fi de pildă cercurile burgheziei mijlocii și cele ale marelui finanț, sau între mica nobilime și cercurile ei superioare – marea aristocrație.

Ca și la primul etaj n-am întâlnit aici nici femei și nici bătrîni. Mulțimea era alcătuită exclusiv din bărbați tineri.

Toate acestea m-au uimit și m-au intrigat în cel mai înalt grad. Dar n-am putut rămîne mai mult aici ca să-mi continui observațiile. M-am grăbit să mă întorc la etajul doi. În camera mea l-am găsit pe William. M-a privit bănuitor. I-am spus că din nebăgare de seamă am coborît mai jos cu un etaj.

Am început să mănînc, iscodindu-l pe William pe sub sprîncene. Nu mă îndoiam că era pus să mă spioneze. Dar acum nu asta mă interesa. Îi examinam chipul și îl comparam cu al oamenilor pe care i-am întâlnit în coridoare. Părea puțin mai în vîrstă decât ceilalți, dar și el avea fața unui om care nu s-a lovit de greutăți în viață. I-ar fi stat foarte bine ca director al unei mari întreprin-

deri comerciale. Și iată că acest „director” mă servește la masă ca un lacheu oarecare!

Ciudat era acest orășel, ciudată fabrica lui mister Bailey...

VII. O ÎNCERCARE DE EVADARE, RATATĂ

Munca în laborator își urma cursul ei obișnuit. Peste câteva zile Eleonora mi-a adresat chiar cuvinte de laudă:

— O să ajungeți să lucrați bine – observă ea.

În alte împrejurări și cu altă ocazie aceste cuvinte mi-ar fi făcut multă plăcere. Dar nu mă gândeam de fel să fac aici carieră și să-mi termin viața ca un prea smerit slujbaş al lui mister Bailey. Gîndul la evadare nu mă părăsea nici o clipă. Îl așteptam în chilia mea spartană pe Nikola care venea puțin mai tîrziu și ne țineam în șoaptă conciliabule.

Nikola fusese trimis să lucreze cu ceilalți iakuți în conducta prin care, cu ajutorul presiunii aerului, gunoiul și toate resturile ce se adunau în orașel erau zvîrlite într-o prăpastie foarte adîncă ce se afla în afara craterului. Nikola, care între timp se împrietenise cu bucătarii chinezi și izbutise chiar să se înțeleagă cu ei într-un fel oarecare, mi-a vorbit despre unele particularități ale gospodăriei orașelului.

Aici, totul își găsea o întrebuințare. Aflasem mai înainte de a-mi spune el de rezervele de hrană ce se făceau din animalele ce nimereau în conductă. Carnea proaspătă se procura prin vînătoare. La vînătoare locuitorii orașelului foloseau arme ce funcționau cu ajutorul aerului comprimat. Aici se mai practica și un alt gen de vînătoare foarte interesant: fiarele mari erau ucise cu bombe încărcate cu aer lichid, închis într-un înveliș termoizolant.

Era destul să răsucești „focosul”, pentru ca în interiorul bombei temperatura să crească intens. Aerul lichid se dilata, gazificându-se și bomba aruncată exploda cu atîta forță de parcă ar fi fost încărcată cu dinamită, și rupea fiara în bucăți.

Nikola nu mi-a descris decît efectul produs de aceste arme, dar nu mi-a fost greu să înțeleg mecanismul lor. Aerul lichid nu era singura sursă de energie folosită în orășel. Pentru săparea puțurilor noi se folosea un alt exploziv. O sursă necunoscută de energie pune în mișcare mașinile de mare putere ale acestei întreprinderi neobișnuite. Cînd am cerut explicații Eleonorei, mi-a răspuns:

— Asta nu intră în domeniul meu.

„La această întreprindere sînt prea multe secrete de fabricație, mi-am spus. Acest Bailey, pe lîngă faptul că mi-a răpit libertatea și a făcut din mine un sclav, poate mă pune să muncesc în interesul capitaliștilor englezi... Mai știi!? Poate că întreaga cantitate de aer lichid va deveni la un moment dat în mîinile lor o armă teribilă pe care o vor folosi împotriva noastră? Nu, trebuie să fug cît mai repede; trebuie să previn guvernul de această primejdie prin cel mai apropiat Soviet sau celulă.”

L-am pus pe Nikola să-mi descrie de cîteva ori și amănunțit conducta de evacuare, pentru că planul era prea schematic. Conducta avea cel puțin doi kilometri. Se vede ca la început ajungea pînă la marginea prăpastiei dinafara craterului, dar gunoiul strîns aici cu timpul a prelungit încetul cu inertul platforma din fața conductei și acum ea depășea cu vreo cinci sute de metri peretele abisului. Pe această platformă fuseseră instalate șine pentru vagonele cu care se transporta gunoiul pînă la marginea pră-

pastiei. În locul unde se arunca gunoiul se formase o pantă destul de abruptă. De partea cealaltă peretele prăpastiei era aproape vertical, dar după părerea lui Nikola ne puteam totuși cățăra pe el. În orice caz, numai pe aici puteam fugi.

Am examinat încă o dată cu atenție planul conductei. Deodată, am observat niște semne: acolo unde se termina conducta erau câteva linii, abia vizibile, făcute cu unghia sau poate cu chibrit, înfățișînd niște săgeți îndreptate spre gura conductei, iar deasupra săgeților erau mai multe semne de exclamație.

Ce înseamnă toate acestea? Cine le-o fi făcut? Poate predecesorul meu care locuise în această cameră – un prizonier ca și mine – mă avertiza astfel că dacă mă voi aventura pe acest drum mă amenință o primejdie... Se putea de asemenea ca săgețile să indice direcția vîntului. Știam însă că vîntul bătea dinspre conductă, aruncînd afară gunoiul. Aerul dinafară nu era aspirat decît prin conducta principală. Iar după cîte mă informase Nikola, în timp ce se strîngea gunoiul, și noaptea cînd oamenii dormeau, în această conductă laterală, de evacuare, nu sufla vîntul. În orice caz, nu era altă alegere și întrucît trebuia să avertizez autoritățile de această primejdie n-aveam nici un motiv să mai zăbovesc.

Nikola și cu mine hotărîrăm să nu mai amintim realizarea planului nostru și să pornim la drum chiar în acea noapte, îndată ce orășelul va adormi.

Mă întrebam dacă orășelul e păzit noaptea. Ne-ar fi destul de greu să trecem neobservați, deoarece, după cum aflasem, lumina ardea în coridor fără întrerupere. Pe lîngă aceasta era primejdios să plecăm în costumele

noastre de casă, destul de subțiri. Eram în pragul toamnei și, deși clima se îndulcise, peste noapte putea totuși să dea un îngheț. Prin părțile acelea iarna vine foarte repede. Cît despre provizii, le purtam mai puțină grijă. Deși n-aveam arme, Nikola știa să meșterească arcuri și săgeți și chiar să împletească un soi de plasă din propriul său păr. El cunoștea o mie de metode de prindere a păsărilor, animalelor și peștilor, și cu el n-aveam să mor de foame.

Am stat tăcuți în camera noastră, ciulind urechile la zgomotele îndepărtate. Undeva, adînc sub pămînt, huruia motoarele, iar deasupra noastră se auzea vîntul vuind în conductă. Iată însă că a încetat și acest vuiet; noaptea laboratoarele nu lucrau...

Miezul nopții. I-am făcut semn din cap lui Nikola și am pornit la drum. Nikola mergea înainte. Am parcurs cu bine coridorul fără să întîlnim pe nimeni, am coborît la etajul cinci, aici am urcat o mică scară și ne-am pomenit într-o cămăruță, cît cabina unui ascensor, din care răs-pundea o ușă în interiorul conductei laterale. În cabină moțăia un paznic. M-am tras înapoi. Nikola însă a început să-i vorbească omului, repede și în șoaptă, în limba iakută; îl recunoscuse: era iakutul „Ivan cel mare”. Am înțeles după ton că Nikola insistă să-l convingă de ceva pe Ivan. Acesta însă dădea din cap și refuza, oftînd și scărpinîndu-și bărbuța rară.

— Nu vlea să ne lase – mă lămuri Nikola. Se teme tale și ne sfătuiește să ne întoalcem. I-e fiică să nu-l uțidă.

Apoi se întoarse spre Ivan și încercă din nou să-l convingă. Se pare că Ivan începuse să șovăie. Apoi, cu un gest de resemnare deschise ușa ce da în conductă și trecu primul pragul.

Conducta era largă cît un tunel de cale ferată. Cînd ușa se închise în urma noastră, întunericul deveni de nepătruns. Deși ne străduiam să nu facem nici un zgomot, pașii noștri stîrneau un ecou puternic între pereții căptușiți cu tablă. Aproape de capăt conducta cotea lin și îndată ce trecurăm de cotitură ne apăru lumina palidă a lunii noi... Această lumină m-a emoționat ca un simbol al libertății. Încă cîtiva pași și vom scăpa din închisoare! Chiar de aici simțeam mirosul frunzelor putrede și al mușchiului.

Gura conductei părea tot mai largă. Razele lunii luminau pereții. La capăt am dat de niște benzi de metal întinse de-a curmezișul ca o podișcă. Nikola sta să urce pe această podișcă, dar l-am apucat ce braț și s-a oprit. Mă gîndeam că poate aveam în față o instalație automată de semnalizare. Deși podișcă nu era prea largă, nu puteam sări peste ea. Mă gîndeam cum să ocolim acest obstacol. Nikola nu înțelegea de ce m-am oprit și mă zorea să ne continuăm drumul. Atunci i-am împărtășit temerile melc.

Am stat să ne sfătuim. Nikola a propus următorul plan: el și cu mine o să-l ridicăm pe Ivan, care era mai mic de statură și mai ușor decît noi, și o să-i facem vînt peste podișcă. Apoi Ivan va aduce scînduri sau crengi din care vom dura „punte peste punte” – în așa fel încît să putem trece fără să atingem benzile metalice. Dar Ivan nu voia în ruptul capului să întreprindă această călătorie aeriană: îi era frică să nu se rănească în cădere.

— Am să tlec și așa – ne asigură el. Pieziș, pieziș...

Și, fără să ne dea timp să-i răspundem, Ivan s-a dat cîtiva pași înapoi, și-a luat avînt și s-a repezit înainte pe peretele înclinat al conductei, crezînd că va putea trece

fără să atingă podișcă... Reuși să facă cîțiva pași, dar chiar la margine lunecă pe panta netedă și umedă și căzu cu zgomot cît era de lung, peste benzi... dacă ele erau într-adevăr legate de sistemul de semnalizare, apoi ține-te!

Nu ne rămînea altceva de făcut decît, fără să ne mai sinchisim de podișcă, să fugim după Ivan. Din două sărituri am ajuns afară, urmat de Nikola. Am luat-o la goană pe traverse, ocolind vagonetele ce stăteau pe șine. În două sau trei minute am parcurs cel puțin jumătate din distanța care ne despărțea de prăpastie. Căderea pe stratul moale de gunoi nu mă speria de loc.

Alergam cît puteam de repede; Nikola, deși avea picioare strîmbe, fugea alături de mine. Ivan însă, care nu mai fugise de mult, rămase în urmă. M-am oprit ca să-l aștept, dar Nikola, depășindu-mă, mi-a strigat:

— Las' că vine el! Fugi!... și-a continuat să alerge.

M-am luat și eu după Nikola. Eram la doi pași de capătul platformei. Din partea cealaltă a prăpastiei se înălțau stînci posomorîte, luminate de lună.

Deodată am auzit în spatele meu un zgomot ciudat, care creștea mereu, transformîndu-se într-un huruit puternic, uniform. În același timp se stîrnise și un curent care-mi bătea în față și nu se datora repeziciunii cu care alergam, fiindcă păstrasem tot timpul aceeași viteză. „Poate au pus în funcțiune ventilatorul central...” – dar am respins imediat această ipoteză, fiindcă era prea devreme. Lucrul începea la ora șase dimineața, or, acum putea să fie cel mult ora unu după miezul nopții.

Zgomotul creștea în intensitate, iar curentul de aer deveni atît de puternic încît am fost nevoit să mă plec înainte ca să nu cad. Alergam din ce în ce mai greu. Simțeam

că mă înăbuș. Aerul se făcea tot mai dens. Am înțeles totul: în spatele nostru fusese pus în funcțiune ventilatorul. Nu știusese până atunci că și conducta de evacuare putea să absoarbă aer...

„Deci iată ce însemnau săgețile și semnele de exclamație de pe schiță!” mi-a străfulgerat prin minte, în clipa aceea curentul stîrnit de ventilator începu să vuiască asemenea unui monstru înfuriat că-i scapă prada din gheare.

Vîntul s-a transformat în furtună. Cu capul aplecat căutam să răzbat prin această perdea invizibilă de aer gata să ne strivească. Dar nu mai eram în stare să înaintez nici un pas. Nikola se prăbuși la pămînt și începu să se tîrască de-a bușilea. I-am urmat exemplul, dar nici asta nu ne-a salvat. Făceam eforturi supraomenești, ne agățam de pămînt cu mîinile și picioarele, dar curentul era mai tare ca noi și ne trăgea mereu îndărăt.

Plămîinii noștri erau plini de aer ca niște baloane gata să plesnească. Capul ne vîjiia, tîmplele ne zvîcneau. Deși la capătul puterilor, nu voiam să ne predăm. Mîinile și picioarele ne sîngerau. Numai să ajungem la capătul platformei... dar nu-l mai vedeam. La un moment dat vîntul îmi răsuci capul înapoi și printr-un nor de praf l-am văzut pe Ivan. Corpul său sălta și descria tumbă în aer, într-o ciudată rostogolire, și zbura spre gura conductei.

La un moment dat m-a lovit ceva moale, dar n-am fost în stare să întorc capul să văd ce este. Am ghicit că era trupul lui Nikola. Eram aproape sufocat. Simțeam că-mi pierd cunoștința. Era zadarnic să mai lupt. Mușchii nu mă ajutau de loc, corpul neputincios s-a lăsat în voia cu-

rentului de aer. Am zburat înapoi spre conductă și am căzut în nesimțire.

VIII. „MISTER FATUM”

M-am trezit în conductă, nu departe de intrare. Lângă mine zăcea Nikola și Ivan. De data aceasta scăpasem aproape nevătămat. Ventilatorul fusese oprit probabil îndată ce ne-am întors și aerul comprimat ne-a frânat zborul. L-am zgâlțîit pe Nikola de umăr. El scoase un geamăt și spuse de parcă aiura:

— A suflat tale, tale.

N-a trecut mult și a început să miște și Ivan.

Am deschis ușa și am intrat în cămăruță. Aici l-am lăsat pe Ivan la postul său, pe Ivan care clătina mereu din cap, a reproș, iar noi ne-am dus spre camera noastră. Întregul orășel subteran dormea și n-am întâlnit pe nimeni. M-am aruncat disperat pe pat, fără să mă dezbrac, așteptându-mă să fim arestați din clipă în clipă pentru că am încercat să evadăm.

Dar ceasurile treceau și nu venea nimeni. Lipsisem cel mult două ore.

„Oare să nu fi observat nimeni că am încercat să evadăm? Se prea poate ca ventilatorul să funcționeze automat, iar în ce privește vuietul, locuitorii orășelului subteran s-au obișnuit într-atîta cu el încît nici nu-l mai aud”, îmi treceau prin minte gânduri liniștitoare. Și fără să-mi dau seama, am adormit.

Sonerie ne-a trezit ca de obicei la ora șase. Nikola pleca înaintea mea și, întins pe pat cu ochii închiși, îl auzeam cum se îmbracă, fosăind și fredonînd. Îi invidiam

calmul. Apoi am adormit și nu m-am mai trezit decât la șapte și jumătate la al doilea semnal. Am băut la repezeală un pahar cu cafea, am înghițit niște pesmeți și m-am dus la laborator.

— Ești cam palid astăzi – remarcă Eleonora, uitându-se cu atenție la mine.

— N-am dormit bine – răspunsei.

— Ce te-a împiedicat să dormi?

— Tot felul de gânduri. Nu mă pot împăca și nici nu mă voi împăca vreodată cu această stare de captivitate.

Eleonora se încruntă. Am tălmăcit în felul meu supărarea ei. Poate îi plac și e mîhnită că îi prefer libertatea? Se vede însă că m-am înșelat.

— Trebuie să știi să te resemnezi în fața inevitabilului – spuse ea tristă ca și cînd s-ar fi aflat în aceeași situație cu mine. Atitudinea ei mă surprinse și mă intrigă și mai mult.

— Inevitabilul?! Un oarecare mister Bailey, comerciant care se îndeletnicește cu afaceri destul de dubioase, un străin care s-a instalat cu de la sine putere pe teritoriul nostru nu are nici o asemănare cu acel Fatum, căruia trebuie să i te supui. Și dacă ești atît de fatalistă... – începui eu pe un ton iritat.

— Nu sînt de loc fatalistă. Dar nici nu trebuie să fii fatalist ca să înțelegi un lucru atît de simplu că uneori împrejurările sînt mai tari ca noi.

— Asta nu înseamnă decât că noi sîntem mai slabi decât împrejurările – nu mă lăsai eu, simțind că am pus degetul pe rană.

— Văd că nu înțelegi! răspunse Eleonora și se adînci în munca ei.

Dar n-aveam de gînd să las să-mi scape acest prilej. Starea sufletească în care se afla ea era de așa natură încît, dacă stăruiam, putea să-mi spuie multe lucruri pe care nu mi le-ar fi mărturisit altădată.

— Atunci lămurește-mă! Deocamdată din tot ce mi-ai spus am înțeles un singur lucru: că ești aici prizonieră ca și mine.

— Te înșeli – răspunse fata. Chiar azi-dimineață tata a căutat să mă convingă să plec de aici și... mister Bailey nu se opune...

— Și totuși, nu pleci. Înseamnă că te reține ceva. Prin urmare, ești prizonieră, dacă nu a lui mister Bailey, atunci a sentimentelor care te rețin aici. Stai puțin, mi se pare că am ghicit! Ai spus că tatăl dumitale a căutat să te convingă să pleci. Împreună cu el sau singură?

— Fără el – răspunse încet Eleonora. Era foarte tulburată.

— Încep să văd limpede. Nu vrei să pleci fără tatăl dumitale, iar el nu poate sau nu vrea să plece. Ori, mai bine zis, nu-l lasă „mister Fatum.”

Eleonora zîmbi numai din ochi, dar nu-mi răspunse.

— Mi-ai povestit într-o zi – urma eu, însuflețindu-mă – că familia dumitale este foarte cunoscută în Suedia, și nu în sensul pe care l-ar putea sugera numele dumitale răsunător. Mi-ai spus că minerul Engelbrecht care a condus în secolul al cincisprezecelea răscoala populară împotriva regelui Eric de Pomerania¹

¹ Engelbrecht – Engelbrechtson l-a biruit pe Eric, regele Danemarcei, Suediei și Norvegiei (detronat în 1436), și a fost propus de țărani ca cîrmuitor, dar nobilimea a izbutit să-și impuie candidatul ei. Peste cîțiva ani aristocrații l-au ucis pe Engelbrecht. (N. red. ruse.)

este străbunul dumitale. Un străbun care vă face cinste!... Se poate oare ca după cinci secole în inima celor din familia Engelbrecht să nu fi rămas nici urmă din trăsăturile de caracter ale acestui viteaz miner și ei să nu fie în stare decît să-și plece capul în fața asupritorilor?

Lovitura a fost prea crudă. Nu m-am așteptat că voi atinge punctul cel mai dureros din inima Eleonorei. Ea mi-a vorbit în repetate rînduri despre strămoșul ei revoluționar de care părea foarte mîndră. Acum însă, comparația cu străbunul ei, defavorabilă urmașilor a tulburat-o și a indignat-o. Se sculă deodată, se îndreptă cît era de înaltă și ridică semeț capul. Sîngele îi fugi din obraji, încrunță sprîncenele. Ochii îi scăpărau scînteii. Niciodată n-am văzut-o așa. Mă privi mînioasă și spuse cu voce întretăiată:

— Dumneata... dumneata... – i se tăie respirația. Dumneata nu înțelegi nimic – încheie ea încet și deodată izbucni în plîns, cu fața îngropată în palme.

M-am zăpăcit nu știam ce să mai fac. N-avusesem de gînd s-o jignesc. Am vrut doar s-o fac să-mi dezvăluie adevărul. Eram foarte mîhnit c-am supărat-o.

— Iartă-mă – m-am rugat pe un ton atît de trist încît ar fi mișcat și pietrele (iar inima Eleonorei nu era de loc de piatră).

Și-a recăpătat repede stăpînirea de sine. Umerii nu-i mai tresăreau.

— Iartă-mă, te rog. N-am vrut să te jignesc...

Eleonora ridică încet capul și încercă să zîmbească.

— Să uităm asta... Nervii sînt de vină... Ai grijă ce faci! țipă ea deodată, observînd că am aruncat o bucată de fier pe masa unde se afla un mic cub de alcool solid, ce părea

făcut din sticlă (acum cîteva minute reuşiserăm să conge-
lăm alcool pur într-un mediu de aer lichid) – nu ştii că al-
coolul solid nu arde, dar face explozie dacă-l loveşti?

— „Eterul îngheaţă transformîndu-se într-o masă cris-
talină... am continuat eu în glumă, imitîndu-i tonul de
mentor: un tub de cauciuc supus acţiunii aerului lichid
devine dur şi sfărîmicios şi poate fi făcut bucăţi sau praf;
florile par făcute din porţelan, iar o pălărie de fetru poate
fi spartă în bucăţi”.

— N-ai pomenit nimic despre elasticitatea metalelor
sub acţiunea aerului lichid – spuse Eleonora, zîmbind cu
voie bună.

Am reluat pe acelaşi ton:

— „Rezistenţa de rupere a plumbului se dublează
aproape. Majoritatea metalelor îşi măresc elasticitatea şi
rezistenţa de rupere la tracţiune...”

— Ajunge pentru astăzi – mă întrerupse ea. Şi acum,
hai să lucrăm.

Luă o cupă de sticlă cu pereţii argintaţi, privi în lichi-
dul azuriu şi observînd la suprafaţă un fir de praf, băgă
deodată degetul în cupa plină cu aer lichid.

— Ce faci? am ţipat îngrozit la rîndul meu. Ai să te
arzi!

Nu demult făcuse în faţa mea o „experienţă demon-
strativă”; un ceainic plin cu aer lichid, aşezat pe o bucată
de gheaţă, începuse „să fiarbă” scoţînd aburi reci, fiindcă
faţă de aerul lichid, pînă şi gheaţa e un corp încins în
comparaţie cu temperatura lui joasă. Şi presupuneam că
această temperatură joasă te „arde” mai rău decît metalul
încins.

Dar spre mirarea mea, Eleonora n-a țipat de durere, ci scoțînd liniștită degetul din cupă îl scutură și apoi mi-l arătă: era nevătămat.

— Aerul lichid, care vine în atingere cu degetul, se evaporă foarte intens, deoarece temperatura lui este mult mai joasă decît temperatura degetului. De aceea, se formează un fel de înveliș din aburi de aer lichid – n-ai observat? – care ferește o fracțiune de secundă degetul de arsură. Dar să nu-ți dea prin gând să repeți această experiență – mă avertiză ea, observînd că am întins și eu degetul spre cupă. Asta trebuie făcută cu multă dibăcie, repede și fără să atingi pereții vasului.

Apoi ne-am văzut fiecare de lucru. Se părea că Eleonora nu se mai gîndea la mica noastră ceartă, eu însă nu puteam să uit. Sărmana Nora! așa îndrăzneam să-i spun numai în gînd. Prin urmare este și ea o victimă a lui Bailey! După această descoperire simpatia pe care o simțeam pentru Eleonora a crescut. Iar în gîndul meu am mai trecut o crimă la activul lui mister Bailey.

La un moment dat m-am surprins gîndindu-mă să evadez împreună cu Eleonora.

În laborator era liniște. Eram amîndoi absorbiți de muncă. Am tresărit deodată auzind o detunătură.

— Iarăși ai astupat prea tare vasul! mă dojeni Nora.

Da, într-adevăr, greșisem. La temperatura camerei aerul lichid se evaporă repede și presiunea vaporilor aruncă dopul afară.

— Dacă îl astupi prea tare, explodează, dacă nu închizi destul de bine – se evaporă prea repede – bombăanii eu, făcînd pe supăratul.

— Nu-i o muncă ușoară, nu-i așa?... În schimb nu te poți plînge că lucrăm în condiții nocive. Ai aici aer cît poftești! răspunse Nora.

— Poate de aceea îți sînt obrazii atît de rumeni?

Nora îmi aruncă pentru prima oară o privire șăgalnică, o privire de femeie, care mă bucură nespus! Deci nu mai era supărată!

Deodată, intră William și spuse ceva în englezește. Nora traduse.

— Mister Bailey îl roagă pe mister Klimenko să vină pînă la el. Pofțiți la răfuială, domnule – adăugă ea zîmbind.

„Oare au aflat cu toții de încercarea noastră de evadare?” Eram îngrijorat, dar zîmbetul liniștit al Norei mi-a dat curaj. Nu știam – vai! că mister Bailey îi chema pe toți la el – în afară de tatăl Norei – numai „pentru răfuială”. În acest orășel subteran el era judecătorul suprem, iar hotărîrile sale erau irevocabile.

L-am urmat pe William cu inima grea.

— Îți urez să scapi ușor! îmi strigă Nora din urmă.

IX. „GRAȚIAT DIN MILA MĂRIEI SALE”

În cabinet se și aflau Nikola și Ivan escortați de doi gentlemen înarmați cu pistoale automate, ce funcționau cu ajutorul aerului comprimat. Mister Bailey stătea în picioare lângă birou.

— Apropie-te! îmi porunci el aspru, fără să mă invite să iau loc.

M-am apropiat de birou. Mister Bailey se așează. Nu voiam să rămân în picioare în fața lui și m-am așezat și eu. Lui Bailey îi scăpărară ochii de furie și se încruntă.

— Ați încercat să fugiți?! Era mai curînd o afirmație decît o întrebare.

— Am vrut și noi să ne plimbăm puțin – i-am răspuns eu, schițînd un zîmbet.

— Nu are nici un rost să minți sau să tăgăduiești! Ați încercat să fugiți. V-am avertizat ce urmări poate să aibă aceasta.

Mister Bailey porunci ceva unuia din oamenii înarmați. Acesta se apropie de mine și îmi făcu semn să-l urmez.

Judecata nu ținuse nici un minut. Acum nu le rămăsese probabil decît să execute sentința. Am ieșit în coridor urmați de Nikola și Ivan însoțiți de restul escortei. La un moment dat ei cotiră, iar noi am mers mai departe. Am coborît și am luat-o pe un alt coridor. Omul care mă însoțea se opri în dreptul unei uși înguste de fier, o deschise și mă împinse destul de brutal într-o cameră mică

cu pereți netezi, de fier, luminată de un bec anemic. Ușa se închise și am auzit cheia întorcându-se în broască. Am rămas singur.

„Carcera... Nu e chiar atât de grav. Am scăpat ieftin”, mi-am spus eu cercetându-mi închisoarea. Camera era curată, uscată, dar rece. Pe perete atârna un termometru Celsius. Asemenea termometre se aflau în fiecare cameră și chiar în coridoarele orașelului subteran. Aici temperatura era supravegheată cu strășnicie. Termometrul arăta plus șase grade.

După noaptea nedormită și emoțiile prin care trecusem eram frînt de oboseală și fără putere. Îmi era somn și abia mă țineam pe picioare. În cameră, însă, nu se găsea nici măcar un scaun. Mă așezai pe podeaua rece de piatră și începui să moțai. Peste cîteva minute, însă m-am trezit din cauza frigului. Mă trecu un fior. M-am ridicat să mă uit la termometru. Arăta două grade sub zero. „Ce o fi însemnînd toate acestea? gîndii. Să fie o scăpare a fochistului, sau poate o fac intenționat?”

Ca să mă mai încălzesc am început să mă plimb prin cameră, dar era atât de mică încît nu puteam să fac decît doi pași înainte și doi pași înapoi. Atunci am început să sar și să dau din mîini. Am obosit și mai mult, dar am reușit să restabilesc circulația sîngelui. Era destul însă să mă așez ca frigul să mă cuprindă și mai rău. Dinții îmi clănțăneau mărunț. Uitîndu-mă din nou la termometru, am văzut că a coborît la unsprezece grade sub zero.

Simțeam cum mă pătrunde tot mai tare frigul. Mi se strîngea inima, iar pe spinare parcă aveam un sloi de gheață. Dar această senzație nu se datora numai frigului: mi-am dat seama, cu groază, că mister Bailey m-a con-

damnat la moarte prin îngheț! M-am repezit instinctiv la ușă și am început să bat.

— Deschideți!... Deschideți!... răcneam ca ieșit din minți. Dar nu răspundea nimeni.

Mîinile începură să-mi sîngereze. În sfîrșit m-am lăsat să cad pe podea...

„Cîteodată împrejurările sînt mai tari ca noi. Nu trebuie să fii un fatalist ca s-o înțelegi...” îmi trecură prin minte cuvintele Eleonorei. Eu am luptat însă, am încercat să evadez și mor luptînd pentru libertate! Dar ea... De altfel, poate și ea a luptat. Mi-am adus aminte de cadavrul legat de prova spărgătorului de gheață, despre care mi-a povestit Nikola. Așa se răfuia Bailey cu dușmanii săi. Poate Eleonora are dreptate – e zadarnic să lupți împotriva lui Bailey...

...Ce frig e!... Mîinile și picioarele mă dor îngrozitor... Îmi frec degetele, dar ele au înțepenit și nu se mai îndoaie... Mă ridic cu un efort și mă uit la termometru. Douăzeci de grade sub zero... Lupta s-a sfîrșit! Trebuie să mă supun destinului.

M-am ridicat în capul oaselor pe podea și am căzut într-un fel de toropeală. La urma urmelor moartea prin îngheț nu e chiar atît de înspăimîntătoare. În orice caz, e de preferat scaunului electric. Încă puțin și orice durere va înceta, am să adorm...

...Un zgomot ușor, la ușă. Să fie adevărat? Încerc să mă ridic, dar frigul îmi încleștează corpul. E liniște. Mi s-a părut...

Parcă nu mai e atît de frig. Cred însă că simțurile mă înșală. Organismul cedează căldură aerului. Diferența de temperatură dintre trupul meu și aerul înconjurător se

micșorează. De aici senzația amăgitoare de cald. Toți acei care îngheață trec prin asta. Prin urmare, s-a sfârșit...

Minutele se scurgeau și totuși mintea îmi rămânea lucidă, iar senzația de cald se accentua chiar. Ciudat! Niciodată n-am fost pe punctul să îngheț, dar eram convins că în asemenea situații oamenii trebuie să se simtă astfel. Pentru a-mi verifica îndoielile am încercat să-mi mișc degetele și spre uimirea mea am văzut că reușesc fără nici o greutate, deși înainte de aceasta nu le puteam nici măcar îndoi. M-am uitat la termometru.

Plus cinci grade!

Temperatura se ridică! Sînt salvat și frica mea s-a dovedit neîntemeiată. Se vede că mister Bailey a vrut să mă sperie numai.

Peste cîteva minute temperatura în cameră s-a ridicat pînă la douăsprezece grade – temperatura obișnuită din încăperile locuite ale orașelului subteran. M-am sculat și am încercat să-mi dezmořesc mădularele. Degetele erau umflate și roșii. Simțeam însă cum sîngele care pulsa năvalnic începe să le încălzească. Întrucît temperatura se ridica treptat, așa cum scăzuse, am scăpat de efectele primejdioase ale decongelării.

Și acum ce o să facă cu mine? Cît o să mă mai țină în această carceră?

Și ca un răspuns la această întrebare se auzi din nou un zgomot ușor la ușă și apoi cheia întorcîndu-se în broască. Intră William și-mi făcu semn să-l urmez.

Acum cînd eram sigur că am scăpat cu viață, am ieșit plin de curaj. William m-a condus din nou în cabinetul lui mister Bailey.

De data aceasta Bailey mă pofti să iau loc, iar el ieșind de după birou a început să se plimbe prin cameră.

— Mister Kalimenko – începu el. Ai merita să fii condamnat la moarte și numai lui miss Engelbrecht să-i mulțumești că ai rămas în viață...

L-am privit surprins.

— Te condamnaseam la moarte. Am ales pentru dumneata mijlocul cel mai puțin dureros de a trece pe celălalt tărîm. Am și dat ordin ca sentința să fie executată... Dar noi ducem lipsă de personal calificat. Miss Eleonora nu poate face față singură... Ați lucrat în calitate de ajutor al ei și înainte de a termina cu dumneata am hotărît să aflu dacă i-ați fost de un real folos. Ea nu știa primejdia ce te amenința... Am rugat-o doar atât: să-și spună părerea. M-a asigurat că lucrezi foarte bine și că-i ești un prețios ajutor. S-a opus cînd am anunțat-o că... ți-am dat altă funcție. Și am fost nevoit... să revin asupra hotărîrii mele. Ești grațiat! încheie el pe un ton solemn, așteptîndu-se probabil să-mi exprim recunoștința.

Eu însă nu i-am spus nimic și m-am mulțumit să dau din cap.

— Miss Engelbrecht a pus mult suflet – continuă Bailey, zîmbind ironic – cam prea mult poate ca să mă convingă că-i ești într-adevăr util. Ea nu știe de încercarea voastră de evadare. Nu i-ai spus nimic?

— Nu – am răspuns.

— Ce om ingrat! Să fugi... de lîngă asemenea fată!

— Să fug din captivitate, din robie – l-am îndreptat eu.

— Dar ea, prezența ei, faptul că te afli în compania ei nu te-a reținut?

— V-aș ruga, mister Bailey, să nu vă amestecați în chestiunile mele personale – i-am retezat-o eu. Asta nu vă privește sub nici o formă.

— Ești sigur? răspunse el. Ba da, mister Kalimenko, mă privește și încă mult!

Atunci abia am înțeles intenția lui Bailey. Voia să știe probabil dacă Eleonora și cu mine nu ne-am îndrăgostit unul de altul. Această dragoste ar fi făcut viața Eleonorei mai frumoasă, iar pe mine m-ar fi ferecat mai tare ca lanțurile de acest orașel subteran. Eram atât de indignat de aceste calcule, încât dragostea pe care începusem s-o simt pentru Eleonora era în mare pericol. Bailey nu era un bun psiholog. Nu știa pesemne că nimic nu este mai primejdios pentru dragoste decât constrângerea. Or el nici nu încerca să ascundă că este dispus să facă pe pețitorul ca să transforme legăturile matrimoniale în lanțuri care să mă țină legat de „fabrica” lui.

— Îți aduci aminte? continuă Bailey – ți-am cerut să-ți dai cuvântul de onoare că nu vei fugi de aici, dar n-am stăruit. Nu cred în cinstea oamenilor și mai ales – fără supărare! – nu cred în cuvântul dat în împrejurările în care te afli dumneata. Bine spune un proverb de-al vostru, rusesc: „Pe lup oricât l-ai îndopa, tot spre pădure cată”. Și atunci ce mi-am spus: lasă-l mai bine să se convingă pe pielea lui că de aici nu se poate fugi. Atunci o să se astîmpere și o să-și vadă de treabă. Și iată că ai încercat-o... Acum ești al nostru... sper că n-ai să te plictisești aici prea tare în afară de cazul... în care ai avea o bucată de lemn în loc de inimă.

Am sărit de pe scaun cu un aer atît de fioros, încît mister Bailey se dădu cîțiva pași înapoi și începu să rîdă, forțat.

— Hai, nu fi supărat – spuse el mai împăciuitor. Doar nu te-am jignit cu nimic nici pe dumneata și nici pe miss Eleonora. E o fată admirabilă și orice bărbat ar fi mîndru s-o ia de soție. Și acum, vino cu mine. Am să-ți arăt multe lucruri pe care nu le-ai văzut niciodată. O să-ți prindă bine.

X. O EXCURSIE SUBTERANĂ

Mister Bailey deschise o ușă secretă și trecu, urmat de mine, în camera alăturată.

— Apropo – spuse mister Bailey – dacă te interesează poți citi ultimele știri transmise prin radio. Toată lumea deplînge moartea dumitale. Te-ai înecat împreună cu Nikola în apele Ienei. Tot ce a rămas de la dumneata este rucsacul cu instrumente. După cum vezi, totul a fost aranjat perfect, mister „cadavru”.

Cu aceste cuvinte, Bailey deschisese un dulap mare în care atîrnau cîteva costume – de scafandru, cum mi-am închipuit eu. Dar mister Bailey m-a lămurit îndată:

— Aceste costume nu sînt de scafandru. Îmbrăcat cu ele te-ai putea plimba prin spațiile siderale unde e un frig absolut de două sute șaptezeci și trei de grade. Costumele sînt confecționate dintr-un material perfect termoizolant și prevăzut cu rezervoare de oxigen.

— Dar asta ce e? l-am întrebat, arătînd o tijă metalică, cu o bilă în vîrf, montată pe cască.

— E antena. Costumele sînt înzestrate cu radiotelefoane, avînd fiecare cîte o minusculă stație de radio. În felul acesta vom putea discuta. Îmbracă-te!

Am scos un costum din dulap. Era mai ușor decît cel de scafandru. Mister Bailey m-a ajutat să mă îmbrac și a încheiat cu grija costumul cu niște butoane speciale.

— Și acum, sîntem gata – spuse el. Îl auzeam foarte bine, deși capetele noastre erau vîrîte în niște căști groase. E comod, nu-i așa? Scafandrii ar fi fericiți să aibă asemenea costume.

— Sînt sigur însă că n-ați pus această invenție la dispoziția societății – observai eu sarcastic.

— Societatea? făcu el cu dispreț. Ce poate să-mi dea mie societatea? N-am timp de asemenea fleacuri.

Mister Bailey se apropie de perete, trase o manivelă și în mijlocul podelei se deschise o trapă. Mă uitai în jos și văzui o mică scară care ducea spre o platformă împrejmuită cu un grilaj subțire de metal.

— Coboară – mă invită Bailey.

Am coborît pe scară, urmat de Bailey. Ajunși pe platformă el răsuci un mîner montat pe grilaj, și începurăm să coborîm, lin. Am coborît destul de mult. Cînd platforma-ascensor se opri, Bailey deschise ușa. În fața noastră era o poartă scundă, de fier. Bailey o deschise și intrarăm într-o încăpere mică, foarte îngustă, în fundul căreia se zărea o altă ușă neagră și netedă de parcă ar fi fost de ebonită. Bailey o deschise și pe aceasta.

— E făcută dintr-un material care nu lasă să treacă căldura – explică Bailey.

Apoi o altă încăpere la fel de mică și o altă ușă. Ne strecurăm în felul acesta prin cinci asemenea camere, deschizînd cinci uși.

— În fiecare cameră temperatura este aproximativ cu cincizeci de grade mai scăzută decît în cea precedentă – își continuă Bailey explicațiile. Iar acum vom intra într-o încăpere a cărei temperatură se apropie de frigul care domnește în spațiul cosmic.

Cînd mister Bailey mai deschise o uşă, a şasea la număr, o privelişte uluitoare mi se înfăţişă ochilor!...

Aveam în faţa noastră o uriaşă grotă subterană. Zeci de becuri luminau un lac mare, de un albastru nespus de frumos. Parcă un crîmpei din azurul cerului ar fi căzut în această peşteră.

— E aer lichid – spuse Bailey.

Eram într-adevăr uluit. Pînă acum nu văzusem aerul lichid decît în recipientele mici din laborator. Nu-mi închipuisem vreodată că se poate obţine şi păstra o cantitate atît de uriaşă de aer lichid.

Am simţit deodată cum costumul începe să mă strîngă puţin şi nu înţelegeam de ce.

— Aici presiunea e foarte mare. Ne-ar fi turtit dacă materialul din care sînt confecţionate costumele noastre n-ar avea o elasticitate specială. Datorită lui mister Engelbrecht sînt în posesia unui procedeu care împiedică aproape complet evaporarea aerului lichid. Uită-te cu atenţie la boltă. E îmbrăcată toată într-un material termoizolant. În această peşteră chiar şi becurile nu sînt ca celelalte: sînt făcute din baterii fosforescente! Lumina lor e absolut rece... Da, conţinutul acestui lac albastru ar fi de ajuns ca luna să prindă viaţă, fiindcă i-am putea dărui atmosferă, dacă fireşte luna ar fi în stare să reţină acest cadou. Am aici mai multe lacuri ca acesta. Dar e încă puţin, prea puţin. Aerul lichid este numai de opt sute de ori mai dens decît cel atmosferic. Dacă am lichefia tot aerul din atmosferă, aerul lichid ar forma nu lacuri, ci oceane. Calculează şi dumneata: suprafaţa globului pămîntesc este de circa cinci sute zece milioane kilometri pătraţi. Aşadar, stratul de aer la o distanţă de numai un kilome-

tru de la suprafața Pământului este egal ca volum cu cel puțin cinci sute de milioane de kilometri cubi. Or, stratul de aer mai mult sau mai puțin omogen, în ce privește densitatea, are o grosime de opt kilometri. Aceasta reprezintă o masă de peste cinci trilioane de kilograme, sau, cu alte cuvinte, o milionime din masa globului pământesc... Cîtă materie primă nefolosită!

— Materie primă?! exclamai eu fără voie.

Dar Bailey continuă imperturbabil:

— Este aproape imposibil firește să se evalueze cu precizie rezervele de materie primă aeriană. Între spațiul cosmic interplanetar și atmosfera noastră terestră mai există o zonă de gaze rarefiate. S-a stabilit cu exactitate compoziția chimică a aerului la o înălțime de nouă kilometri. Baloanele cu aparate înregistratoare se ridică doar cu ceva mai mult de treizeci și șapte kilometri și jumătate. Meteorii în zbor se aprind la o înălțime de 150 – 200 kilometri. Prin urmare și la această înălțime aerul este încă destul de dens. Nissel a văzut meteori aprinzându-se chiar la o înălțime de șapte sute optzeci de kilometri! În sfârșit, o altă mărturie a grosimii atmosferei sînt aurorele boreale. Omul admiră de mult această feerie cerească, dar relativ recent a aflat că spectrul acestor lumini de o rară frumusețe se compune în special din linii care indică prezența gazelor nobile și mai ales a heliului. Liniile oxigenului, azotului, neonului și heliului scînteie în aureola boreală la o înălțime de opt sute de kilometri. Ce-i drept, se prea poate ca vârtejurile electrice să smulgă și să ridice în straturile superioare ale atmosferei atomii gazelor din care se compune ea. În tot cazul, e cert că acești atomi există chiar și la această înălțime uriașă. Dar asta încă nu este

totul. Să nu-ți închipui că atmosfera există numai deasupra Pământului. Savantul american Clare a calculat că numai pînă la o adîncime de 16 kilometri – adîncime accesibilă observațiilor – substanțele gazoase reprezintă în ce privește greutatea trei sutimi din întreaga masă. Așa că rezervele totale de materie primă aeriană...

— Sper că n-aveți de gînd să răpiți globului pămîntesc întreaga atmosferă!? exclamai eu uimit.

— Și de ce nu? răspunse mister Bailey. Să mergem mai departe și vă veți convinge că e un lucru pe deplin realizabil. Svante Engelbrecht e un geniu și merită cu prisosință cît mă costă.

„Oare banii să fie motivul?! mă întrebam eu. Poate tatăl Norei e ahtiat după bani. Fiind bine plătit a consimțit să se îngroape împreună cu fiica lui în această vizuină de cîrțiță și nu vrea să se întoarcă în patrie; Eleonora moare de plictiseală, dar nu se îndură să-și părăsească tatăl... Aceasta să fie tragedia Norei?”

— Globul pămîntesc fără atmosferă?! Pregătiți un cataclism, rostii eu.

— O, da, răspunse ironic Bailey. Oamenii se vor sufoca, plantele vor pieri o dată cu oamenii, un frig glacial va coborî pe Pămînt din înălțimile siderale... Viața se va stinge și globul pămîntesc va deveni un corp mort, ca Luna cea fără viață... Și chiar așa va fi, pe toți dracii! zbieră englezul.

În clipa aceea mă gîndii că am în fața mea un nebun.

— Vreți să nimiciți omenirea? întrebai eu.

— Mă sinchisesc prea puțin de omenire. Ea merge singură spre pieire. Și la urma urmelor, planeta noastră nu va dura o veșnicie. Nu eu am fost acela care a con-

damnat-o. Iar dacă aceasta se va întâmpla mai devreme sau mai târziu – nu-i totuna?

— Nu-i de loc totuna! Omenirea ar putea să mai existe milioane de ani. Globul nostru pămîntesc este încă foarte tînăr. Mult mai tînăr decît Marte.

— Ai putea garanta că omenirea va exista milioane de ani? E destul să se rătăcească vreo cometă și globul dumitale se va duce pe copcă.

— Această eventualitate e foarte problematică.

— Asta din punctul de vedere al unui vierme pămîntesc care nu vede mai departe de mizerabilul său orizont. Astronomii sînt însă de altă părere. Ei observă mereu explozii formidabile în toate ungherele abisului cosmic. Și dacă reducem proporțiile cosmice numai la sistemul nostru, sau cum i se spune Galateia, o mică ulicioară a universului numită Calea Lactee, ciocnirile sînt tot atît de frecvente ca între automobile pe străzile unei metropole.

— Asta așa e, dar pentru noi „viermii Pămîntului”, intervalele între aceste catastrofe sînt de milioane de ani... Și cu ce scop vrei să distrugi omenirea?

— Ți-am mai spus că mă sinchiesc prea puțin de omenire. Nu doresc moartea nimănui, dar n-am de gînd să renunț la planurile mele ca să cruț omenirea.

— Ce planuri?

Mister Bailey nu-mi răspunse.

Mergeam de-a lungul lacului albastru neînchipuit de frumos. Un abur diafan se ridica deasupra oglinzii sale: cu toate măsurile luate, aerul lichid se evaporă totuși, ce-i drept foarte puțin. Acțiunea căldurii globului

pămîntesc și a soarelui se făcea simțită în ciuda tuturor barierelor izolante.

În peretele grotei se vedea o ușă neagră.

— Să intrăm aici – spuse Bailey.

Deschise ușa, și după ce străbăturăm un gang ce cobora în pantă lină ajunserăm într-o altă peșteră, mult mai mică și fără lac. Peștera era un fel de depozit, sau mai curînd un orașel întreg, unde în loc de case erau înșirate dulapuri enorme din același material negru, lucios. „Străzile” erau rectilinii, ca pe planurile orașelor americane. Bailey deschise un dulap, trase afară, cu ajutorul unui mecanism, un sertar și-mi arătă conținutul: niște bile lucioase, mari cît o nucă. Așteptam cu nerăbdare explicații.

— Știi probabil – începu Bailey – că la temperatura obișnuită, un litru de apă absoarbe pînă la șapte sute de litri de amoniac gazos, iar la zero grade cantitatea absorbită de amoniac crește pînă la o mie patruzeci de litri, volumul apei rămînînd aproape neschimbat.

Am dat din cap afirmativ:

— Gazul se așează în intervalele dintre particulele de apă.

— Chiar așa e. Intervalele dintre moleculele de gaz sînt enorme în comparație cu mărimea moleculelor însăși. Amplasamentul moleculelor poate fi comparat cu felul cum sînt așezate planetele în sistemul solar. Distanțele dintre ele sînt uriașe în comparație cu dimensiunile lor. Dacă l-ai citit pe Flammarion, ții minte cred ce spune el despre comete. Dacă am condensa gazele rarefiate din care se compune fiecare cometă și care ocupă o suprafață de sute de mii de kilometri cubi, întreaga cometă ar încă-

pea într-un degetar... Și ceea ce vezi aici nu sînt decît astfel de mici „degetare”. Ingeniosul Engelbrecht a reușit să transforme aerul lichid într-un corp extrem de dens. Numai în acest sertar se află mai mult aer decît în uriașul lac de aer lichid. Încearcă să iei o bilă din sertar!

Am întins mîna și am încercat să scot o bilă din sertar, dar n-am reușit.

— S-au lipit între ele?

Bailey izbucni în rîs.

— Cît cîntărește un metru cub de aer obișnuit, din cameră? mă întrebă el.

— Circa un kilogram.

— Un kilogram și un sfert. Iar în această bilă sînt concentrați o mie de metri cubi de aer. Numai un cal foarte puternic ar putea să tragă un car, avînd drept încărcătură doar o bilă ca asta.

Mirarea mea făcu multă plăcere lui mister Bailey.

— Da – repetă el. Engelbrecht merită banii ce mă costă. Cred că te-am convins acum că prelucrarea întregii cantități de materie primă aeriană nu e un lucru chiar atît de imposibil. Îmi închipui ce panică se va stîrni în lume cînd oamenii vor simți că se înăbușă!

Și cu brațul întins spre bilele strălucitoare, mister Bailey rosti cu emfază:

— De aici pot guverna lumea!

M-a surprins că, fără să știe, a recitat aproape textual cuvintele „Cavalerului avar” al lui Pușkin.

— Și ce nu mi-e supus? am declamat eu.

Și am reluat:

Și ce nu mi-e supus?

De-aicea pot

Ca demonul să poruncesc în lume;
Să vreau numai – palatele răsar;
Îmi sînt supuse mie toate cele,
Eu, însă nimănui nu sînt supus;
Sînt mai presus de orișice dorință,
Sînt liniștit, căci îmi cunosc puterea:
Îmi e destul să știu că pot.

— Foarte bine spus – zise Bailey care mă ascultase cu atenție. Nu știam că ești poet.

— Nu eu am spus-o, ci Pușkin.

— N-are importanță. E foarte bine spus. Pușkin? Îmi aduc aminte. L-a imitat pe Byron al nostru și pe Walter Scott. Dar nu-mi place sfîrșitul. Mie nu-mi ajunge numai conștiința puterii. Sînt capitalist, comerciant. Capitalul mort nu e capital. Trebuie să fac negoț, și-l fac chiar... Negustor de aer... Ha, ha, ha! Cui i-ar fi venit în minte așa ceva?

— Și cu cine faceți negoț? mă minunai eu.

— Cu cine crezi că aș putea face!? exclamă mister Bailey, enervîndu-se deodată. Doar nu cu comisariatele voastre ale poporului, pentru comerț.

— Prin urmare cu străinătatea? N-aș spune că acest comerț e legal. V-ați instalat pe teritoriul nostru sovietic...

— Și prelucrez minunatul vostru aer rusesc, nu respect monopolul comerțului exterior și așa mai departe. Am să fac comerț cu Anglia, cu Germania, cu Franța, am să fac avere, iar voi o să vreți să mi-o luați? Am să mă duc în Anglia? Iar voi o să faceți acolo revoluție și o să mă înhățați pe mine cu toată averea mea? țipă mister Bailey, din ce în ce mai furios. Ajunge! Ați stricat rosturile lumii întregi. Nu-i colțișor pe întregul glob unde să nu fi ame-

nințat de pericolul roșu. Acum aş putea să vă fac una cu pământul. Nu cunoașteți încă toate resursele de care dispun. Dar mi s-a urît. Vreau să-mi văd în liniște și siguranță de afacerile mele.

— Atunci ar fi poate mai bine să te muți în Lună – remarcai eu, ironic.

— Nimic mai simplu! Degeaba rîzi. Ce-i drept Luna e prea mică pentru a putea reține atmosfera, dar aş putea amenaja așezări de locuit subselenice. N-am duce lipsă de aer. Iar pentru călătoriile interplanetare am ceva mai bun decît rachetele încărcate cu pulbere.

— Vorbiți serios? am întrebat eu, privindu-l uluit.

— Cît se poate de serios.

— Și o să deschideți acolo o întreprindere pentru vânzarea aerului? Nu mi-ați spus adineauri că ați și început să-l vindeți?

— Da, îl vînd și negoțul meu e în floare.

— Și cui îl vindeți, dacă nu sînt indiscret?

— Planetei Marte, fu răspunsul. Da, da, îl vînd locuitorilor planetei Marte. E o piață avantajoasă pentru desfacerea aerului. Știi, cred că pe Marte barometrul indică o presiune de douăsprezece ori mai mică decît la noi. Bieții marțieni duc lipsă de aer și îmi plătesc un preț foarte bun pentru această marfă.

„E nebun – îmi trecu prin minte. Asta mai lipsea!”

— Și cum procedați – vin ei aici, sau trimiteți acolo un agent comercial?

— Nu! De ce? Lansez în Marte, cu un tun special, proiectilele pe care le vezi aici. Explodînd se transformă în aer. Iar marțienii îmi trimit în schimb, pe aceeași cale, un produs de-al lor, uiul.

— Uiul? Ce mai e și ăsta?

— Un element radioactiv de o energie colosală. Această energie pune în mișcare toate mașinile mele, cu ajutorul ei funcționează tunul cu care lansez proiectilele spre Marte. Uiul îmi va da și energia necesară pentru lansarea rachetei cu care voi zbura în Lună.

— Dar de ce n-au venit marțienii pe Pământ, după aer? Marte e o planetă mult mai veche și în ce privește tehnica, marțienii ne-au întrecut probabil foarte mult.

— E adevărat că ne-au întrecut. Dar organismul marțienilor e foarte delicat. Încă acum șase sute de ani au făcut experiențe în vederea călătoriilor interplanetare. Dar piereau în drum, nefiind în stare să suporte condițiile unei asemenea călătorii. În timpul zborului corpul devine imponderabil. Această stare e dăunătoare circulației sîngelui și celorlalte funcții biologice. Îndrăzneții călători își găseau moartea, unii în drum, iar alții scurt timp după ce se întorceau pe Marte. Ei numesc această boală „levitație” – cam așa s-ar putea traduce acest cuvînt.

— Cum de ați aflat toate acestea? Cum ați stabilit legătura cu ei?

Mister Bailey se încruntă.

— Ți-am spus destule. Dacă nu mă crezi, am să-ți arăt uiulul. De altfel, ai văzut cu ochii dumitale că era cît p-aci să mă înec în mlaștină, cînd am primit un colet de la marțieni.

Dar totul părea atît de neverosimil, încît nu puteam să-l cred. Și am ripostat:

— Trecînd prin învelișul aerian al Pământului, un asemenea „colet” ar deveni incandescent și s-ar transforma în aburi ca un fragment de bolid.

— Singur ai recunoscut că tehnica marțienilor trebuie să fi atins un nivel incomparabil mai înalt decît al oamenilor. Proiectilele lor sînt înzestrate cu dispozitive telecomandate de inginerii marțieni, care dirijează zborul.

Am vrut să-i mai pun cîteva întrebări lui mister Bailey, dar el închise dulapul și spuse.

— Să mergem mai departe. Am să-ți mai arăt o prive-
liște foarte interesantă și instructivă.

Mă conduse spre o ușă scundă, îngustă prin care ne-am strecurat într-un coridor slab luminat.

— Încă o întrebare – spusei eu – de ce v-ați instalat „uzina” în Iakuția?

— Pentru că acest ținut este foarte potrivit industriei mele. Aici e polul frigului.

— Dar, în centrul Groenlandei clima e la fel de rece. Acolo, chiar și vara, temperatura nu se ridică mai sus de treizeci de grade sub zero.

— Acest avantaj e numai aparent. Cînd aș pune în funcțiune ventilatoarele mele, dinspre sud s-ar îndrepta spre Groenlanda curenți de aer cald și temperatura s-ar ridica simțitor. La urma urmelor, acum temperatura aerului înconjurător nu mai are atîta importanță pentru mine. La început însă numai asta conta. La ora actuală totul este astfel organizat încît aș putea obține temperatura spațiului cosmic, chiar la ecuator, desigur numai în orășelul meu subteran. Pe lîngă aceasta în Groenlanda nu poți scăpa de meteorologii americani veniți acolo să studieze „patria ciclonilor”. Or eu căutam un colțișor cît mai ferit, unde să nu mă deranjeze nimeni, pînă ce nu voi pune la punct producția. Acum, nu mă mai tem de nimeni. Dimpotrivă, toată lumea ar fi trebuit să se teamă de

mine. Vai de acei care vor merge în direcția vîntului!... Știi, am uitat să-ți mai comunic o noutate! Nu se mai întreprinde nimic pentru găsirea voastră și expediția al cărui conducător ai fost va porni la drum îndată ce va sosi omul care te va înlocui. Te asigur că întreaga expediție își va găsi moartea, pînă la ultimul om! Se apropie iarna. Am să stîrnesc o vijelie atît de năprasnică, încît membrii expediției vor muri înainte de a fi parcurs jumătatea distanței de la Verhoiansk pînă la mine.

— La vară, guvernul o să trimită o altă expediție. N-ai să mai ai liniște – i-am spus.

— Cu atît mai rău pentru ei – răspunse Bailey și deschise ușa.

Ne aflam acum într-o peșteră uriașă, rotundă, cufundată în semiîntuneric. Mister Bailey răsuci comutatorul și o lumină puternică inundă peștera. Un spectacol uluitor mi se înfățișă.

Din tavan coborau stalactite, iar de pe pămînt se înălțau stalagmite de cele mai bizare forme. În tavan sclipeau prisme de cristal de rocă. Coloanele răsucite ca cele dintr-un templu budist, depunerile ciudat prelinse de pe pereți și „perdeluțele” din colțuri dădeau peșterii o înfățișare de basm.

Chiar în fața mea, în mijlocul peșterii, stătea un mamut uriaș. Ținea trompa întinsă ca și cînd acest colos s-ar fi pregătit să trîmbițeze o chemare la luptă. Picioarele uriașe – mai groase ca trupul meu – erau mult depărtate, iar capul îl ținea aplecat. Tot corpul colosului strălucea, de parcă ar fi fost acoperit cu sticlă. În jurul mamutului se aflau grupați reprezentanți mai mici ai regnului animal:

urși bruni și albi, lupi, vulpi, samuri, hermine... O întreagă menajerie înghețată!

Pe ieșiturile stîncilor stăteau păsări strălucitoare – bufnițe polare, gîște, rațe, corbi. Iar de-a lungul pereților se înșirau reprezentanții „bipezi” ai ținuturilor subpolare și polare: iakuți, samoiezi, voguli, ciukci – toți în portul național și ținînd în mînă arcuri, săgeți și capcane meșterite de ei. Unii îmbrăcați ca vînători stau parcă gata să tragă, alții figurau lîngă atelaje de cîini sau reni, alții în sfîrșit țineau cîte o cange pentru prins pește sau o vîslă.

Tot aici se aflau obiecte casnice și unelte folosite la diferite îndeletniciri.

Era un adevărat muzeu pe cît de bogat, pe atît de variat.

Toate exponatele erau acoperite cu o materie străvezie care strălucea ca sticla și prin care se distingeau perfect de bine cele mai mici amănunte.

— Extraordinar! exclamai eu.

Mister Bailey zîmbi mulțumit de sine.

— Savanții voștri abia se pregătesc să amenajeze un asemenea muzeu; al meu, însă, e gata. Știi, cred că înghețul permanent conservă cadavrele intacte. Iată, acest mamut pe care l-am dezgropat a zăcut în solul veșnic înghețat mii și mii de ani. Totuși carnea lui e atît de fragedă, încît chiar acum am putea s-o frigem și s-o mîncăm. Să-i fi văzut pe cîinii noștri, înfulecînd cu poftă dintr-o „costiță” de mamut.

— Văd însă că n-ai aici numai animale fosile, ci și urși, lupi... Și apoi văd și oameni.

— Da, am strîns și exemplare vii.

— Oameni vii?

— Și de ce nu? Care-i diferența? Mai devreme sau mai târziu, fiecare din ei ar fi fost sfîșiat de un urs sau ar fi murit pur și simplu de moarte naturală, ar fi pierit fără urmă cum pier fiarele. Or eu am rezervat celor care au nimerit în muzeul meu o soartă sublimă. Datorită frigului se vor păstra ca mumiile egiptene. I-am immortalizat.

— Dar pentru ce? Cine-i vede?

— Eu, dumneata, n-are a face! N-am de gînd să fac din muzeul meu o instituție de material didactic-ilustrativ, sau s-o las cuiva prin testament. E un capriciu al meu, distracția mea. Doar nu te poți ocupa numai de afaceri! Îmi trebuie și mie o distracție.

— Și ca să te distrezi... ai ucis oameni?

— Nu sînt primul care spune că vînătoarea de oameni este vînătoarea cea mai pasionantă... De altfel să nu-ți închipui că mă duc anume să vînez „vînat biped”. Ce idee! Aici se află numai acei care au avut imprudența să dea tîrcoale orașelului meu. Nimeni nu trebuie să afle de existența lui. Și de aceea cine „a mers în direcția vîntului”, nu s-a mai întors...

— Dar asta încă nu e totul – continuă el, după o scurtă tăcere. Am să-ți mai arăt și o altă secție a muzeului meu. Urmează-mă!

Am intrat în peștera alăturată, mult mai mică decît primele. În fundul ei, de-a lungul pereților, erau înșirați oameni-statui care străluceau ca sticla.

Ne-am apropiat.

— Iată, privește – spuse mister Bailey, arătînd statuile. Aceasta este soarta celor care încearcă să evadeze. Vezi acest soclu? Era destinat dumitale.

Mister Bailey aprinse un bec puternic. Lumina strălucitoare inundă statuile. Le-am privit atent și m-am cutremurat. Erau cadavre de oameni, acoperite cu sticlă solubilă sau cu un alt material transparent.

— Îi congelez, apoi se toarnă peste ei apă, care îngheață imediat. Așa vor rămîne pînă la judecata de apoi... Un spectacol foarte instructiv, nu-i așa? Arăt aceste mumii tuturor celor care au greșit pentru prima oară și efectul e cît se poate de salutar: le pierde pofta să mai calce legile pe care le-am stabilit eu... Am nevoie bineînțelese de oameni, mai ales de oameni calificați...

Am numărat unsprezece cadavre. Cinci erau iakuți, trei păreau să fie străini, iar ceilalți aduceau a vînători siberieni. Pojghița de gheață era foarte subțire și le distingeam perfect trăsăturile. Erau îmbrăcați așa cum i-a surprins moartea. Cei mai mulți aveau fețe calme, numai pe chipul unui iakut încremenise un rînjete care-ți dădea fiori.

— Cum îți place „panteonul” meu? întrebă Bailey.

— Oribil spectacol – răspunsei. Trebuie să fii sigur de impunitate, ca să păstrezi aceste probe ale crimelor săvîrșite.

— Mai crezi și acum că răul va fi pedepsit? întrebă Bailey ironic. Se spune că viața pare mai ușoară cînd te hrănești cu această iluzie. Dar e timpul să ne întoarcem.

XI. PRIZONIERII ORĂȘELULUI SUBTERAN

M-am întors din această excursie zdrobit și deprimat. Și când te gîndești că Bailey nu-mi arătase încă totul! Astfel, nu văzusem mașinile, nu văzusem armele ucigătoare cu care se putea respinge orice atac, n-am văzut acțiunea „uiului”. Dar și ceea ce văzusem era destul ca să-mi pierd liniștea. Bailey s-a dovedit a fi mai puternic și mai de temut decît îmi închipuisem. Era foarte greu să lupți împotriva lui. Iar proiectele sale nebunești constituiau o primădie pentru întreaga omenire.

Bailey rămînea o enigmă pentru mine. Nu-mi puteam închipui că îndeletnicirile sale „comerciale” urmăresc numai profitul. Și într-adevăr, ce întrebuițare ar putea da acestor bogății fabuloase un om care s-a declarat în afara societății, și care pregătește întregii omeniri, vieții de pe Pămînt, un sfîrșit îngrozitor? Numai un nebun era în stare de așa ceva. Sau poate Bailey întruchipa întreaga disperare a capitaliștilor condamnați de istorie și, asemenea lui Samson, hotărîse să piară o dată cu dușmanii săi? Nu, ar fi absurd! Oamenii din clasa lui nu se grăbesc să moară, mai ales dacă sînt sănătoși.

Am intrat în laborator. Văzîndu-mă, Nora m-a salutat cu bucurie, iar obrajii ei rumeni s-au aprins ceva mai tare. Ca să-și ascundă tulburarea s-a plecat asupra unei eprubete.

— Miss Engelbrecht – începui eu pe un ton destul de solemn – dați-mi voie să vă mulțumesc...

— Pentru bunele referințe? Nici nu merită să vorbim despre asta! Le-ai meritat. Când nu ești cu gîndul aiurea, lucrezi foarte bine... Numai să ai grijă să nu astupi prea tare vasele cu aer lichid și să nu...

— Cum nu merită să vorbim? o întrerupsei eu cu înflăcărare. Mi-ai salvat viața.

Nora mă privi mirată și speriată chiar.

— Spune, vorbești serios?

— Desigur! Era să fiu ucis pentru că am încercat să fug.

— Ucis! Nu mi-am închipuit că e atît de grav, altfel aş fi căutat și mai mult... Dar cine a vrut să te ucidă? Oare...

— Cine altul decît mister Bailey! Nu-i cruță pe cei care nu se supun voinței sale! Ai văzut înfiorătorul său „pan-teon”?

Nora a clătinat din cap și m-a întrebat ce înseamnă asta. Atunci i-am povestit despre excursia pe care ani făcut-o cu Bailey prin orașelul subteran și despre tot ce am aflat de la traficantul de aer.

Am rămas foarte surprins văzînd că Nora mă ascultă cu un viu interes. Se vede că multe din cele ce i-am spus le auzea pentru prima oară. Pe măsură ce vorbeam se întuneca la față. Mirării îi lua loc neîncrederea, apoi indignarea.

Cînd am terminat, am ridicat o cupă plină cu aer lichid și am spus:

— Iată, în orașul acesta, noi preparăm licoarea destinată să distrugă omenirea. Viața mi-a fost cruțată numai ca să contribui la pieirea altora, la distrugerea faimoasei noastre Planete, cu tot ce trăiește pe ea. Și nici nu știu ce

să fac, să mă bucur că am rămas în viață sau... să beau eu însumi din această cupă.

Zbîrnîitul telefonului întrerupse discursul meu patetic. Nora ridică repede receptorul.

— Hallo... Da... Mister Klimenko, la telefon e mister Bailey.

Luai receptorul.

— Da, eu sînt... Nu... Am înțeles!

— Pari tulburat? spuse Nora, cînd am terminat convorbirea.

— De data aceasta mister Bailey a întîrziat. A uitat să mă prevină că nu trebuie să-ți spun nimic din cîte am văzut și auzit.

— Și ce i-ai răspuns?

— I-am răspuns că nu ți-am spus nimic și i-am promis că nici nu-ți voi spune.

Nora răsufă ușurată.

Apoi, înălță cupa cu aer lichid pe care o ținusem înainte în mîna, se uită gînditoare la lichidul azuriu, și deodată trînti cupa pe podea. Sticla se sparse, aerul lichid se vîrșă și sub influența căldurii podelei începu să sfîrîie și să se evapore repede. Peste un minut pe jos n-au mai rămas decît cioburile vasului.

„Admirabil! mi-am spus. Acum am un aliat!”

Nora mă privi iscoditoare în lumina ochilor.

— Mi-ai spus tot?

— Tot – răspunsei eu, dar mă fîstîcii fără să vreau, aducîndu-mi aminte de planurile lui mister Bailey privind căsătoria mea cu Nora. Nu voiam să vorbesc despre asta. Nora îmi observă tulburarea.

— Îmi ascunzi ceva. Nu mi-ai spus totul!

— Sînt fleacuri, care n-au nici o legătură cu ce ne interesează.

— Nu, minți. Dacă ar fi fost fleacuri, n-ai fi atît de tulburat.

Mă aflu în mare încurcătură și am hotărît să trec de la apărare la atac.

— Dar dumneata îmi spui totul? Adu-ți aminte de discuția noastră cînd te-am jignit fără să vreau... Iartă-mă că-ți amintesc. Mi-ai spus atunci: „Dumneata nu știi nimic”. Atunci de ce nu mi-ai explicat ceea ce nu știu?

De data aceasta Nora fu cea tulburată.

— Sînt lucruri despre care e greu să vorbești...

— Prin aceste cuvinte justifici și tăcerea mea.

— Nu, n-o justific. Nu m-ai lăsat să termin. Sînt lucruri despre care e greu să vorbești. Dar în unele împrejurări nu ai dreptul să mai taci. Ești silit să spui tot, oricît ți-ar veni de greu.

— Și ai să-mi spui?

— Da, dacă și dumneata îmi vei spune totul.

Am căzut în propria mea cursă. Acum era prea tîrziu să dau înapoi și nu-mi rămînea decît să-mi divulg secretul. Am căutat totuși să mai îndulcesc puțin cinismul lui Bailey.

— Bailey a spus... că am o bucată de lemn în loc de inimă, dacă am hotărît să evadez, sacrificînd de dragul libertății compania unei fete ca dumneata.

La început Nora zîmbi: aceasta suna ca un compliment. Dar, fiind deșteaptă, înțelese îndată ce se ascunde sub acest compliment. Se încruntă.

— Ar trebui să-i fiu recunoscătoare lui mister Bailey pentru buna părere pe care o are despre compania mea.

Din păcate mister Bailey privește totul din punct de vedere comercial. Într-un timp a fost și el pretendent la „compania mea”... Și atunci am avut impresia că nu ascultă de vocea inimii, ci se călăuzește după anumite calcule... Vedea că mă plictisesc și că tânjesc după societate. Tata e extrem de ocupat. Mă iubește mult, dar... se pare că ține și mai mult la știință – spuse Nora cu oarecare amărăciune și parcă geloasă. Nostalgia de care am fost cuprinsă dăuna bunului mers al muncii. Și mister Bailey... înțelegeți? M-a cerut în căsătorie.

— Și dumneata? întrebai eu, ținându-mi răsuflarea.

— Firește, l-am refuzat categoric – răspunse Nora.

Fără să vreau, am răsuflat ușurat.

— Pe atunci, nu știam nimic despre afacerile sale și la drept vorbind nici nu mă interesau. Dar pur și simplu nu-mi plăcea. Mult timp s-a încăpățînat să spere că mă va putea seduce cu milioanele sale. În sfîrșit m-a lăsat în pace cînd i-am declarat categoric că am să plec, dacă o să mă mai plictisească cu cererile sale în căsătorie. El s-a speriat și mi-a dat cuvîntul că va încerca „să mă uite”... Se vede că acum mister Bailey a găsit o altă variantă a vechiului său plan, crezînd că în felul acesta va putea prinde doi iepuri dintr-o dată. Sau, mai simplu, vrea să pună la cale căsătoria noastră. Nu-i așa?...

Simțeam cum îmi ard urechile. Nora pufni în rîs și asta m-a bucurat. Pare-se că acum vedea cu ochi buni planurile lui mister Bailey! Dar ceea ce mi-a spus Nora după aceasta a fost pentru mine ca un duș rece. S-o fi făcut numai din viclenie feminină? Privindu-mă malițios și afectînd aerul unui om de afaceri, a spus:

— Se înțelege însă că nici nu mă gîndesc să mă mărit cu dumneata, mister Klimenko.

— Atunci cu cine? am întrebat-o mîhnit. Iartă-mă, n-am vrut... Așa ceva nu se întreabă... Dar văd că astăzi nu lucrăm nimic! încercăi eu să schimb vorba.

— Da, ai dreptate – răspunse Nora și ridicînd o altă cupă cu aer lichid îi vîrșă conținutul pe masă.

Gestul ei a fost atît de neașteptat, încît n-am avut timp să-mi trag mîna de pe masă. O parte din aerul lichid îmi nimeri peste degete și începu să se evapore, sfîrîind. Am simțit o arsură.

— Doamne, ce am făcut! exclamă fata. Iartă-mă, te rog.

Alergă la dulăpiorul cu medicamente, scoase o alifie împotriva arsurilor, vată, tifon și începu să-mi bandajeze mîna.

Chipul ei exprima o părere de rău atît de sinceră și mă îngrijea cu atîta duioșie, încît am fost răsplătit pe deplin.

Ușa ce ducea spre cabinetul tatălui ei se deschise și Engelbrecht apăru în prag.

— Ce se aude, Nora, nu e gata? întreabă el.

— N-am terminat – răspunse Nora. Mister Klimenko s-a ars la mînă.

— E ceva grav? întrebă savantul.

— Nu, un fleac – mă grăbii să-l liniștesc.

— Trebuie să bagi bine de seamă – mă sfătui el.
Atunci să știți că aștept!

Ușa se închise.

Nora îmi pansase mîna. Ne așezarăm fiecare la locul său. Fata oftă.

— Hotărîsem să nu mai lucrez – spuse ea – dar dacă mi-o cere tata... Are nevoie de asta.

— Tatăl dumitale știe totul în privința lui mister Bailey?

— Și eu aș fi curioasă s-o știu. Vreau să stau de vorbă cu tata și să-l rog să-mi spună tot... Cînd ne pregăteam să plecăm în această expediție nenorocită, tata mi-a spus că pornim în explorarea Marelui drum nordic. Am debarcat nu departe de gura fluviului Iana. Ni s-a spus că piloții pe care îi aveam pe spărgătorul nostru de gheață au descoperit că drumul spre est era blocat de sloiuri. Trebuia să ne oprim aici pentru iernat. S-a scos de pe vas întreaga încărcătură. Era foarte mare, în orice caz mult mai mare decît ar fi fost necesar pentru iernat. Am văzut grămezi de lăzi uriașe, dar nu știu ce era înăuntru. Ne-am instalat pe mal, o parte din echipaj se mai afla pe vas. Tot acolo au rămas și doi profesori, membri ai expediției noastre. Unul era inginer radiotehnician, iar celălalt astronom.

— Ce căuta un astronom într-o expediție polară?

— Nu știu. În timpul călătoriei acești doi profesori au avut o neînțelegere cu mister Bailey. Da atunci se țineau separați de ceilalți, și-i vedeam deseori sușotind pe la colțuri. Într-o dimineață, am ieșit din cort ca să ajut la descărcare. Am fost foarte surprinsă constatînd că vaporul

dispăruse. Mi s-a spus că în timpul nopții a fost luat de vînt și dus în larg împreună cu cei doi profesori. Mai târziu, valurile au aruncat pe țărm cadavrul astronomului. Inginerul însă dispăruse împreună cu vaporul. Eram cu atît mai mirată cu cît în noaptea aceea nu fusese furtună. Cînd i-am făcut lui mister Bailey această remarcă m-a asigurat rîzînd – mai putea să rîdă! – că am dormit pe semne foarte tare și de aceea n-am auzit cînd s-a dezlănțuit furtuna. „Dar marea e absolut calmă” – am obiectat eu, arătînd oceanul. „În acest anotimp n-ai să vezi pe ocean talazuri – mi-a răspuns mister Bailey – pentru că ghețurile plutitoare fac ca marea să fie mai puțin agitată. S-a iscat un vînt atît de puternic, încît a smuls vaporul din ancoră și l-a mînat în larg.”

Eleonora tăcu. Notă ceva în caiet privind atentă retorica de pe cîntar. Apoi reluă firul povestirii.

— Mi s-a mai părut ciudat și altceva: de pe vapor s-au descărcat pe țărm două avioane de mare capacitate. Or, ele nu erau necesare pentru tabăra noastră. După cum am aflat mai târziu, ele au fost aduse pentru a transporta tot bagajul nostru în interiorul ținutului. Avioanele au început să transporte lăzile, nu știam unde. Tata mi-a spus că mister Bailey și-a schimbat planul. Întrucît vaporul s-a scufundat, a hotărît să întreprindă cercetări geologice pe continent. Deși intrasem în plină iarnă, transportul încărcăturii nu a fost oprit. O parte din lăzi au fost expediate cu autocamioane așezate pe schiuri. Toată operația a durat cîteva luni și am avut cîteva victime omenești. I-am înlocuit pe marinarii morți cu iakuții care se abăteau din întîmplare pe la tabăra noastră. Ținutul era nelocuit și ne-am văzut nestingheriți de treabă, departe de privirile

indiscrete. În sfîrșit, tata și cu mine am plecat cu avionul spre noua tabără. Era un ținut muntos cu desăvîrșire pustiu. Mașinile de foraj scurtau asemenea unor cîrțițe pămîntul înghețat. Mă pricep prea puțin la mașini, dar mă uimea cît de puternice erau. Dacă ai fi văzut cum lucrau aceste mașini extraordinare!... Din cînd în cînd avioanele mai aduceau aici noi mașini și materiale. Se vede că mister Bailey întreține legături cu restul lumii. Orășelul subteran s-a construit cu o repeziciune de necrezut.

Toate aceste lucrări nu semănau deloc cu prospecțiuni geologice. Dar mister Bailey mi-a explicat că a găsit aici un zăcămint de minereu de uraniu și are de gînd să extragă radiu. Pe lîngă aceasta, a hotărît să extragă azot din aer și să fabrice aer lichid. În fond nu mă interesa cu ce se îndeletnicește mister Bailey. Eram foarte tînără cînd am început să-l ajut pe tata în lucrările sale științifice și nu era prima dată cînd ne mutam dintr-un oraș în altul. Asta nu mă speria. Dar niciodată încă nu-mi fusese dat să trăiesc într-un loc așa de uitat de lume ca acesta. Tata primise oferte foarte avantajoase de la firme serioase. Cînd l-am întrebat ce l-a făcut să accepte oferta lui mister Bailey, mi-a răspuns că mister Bailey îi oferă pentru un singur an o sută de mii de lire sterline. O întreagă avere! „Vreau să-ți asigur viitorul” – mi-a spus tata. Iată însă că a trecut anul și tata continua să lucreze la mister Bailey. I-am spus într-o zi că ar fi timpul să ne întoarcem în patrie. Tata păru încurcat și-mi răspunse că acum e foarte ocupat (pe atunci făcea experiențe în legătură cu transformarea oxigenului în hidrogen cu ajutorul curentului electric) și nu vrea să-și întrerupă lucrările. „Laboratoarele de aici sînt admirabil utilitate și e o liniște cum n-am să

găsesc nicăieri în altă parte. Se lucrează în condiții ideale”. Mi-a spus toate acestea pe un ton ca și când ar fi căutat să se justifice. Am rămas cam dezamăgită. Observînd aceasta, tata mi-a spus că, dacă vreau, pot să plec singură și să locuiesc deocamdată la o mătușă... Mama a murit cînd eram încă mică de tot.. N-am vrut să-l părăsesc pe tata și am rămas și eu în acest orașel subteran.

— Dar ce l-a determinat pe tatăl dumitale să rămînă? Banii?

— Să nu crezi că tata e ahtiat după bani – s-a grăbit să mă asigure Nora. Adică la drept vorbind nimeni nu e dispus să renunțe la o sumă mare cînd îi pica în mîna. Dar numai pentru bani, n-ar fi rămas.

— Atunci de ce părea încurcat, cînd l-ai întrebat dacă veți pleca repede de aici?

— Nu știu. Poate pentru că sacrifică interesele mele, științei. În orice caz așa credeam pe atunci. Acum însă, după cele ce mi-ai povestit, bănuiesc că poate tata... n-a rămas chiar de bună voie să lucreze la mister Bailey. Sau poate... Dar nici nu vreau să mă gîndesc la așa ceva... Trebuie să lămuresc totul. Am să stau de vorbă cu tata.

— Și dacă se va dovedi că tatăl dumitale este prizonierul lui mister Bailey?

Fața Norei căpătă o expresie aspră și decisă.

— Atunci... Atunci am să lupt și dumneata ai să mă ajuți!

I-am întins mîna validă și Nora mi-a strîns-o.

— Nora, ai terminat? se auzi din nou glasul lui Engelbrecht.

— Peste cinci minute e gata – răspunse ea văzîndu-și din nou de retorte.

— Vreau să-ți dau un sfat – i-am spus eu cînd ușa s-a închis. Să nu mai spargi vase și să nu mai verși aerul lichid. E o copilărie. Pînă una alta să lucrăm ca și înainte. Nu trebuie să dăm nimănui de bănuir.

Nora aprobă din cap și se cufundă în lucru.

În noaptea aceea am dormit singur în cameră. Nikola n-a venit. Se vede că Bailey hotărîse să ne despartă. Asta era pentru mine o adevărată lovitură. Mă obișnuisem cu iakutul, mă atașasem chiar de el. Pe lîngă aceasta îmi era necesar ca să-mi pot realiza planurile. Mai devreme sau mai tîrziu va trebui să mă războiesc pe față cu Bailey. Eram continuu preocupat de gîndul evadării sau cel puțin de felul în care aș putea să previn guvernul de primejdia ce ne amenință.

Nikola a venit abia a treia zi, seara. Era ca întotdeauna vesel și senin ca un copil. Natura aspră îl călise și era deprins să suporte ușor vitregiile soartei.

— Nikola! îl întîmpinai eu, cu bucurie.

— Bună ziua, tovalășe! îmi răspunse el. Și așezîndu-se pe podea cu picioarele încrucișate începu să cînte, dînd din cap în ritmul melodiei: Tlei zile a stat Nikola numai cu apă și pline. De mîncat n-a plea mîncat, dal toată ziua a cîntat.

— Nikola, văd că știi să faci și versuri! exclamai.

— Nu știu – răspunse el Copiii mei învață la școală și cunosc multe cîntece. Am auzit și eu de la ei.

— Dar cu Ivan ce se aude?

— Ivan tlăiește. A stat cu mine. Acuma s-a dus la lucru.

Bailey și-o fi spus probabil că „complicii” mei nu merită o pedeapsă prea aspră. Sau mai curînd, i-a lăsat în viață avînd nevoie de brațe de muncă.

— Stăm prost, Nikola. Mai vrei și acum să fugi cu mine?

— Vîntul tale a bătut. Dar nu-i nimic. Dacă fugi, vin și eu cu tine.

XII. O CUNOȘTINȚĂ NOUĂ

Bailey credea probabil că lecția pe care mi-a dat-o precum și groaznicul său „panteon” m-au făcut să-mi iau definitiv gîndul de la evadare și să mă resemnez. În orice caz, după excursia pe care am făcut-o împreună am început să mă bucur de mai multă libertate. Acum aveam acces chiar și în sectoarele unde înainte intrarea îmi era interzisă. Numai în sala mașinilor și în arsenal unde se păstrau armele n-am reușit încă să pătrund. În schimb l-am cunoscut pe radiotelegrafist, o cunoștință foarte utilă.

Acesta era un scoțian mai în vîrstă, care o rupea binișor nemțește. Lucrase pe vremuri în Germania la o uzină de radioaparataj. Contrar ideii pe care o are toată lumea despre englezi, mister Luc era foarte vorbăreț, ceea ce îmi convenea de minune. Pe lîngă aceasta, am constatat că este un pasionat jucător de șah, și întrucît eu eram un jucător de mîna întîia, n-avea acum, parcă, alt scop în viață decît să mă bată, deși juca mult mai slab.

Șahul ne-a apropiat foarte mult. Serile, după ce îl înlocuia schimbul, se înfățișa regulat la mine cu piesele sale de șah, turnate din fontă – statuete înfățișîndu-i pe regele și pe regina Angliei, ofițeri ce semănau cu Don Quijote și pioni ce aduceau a mercenari din Evul Mediu.

Luc se aprindea repede și cînd muta pionii lovea atît de tare pe tabla de lemn încît părea că tropăie cai adevărați pe un pod. La fiecare mutare spunea:

— Înainte, pifanule!... Ai mers așa? Uite cum merg eu.

Mă prefăceam că mutările lui îmi dădeau de gîndit și între timp îi puneam cîte o întrebare reușind astfel să scot de la el, metodic, tot ce mă interesa. Am aflat astfel că mister Luc e un burlac bătrîn, singur pe lume; nu-i e dor de patrie și pare-se că a rămas la mister Bailey de bună voie, tentat de un salariu bun și de posibilitatea de a bea după pofta inimii gin, de care era mare amator.

— Unde-i mult gin, acolo îmi e și patria – spunea Luc. Dar eu beau cu socoteală. Cînd mă duc la lucru sînt limpede ca apa.

Am ținut cont de această confidență și de cîte ori nea Luc venea, găsea la mine o sticlă de gin pe care o obțineam de la bufetier fără nici o dificultate. Ghidîndu-se după considerente comerciale, Bailey căuta să satisfacă pe cît posibil dorințele acelor care lucrau cu el, constrînși sau de bună voie, ca să nu fie chinuiți de dorul de libertate și să nu provoace nemulțumiri.

Ca să-mi ating scopul, mi-am sacrificat chiar prestigiul de jucător de prima clasa. Din cînd în cînd îl lăsam pe Luc să cîștige ultima partidă. Cînd ginul și bucuria victoriei îi dezlegau definitiv limba, îl întrebam ceea ce mă interesa cel mai mult.

Recunosc că felul cum m-am purtat cu Luc n-a fost prea cinstit. Dar oare Bailey a procedat cinstit cu mine? Mi-am spus că în această luptă împotriva lui orice mijloc e bun. Eram ca un ostaș pornit în recunoaștere și care trebuie să se adapteze condițiilor și împrejurărilor. Misiunea mea era mai importantă decît etica raporturilor prietenești.

— Ce ai mai auzit azi la radio, mister Luc? îl întrebam căscînd.

Și mister Luc începea să-mi înșire noutățile. Am aflat în felul acesta că în locul meu în fruntea expediției a fost numit bunul meu prieten, tînărul savant Șireaev. Cu toate că iarna începuse, expediția a pornit la drum. Dar viscolele și vîntul care bătea uneori cu forța zece au silit expediția să se întoarcă la Verhoiansk. După ce expediția și-a prezentat raportul, s-a ordonat de la centru ca plecarea ei să fie amînată pînă în primăvară, iar deocamdată expediția să se ocupe pe loc cu observații meteorologice.

Această veste m-a bucurat, dar m-a și întristat. Șireaev era mai prudent ca mine. Nu voia să-și riște viața lui și a celorlalți membri ai expediției. Și tocmai de aceea a scăpat de soarta ce i-o pregătise Bailey. Eram fericit că prietenul meu procedase în felul acesta. Dar asta însemna că pînă în primăvară nu puteam spera un ajutor dinafară. De altfel și asta era spre bine – căutam eu să mă consolez. Bailey ar nimici pe toți acei care ar face imprudența să se apropie de domeniile sale subterane. Statul ar trebui să trimită forțe puternice ca să-l poată răpune...

Dar pentru ca operația să reușească guvernul trebuia avertizat de gravitatea situației. Se prea poate ca pînă în primăvară să izbutesc, într-un fel sau altul, stabilirea unei legături cu lumea dinafară.

M-am înarmat cu răbdare și am continuat să „spionez”.

Luc și cu mine am devenit prieteni buni. Și într-o zi, într-un moment de sinceritate mi-a destăinuit cîte ceva din taina vaporului „Arctic”. Luc era unul dintre puținii inițiați în această taină, deși Bailey nu-i spusese nici lui

adevăratul scop pe care-l urmărea. După spusele lui Luc, „Arctic”, cu mașinile sub presiune a fost îndreptat în larg, spre miazănoapte, ca să însceneze un naufragiu. Bailey nici nu se gîndea să înainteze mai departe, spre răsărit. Nu voia decît „să strîngă în U.R.S.S.-ul vostru niște mine-reuri utile fără să-și mai bată capul cu demersurile necesare pentru obținerea unei concesiuni”.

— O, mister Bailey e foarte șiret! spuse Luc aproape cu admirație. Adevărat comerciant! Ce vrei? La voi, bogățiile stau degeaba, ca un cîine pe iarbă verde, iar el poate să le prefacă în bani. Strașnic v-a mai păcălit mister Bailey! urmă Luc, rîzînd cu poftă. Mecanicul a ridicat presiunea, timonierul a blocat roata cîrmei și dă-i drumul! Cînd „Arctic” a pornit cu toată viteza, cei rămași pe spărgătorul de gheață au sărit într-o barcă cu motor și s-au întors pe țărm, iar vaporul și-a continuat singur drumul, Strașnic, nu-i așa?

— Și n-a rămas nimeni pe vapor? l-am întrebat pe Luc.

— Nimeni – răspunse el.

Mă temeam să nu trezesc bănuielile lui mister Luc și de aceea nu l-am iscodit despre soarta celor doi profesori dispăruți. După o oarecare ezitare, m-am decis totuși să-l întreb, foarte prudent:

— Și totul a mers bine, fără avarii, fără pierderi?

— Cîțiva oameni au murit în timpul cît am transportat încărcătura încoace, iar doi profesori au dispărut pe cînd ne aflam încă pe țărm. Se spune au plecat la vînătoare și nu s-au mai întors.

— Dar au fost căutați?

— Pare-se că da. Dar pe atunci nu ne ardea nouă de așa ceva. Aveam cu toții de lucru pînă peste cap. Se apropia iarna.

Sau Luc nu voia să-mi spună totul, sau multe nu le știa nici el. În tot cazul nu mă puteam bizui pe el. Ostilitatea lui față de puterea sovietică era evidentă. Era un lefegiu tipic. Idealul său se reducea la atît: să primească un salariu bun, să bea gin și să strîngă bani pentru ca odată întors în patrie să-și cumpere o căsuță unde să trîndăvească tot restul vieții, trăind ca un rentier.

I-am spus într-un rînd că totdeauna m-a interesat radioul, dar din păcate n-am avut posibilitatea să studiez mai îndeaproape această invenție minunată.

— Nu-i de loc complicat – răspunse Luc. Vino la mine la stație, preferabil noaptea cînd sînt de serviciu și am să-ți arăt totul.

Am profitat de aceasta invitație și de atunci am început să fac dese vizite lui mister Luc.

Ce emoționat am fost cînd, după o întrerupere de cîteva luni, am auzit glasul atît de familiar al crainicului stației de radio „Komintern”! Buletinul de știri!... Ultimele vești...

„—...Și acum să auzim, dragi tovarăși, ce iarnă ne prezic meteorologii. O veste îmbucurătoare pentru cei care pleacă iama în vilegiatură: ei nu vor mai tremura în vilișoarele lor. Oamenii de știință ne făgăduiesc anul acesta o iarnă dulce, mult mai caldă chiar decît cea din anul trecut...”

„Cum să nu! gîndii eu. Ventilatoarele lui mister Bailey au creat un fel de Gulfstream aerian. Curenții de aer cald

se îndreaptă de la ecuator spre emisfera boreală și ridică temperatura!

„—...în schimb în sudul Africii, în America de Sud și în Australia se observă o simțitoare scădere a temperaturii...” – continuă crainicul.

„Se simte răsuflarea pustiurilor de gheață de la Polul Sud!” răspunsei eu în gând crainicului... O, dacă aș putea să strig de aici la o distanță de mii de kilometri că n-au de ce să se bucure că iarna va fi caldă și că un pericol de moarte amenință omenirea!...

„—...Și acum să ascultăm muzică: *Menuet de Bocherini*. Execută orchestra radio”.

Începu menuetul delicat și grațios. Dar muzica mă indispușe și mai mult. Acolo, viața își urmează cursul normal. Oamenii lucrează, se distrează. Își văd de treburile lor, fără să știe ce primejdie îi amenință.

Mi-am scos casca de la urechi. Luc era foarte concentrat; recepționa o telegramă și traducea repede în litere punctele și liniuțele alfabetului Morse. În fiecare dimineață aceste telegrame erau înmânate lui mister Bailey.

În sfârșit ridică capul și, fără să scoată casca, mă întrebă:

— Ceva interesant?

— Da, dar am și acasă un aparat de radio-recepție. Mă interesează însă partea tehnică și nu numai recepția, dar și emisia. Aveți un post emițător?.

Se prea poate să fi fost exagerat de prudent și vedeam primejdia chiar acolo unde nu era, dar mi s-a părut deodată că Luc s-a pus în gardă.

— Vrei să transmiți salutări rudelor sau prietenilor? mă întrebă el zîmbind. Avem un emițător, dar nu ne folosim de el ca să nu fim reperați.

L-am crezut pe moment, dar după scurt timp am constatat că nu-mi spusese adevărul. Într-o zi am venit la stație mai târziu ca de obicei. Luc transmitea un mesaj.

— Ai hotărît să dai în vileag locul unde ne aflăm? îl întrebai, zîmbind cu naivitate. Pare-se te-am prins în flagrant delict.

Mister Luc se încruntă, apoi rîse forțat.

— Nu cumva mă spionezi? mă întrebă el pe un ton glumeț. Dar această glumă a făcut să mi se strîngă inima.

— Prostii! Pentru ce aș face-o? și urmai, simulînd perfect supărarea: Dacă te deranjez, plec.

— Rămîi – răspunse Luc. Data trecută ți-am spus adevărul: emițătorul nostru cel mare tace. Dar acesta... O stație ca asta nu există în toată lumea, în afară de locul unde sînt recepționate emisiunile noastre. Aparatul emite pe unde atît de scurte încît stațiile obișnuite nu-l pot intercepta. Datorită acestui fapt emisiunile noastre rămîn secrete. Sînt secrete comerciale! mă lămurii el. Dar un lucru vreau să-ți spun, mister Klimenko: ți-am arătat multă încredere pentru că-mi ești prieten. Ar fi bine însă să nu spui nimănui că m-ai surprins în timpul unei emisiuni. Și să nu mai vii la această oră... E un secret de serviciu.

L-am liniștit pe Luc și m-am întors în camera mea. Această ultimă descoperire m-a convins că Bailey are complici în lumea dinafară, lucru care îl făcea și mai de temut. Iar Luc pare-se că începuse să mă suspecteze. De nu s-ar fi temut să-și piardă partenerul de șah, cred că

mi-ar fi interzis cu totul să mai vin la stație. Pe viitor trebuia să fiu și mai prudent.

XIII. LINIȘTE ÎN PREAJMA FURTUNII

— Noi respirăm în laborator aerul cel mai pur, bogat în oxigen. Și totuși parcă îmi lipsește ceva – mărturisi Nora. „Vitaminele aeriene”, sau poate mirosul de pământ reavăn, mirosul de cetină, cerul, chiar și cerul nordic... Numai cînd sînt aici, sus, respirația devine pentru mine o adevărată plăcere.

Ne aflam pe un balcon amenajat pe o mică platformă într-o scobitură în partea dinafara craterului.

Pe versantul exterior al muntelui se aflau mai multe balcoane ca acesta. Ele erau legate prin tuneluri înclinate cu cele trei etaje superioare. Fiecare tunel avea cîte un ascensor. Aceste balcoane puteau servi ca posturi de observație pentru santinele. Însă vîntul turbat, ce proiecta în crater pe toți aceia care se încumetau să se apropie de munte, făcea orice pază inutilă. Locuitorii privilegiați de la etajele superioare veneau pe balcoane să respire aer „veritabil” și să admire cerul.

Nora își alesese un balcon și mister Bailey, mărinimos, i-l dăduse în folosință exclusivă. Ea avea cheia de la intrarea tunelului ce ducea spre balcon (o altă cheie o ținea mister Bailey). Ușa tunelului era în apropierea camerei ei și Nora putea urca în balcon la orice oră. Zăbovea îndelung aici. Îi plăcea „să stea de vorbă cu stelele”. Era un loc cu totul retras, deoarece proeminențele stîncilor as-

cundeau balconul și de pe platformele vecine nu se vedea ce se petrece aici.

Platforma se termina printr-un perete abrupt. Munții din jur erau acoperiți de zăpadă. Stelele străluceau pe cerul întunecat. Nu simțea nici o adiere.

— Ce bine ai spus „vitamine aeriene”... răspunsei eu. Nu simt mirosul pământului, fiindcă zăpada acoperă totul, dar simt mireasma cetinei. Și mai simt parcă un iz de fum, venind de departe.

— Iar unde-i fum, acolo sînt case, oameni...

— Care se delectează și ei cu „vitamine aeriene”. Iar mister Bailey vrea să le răpească toate aceste bucurii!

— Privește!

M-am uitat spre miazănoapte. La orizont se înălța o coloană palidă de lumină.. Mai sus, tot mai sus pînă la zenit. Din lăptoasă, deveni azurie, iar apoi de un verde-deschis. Vîrfurile stîlpului prinse a se colora în trandafirii și deodată, așa cum pornesc ramurile de la trunchiul copacului, s-au întins în toate direcțiile dungii late. Acum, la orizont se înălța un vâl gingaș, diafan, scăldat în toate culorile curcubeului. Eram vrăjit de frumusețea nopții polare. Pe cer se revărsa în tăcere simfonia culorilor. Ele se succedau ca sunetele unei orchestre, aici înmănunchindu-se într-un sclipitor și viguros acord, aici stingîndu-se molatece în pianisimul nuanțelor abia perceptibile.

— Ce frumoasă e lumea! spuse Nora cu oarecare melancolie.

I-am luat mîna ascunsă într-o mînușă îmblănită. Nora parcă nici n-a observat gestul meu și a rămas nemișcată, contemplînd panorama de creste și văi ce se așter-

nea în fața noastră. Zăpada albă reflecta luminile de pe cer și-și schimba neîncetat coloritul devenind când albastră, când trandafirie. O frumusețe care te cucerește pentru toată viața. În jurul nostru totul era pustiu. Nicăieri țipenie de om. Asistam la parada unor culori negrăit de frumoase, dar mute și surde... Eram parcă pierduți într-o lume ireală, de basme.

Și dincolo de crestele munților, spre sud-vest și spre sud-est se agita furnicarul omenesc.

— Miss Engelbrecht, ai vorbit cu tatăl dumitale? întreprusei eu tăcerea.

Nora parcă atunci se întoarse pe pământ din tovărășia stelelor.

— Da, am vorbit – răspunse ea, plecînd capul.

— Și cum s-a terminat convorbirea? Nora ridică obosită ochii.

— Cum s-a terminat?... repeta ea întrebarea, ca și când nu m-ar fi auzit bine. Tata m-a sărutat pe frunte așa cum făcea când, copilă încă, mă duceam seara la culcare și mi-a spus: „Somn ușor, fetița tatei”. Atunci m-am retras în camera mea. Tata! Dragul meu tată de care nu m-am despărțit nici o singură zi, parcă s-a depărtat de mine, s-a înstrăinat. Acum nu-l înțeleg și parcă... mi-e frică de el... Nu mai am în el încrederea de altădată.

Tăcurăm din nou. Imnul ceresc al aurorei boreale se revărsa larg și măreț executat de o gigantică orgă, dar cît de rece, de neauzit, cît de străin frământărilor noastre...

Zilele se scurgeau plicticoase, monotone. Nora și cu mine lucram ca și înainte în laborator, dar fata își pierduse tot entuziasmul. Înainte era foarte fericită când tatăl ei îi adresa cuvinte de laudă. Acum lucra automat, ca un

om nevoit să facă o muncă de care îi e silă ca să-și câștige o bucată de pâine. Suferea cumplit. Frumoșii ei obraji rumeni păliseră, ochii căzuseră în orbite, slăbise mult. Era mereu cu gândul în altă parte. Vasele îi zburau din mână, făcea deseori greșeli. Pe profesorul Engelbrecht îl vedeam foarte rar, dar am constatat că și el se schimbase mult. Se gîrbovise, îmbătrînise, chipul lui căpătase o culoare pămîntie.

Serile, după terminarea lucrului, Nora și cu mine urcam uneori pe balconul nostru ca să admirăm aurora boreală, să respirăm „vitaminele aeriene” și mai ales, ca să stăm de vorbă. Nora nu-și putea împărtăși nimănui durerea și eram singurul om la care găsea sprijin moral.

De cîteva zile vîntul nu mai vuia deasupra craterului. Se așternuse o liniște neobișnuită.

— Se vede că mister Bailey a hotărît să dea un scurt răgaz aerului – glumii eu.

— Dar, dar n-avem nici un motiv să ne bucurăm – răspunse Nora. Vom aplica acum o nouă metodă de condensare a aerului. Iarna vîntul aduce nori întregi de pulbere fină de zăpadă, ceea ce ne îngreunează mult munca. Zăpada scoasă din ventilator ocupă prea mult loc, iar înlăturarea ei cere multă trudă. Vezi acest munte? E artificial. El nu apucă să se topească în lunile de vară. Peste un an aici s-ar fi înălțat un adevărat Montblanc. Tata a făcut apel la toate forțele chimiei și electricității și a găsit noi metode de absorbție și descompunere a aerului. Dar vai, acum prelucrarea aerului se va face și mai repede. Nu va trece mult și tot pămîntul va simți că se înăbușă ca într-un acces de astmă.

— Nora, să fugim de aici! îi propusei eu deodată.

Fata mă privi lung.

— Să ne luăm de mînă și să sărim de pe această platformă? mă întrebă ea în glumă.

Tonul ei aducea a cochetărie. Nedîndu-mi timp să răspund urmă pe același ton, privind în prăpastie:

— Adică la drept vorbind cred că n-am muri. Ne-am rostogoli pînă jos și am cădea pe omătul moale. Apoi, am porni-o într-acolo...

Privii cu atenție în direcția arătată de Nora. Într-adevăr, pe această cale am putea evada! Aici n-avem a ne teme de conductă. Văgăuna șerpuitoare ar fi o bună pavăză împotriva furtunilor stîrnite de „zeul vînturilor”, Bailey.

— Să lăsăm gluma, Nora. Ai avut într-adevăr o idee minunată – mi-am exprimat eu gîndul cu glas tare. E puțin cam sus, ce-i drept... Dacă n-ai curaj, am să fug singur.

Citii un fel de teamă în ochii Norei:

— Dar nu te gîndești c-am să rămîn aici singură? Nu, n-am să te las...

— Din ordinul majestății sale mister Bailey?

— N-am să te las, reluă Nora. S-ar putea să te prindă ca și data trecută și atunci degeaba aș mai încerca să te salvez. Și apoi nu ești pregătit pentru o asemenea călătorie. Te-ai sacrifica zadarnic. Numai un om născut în această pustietate, un iakut ca Nikola al dumitale s-ar putea aventura... Într-adevăr, ce-ar fi să-l trimiți pe Nikola? El o s-o scoată minunat la capăt. Și atunci nu va trece mult și peste capetele noastre vor ploua bombele. Vom „cădea la datorie ca adevărați eroi” – încheie ea cu o ironie amară.

— Trupele noastre vor fi prevenite și poate vom reuși să evităm această moarte de eroi. Cred că, asediat, mister Bailey o să se predea, când se va convinge că orice rezistență e zadarnică – am încercat eu să mai îndulcesc perspectivele. Da, ideea e bună. Sînt gata să-mi pun oricînd pielea în joc, dar ai dreptate, Nikola o să se descurce mai bine.

— Nikola se va învoi?

— Nikola? Nu-l cunoști. E un om de aur. A privit de atîtea ori moartea în față, încît proiectul nostru nici n-o să-l sperie și nici măcar n-o să-l surprindă.

Simțeam că mi s-a luat o piatră de pe inimă. Nora părea și ea mai bine dispusă. Parcă întrezărisem o rază de speranță. Acum aveam un plan concret. Căutam să chibzuim cît mai bine fiecare amănunt și această preocupare o sustrăgea pe Nora de la gîndurile ei sumbre.

Cînd m-am văzut cu Nikola la noi în cameră, i-am spus în șoaptă:

— Nikola, am găsit un loc pe unde se poate fugi. Ai putea să ajungi pînă la Verhoiansk? Am să-ți dau haine călduroase, un revolver, un sac cu pesmeți și carne conservată.

— Dar tu? m-a întrebat Nikola tot atît de încet.

— Împreună, nu merge. S-ar putea să ne prindă. Dar dacă cumva n-ai să ajungi tu, voi pleca eu. De altfel în cazul că nu vrei să pleci singur...

— De țe să nu vleau? Mi-e ulît aiți. Și țe să fac la Verhoiansk?

— Ai să duci o scrisoare. Vrei?

— Desigul – răspunse Nikola.

— Gîndește-te bine, Nikola. Eu nu te silesc. Dacă te vor prinde, de data aceasta n-ai să scapi atît de ușor. Au să te ucidă.

— Oli un uls mă omoală, oli un om – tot aia e, făcu Nikola fatalist. Și cînd tlebuie să plec? Imediat?

— Nu, să mai așteptăm. Trebuie să chibzuim bine să pregătim totul. Și apoi, în curînd se va arăta puțin soarele. Iarna e pe sfîrșite.

— Nu tlebuie soale. Văd și așa. Tale vleau acum.

Cu greu am reușit să-l conving să mai aștepte. Am început să-l pregătim de drum. Am hotărît să-i dau șuba și cizmele mele. Oricînd aș fi putut spune ca Nikola mi le-a „furat”. Revolverul mi l-a procurat Nora. Mai greu a fost cu merindele. La masă trecurăm în buzunar bucățele de pîne și pesmeți. Nikola făcea și el economii, dar i-am interzis să-și reducă din rație: trebuia să prindă puteri.

Nora făcea și ea rezerve. Zicea că are „o foame de lup”. N-a trecut mult și tașca pe care o țineam sub pernă se umpluse aproape. Peste cîteva zile Nikola putea pleca.

Trebuia însă să luăm toate măsurile ca bănuielile să nu cadă asupra mea. Dacă Nikola nu va ajunge pînă la Verhoiansk și va pieri, voi încerca eu. De aceea era necesar să mă păzesc pentru o asemenea eventualitate.

XIV. „POZNELE” LUI MISTER KLIMENKO

Ascultînd de sfatul meu, cu cîteva zile înainte de evadare, Nikola a început să se plîngă tovarășilor săi de lucru că nu mai poate de urît în acest orășel subteran și că e hotărît să fugă.

— Tovalășul Klimenko nu știe nimic. Dacă al afla m-al celta lău de tot – spunea Nikola.

Toți l-au sfătuit să renunțe, spunîndu-i că-l așteaptă o pedeapsă groaznică, dar Nikola știa una și bună: „Oli fiala mă omoală, oli un om, tot aia e”. De îndurat nu mai putea să îndure.

Exista primejdia ca cineva dintre acei pe care Nikola îi inițiasse în taina lui să-l denunțe lui Bailey. Dar n-aveam încotro – eram nevoiți să acceptăm acest risc. Ca să-i deruteze pe eventualii urmăritori, Nikola spunea că și de data aceasta va încerca să fugă prin conducta de evacuare. Admițînd chiar că aveau să-i aducă la cunoștință lui Bailey intențiile lui Nikola, acesta nu s-ar neliniști știind prea bine că o asemenea încercare este sortită eșecului. În sfîrșit, totul părea pregătît.

A venit și ziua, mai bine zis noaptea evadării. M-am înțeles cu Nikola să se urce pe platformă gata echipat, cînd toată lumea va dormi.

La ora convenită Nora și cu mine ne aflam pe balcon. Noaptea era destul de întunecoasă. Doar fișii palide,

asemenea razelor îndepărtate ale unui reflector slab, brăzdau din cînd în cînd cerul.

Minutele se scurgeau, dar iakutul nu se arăta. Am început să fiu îngrijorat, cînd ușa se deschise și apăru Nikola.

— De ce ai întîrziat atît de mult? îl întrebai eu. Nikola zîmbi cu gura pînă la urechi.

— Sînt șilet – răspunse el. Am lucrat în conductă și am așteptat să plece toți. Apoi am mels cu spatele înainte, ca să vadă așa ulme ale mele.

Nu degeaba era Nikola un vînător iscusit. El știa cum încurcă fiarele urmele ca să-l deruteze pe vînător și hotărîse să se folosească de înțelepciunea animalelor, sporind-o cu viclenia omului. Mergînd cu spatele, lăsase urme proaspete pe resturile de zăpadă și gunoi din conductă, așa încît să pară, dacă ar fi fost cercetate, că a mers prin conductă spre ieșire.

— Ei, îți doresc succes îi spusei eu emoționat, dîndu-i scrisoarea.

— N-ai glijă – răspunse Nikola. Și apoi, uitîndu-se în prăpastie: E cam înalt, totuși. Dar nu-i nimic. Jos e moale. Lămîi cu bine, tovalășe! Îmi strînse mîna și dădu din cap adresîndu-se Norei: Rămîi cu bine.

Nikola a încălecat fără să ezite balustrada de fier a balconului suspendat deasupra prăpastiei, s-a lăsat în mușchii brațelor pînă la margine și după ce s-a legănat o clipă în aer, a desfăcut brațele.

M-am aplecat, căutînd să străpung cu privirea semiîntunericul. Corpul lui Nikola, din ce în ce mai mic, zbură în jos. Trebuia să parcurgă cel puțin patruzeci de metri înainte de a atinge panta troienită.

Iată că picioarele sale au atins zăpada și tot corpul i s-a cufundat în omăt ca și când ar fi plonjat în apă. Oricît mă căzneau, nu vedeam nimic, Nikola dispăruse în nămeți. Poate e rănit sau a leșinat?... Perdelele învălurate, verde-roz ale aurorei boreale au început să unduiască pe cer, scaldînd zăpada într-o lumină tremurată, șovăielnică. Vedeam acum în omăt gaura pe care o făcuse în cădere corpul lui Nikola; dar de el, nici urmă.

— Privește, privește, uite, acolo, jos, se mișcă ceva... — izbucni Nora emoționată.

— Unde? Nu văd nimic. Ți s-o fi părînd.

Exploziile de lumină ale aurorei făceau ca umbrele să joace, ba îngroșîndu-se, ba pâlînd.

— Nu acolo! Mai jos, mult mai jos!

În sfîrșit am văzut și eu la vreo douăzeci de metri de locul unde căzuse Nikola ceva foarte mic care se agita prin zăpadă.

— O mîină! exclamă Nora, care avea ochi mai buni.

Mi-am încordat privirea și m-am convins în cele din urmă că într-adevăr de sub zăpadă apăruse mîna lui Nikola. În cădere străpunsese ca o ghiulea stratul superior, afînat, care n-apucase să se bătătorească; lunecase sub el pe o distanță de cîteva zeci de metri și acum căuta să iasă la suprafață. Iată că apăru și a doua mîna, apoi căciula-i miștoasă. În sfîrșit, Nikola ieși pe jumătate din zăpadă. Aplecîndu-se ieși în sfîrșit cu totul. Ridică fața spre noi și ne făcu semne cu mîinile înmănușate.

Abia mă stăpîinii să nu scot un chiot de bucurie.

Nikola ne mai făcu o dată semn cu mîna, se culcă pe o rîină și se dădu de-a rostogolul pe panta lină. În felul acesta ajunse pînă în fundul văgăunii și acum se vedea doar ca un punct. Apoi, înfundîndu-se la tot pasul în zăpadă, începu să-și croiască drum spre gura văgăunii. N-avea schiuri – noi nu reușisem să i le procurăm – dar nu-și făcea grijă de asta. „Îmi fac eu” – spunea el.

Da, Nikola va răzbi! Era pregătit pentru viața aspră din „meleagurile blestemate” ca și sălbăticiunile pe care le vîna. Numai de n-ar cădea în mîna lui Bailey, că de natură și de dușmanii patrupezi n-avea teamă.

Aurora boreală se stinse. Deși nu-l mai vedeam acum pe Nikola, totuși am mai zăbovit mult cu ochii ațintiți în beznă.

— E timpul să plecăm. Nu trebuie să stăm prea mult aici – spuse Nora.

— Da, să plecăm – răspunsei eu, întorcînd în sfîrșit capul. Mîine va fi ziua răfuielilor. Sînt sigur că mister Bailey îmi va lua un interogatoriu... Nora, vreau să te rog ceva. N-ai putea să-mi faci și mie rost de un revolver?

— La ce-ți trebuie?

— Dacă Bailey mă va face pe mine vinovat de evadarea lui Nikola... am să-i trag un glonte în țeastă.

— Nu știu – răspunse Nora după o scurtă gândire – eu n-am alt revolver. Dar e posibil să aibă tata. Dacă voi reuși să fac rost, ți-l aduc mâine. Vino mai devreme la laborator.

I-am strâns mîna cu recunoștință. Da, Nora era o fată curajoasă. Nu s-a temut să-l ajute pe Nikola să evadeze. Nu ezită să mă ajute și pe mine să-l omor pe Bailey.

N-am dormit bine în noaptea aceea. Pe la două, cînd în sfîrșit ațipisem, se auziră bătăi puternice la ușa. Îmbrăcîndu-mă în grabă, am întrebat cine bate.

Mi-a răspuns William. „Deci asta e! Bailey știe tot și acum mă cheamă la interogatoriu” – mi-am spus eu deschizînd ușa. Intră William însoțit de doi oameni înarmați. Am băgat de seamă fără să vreau că fețele lor erau energice și aristocratice. Cei doi „gentelmeni” m-au percheziționat din cap pînă în picioare. Eram fericit că Nora n-apucase să-mi dea revolverul. Apoi William și cei doi tineri au percheziționat cu atenție și pricepere toată camera. Spre norocul meu, aici nu se afla nimic compromițător. După ce au terminat percheziția, „gentelmenii” m-au condus în cabinetul lui Bailey.

Acesta turbat de furie m-a luat în primire chiar de la ușa.

— Iarăși te ții de pozne! zbieră el agitîndu-și amenințător pumnii. Nu-ți dă pace gîndul că fac comerț cu Marte și că nu respect legile voastre cu privire la comerțul exterior? Mister Bailey e un criminal! Trebuie deferit Tribunalului Suprem! Haida-de! Mister Bailey îi va lipsi pe muncitorii ruși de aer și din cauza lui aerul va fi distribuit

numai pe cartelă, prin cooperative, și numai celor înscriși în syndicate? Ha, ha, ha! Nu-i așa? Intrigile imperialiștilor englezi, hai? Las' că-ți citesc eu gândurile. Socotesc că în curînd va trebui să-ți ocupi locul în panteon. Soclul te așteaptă cam de mulțișor.

M-am așteptat la acest atac și de aceea mi-am jucat perfect rolul. După ce Bailey tăcu, l-am întrebat calm, cu o „sinceră” mirare:

— Ce s-a întîmplat, mister Bailey? Nu pricep nimic. Cred că n-aveți nimic să-mi reproșați. Îmi dau silința să lucrez cît mai bine în laborator și nu mă știu cu nimic vinovat.

— Minți! Știi foarte bine despre ce este vorba. Unde-i Nikola?

— N-am idee. Azi-noapte n-a dormit la mine. Mi-am spus că o fi făcut probabil vreun pocinog la lucru sau altceva și a fost trimis la carceră.

— Minți! Minți! răcni Bailey. Iarăși te ții de pozne! Ia chemați-i pe oamenii care au lucrat cu Nikola.

Muncitorii iakuți au confirmat că într-adevăr Nikola, care tînjea după libertate, spunea mereu de cîteva zile că o să fugă. Le spusese de asemenea că se teme să-și împărtășească planul lui Klimenko, pentru că acesta avea să se supere. Ei însă nu-l luaseră în serios și de aceea nu raportaseră nimic lui Bailey.

Spusele lor au avut darul să potolească întrucîtva furia lui Bailey. Inocența mea era dovedită printr-o serie întreagă de mărturii.

— Nu te cred nici pe dumneata și nici pe ei – spuse Bailey. Sînteți din aceeași bandă! Vă acoperiți unul pe altul.

Și deodată, pozînd în judecător imparțial, încheie spre surprinderea mea:

— Dar nu te pot judeca fără dovezi. Ancheta își va urma cursul. Pînă una alta rămîi pe lista suspectilor. Poți pleca.

M-am întors în cameră fericit că totul s-a terminat cu bine. Numai de nu le-ar da prin minte să cerceteze valea. Dar șiretlicul lui Nikola cu urmele trebuia să îndrepte cercetările pe o cale greșită.

A doua zi de dimineață, cînd am intrat în laborator, Nora mi-a șoptit:

— N-am găsit revolverul.

— E mai bine – răspunsei eu. Nu e chiar atît de ușor să-l cureți pe Bailey. Mi-a și luat interogatoriul.

Și i-am povestit Norei de cele ce s-au petrecut după ce ne-am despărțit. Nora m-a ascultat cu mare atenție.

— Numai de n-ar găsi urme în vale – am încheiat eu.

— Despre asta, nici o grijă. Am fost pe balcon în zori. Viscolul de azi-noapte a făcut să dispară orice urmă. Numai de nu s-ar fi întîmplat și cu Nikola la fel...

— Nikola n-o să piară – am încercat s-o liniștesc. O să-și facă o groapă în zăpadă, ca un cîine, și va dormi somnul pruncilor.

În seara aceleiași zile se înfățișă la mine mister Luc cu un pachet la subsuoară.

— Ce ai acolo? Noi piese de șah? l-am întrebat.

— Am adus șahul și încă ceva – răspunse scoțianul, desfăcînd pachetul. Uite, ai aici un aparat de radio. L-am construit anume pentru dumneata. Mister Bailey a dat ordin să nu te mai primesc la stație. Știind însă cît de mult îți place să-ți ascuți „Kominternul” dumitale am

hotărît să-ți fac acest mic cadou. În felul acesta n-ai să te plictisești atît de tare.

Eram gata să-i sărut pe Luc pentru „micul său cadou”. Scoțianul nici nu bănuia ce serviciu imens îmi făcea. Drept răsplată l-am lăsat în seara aceea să mă facă de două ori mat. Apoi mi-a instalat chiar el aparatul, l-a încercat și mi-a spus:

— Acum poți să asculți Moscova cît poftești.

Urîndu-mi noapte bună, a plecat, iar eu m-am instalat lîngă aparat dornic să aflu noutăți.

XV. LUMEA SE SUFOCĂ.

Au trecut mai multe săptămîni. Deşi eram suspectat, mister Bailey mă lăsa deocamdată în pace. Probabil că începuse să se convingă de nevinovăţia mea. Încetul cu încetul am încetat să mai fiu îngrijorat de soarta mea. În schimb ştirile auzite prin radio erau deprimante. Lipsa de aer devenea tot mai accentuată. Acum, nu numai oamenii de ştiinţă, dar şi profanii îşi dădeau seama de scăderea presiunii atmosferice.

Primii care au simţit că aerul s-a rarefiat au fost locuitorii regiunilor muntoase: mulţi din ei au fost nevoiţi să coboare în ținuturile mai joase. În văi lipsa de aer a avut un efect dezastruos asupra bolnavilor: astmaticii mureau în timpul acceselor; tuberculoşii, simţind că se înăbuşă, erau nevoiţi să-şi forţeze plămîinii, ceea ce accelera cursul bolii şi provoca hemoragii.

Maşinile care funcţionaseră perfect în condiţiile presiunii atmosferice normale se opreau. Motoarele avioanelor aveau rateuri chiar la mică înălţime. Pistoanele şi pompele maşinilor se blocau mereu. Toate acestea dezorganizau producţia şi transporturile.

Şi, ca şi cînd n-ar fi fost de ajuns, au dat nişte geruri năprasnice însoţite de furtuni cu caracter foarte ciudat. Trombe de zăpadă se fugăreau ca nişte mesageri ai morţii. Aveai impresia că o mîină criminală vrea să răpească

Pământului atmosfera, răsucind curenții de aer și zvîrlindu-i în sus, dincolo de nori. Iar de acolo, din necuprinsurile siderale se revărsau asupra Pământului valuri de frig glacial. Pământul se răcea: lipsită de o mare parte din șuba lui groasă – atmosfera – Pământul începu să cedeze, într-un ritm grăbit, spațiului cosmic căldura lui lăuntrică.

Catastrofa părea mult mai apropiată decît ne-am fi putut aștepta, judecînd după uriașele rezerve de „materie primă” aeriană.

Am întrebat-o pe Nora cum explică tatăl ei apropierea acestor fenomene înspăimîntătoare. Mi-a răspuns că atît tatăl ei cît și mister Bailey par oarecum surprinși.

— Tata a vrut chiar să se consulte cu dumneata – spuse Nora. Zice că toate acestea țin mai mult de specialitatea dumitale.

Și astfel am avut onoarea să fiu poftit la Engelbrecht. La consfătuire a participat și Bailey. Nu-i prea păsa de cele ce se petreceau în lume, ba dimpotrivă: traficantul de aer era într-o agreabilă surescitare, ca un jucător sigur pe cărțile ce le are în mînă.

Consfătuirea noastră a durat mult. După tot felul de calcule am ajuns la concluzia că aerul, prelucrat în orașul subteran, reprezintă o parte infimă a atmosferei și că sustragerea lui din masa generală de aer, care învăluie Pământul, nu poate să aibă un efect atît de dezastruos.

— Atunci care este explicația? întrebă Bailey uitîndu-se cînd la mine cînd la Engelbrecht.

În sfîrșit, situația s-a echilibrat! Acum are nevoie de părerea mea! Mi-am luat un aer cît se poate de grav și mi-am expus-o:

— Ventilatoarele lui mister Bailey au modificat direcția obișnuită a vînturilor, din care cauză s-a schimbat și factura învelișului atmosferic: aerul a devenit mai dens acolo unde curenții obișnuiți aer au coincis cu cei creați artificial și s-a rarefiat acolo unde existaseră înainte curenți aerieni opuși. Din această cauză a crescut diferența dintre maximul și minimul presiunii atmosferice. Activitatea ciclonilor s-a intensificat. Ciocnindu-se, ciclonii au început să antreneze vârtejurile de aer spre mari înălțimi, mult mai sus ca de obicei. În felul acesta circulația normală a aerului s-a tulburat nu numai pe orizontală, dar și pe verticală...

Am văzut că Bailey și Engelbrecht mă ascultau cu cea mai mare atenție.

— Nu pretind că acest tablou coincide întocmai cu realitatea – am spus eu în încheiere – cred însă că în linii generale am dreptate. Pornesc de la ideea că ventilatoarele lui mister Bailey, tulburînd circulația obișnuită a aerului, au împins și forțele elementare ale naturii în acest joc... Dumneavoastră, mister Bailey, puteți fi asemuit doctorului Faust care a știut să cheme „Spiritul Pămîntului” dar n-a izbutit să-l stăpînească.

Bailey a primit cu bunăvoință această comparație. Răspunse zîmbind:

— Faust n-a avut de loc simț practic. Să zburde în libertate „Spiritele Aerului”! Ceea ce mă interesează este cum să trag cît mai multe foloase din această sarabandă.

Cu aceasta ședința noastră a luat sfîrșit.

Radioul îmi aducea mereu vești noi. Acum, cînd se conturase spectrul unui înspăimîntător cataclism, lupta pentru existență se ascuțise. Cei puternici își propuneau

ca cel puțin să moară ultimii dacă nu vor putea să supraviețuiască. Or în lumea capitalismului cine erau cei mai puternici dacă nu cei bogați?

Nu știu dacă Bailey le-a furnizat „conserve de aer” sau bogătașii au început, poate, să-și producă singuri aer lichid, ca să nu moară de setea de aer, în tot cazul ei dispuneau acum de această valută nouă, cea mai prețioasă. Aerul lichid își făcea triumfător intrarea pe piață, făcând să se prăbușească în fața sa toate celelalte valori. Aerul lichid se vindea într-un ambalaj special, care-l ferea de explozie și evaporare.

Cu această valută nouă bogătașii începură să cumpere alimente și conserve de tot felul. Era de presupus că Pământul, răcit, nu va mai rodi nimic. Agricultură și creșterea animalelor urmau să dispară. Va rezista deci mai mult acela care va strânge rezerve mai mari de alimente, apă, aer și căldură. Nu se mai construiau nicăieri case. Pe alocuri oamenii începuseră chiar de pe acum să-și sape adăposturi în pământ asemenea cârțițelor. Aici era mai cald; în jos, în locuințele ermetice închise, puteai respira în voie consumând treptat din rezervele de aer lichid.

Eram uluit de felul cum se precipitau evenimentele, acolo, departe de orașelul nostru!...

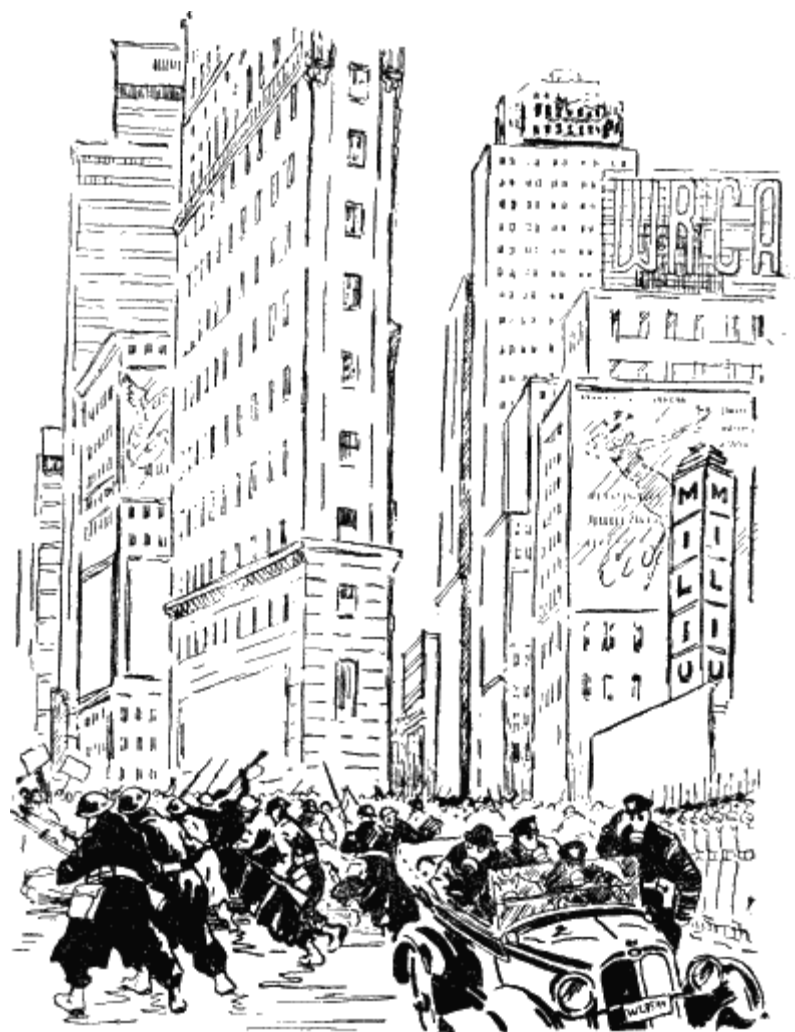
Aceste pregătiri egoiste, febrile pentru autoconservare se desfășurau sub ochii muncitorilor și în unele regiuni au și avut loc tulburări. Pretextând că din toate colțurile globului pămîntesc vînturile se îndreptau spre pustiurile înghețate ale Siberiei, presa burgheză, căreia și cea conciliatoare îi ținea hangul, își asigura cititorii că groaznica catastrofă care s-a abătut asupra lumii este opera comu-

niștilor de la Moscova care doresc pe această cale „să îngenuncheze” întreaga lume.

Un val de nebunie cuprinse toate continentele. Europa și America se înarmau febril pentru a porni război împotriva „dușmanilor neamului omenesc”.

Între timp capitaliștii își continuau politica. Muncitorii refuzau să primească bani, care își pierdeau tot mai mult

valoarea și cereau „plata în aer”. Capitaliștii au fost nevoiți să le facă această concesie, dar au stabilit un tarif extrem de redus. Pe lângă aceasta aerul lichid era distribuit în baloane „termice”, speciale, în așa fel încât muncitorii să nu poată face rezerve. Întrucât în multe regiuni (mai ales în Europa Apuseană, Africa și America) lipsa de aer se făcea de pe acum puternic simțită, muncitorilor nu le rămânea altceva de făcut decât să muncească numai

pentru dreptul de a respira. Au apărut în comerț măști, asemenea celor de gaze și tot mai des puteau fi văzuți în locuri publice oameni purtând asemenea măști. Dar întrucât ele nu erau prevăzute cu aparate de radio emisie-recepție, ca cele de la căștile costumelor de scafandru

din orașelul nostru subteran, oamenii nu se puteau înțelege decît prin gesturi.

„E mai bine așa – spuneau pe față fasciștii – se va face mai puțină agitație”. Cei cu dare de mîna își procurară radiotelefoane portative. Cu asemenea aparate a fost înzestrată și poliția.

Dar agitatorii au continuat să facă propagandă cu ajutorul manifestelor. Lupta de clasă s-a ascuțit mult, manifestîndu-se deodată cu o deosebită putere. Situația era extrem de încordată. „Răscoalele aerului” izbucneau peste tot; mulțimea devasta depozitele de aer lichid. Pe străzi a curs sînge...

Vegheam nopți întregi lîngă aparatul de radio Ceea ce auzeam putea să te ducă la disperare. Pînă și mister Luc își pierduse obișnuita lui seninătate. Și acum venea la mine după predarea schimbului, cum îi era obiceiul, dar fără șah.

— Proastă afacere – bombănea scoțianul. La ce-mi folosesc acum banii pe care i-am strîns de cînd sînt la mister Bailey? Ei nu mai au nici o valoare. E adevărat că pentru un balon sau chiar pentru o sticlă de aer lichid aș putea să-mi cumpăr o căsuță frumoasă. Dar ce-mi trebuie acum o căsuță, cînd pămîntul se sufocă?

— Și cine crezi că e de vină? l-am întrebat pe un ton iritat.

— Alarmiștii și speculanții – fu răspunsul.

— Dar panica de unde provine?

— Din prostie. Am fi avut aer destul pentru tot restul vieții. Mister Bailey n-ar fi înghițit tot.

Nu, n-am să-l pot cîștiga pe mister Luc de partea mea. Chiar și acum, cînd întreaga lume e amenințată de un ca-

taclism cumplit, el a rămas același: căsuța și bunăstarea lui personală erau pentru el mai presus de toate. Luc începuse să mă agaseze. Pretinzînd că am migrenă sau că am mult de lucru, căutam să mă descotorosesc cît mai repede de el, ca să-mi reiau locul lîngă aparatul de radio.

Nervii îmi erau complet zdruncinați. Nu mai eram în stare să lucrez. Nora se simțea și ea rău. Obrajii ei, altădată atît de rumeni, de-ți era mai mare dragul să-i privești, păliseră. Trasă la față, slăbită, ședea privind țintă într-un singur punct.

— Lumea piere – spunea Nora în șoaptă. Noi respirăm aici aer curat, bogat în oxigen, iar acolo – acolo, oamenii mor, copiii se sufocă... Și nimeni din ei nu cunoaște motivul...

În sfîrșit, într-o zi m-am hotărît să-i spun ceea ce trebuia poate să-i răspund de mult.

— Vor afla – i-am spus. Nikola s-a prăpădit, nu mai încape nici o îndoială. Chiar la noapte am să pornesc la drum... Mister Bailey nu se gîndește decît la „concurenții” săi americani, la reorganizarea întreprinderii. Supravegherea nu mai e atît de riguroasă și cred că voi reuși să evadez...

Nora întoarse capul spre mine și spuse șoptit ca o somnambulă:

— Ai să te prăpădești și dumneata ca Nikola.

Pe fața ei se întipărise disperarea. Părea împietrită.

— Mai bine să mă prăpădesc, decît să stau cu mîinile în sîn, cînd mii de oameni sînt în pericol de moarte.

— Da, mai bine moartea... șopti Nora ca în vis.

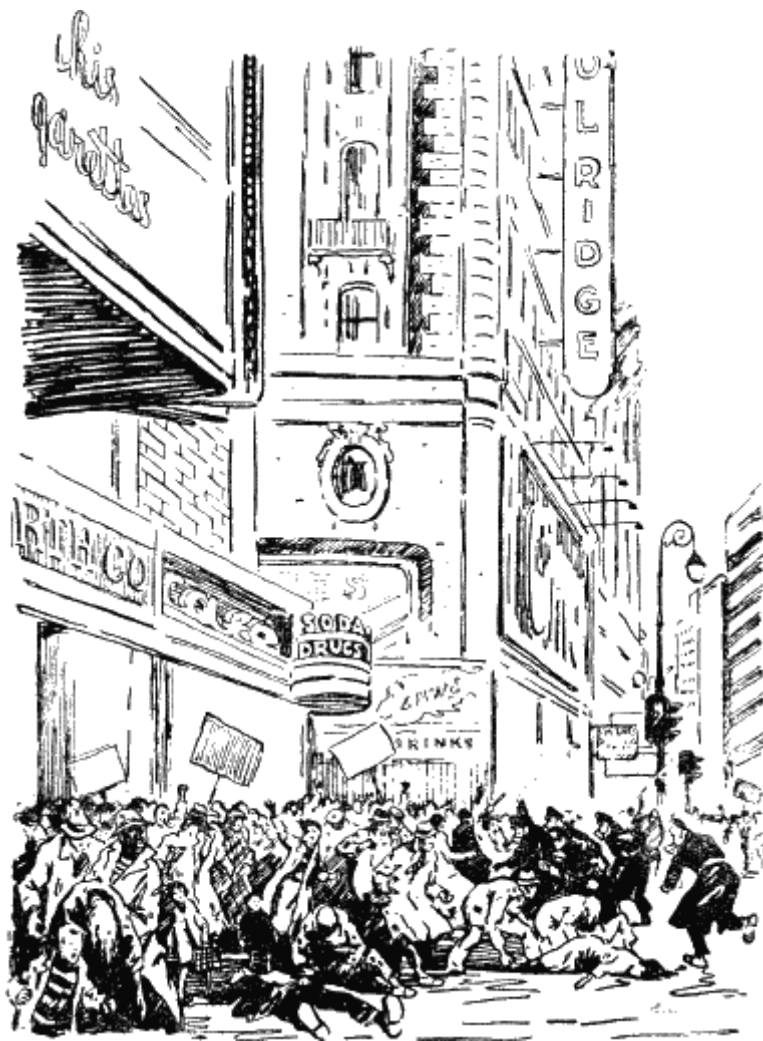
În ziua aceea, despărțindu-se de mine nu-mi zîmbi ca de obicei. Cu fiecare zi zîmbetul îi era tot mai palid, mai trist, și acum se topise cu totul ca și culorile obrazilor ei.

— Rămîi cu bine – i-am spus, întinzînd mîna.

— Cu bine – mi-a răspuns ea.

— Ai să vii pe balcon... să mă conduci?

— Voi veni... Unde ai spus? Ah, da, pe balcon... repetă ea, lăsînd capul în jos.

XVI. JOCUL ÎNCEPE

Am ieșit încet din laborator.

Întorcându-mă în camera mea, m-am așezat obosit pe un scaun. Eram cu moartea pe suflet. Crîmpeie de gânduri se fugăreau în mintea mea. Nikola s-a prăpădit. Lumea piere. Se prăpădește și Nora... nu mai are mult și-și va pierde mințile...

Mi-am pus mașinal, mai mult din obișnuință, casca.

Vorbea „Kominternul”... De la un timp nu se mai transmitea muzică, nici cîntece voioase... Numai și numai informații despre Pămîntul care se înăbușea. E adevărat că la noi lucrurile se petreceau altfel decît în celelalte țări... Oamenii nu luptau ca fiarele pentru ultima înghițitură de aer. Guvernul făcea tot posibilul pentru a calma spiritele și a salva populația. Dar ce putea să întreprindă?... Situația țărănimii, risipită în numeroase sate, era deosebit de gravă. Oare sosise ceasul morții?...

Am dat să scot casca, cînd deodată am auzit o știre ce mi-a tăiat răsufarea.

„—...Curaj, tovarăși! Astăzi guvernul nostru a primit informații extrem de importante care vor schimba radical situația...”

Și ridicînd glasul, crainicul rosti clar: „— Allo! Allo! Nara lui Ai-Toion! S-a făcut! Apoi adăugă cu glasul său obișnuit: Tovarăși, voi nu înțelegeți semnificația acestui mesaj, dar nu va trece mult și veți auzi cu toții despre na-

ra lui Ai-Toion. Atunci veți răsufila – în adevăratul sens al cuvîntului – veți răsufila, cu ușurare”. Primul care a răsufilat cu ușurare am fost eu. „Nara lui Ai-Toion. S-a făcut!” Cerusem ca aceste cuvinte convenționale să fie transmise prin radio, dacă Nikola va reuși să înmîneze scrisoarea lui Șireaev, numit în locul meu în fruntea expediției. Acesta urma să transmită la Moscova raportul meu. Așadar, Nikola trăiește și guvernul știe tot despre orașelul subteran al lui mister Bailey!

M-am îmbrăcat în grabă și am alergat pe balcon. Nora nu venise încă. Pe cer mereu aceeași simfonie de lumini. Acum nu mi se mai părea atît de rece, atît de străină Pămîntului. Îmi venea și mie să cînt, să strig, și m-am pomenit fără veste cîntînd, pentru prima oară de cînd mă aflam închis aici:

*Tristețea urmează bucuriei,
Prevestind noi bucurii...*

— Ai înnebunit?! am auzit în spatele meu glasul Norei. S-ar putea să te audă cineva. Și apoi să cînți pe un ger ca ăsta? Să nu răcești la gît.

— Da, mi-am pierdut mințile! Nu-mi pasă dacă o să mă audă. Nu-mi pasă dacă mă voi îmbolnăvi. Nikola trăiește! „Nara lui Ai-Toion! S-a făcut!”...

— Ce-i cu dumneata, Gheorghii? mă întrebă Nora spunîndu-mi pentru prima oară pe nume.

Am luat-o deodată în brațe, am ridicat-o și am început să mă învîrtesc cu ea pe platformă.

— Nebunule! Dă-mi drumul și spune ce s-a întîmplat.

— Ah! Ascultă. Totul e cum nu se poate mai bine. Am primit știri prin radio. Nikola trăiește! A dus scrisoarea mea la destinație. În curînd evenimentele se vor precipita. Aerul captiv va fi eliberat. Iar dumneata și cu mine vom sări în aer! Dar nu face nimic. Vom încerca să fugim în ultima clipă, cînd deasupra noastră vor plana bombardierele. Va fi o zi de neuitat!

— Spune, Gheorghe, e adevărat? exclamă Nora și bujorii îi înfloriră din nou în obraji.

Era tot atît de fericită ca și mine. Iată însă că fața ei radioasă se întunecă. Învățasem să descifrez fără greș toate nuanțele stărilor sufletești de pe acest chip. Acum se gîndea desigur din nou la tatăl ei. Comportarea acestuia tot mai rămînea pentru Nora o înspăimîntătoare enigmă. Apoi, însă gîndurile ei luară o altă direcție.

— Așadar deocamdată nu va trebui să te aventurezi în această călătorie primejdioasă – spuse ea. Sînt fericită. Însă e prematur să ne bucurăm. Nu-i chiar atît de ușor să-i vii de hac lui mister Bailey. Se va apăra pînă la ultima suflare. E un dușman de temut.

— Fleacuri! strigai eu. Un singur om nu se poate opune forțelor întregului stat, întregii lumi.

— Cine știe? Nici nu-ți poți închipui de ce arme groaznice de distrugere dispune mister Bailey.

— Cel puțin va fi o luptă, iar nu o moarte resemnată. Și apoi... Mister Bailey are și „dușmani interni”. Ce-i drept, nu sînt numeroși, dar s-ar putea să se dovedească mai primejdioși decît armatele inamice.

— Acești dușmani interni sînt numai doi. Dumneata și cu mine – spuse Nora. Dar ai dreptate. Ei ar putea fi de

mare ajutor. O, dacă și tatăl meu!... Nora își lăsă capul în piept.

Apoi se îndreptă și rosti cu glas ferm:

— Când va veni momentul, am să-l întreb pe tata fără înconjur: e prieten sau dușman...

Deodată răbufni de jos o suflare înghețată, iar din crater se auzi un huruit.

— Au pornit din nou ventilatorul – mă lămurii Nora. Mister Bailey se grăbește să prelucrez resturile de materie primă aeriană. E frig... Să plecăm.

În seara aceea, la despărțire, Nora îmi zîmbi. Surîsul ei a fost pentru mine ca o rază de soare după noaptea lungă de iarnă.

Mi-am reluat din nou locul lângă aparat.

„Kominternul” transmitea ultimul comunicat al guvernului.

Conducătorul expediției, Șireaev, reușise să determine centrul spre care converg vînturile. Guvernul pregătește o nouă expediție care va avea misiunea să lămurească definitiv cauzele absorbției neobișnuite de aer la cutare și cutare latitudine și la o sută treizeci și cinci grade longitudine estică.

Am zîmbit, auzind acest comunicat. Știam că Șireaev nici nu s-a mișcat din Verhoiansk. I s-a atribuit cinstea descoperirii „punctului de absorbție a aerului” în urma sfatului meu, pentru ca mister Bailey, căruia firește avea să i se aducă la cunoștință această știre atît de importantă, să nu mă bănuiască pe mine. Îmi închipuiam cum o să se înfurie mister Bailey aflînd că locul unde se află orășelul său subteran a fost descoperit. Această informație trebuie să-i pară cu atît mai verosimilă, cu cît în ulti-

ma vreme ventilatoarele sale puternice nu funcționaseră și membrii expediției avuseseră posibilitatea să se apropie destul de mult de crater fără riscul de a fi absorbiți de curentul de aer.

Ca întotdeauna, guvernul nostru a acționat prompt și hotărât. Din păcate, nu puteam comunica nimic Consiliului Revoluționar Militar despre forțele armate ale lui mister Bailey pentru că nici eu nu eram edificat în această privință. Izbutisem să aflu numai că populația orășelului nu întrece cinci sute de oameni. La început, m-a surprins numărul mic al muncitorilor și funcționarilor. Dar la mister Bailey totul era mecanizat și raționalizat la maximum.

Cinci sute de oameni împotriva unei armate întregi! Părea ridicol! Mă întrebam însă de ce fel de mașini de exterminare dispun acești oameni? Tot ce puteam face era să-i avertizez pe ostașii noștri că lupta va fi grea și că trebuie să se aștepte la orice surpriză.

În tot cazul, deznodământul era aproape. Zarurile fuseseră aruncate. Jocul începuse...

Mister Bailey a decretat, printr-un ordin, stare de asediu în orășel. „Garnizoana” se pregătea de luptă. Pe creasta craterului s-au înălțat turnuri de pază pe care erau instalate auscultoare. Pe versanții exteriori ai craterului s-au deschis niște obloane descoperind ferestre rotunde cu geamuri groase de a căror existență nu știusem nimic. Din aceste deschideri priveau amenințător țevile tunurilor. Parcă pentru a ușura drumul dușmanului, uriașele ventilatoare fuseseră din nou oprite.

Eram în pragul primăverii. Vremea era calmă, nu se simțea nici o adiere. După o lungă hibernare, soarele în-

cepușe să arunce cîte o rază pesta linia orizontului, îmbrăcînd în purpură piscurile înzăpezite.

Au urmat zile de chinuitoare așteptare. În orășel însă nu se simțea o animație deosebită: era la fel de pustiu și mort ca de obicei. Laboratoarele lucrau normal. Se pare însă că acum atît laboratoarele cît și atelierele lucrau „pentru apărare”. Elevatoarele țîșneau neînterupt din adîncuri aducînd proiectile bateriilor ascunse. Mașinile înlocuiau armate întregi.

Nora și cu mine lucram ca și înainte în laborator, transformînd coloanele kilometrice de formule ale profesorului Engelbrecht în noi metode de prelucrare a „materiei prime” aeriene. Am făcut numeroase experiențe fără să le cunoaștem rostul și nici valoarea rezultatelor obținute. Acest lucru o îngrijora mult pe Nora. Se întreba dacă noi doi nu contribuim la descoperirea unor noi metode de exterminare a omenirii. La întrebările Norei, profesorul dădea răspunsuri vagi.

Serile, Nora și cu mine urcam în balconul nostru și priveam cerul pustiu Mesagerii înaripați (eram convins că noua expediție va veni pe calea aerului) întîrziiau să se arate. Grosul forțelor aeriene ale U.R.S.S. se afla departe de noi și am calculat în cît timp ar putea fi aduse aici. După calculele mele reieșea că peste cîteva zile avioanele se vor arăta deasupra capetelor noastre, aducîndu-ne nouă moartea, dar omenirii – eliberarea.

— Privește, am impresia că văd niște oameni lîngă tunuri – îmi spuse Nora într-una din aceste seri de chinuitoare așteptare.

Într-adevăr în găurile negre ale nișelor am văzut mișcîndu-se niște umbre. Auscultoarele recepționaseră

probabil apropierea avioanelor și apărătorii orașelului se pregăteau să respingă atacul.

Am așteptat cu sufletul la gură. În jurul nostru era liniște. Soarele apusese și numai luna în declin lumina anemic priveliștea sălbatecă ce se așternea la picioarele noastre. Era frig, dar nici nu ne gîndeam să plecăm.

A trecut cel puțin o oră. Deodată ne-a orbit o lumină puternică. Zeci de reflectoare uriașe așezate în cerc în jurul craterului s-au aprins dintr-o dată luminînd pînă departe împrejurimile. Parcă ne-am fi transpus din noaptea polară într-o radioasă amiază a unei zile de la tropice. Cînd ochii s-au obișnuit cu această lumină puternică, am deslușit în zare cîteva libelule argintii. În același timp urechile noastre au surprins și zgomotul abia perceptibil al motoarelor.

— Vin – îmi spuse Nora emoționată.

— Da! răspunsei încet privind cum departe, spre vest. Libelulele mici se transformă treptat în rîndunele, iar rîndunelele devin șoimi... Mai aproape, tot mai aproape... Unu, doi, trei, patru... cinci, șase... șapte, opt, nouă, zece... un cîrd întreg așezat în triumfi asemenea cocorilor!

— Privește încoace! exclamă Nora.

Dinspre miazăzi venea o altă escadrilă.

— Uite că vin și dinspre miazănoapte!...

Huruitul motoarelor umplea văzduhul, stîrnind ecouri prin văi. Prima escadrilă zbura direct spre crater, iar celelalte două coteau încet spre răsărit, în așa fel încît să bombardeze orașelul în urma primului val...

— Încă puțin și nu va mai rămîne nimic din noi, spuse Nora.

Mi-am adus aminte că ne-am propus să fugim, și totuși stăteam ca pironit locului, privind avioanele.

Între timp ele se apropiaseră într-atîta încît la lumina puternică a reflectoarelor puteam distinge stelele roșii de pe aripi.

— Ciudat – spuse Nora. Sînt convinsă că mister Bailey are tunuri cu tragere lungă. Acum, cînd avioanele au ajuns atît de aproape de ce o fi tăcînd orășelul?

— N-ai răbdare? Dorești să vezi avioanele mai repede doborîte? zisei în glumă.

— Vreau să se sfîrșească odată... ca și dumneata de altfel.

Da, era adevărat. Eram și eu stăpînit de un neastîmpăr nervos, dornic să aflu mai repede inevitabilul, să cunosc mai repede puterea armelor lui mister Bailey. N-a trebuit să așteptăm prea mult. Servanții de la baterii au început să se agite, apoi am observat manevrele care urmează de obicei după lansarea proiectilului. Și totuși n-am auzit detunătura.

— Sînt tunuri pneumatice și lansează bombe cu aer – mă lămuri Nora.

— Bombe cu aer? Ce-o mai fi și asta? o întrebai, încordîndu-mi vederea ca să nu-mi scape clipa cînd proiectilele își vor atinge ținta.

Dar efectul bombelor cu aer era cu totul deosebit.

— Nu te uita sus, uită-te în jos – îmi atrase atenția Nora.

Am privit în jos și am văzut cum pe suprafața albă a omătului se învoldurează pulbere de zăpadă.

— Atîta tot?

Îmi venea să zîmbesc.

Dar ce este asta?... Se părea că zăpada a început să fiarbă în clocot în locul unde căzuseră bombele, au apărut ghemotoace uriașe de aburi și deodată s-au ridicat cu un vuiet și şuierat asurzitor trombe uriașe. Una, ca un imens stîlp răsucit, s-a înălțat parcă pînă la cer, apoi a început să se desfacă repede, întinzîndu-se și transformîndu-se într-o năprasnică furtună de omăt. Bailey a dezlănțuit atacul! M-am uitat la avioane. Vălul alb se apropia de ele cu o repeziciune uimitoare. Iată că primul avion se răsuci brusc, începu să se zvîrcolească în aer, apoi fu aruncat înapoi ca un petic de hîrtie gonit de simun.

Al doilea, al treilea avură aceeași soartă. Peste cîteva clipe, tot cîrdul se rotea cu o viteză nebună în văzduh, asemenea frunzelor de toamnă smulse de un uragan.

O pîclă cenușie acoperi cerul.

Cînd pîcla se împrăștie, încetul cu încetul, cerul era la fel de pustiu ca și înainte de furtună. Cornul lunii agățat cu colțul său ascuțit în vîrfurile unei stînci – ca și cînd s-ar fi temut să nu împartă și el soarta avioanelor – contempla, mohorît, povîrnișurile moarte...

Stăteam uluiți, gîfîind de tulburare. Tremuram de parcă aveam friguri. Palidă, rezemată de perete, Nora se uita cu ochii mari acolo unde acum cîteva minute zburau mîndre păsările de oțel. Apoi, oftă greu. În cuvintele pe care le rosti deslușii din nou deznădejdea:

— E greu să lupți cu mister Bailey... Iată rezultatul..

— Dar nu e sfîrșitul, ci abia începutul! căutai eu s-o încurajez, deși ca să fiu sincer începusem să mă cam îndoiesc de victorie. Să vedem ce-o să urmeze.

— N-o să mai urmeze nimic – răspunse Nora. Trebuie să fii nebun ca să riști un nou atac.

Nora a avut dreptate: atacul nu s-a mai repetat. Trebuie timp ca să te dezmeticești după o asemenea lovitură și să tragi învățăminte din experiența primei lupte.

Și totuși nu ne înduram să plecăm și am zăbovit îndelung cu privirile ațintite spre asfințit.

XVII. „EXPLOZIE DEMONSTRATIVĂ”

A doua zi după primul raid, avioanele Armatei Roșii porniră din nou la atac. Nora și cu mine ne aflam în laborator când a răsunat semnalul de alarmă. Ne-am înțeles dintr-o privire. Am lăsat eprubetele și îmbrăcându-ne în grabă am urcat în turn.

Era la amiază. Nori cenușii acopereau cerul. Undeva sus de tot, se auzea huruitul unui motor, dar avionul nu se vedea. Am înțeles tactica piloților noștri: să atingă o înălțime cât mai mare și să zboare la adăpostul norilor care urmau să-i ascundă privirilor. Comandamentul hotărîse probabil să nu arunce în luptă forțe importante, ci să acționeze prin raiduri izolate. Era tactica cea mai indicată în aceste condiții. Din păcate nici în felul acesta nu s-a ajuns la vreun rezultat.

Mister Bailey era un adevărat stăpîn al furtunilor. Înainte ca avionul să ajungă la zenit, au intrat în funcțiune giganticele ventilatoare care zvîrliră spre înaltul cerului o trîmbă cumplită de aer. Acest berbece aerian făcu o spărtură în nori și ei se risipiră repede. S-a arătat din nou cerul albastru... Dar avionul? Nu l-am mai văzut. Prin vuietul furtunii ce se dezlănțuise am auzit cîteva bătăi neregulate, gîtuite, ale motorului, asemenea strigătului stragulat al unui vultur în agonie. Vîntul aruncase cît colo avionul, o dată cu norii...

În aceeași zi am aflat prin radio rezultatele primelor lupte. Dacă numărul victimelor nu era ținut secret din „motive strategice”, așa cum pretindea Bailey, flota noastră aeriană avusese pierderi mai mici decît mă temusem: trei piloți morți, șase răniți și două avioane sfărîmate. Majoritatea aparatelor reușiră să-și regăsească echilibrul, dar fuseseră purtate de vînt pe o distanță de sute de kilometri. În ciuda pierderilor suferite, trupelor noastre nu le scăzuse curajul. Guvernul anunța că va continua lupta pînă la înfrîngerea dușmanului.

— Las' că o să vedem noi cine va fi înfrînt! spunea cu îngîmfare Bailey. Încă nu le-am dat să guste din toate acadelele mele.

În zilele următoare s-au succedat cîteva raiduri, dar cu același rezultat. Amplificatorii de sunete semnalizau apropierea avioanelor cînd acestea se aflau încă la mare distanță, cu toate că pe aparate se montaseră amortizoare care suprimau aproape zgomotul motoarelor. De fiecare dată avioanele erau aruncate înapoi, pe distanțe uriașe. „Nara lui Ai-Toion” deveni cunoscută lumii întregi. Acum, ea „expira” intens și nu absorbea de loc (pentru ca împreună cu avionul să nu absoarbă și bombele care ar putea să explodeze în ventilator).

Atacurile aeriene au încetat: desigur că piloții noștri s-au convins că orășelul nu poate fi distrus din văzduh.

— S-au învățat minte – spuse Bailey. Păcat că a trebuit să irosesc atîta aer. Dar nu există război fără pierderi. Și apoi eu am să recîștig aerul pierdut! Tot ei o să vină la mine să mă implore în genunchi să le dau o înghițitură cît de mică!...

Au urmat din nou zile de chinuitoare așteptare. Numai sentinelele postate în turnurile de observație aminteau de război. În orășel viața își urma cursul normal.

Dar peste cîteva zile liniștea fu sfîșiată de bubuituri îndepărtate. Puteam să jur că e un tir de artilerie, dar nu auzeam exploziile. Asta s-a întîmplat în ultimele ore ale nopții. M-am îmbrăcat repede și am ieșit pe coridor. Aici, m-am întîlnit nas în nas cu Bailey.

— Tovarășii dumitale nu se astîmpără de loc – spuse el furios. Au adus tunuri cu tragere lungă și vor să distrugă orășelul. Ce nerozi! Cum de nu înțeleg că prin aceasta nu vor face decît să grăbească sfîrșitul lumii. Acum nu mai am de ce să ascund că te afli la noi. Vino cu mine la stația de radio, am nevoie de dumneata. Expediază o radiogramă – porunci Bailey lui Luc cînd intra-răm acolo.

Scoțianul se așeză în fața emițătorului și Bailey începu să dicteze:

— „Către comandantul armatei. Încetați imediat bombardamentul. Dacă un singur obuz va nimeri în orășelul subteran al lui mister Bailey, se va produce o catastrofă mondială. În orășel sînt stocate cantități uriașe de hidrogen lichid. Dacă acesta se va scurge și se va aprinde, el se va uni cu aerul lichid și din această combinație, deși aerul lichid are o temperatură foarte joasă, se va produce gazul detonant care degajă o căldură colosală, deoarece aerul lichid conține oxigen într-o stare foarte concentrată. Căldura va transforma într-o fracțiune de secundă aerul lichid în aer gazos. Se va produce o explozie fără precedent. Uraganul ce se va stîrni va mătura de pe fața

pământului orașe și sate. Asupra omenirii se va abate o catastrofă fără precedent. Kalimenko”.

— Vreți să trimiteți această radiogramă în numele meu? l-am întrebat surprins.

— Da. Oare n-ai dori să previi o catastrofă înspăimântătoare? Ai mai multe șanse ca mine să fii crezut. Și apoi, chiar acesta e adevărul. Ai văzut cu ochii dumitale hidrogenul lichid, lacurile cu aer lichid și grămezile de bile. În sfârșit, dacă nu mă crezi, întreabă-l pe profesorul Engelbrecht.

„Să fie oare Engelbrecht de partea lui Bailey?” gândii eu.

— Nu pot semna această radiogramă, răspunsei.

— Și de ce, mă rog?

— Pentru că nu cred decât ceea ce văd cu ochii. Or n-am de unde cunoaște acțiunea acestor bile de aer.

— Care va să zică așa? Nu mă crezi? Fie, am să-ți dau prilejul să te convingi. Asta, ce-i drept, o să mă coste ceva, dar pe tovarășii dumitale o să-i coste și mai mult.

Și apoi, către Luc:

— Trimite totuși telegrama în numele lui Kalimenko. Ne putem lipsi de asentimentul său!

— Protestez!

— N-ai decât... Să mergem.

Dar eu nu m-am mișcat din loc.

— Vrei poate să te arestez?

Mă avea în mână. N-avea nici un rost să risc să fiu arestat, deoarece rămânând în libertate aș fi izbutit poate să întreprind ceva împotriva lui Bailey. Nu-mi rămânea decât să mă supun.

Și astfel telegrama a fost expediată și a ajuns la destinație. Un timp, tunurile au tăcut: comandamentul luase probabil legătura cu Moscova. A doua zi însă tunurile au început să bată din nou. Un obuz a explodat chiar la poalele craterului. Atunci Bailey a hotărât că nu mai are nici un rost să riște și a dat ordin „să li se dea o lecție”. A fost expediată o altă radiogramă avertizând de data aceasta că mister Bailey va „descărca” a milioana parte din rezerva lui de armă aeriană, astfel ca inamicul și lumea întreagă să vadă ce s-ar întâmpla dacă orașelul ar sări în aer.

Pe clinul vestic al craterului au fost aduse prin rostogolire mai multe butoaie pline cu bile lucioase, în aparență atât de inofensive. Toate obloanele au fost închise ermetic, Bailey ne-a invitat pe Nora și pe mine să urmărim efectul exploziei printr-o ferestruică, cu un geam gros de cinci centimetri, făcută aproape de vârful stîncii.

— Veți vedea îndată de ce sînt în stare bilele mele — zise el.

— Deocamdată văd că ele stau cuminte, deși temperatura aerului este de numai 12 grade sub zero, iar presiunea atmosferică e mai scăzută ca de obicei.

— Dacă bilele ar exploda pe loc, noi n-am avea cum să le scoatem afară. Engelbrecht a descoperit o compoziție care întârzie evaporarea și explozia. Ai puțină răbdare...

— De ce nu acoperiți cu această compoziție toate bilele?

— Nici o compoziție nu le poate feri de căldura puternică pe care o degajă explozia unui obuz. Priviți, începe!...

Am observat într-adevăr că bilele de la suprafață au început parcă să fumege. Scurt timp după aceea, butoaiele au dispărut după un nor de aburi. Acest nor creștea cu o repeziciune extraordinară, ascunzînd totul.

— Asta nu este încă explozia – îmi explică Bailey. S-a evaporat învelișul de siguranță. Îndată însă... Dar nu apucă să termine fraza.

Se auzi un trosnet urmat de un bubuit asurzitor. Mi-am pierdut cunoștința.

...Cînd am deschis ochii am văzut deasupra mea cerul pe care norii se învîrteau și se sfîșiau într-un vîrtej drăcesc. Peretele exterior al încăperii unde ne aflam, precum și tavanul ei dispărușeră de parcă nici nu ar fi existat. Rafala a fost atît de puternică, încît, spre norocul nostru, n-a căzut aici nici o piatră; vîntul le zvîrlise cît colo de parcă ar fi fost niște fire de paie. Lîngă mine era întinsă Nora, iar în fund, lîngă perete, zăcea Bailey cu capul spart. Băltoaca de sînge sub el se lățea mereu.

Nu recunoșteam valea muntoasă din fața noastră.

N-a rămas nici urmă din pădurea care creștea aici. Copacii fuseseră smulși cu rădăcină cu tot și duși cine știe unde. Piscurile munților și chiar culmi întregi fură retezate. În fața noastră apăruse între munți o vale nouă, dincolo de care se vedea un pustiu nețărmurit de zăpadă... Acolo vîntul bătea încă cu turbare. În jurul nostru, însă, era o relativă liniște.

Am încercat să mă ridic în capul oaselor. Tot corpul mă durea și mă înjunghia mult mai rău decât atunci când am fost absorbit de ventilator. M-am uitat din nou la Bailey. Avea gura întredeschisă, ochii îi erau sticloși. Era mort? Cu atât mai bine!... Cu mâna lui și-a pregătit moartea.

M-am aplecat deasupra Norei și am încercat s-o readuc în simțiri. Nu era rănită, dar căzuse într-un leșin adânc. M-am chinuit destul pînă s-o pun pe picioare. Ne-reușind s-o readuc la viață cu ajutorul respirației artificiale, începusem să disper. Deodată mi-am adus aminte că se poate restabili funcționarea inimii lovind repede cu pumnul în dreptul ei. Această metodă a fost eficace. Pulsul s-a accelerat și în sfîrșit Nora a deschis ochii.

— Cum te simți? am întrebat-o.

— Mulțumesc, destul de bine. Unde-i mister Bailey?

— E mort – am răspuns eu, fără să-mi ascund bucuria.

Dar în clipa aceea am auzit un horcăit și apoi glasul lui Bailey, care suna surd:

— Drăcia dracului!... Am cam sărit peste cal.

Bîjbîia cu mâinile pe podea.

— Nu pot să ridic capul – continuă el cu același glas înăbușit. Ajutați-mă.

M-am tîrît pînă la Bailey și l-am sprijinit de perete. Capul îi atîrna într-o parte.

— O presiune de cincizeci de mii de atmosfere... Valul principal trebuia să se îndrepte în direcția de unde venea căldura... Sursa de căldură a fost așezată la apus. Și totuși s-a produs un suflu atât de puternic... – mormăia

Bailey, căutînd să înțeleagă unde a greșit. Apoi gemu și închise ochii.

Deodată un gând trecu ca fulgerul prin mintea mea. Îl aveam în mîină pe Bailey! Ce-ar fi... Nu va afla nimeni!... Am ridicat o bucată mare de piatră și dădui să lovesc. Dar Nora mi-a prins brațul.

— Nu ți-e rușine... să omori un om rănit, bolnav, fără apărare? șopti ea.

Am simțit că roșesc. Piatra îmi scăpă din mîină.

— Dar n-ai spus singură...

— Ce este?... Ce tot șușotiți acolo? întrebă mister Bailey, deschizînd puțin ochiul drept.

— Trebuie să vă ducem în camera dumneavoastră. Am să chem îndată pe cineva – spuse Nora, frecîndu-și obrazii, albi de ger. Mister Klimenko, fii bun, te rog, și cheamă pe cineva să ne dea o mîină de ajutor.

Șovăiam, dar chiar în clipa aceea intră William strecurîndu-se prin ușa spartă. Hainele îi erau numai zdrențe, iar fața julită și plină de vînătăi. Se vede că și el n-o să uite această explozie. Era urmat de doi servitori. Îl ridicară pe Bailey, scoțîndu-l cu multă greutate prin ușa spartă.

Nora privea dezastrul pricinuit de explozie.

— E groaznic! spuse ea.

— Ai să regreti în curînd că te-ai lăsat condusă de mîlă

— Se poate, dar n-am putut proceda altfel – răspunse Nora. Era ceva ce mă depășea.

XVIII. BAILEY SE DEMASCĂ

Nora a trebuit să rămînă lîngă Bailey ca să-i dea îngrijirile necesare. Starea lui era destul de gravă. Capul îl dură cumplit. Din cînd în cînd aiura. În primele nopți Nora nu s-a depărtat de el nici o clipă.

— Ei, cum îi merge? o întrebam de cîte ori aveam prilejul, cu speranța nemărturisită că Bailey va muri.

— Tot așa – îmi răspundea Nora și citindu-mi pe față dezamăgirea, adăuga cu un aer vinovat:

— Văd că nu-mi poți ierta slăbiciunea de care am dat dovadă. Dar a fost ceva mai puternic ca mine, ți-am mai spus-o. N-aș fi putut altfel...

— În ce dispoziție este?

— Azi-dimineață și-a revenit și-a spus: „M-am ales cu un cucui zdravăn, dar cred că dușmanii au unul și mai mare”.

Bailey avea dreptate. Explozia demonstrativă pricinuisese un dezastru neînchipuit. Pe o distanță de mii de kilometri spre vest, direcția spre care fusese îndreptată forța principală a exploziei, ținutul oferea o priveliște dezolantă: parcă un brici uriaș ar fi trecut peste glob și a ras de pe fața lui codri seculari, sate și orașe. Rîurile ieșiseră din matcă și inundațiile desăvîrșeau opera furtunii. Cine nu fusese ucis de vînt și-a găsit moartea în valuri. Peste tot zăceau cadavre de oameni și animale. Case întregi fusese-

ră azvîrlite pe crestele munților sau în lacuri, cîteodată la o depărtare de sute de kilometri.

Zona dintre 60° și 70° latitudine nordică a fost cea mai năpăstuită. Din fericire, centrul exploziei se afla departe de regiunile cu populație deasă din partea europeană a U.R.S.S. și Europa Occidentală. Zidul muntos al Uralilor a zăgăzuit și el întrucîtva uraganul. Ufa, Sverdlovsk, Perm și alte orașe

aflate în apropierea munților Urali au avut mai puțin de suferit decît localitățile din regiunea Volgăi. În pragul Uralului vîntul a făcut parcă un salt uriaș și s-a năpustit cu toată furia peste Samara, Nijni Novgorod, Vologda și mai departe peste Moscova. Riga, Varșovia, Polonia, Germania, nordul Franței și Anglia arătau ca după un puternic cutremur. Apoi, viforul a trecut în goană Oceanul Atlantic scufundînd o sumedenie de nave, de aici

s-a năpustit asupra coastei răsăritene a Americii de Nord și, după ce a făcut ravagii înspăimîntătoare în Canada și Statele Unite, s-a îndreptat peste Oceanul Pacific, spre țărmurile Japoniei, ocolind astfel globul pămîntesc.

Apoi vîntul trecu peste deșerturile Asiei, descriind un cerc complet! Într-o noapte muntele nostru a fost zgîlțuit

ca de friguri sub loviturile năprasnice ale vîntului de est. Încetinindu-și mereu goana, viforul a ocolit de patru ori globul. Dar, periodic, furtunile au mai bîntuit multă vreme.

Strașnică lecție! Lumea întreagă s-a cutremurat de groază.

Acum nimeni nu mai dădea crezare basmelor despre crimele bolșevicilor care și-ar fi pus, chipurile, în gînd să asfixieze lumea. Numele lui Bailey era pe buzele tuturor, mai ales

după ce lansase în eter o radiogramă adresată „Către toți! Către toți”, cerînd tuturor țărilor să-i recunoască puterea și să depună armele. În statele mai puternic lovite de uragan se stîrni panică. Presa cerea încheierea unui armistițiu și începerea imediată de tratative cu mister Bailey, în vederea stabilirii unui acord.

Numai Uniunea Sovietică declară că nu va depune armele decît după înfrîngerea dușmanului. De această declarație se arată foarte indignată presa germană, franceză și americană: dacă U.R.S.S. va continua să se încapățîneze, puterile europene și America vor încheia pace separată cu mister Bailey. Iar dacă Uniunea Sovietică se va opune, atunci „întreaga lume se va ridica împotriva ei”.

Și într-adevăr, scurt timp după aceea s-a recepționat o radiogramă din partea guvernelor Germaniei, Franței, Angliei și Statelor Unite, care îi cereau lui mister Bailey să-și formuleze condițiile de pace.

Bailey nu s-a lăsat mult timp așteptat. El a formulat trei clauze cu un caracter ultimativ:

1. Instaurarea în lumea întreagă a dictaturii marii finanțe.

2. Exterminarea fizică a comuniștilor.

3. Mister Bailey să aibă monopolul asupra vânzării aerului, măsură care va asigura imuabilitatea sistemului politic pe care îl va instaura.

În sfârșit, Bailey își arătase adevăratul său chip. Și astăzi mă întreb dacă într-adevăr făcea „comerț exterior” cu Marte. Scopurile sale „pămîntești” însă mi-au apărut clare, cînd am aflat despre acest ultimatum. Obiectivele lui Bailey aveau un net caracter social-politic: el voia să perpetueze aservirea clasei muncitoare, oferindu-i doar posibilitatea să muncească pentru dreptul de a respira, în sensul cel mai propriu al cu vîntului!

Guvernele burgheze au găsit condițiile lui mister Bailey mai mult decît acceptabile. În rîndurile maselor muncitoare, însă, acest ultimatum a stîrnit un vehement protest. Dar capitaliștii erau convinși că-i vor reduce ușor pe muncitori la tăcere. „Cine este împotriva noastră, va rămîne fără aer” – răspundeau laconic partizanii încheierii unui acord cu Bailey.

Lumea era amenințată de o nouă și îngrozitoare vărsare de sînge. De altfel, presa reacționară declara cu cinism (la numai două zile după ultimatum) că de data aceasta, dacă muncitorii vor îndrăzni să facă revoluție, ea va fi

„înăbușită fără vărsări de sînge”. Se insinua deci că dușmanii de clasă vor fi pur și simplu asfixiați.

Am comunicat toate acestea Norei. Ea m-a ascultat fără să scoată o vorbă. O trăda însă tremurul ușor al buzelor.

— Așa nu mai poate continua – spuse ea după o scurtă tăcere. Chiar astăzi trebuie să vorbesc cu tata. Vino la miezul nopții pe balcon. Am să-ți povestesc tot ce voi afla de la el.

Seara m-am pomenit cu mister Luc. Părea foarte abătut. Contrar obiceiului, nu mi-a propus să jucăm șah. Se plimba posomorît prin cameră, înjurînd din cînd în cînd de mama focului.

— Pari cam indispus, mister Luc? l-am întrebat.

— Cum să nu fiu indispus – a mormăit el. Dracii să sfîșie măruntaiele lui mister Bailey și ale „tovarășilor” dumitale!

— Dar ce s-a întîmplat, mister Luc?

Cu picioarele larg depărtate și brațele încrucișate pe piept scoțianul mi-a răspuns pe un ton tragic:

— În tot orășelul nu mai găsești o picătura de gin!

— Nu mai spune! am exclamat uimit. Oare rezervele orășelului sînt pe terminate?

— Ba s-au terminat chiar! se răsti Luc posomorît. Nu mai e gin și nu va trece mult și n-o să avem nici de mîncare, în afară de carne congelată. Și după o scurtă ezitare: Nu mai are nici un rost să-ți ascund adevărul: oricum n-ai să scapi din această cursă de șoareci. Proviziile erau aduse pînă acum cu avionul. Mister Bailey a întreținut tot timpul legături cu lumea dinafară. Deși e putred de bogat, singur n-ar fi izbutit niciodată să constru-

iască și să întrețină o întreprindere ca asta. Da! Mister Bailey nu e singur. El are numeroși aliați. Și aceștia l-au susținut tot timpul, completându-ne rezervele... Acum însă sîntem asediați. Piloții voștri – ăștia nu se tem nici de furtună! – au făcut în jurul nostru un adevărat cordon. Nici o cioară nu poate să treacă, darmite un avion. Am trimis aliaților noștri din Anglia trei telegrame disperate, dar răspunsul lor e mereu același: „Nu vă putem ajuta cu nimic! Aveți răbdare, în curînd se va încheia pacea”. Aveți răbdare! bombăni înciudat Luc. Lor le vine ușor să rabde, dar eu ce mă fac!...

Ceea ce mi-a mărturisit Luc a fost pentru mine o adevărată surpriză. Într-o privință Bailey era mai tare decît îmi închipuisem. Aflasem de la Luc că nu acționa singur, ci se afla în fruntea unui complot al capitaliștilor!

Se prea poate ca Bailey să fie sprijinit de forțele întregului capital internațional. „Traficantul de aer” nu era decît un paravan pentru ca mînia muncitorilor și în general a populației să nu fie îndreptată împotriva tuturor capitaliștilor. Totul fusese regizat în așa fel încît făcea impresia că un nebun sau un scelerat a acaparat tot aerul, iar capitaliștii sînt nevoiți să-i accepte condițiile!

Pe de altă parte, din cele aflate de la Luc reieșea că situația lui Bailey și a orașelului său era aproape disperată. Iar dacă orașelul va capitula, va fi compromis tot complotul: Aceasta n-o știau muncitorii, n-o știa nici guvernul U.R.S.S. Așadar iată de ce statele capitaliste erau atît de grăbite să încheie pace cu mister Bailey. Se apropiau zile hotărîtoare. Acum toate mijloacele sînt bune. Și dacă Nora nu are curajul să-l expedieze pe lumea cealaltă pe mister Bailey, am s-o fac eu!

Cele aflate de la Luc erau atît de importante, încît mi-am spus că merită să-l răsplătesc și am scos de sub pat sticla de gin pe care o pitisem cu o săptămîină înainte.

Văzînd licoarea atît de rîvnită, mister Luc scoase un fel de răget și se năpusti asupra sticlei ca o fiară asupra prăzii. A pus sticla la gură și dintr-o răsufare a golit-o pe jumătate. Apoi și-a șters buzele, a astupat drăgăstos sticla, a băgat-o în buzunar și după ce mi-a mulțumit, m-a lăsat singur.

XIX. MÎINI DEZLEGATE

M-am uitat la ceas. Era douăsprezece fără zece: timpul să mă duc pe balcon.

Nora nu venise încă. Pe cer înfloreau jerbe verzi-liliachii, se vînzoleau voioase fișii galbene și albastre. La orizont unduiau parcă în adierea vîntului niște perdele de un portocaliu pal. Astăzi, cerul era luminat ca de sărbătoare. Spectrele oxigenului și neonului dansau cadril cu spectrele azotului și heliului.

Ușa scîrțîi încet. Am întors capul. Nora!

Avea paloarea unui om mort de îngheț. Fără să scoată o vorbă s-a apropiat de mine, mi-a pus mîinile pe umăr, și-a apropiat fața de a mea și deodată m-a sărutat apăsător pe buze. De surpriză mi s-a tăiat răsufierea.

— Nora! exclamai încet.

Dar fata s-a depărtat repede și mi-a spus:

— Acum totul va fi bine. Trebuie să cobor la lacul cu aer lichid. M-a trimis tata – adăugă ea pe un ton semnificativ – și mister Bailey. Vino cu mine.

— Nora! Nora! Dar ce-a spus tatăl dumitale? Și ce înseamnă toate acestea? De ce ești atît de palidă?

Toate cuvintele pe care am vrut să le spun Norei îmi zburară din minte. Purtarea fetei era atît de ciudată și ea îmi vorbea pe un ton atît de imperativ, încît am urmat-o ca un automat. Mergea foarte repede. De cîteva ori am

strigat-o și am încercat să-i vorbesc, dar ea nu făcea decât să grăbească pasul.

Am intrat în camera unde se păstrau hainele pentru excursiile prin peșterile în care domnea frigul absolut.

— Ajută-mă să mă îmbrac mai repede și nu mă întreba nimic – spuse Nora. Ai să afli îndată totul.

M-am văzut nevoit să mă supun. După ce ne-am pus în grabă costumele „de scafandru” am coborât cu ascensorul. Lăsînd în urma noastră mai multe uși și mereu tăcuți, am intrat în peștera subterană. Deasupra oglinzii lacului albastru plutea un abur diafan. Razele reci ale becurilor luminau bine drumul.

Înaintam pe malul lacului. Acum Nora mergea din ce în ce mai încet. S-a poticnit de cîteva ori. Se vedea că abia se ține pe picioare. Am luat-o de braț, dar ea și-a tras mîna, spunîndu-mi:

— Ia-o puțin înainte.

— De ce?

— Așa trebuie.

Am făcut, docil, cîteva pași cînd deodată am auzit un strigăt slab. Am întors repede capul și am țipat, cutremurîndu-mă îngrozit:

— Ce faci?!

Dar era prea tîrziu.

Nora își descheiase costumul izolant, descoperindu-și pieptul și capul...

Frigul de două sute șaptezeci și trei de grade a ucis-o fulgerător. M-am repezit spre ea și cu mîini tremurătoare am încercat să-i îmbrac înapoi casca, să-i închei haina pe piept. Într-o clipită trupul Norei s-a acoperit cu o promo-roacă pufoasă și s-a făcut dur ca oțelul... Chiar și ochii ei,

care rămăseseră deschiși, s-au acoperit cu o pojghiță subțire de brumă. De pe buzele ei, pe care încremenise un surîs, căzu un mic bulgăre de gheață, ultima răsufare a Norei. Pe alocuri bruma se desprinsese căzîndu-i la picioare ca o fulguire de zăpadă.

— Nora! Nora... Ce-ai făcut!... am strigat ca înnebunit.

Stăteam în fața acestei stane de gheață neștiind ce să fac... La picioarele ei am zărit un obiect dreptunghiular, acoperit cu promoroacă. L-am ridicat, am scuturat bruma și am văzut că e un plic.

Cînd m-am uitat din nou la Nora bruma o acoperise în întregime. Am hotărît s-o duc în „panteon”, s-o urc pe soclul pe care-l pregătise mister Bailey pentru mine. Mi-am spus că în aceste împrejurări acolo era locul de veci cel mai potrivit pentru sărmana fată. Mi-am petrecut brațul pe după mijlocul ei înțepenit și am încercat s-o ridic. Dar picioarele fetei, prinse în gheața care se formase din cauza evaporării căldurii corpului, nu se dezlipeau. Am făcut un efort și am simțit că trupul Norei s-a frînt. Am tresărit și mi-am retras mîna. Partea de sus a corpului căzu într-o parte, susținut acum numai de haine. Cîteva bucăți ale trupului ei congelat căzură, asemenea cioburilor unei statui sparte, din costumul descheiat. Nora, atît de plină de viață, se transformase, într-o clipă, într-o statuie mai fragilă decît porțelanul...

Eram profund îndurerat și zguduit. Reușind în sfîrșit să desprind picioarele fetei, am luat pe umăr rămășițele ei fragile, le-am dus în „panteon” și le-am așezat pe soclu. Dar am izbutit să fixez pe pedestal numai partea de sus a corpului... Înlăturînd cu un gest ușor bruma de pe chipul fetei, am privit pentru ultima oară buzele care abia

adineauri mă sărutaseră. Am ieșit apoi din această peșteră sinistră. Întorcându-mă în camera mea am încălzit și uscat cu prudență scrisoarea și în sfârșit am deschis plicul. Iată ce-mi scria Nora:

„Scumpe prietene!

Iartă-mă că te-am făcut să treci prin clipe atât de dure-roase. M-am temut că dacă nu vei fi lângă mine, n-am să am puterea să fac ceea ce eram datoră să fac. Prezența dumitale mi-a dat curaj.

Am vorbit cu tata. L-am silit să-mi mărturisească adevărul întreg. Știu acum ce l-a determinat să lucreze pentru mister Bailey.

Mister Bailey l-a înșelat pe tata. L-a atras în acest orașel, făgăduindu-i că peste an an îl va lăsa să plece. Dar când a trecut anul, Bailey i-a declarat că s-a răzgândit, iar dacă tata se va opune, atunci nici el și nici eu nu vom ieși vii de aici. Tata, care mă iubește foarte mult, n-a vrut să-mi pună viața în primejdie și a rămas. Dar îi venea greu să recunoască faptul că sîntem prizonieri. De aceea a căutat să mă convingă că rămîne aici de dragul muncii sale.

Din cauza mea, tata avea mîinile legate și a fost astfel silit să participe la toată această oribilă poveste.

Mi-ai reproșat într-o zi că nu semăn de loc cu strămoșul meu, minerul revoluționar Engelbrecht. Da, trebuie să mărturisesc că nu posed voința, energia sa nestăvilită. Voința lui s-a topit probabil în decursul secolelor și generațiilor. Nu m-am putut hotărî să-l omor pe Bailey. Și mult timp n-am avut curajul să-l întreb pe tata dacă într-adevăr participă și el la crimele acestuia. Vreau să mor însă ca o strănepoată demnă a minerului

Engelbrecht. E tot ce pot face. Acum, tata e liber. Mi-ar fi prea greu să-i scriu. Te rog să-i transmiți doar atât: „Tată, nu mai ai mâinile legate. Fă întocmai cum ar fi făcut în locul tău minerul Engelbrecht”.

Adio. Nora.”

Am recitit de câteva ori scrisoarea. Sărmana Nora! Se grăbise. Dacă aș fi apucat să-i spun ceea ce aflasem de la Luc, ea ar mai fi în viață... Și... ea m-a iubit. Dar acum totul s-a sfârșit. Unele lucruri din scrisoarea Norei nu-mi erau clare. Poate mă va lămuri tatăl ei.

Între timp se făcuse dimineață și m-am dus la profesorul Engelbrecht.

L-am găsit în cabinetul său cufundat în formule. Văzându-mă, profesorul a ridicat capul și m-a întrebat calm:

— N-ai văzut-o pe fiica mea?

— Fiicei dumneavoastră... miss Eleonora... i s-a întâmplat o mare nenorocire – i-am răspuns eu.

Engelbrecht se făcu alb la față.

— Ce i s-a întâmplat? Spune!

În tăcere am pus pe birou scrisoarea Norei. Mâinile profesorului tremurau, dar căuta să se stăpânească. După ce citi scrisoarea ridică ochii și mă întrebă cu vocea stinsă:

— Ce-a făcut?

I-am povestit tot ce s-a întâmplat în peștera frigului absolut. Între timp mi-am revenit puțin în fire.

Tatăl își îngropă fața în palme. Rămase așa câteva minute. N-am vrut să tulbur tăcerea. Când și-a ridicat capul aproape că nu l-am recunoscut, atât de mult îmbătrânise.

Engelbrecht făcu un efort să se ridice. Se clătină și fu nevoit să se așeze din nou.

— Eu am ucis-o...

Apoi trînti cu pumnul în masă și ochii îi scăpărară de mînie.

— Ba nu! Bailey a ucis-o!

Se părea că în Engelbrecht reînvie sufletul strămoșului său.

— Să mergem împreună la acest bandit! răcni el deodată.

— Vreau să vă pun o singură întrebare, domnule profesor – i-am spus.

— Întreabă, dar repede...

— Miss Eleonora scrie că, după cum i-ați spus, Bailey a amenințat că vă va ucide pe amîndoi dacă veți încerca să plecați de aici. Știu însă, tot de la miss Eleonora, că el nu s-a opus ca ea să plece.

— Era un joc al lui mister Bailey. Un joc psihologic. Era sigur că Nora nu se va despărți de mine. Iar eu eram nevoit să-i dau fetei mele iluzia că e liberă să plece cînd vrea. Dacă ar fi aflat că e prizonieră, situația noastră ar fi devenit mult mai grea și s-ar fi simțit mai nefericită.

— Dar dacă ea ar fi vrut totuși să plece?

— Mister Bailey n-ar fi lăsat-o.

— Atunci de ce... nu l-ați ucis pe Bailey?

— M-am gîndit de multe ori s-o fac. Dar moartea lui Bailey n-ar fi rezolvat nimic. Mister Bailey nu este decît o verigă din lanțul crimei. Știți din cine se compune populația orășelului cu excepția cîtorva salahori iakuți? Din odrasle de bancheri și persoane suspuse! Aceștia nu numai că nu m-ar fi lăsat să plec dacă l-aș fi omorît pe

Bailey, ba, dimpotrivă, m-ar fi ucis și pe mine și pe Nora. Sau, s-ar fi putut să mă ucidă pe mine, iar pe ea s-o lase în viață... Ce-ar fi devenit? Sărmana copilă, a avut dreptate: din cauza ei aveam mâinile legate. Dar dacă aș fi bănuțit ce are de gînd să facă... De altfel acum e prea tîrziu să mai vorbim despre asta. Da, mister Bailey nu știe de glumă. Aș fi avut soarta colegilor mei, cei doi profesori care au fost uciși pe vasul „Arctic”, pentru că au refuzat să i se supună lui.

Profesorul scotoci în sertarul biroului.

— Ei drăcia dracului, unde mi-o fi revolverul?

Era să-i spun că și Nora l-a căutat fără să-l găsească, dar pînă la urmă am tăcut.

— Nu-i nimic, ne putem lipsi de el. Să mergem, mister Klimenko.

— Ce aveți de gînd? l-am întrebat.

— Să-i spun două vorbe de la obraz lui mister Bailey...

N-am nimerit la Bailey într-un moment potrivit. Ședea în fotoliu înconjurat de oamenii săi credincioși, vreo zece la număr.

Văzînd aceasta, Engelbrecht s-a încruntat, dar era prea tîrziu ca să batem în retragere.

— A, domnul profesor! Foarte bine că ați venit! spuse Bailey. Chiar acum am vrut să trimit pe cineva după dumneavoastră. Ținem aici un mic consiliu de război. Din păcate, capul meu nu lucrează încă bine...

Bailey tăcu și începu să se joace cu niște mărgelușe lucioase, așezate în fața lui pe un platou. Aceste mărgelușe erau ultima invenție a lui Engelbrecht: aer presat, într-un înveliș special. În acest înveliș aerul nu se evaporă la temperatura obișnuită și putea fi transportat fără

nici un pericol. Numai o ridicare bruscă a temperaturii putea provoca o explozie. Bailey făcea pregătiri intense pentru exportul de aer, socotind că încheierea păcii în condițiile formulate de el e un fapt aproape împlinit.

— Da, capul... – continuă Bailey. Ceva nu e în regulă acolo. Vorbești, vorbești și deodată începi să îndrugi vrute și nevrute. Dar o să treacă. Luați loc, sir... (Bailey nu mă pofti să stau jos, se mulțumi să-mi arunce o privire chiorîșă, dar nici nu-mi spuse să plec.)

— Refuz să mai lucrez. De-acum încolo puteți să nu mă mai socotiți printre funcționarii dumneavoastră – spuse Engelbrecht, rămînînd în picioare.

— Re-fu-za-ți?! întrebă Bailey. Se întunecă la față. Ce vrea să însemne asta, sir?

— Exact ce-am spus.

— Aici contează numai ce spun eu – se înfurie de-a binelea Bailey. Ați întrecut măsura, mister Engelbrecht. Dacă nu veți relua îndată...

— Ajunge! zbieră deodată Engelbrecht. Nu vreau să mai fac parte din această bandă de tâlhari.

— Dar asta e răzvrătire! Știți ce vă așteaptă?

— Ticălosule! urlă Engelbrecht. Mi-ai ucis fiica, ai umplut pămîntul de groaza, tu... tu... Și deodată, cu pumnii ridicați tăbărî asupra lui Bailey și-l apucă de gît.

Nimeni nu se aștepta la așa ceva de la Engelbrecht. Cîteva clipe oamenii lui Bailey rămaseră ca pironiți locului, apoi se năpustiră cu toții asupra profesorului. M-am grăbit să-i vin în ajutor. S-a iscat o învălmășeală de nedescris. Engelbrecht era foarte puternic și nici de pumnii mei nu mă puteam plînge. Dușmanii însă erau prea numeroși și nu mai puteam rezista mult timp. Bailey se

adăpostise îndărătul biroului și se baricadase cu scaunele, dirijînd de acolo bătălia.

Din cauza emoției începu din nou să aiureze și răcnea cît îl ținea gura:

— Jos cu ei! În Marte! În Lună... A venit sfîrșitul lumii. O sută de mii de lire sterline gramul!

Iar Engelbrecht lupta să-și croiască drum spre Bailey și striga răgușit:

— Am să te omor... Am să te rup în bucăți!

Simțeam că am ajuns la capătul puterilor și i-am strigat lui Engelbrecht:

— Înapoi! Dacă nu ne retragem, sîntem pierduți...

Engelbrecht se dezmetici puțin. Întorcînd capul, văzu că situația e disperată. E adevărat că trei din dușmanii noștri zăceau pe dușumea în nesimțire, dar ceilalți, înarmîndu-se cu scaune, se pregăteau să ne atace din nou.

Doi din ei țineau în mînă țevile strălucitoare ale pistoalelor automate.

Engelbrecht și cu mine, apărîndu-ne cu îndîrjire, am început să ne retragem spre ușă. Am reușit să ieșim în coridor și am luat-o la goană cu dușmanii pe urmele noastre. Cotind pe după colț, am sărit pe platforma liftului și am coborît un etaj. Peste puțin ne și aflam în apropierea conductei de evacuare. Dar ușa era încuiată.

— Pe aici, repede! strigă Engelbrecht, care cunoștea bine topografia orașelului.

XX. CONDAMNAȚI LA MOARTE

Am dat buzna într-o peșteră ce se afla în imediata apropiere a conductei și ne-am grăbit să închidem ușa.

Era o încăpere neterminată, unde urmau să fie depozitate rezervele de aer condensat. Frigoriferele nu fuseseră încă instalate și temperatura era suportabilă. Deocamdată se păstrau aici vagonete și scule de rezervă. Lumina nu fusese instalată.

— Împinge încoace vagonetele! îmi strigă Engelbrecht, căutînd să baricadeze intrarea.

Am împins spre poarta de fier vagonetele. Am aruncat peste ele tîrnăcoape, lopeți, tot ce ne cădea în mîină și tot ce am putut dibui în întunericul de nepătruns. În sfîrșit intrarea era baricadată.

— Bun – făcu profesorul după ce terminarăm. Acum vom putea rezista.

Se auziră bocănind dincolo de ușa pașii urmăritorilor noștri.

Îndată răsunară lovituri puternice în ușa. Noi tăceam. După un timp loviturile încetară și se făcu liniște. Ne întrebam dacă dușmanii noștri s-au convins că nu vor putea să deschidă ușa ori și-au schimbat planul de atac. În tot cazul eram bucuroși că ni se acordă un răgaz, pentru că abia ne mai țineam pe picioare de oboseală.

Engelbrecht se întinse într-un vagonet și oftă.

— Am făcut o prostie – spuse el într-un târziu. N-am putut să mă stăpînesc. Ce să-i faci, asta mi-e firea. Rabzi, rabzi, dar într-o bună zi răbufnești...

Tăcu un timp, apoi reluă:

— Crezi într-adevăr că sînt complicele lui Bailey?

— Doar nu puteați... – m-am grăbit eu să-l liniștesc.

— Ba da, puteam. Puteam preîntîmpina catastrofa. Puteam salva omenirea, sacrificînd viața mea și a fiicei mele. Dar nu-i ușor să aduci asemenea jertfă. E totuși mai bine să piară doi oameni, decît mii și mii, nu-i așa?

— Ce rost are să vă autoflagelați? spusei, ridicînd din umeri.

— Asta nu e autoflagelare... Părerea dumitale nu-mi este indiferentă. Căci dumitale și nu mie a adresat fiica mea ultima ei scrisoare. Te-a iubit... crezi că nu mi-am dat seama?...

N-am răspuns nimic. Engelbrecht, acest om remarcabil, puternic, suferea nespus și nu-și mai putea ascunde durerea.

— Dar să nu gîndești prea rău despre mine – reluă el. Chiar dacă sînt vinovat în fața omenirii, am fost crunt pedepsit. N-am dormit nopți în șir, căutînd o soluție. Am încercat să găsesc o modalitate ca fabrica lui mister Bailey să arunce înapoi tot aerul pe care-l înmagazinase, dar în așa fel ca să nu producă o catastrofă. Tocmai acest lucru îl urmăreau experiențele pe care le-ați făcut în ultima vreme dumneata și Nora. Așa că poți fi cu cugetul împăcat: n-ai lucrat pentru Bailey, ci împotriva lui. Experiențele au dat rezultate excelente și lucrările mele se apropiau de sfîrșit. Și dacă Nora nu s-ar fi grăbit... Sărmana mea fetiță!... Dar m-am căznit mult pînă să găsesc

soluția. Erau zile când mă cuprindea disperarea. Și atunci îmi spuneam: astăzi trebuie să se termine totul. Am s-o omor pe Nora, apoi pe Bailey și îmi voi pune și eu capăt zilelor... Dar când intra Nora atît de proaspătă, strălucind de tinerețe... Ah!... Engelbrecht oftă greu. Nu puteam ridica mîna. Apoi la un moment dat am observat că nu mai are încredere în mine. Crezi că n-am citit în ochii ei groaznica întrebare? Tatăl ei, omul pe care l-a iubit atît de mult și de cinstea căruia nu s-a îndoit niciodată, e un criminal?

Engelbrecht se ridică deodată și făcu un pas spre mine:

— Și acum, fetița mea a murit. Mi-e atît de greu... Totuși parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă! S-a terminat cu „dedublarea personalității”... Noi doi sîntem condamnați. Nu-mi pasă de ce o să mi se întîmple. Regret un singur lucru: că n-am reușit să-l gîtui pe banditul de Bailey... Cred că ne vor ține aici închiși pînă vom muri de foame. Din fericire, nu ne va omorî frigul. La urma urmei... nu-i același lucru? Parcă Nora nu s-a dat singură pradă frigului...

Moartea sărmanei fete m-a zguduit și pe mine. Mi-a fost dragă și am pierdut-o chiar în clipa când aflasem că și ea mă iubește. Dar incomparabil mai chinuitoare era povara care apăsa cugetul lui Engelbrecht. Și apoi... eu eram tînăr și disperarea mea nu putea îi atît de nemărginită ca a lui. Eu voiam să trăiesc.

— Spuneți, nu există nici o posibilitate de a scăpa de aici? l-am întrebat pe Engelbrecht.

Dar profesorul era prea cufundat în gîndurile sale negre și la început nici n-a înțeles ce spun.

— Să scăpăm de aici? mă întrebă el într-un târziu. Da, dar e greu. Acest perete răspunde în afară.

— Atunci ce așteptăm? Avem tîrnăcoape. E adevărat, aici e beznă, dar vom putea lucra și așa.

— Vom putea – răspunse Engelbrecht, absent. Dar înainte de a străpunge stîncă, vom muri de foame. Ar fi o trudă zadarnică. Culcă-te ca mine și așteaptă în liniște sfîrșitul.

Dar eu n-aveam de gînd să-mi aștept resemnat moartea. După ce m-am odihnit puțin, m-am ridicat, am găsit pe pipăite un tîrnăcop și m-am apropiat de zid.

Lovituri puternice răsunară în beznă.

— Nu aici, ceva mai spre stînga – îl auzii pe Engelbrecht. Acolo zidul e mai subțire.

Am făcut cîteva pași spre stînga și am început să lovesc din nou.

Cînd, obosit, m-am așezat să mă odihnesc puțin, l-am auzit pe Engelbrecht mișcîndu-se și un zăngănit de fiare: profesorul sărise din vagonet.

— Sînt prea obosit, obosit sufletește, ca să mă mai căznesc să sparg această stîncă pentru a-mi salva viața. Dumneata însă ești tînăr și ai mai putea să-ți găsești ferircirea. Trebuie să te ajut de dragul Norei...

Se auzi zornăind metalul. Engelbrecht își alegea un tîrnăcop.

— Așa se sparge o stîncă? îi auzii glasul, chiar lîngă mine. Ia dă-te puțin la o parte. Iată cum mînuia tîrnăcopul bătrînul miner Engelbrecht.

Răsunară lovituri puternice, regulate. Am lucrat așa cîteva ore. În cele din urmă, extenuat, am aruncat tîrnăcopul, dar loviturile „bătrînului miner Engelbrecht”

au mai răsunat mult timp în peștera vastă, stîrnind eco-uri puternice.

— Ajunge pentru astăzi – spuse în sfîrșit Engelbrecht, aruncînd tîrnăcopul.

Înainte de a ne culca, am împins vagonetele de la ușă și le-am așezat pe șine, în șir, în așa fel încît primul vagonet se sprijinea de ușă, iar ultimul de peretele opus.

— Bun. Acum, dacă aruncăm în vagonete toate sculele și mai punem și pietre, nici dracul nu mai deschide ușă.

În sfîrșit, sleiți, ne-am culcat și am dormit buștean.

M-a trezit frigul și foamea. L-am auzit pe Engelbrecht căscînd îndelung.

— V-ați trezit? l-am întrebat.

— Nu mai dorm de mult. Mi s-a făcut foame, dar n-avem ce face, va trebui să ne apucăm de lucru cu burta goală.

Și apucă tîrnăcopul. La început loviturile erau șovăitoare și neregulate. Apoi Engelbrecht se încălzi și începu să lucreze cu aceeași energie ca în ajun. Mi-am luat și eu unealta în mînă.

Foamea se făcea tot mai simțită și puterile începură să ne părăsească. Ne opream mereu-mereu ca să ne odihnim. Timpul se scurgea exasperant de încet. Stîncă părea mai dură ca ieri.

În cele din urmă, am aruncat cît colo tîrnăcopul și, cuprins de o desperare neputincioasă, m-am prăbușit ca un sac pe o grămadă de pietre. Engelbrecht a mai lucrat un timp, apoi s-a stins și ecoul loviturilor sale.

— Stăm prost – spuse el cu amărăciune. Așa nu vom rezista mult și n-am înaintat nici cu o treime. Nu ne-am

economisit puterile. Trebuie să facem o spărtură mai mică și să lucrăm cu rîndul.

A mai trecut, după calculele noastre, încă o zi. Am încercat să adormim, culcîndu-ne amîndoi în același vagonet ca să ne fie mai cald. Frigul ne pătrundea tot mai tare, tot mai chinuitor. Nu reușeam să adorm. Golul din stomac îmi producea crampe. Picioarele îmi erau înghețate, capul îmi ardea, mă durea tot corpul. Deși căutam să le gonesc, gîndurile negre nu-mi dădeau pace. Nu mai speram să ies vreodată de aici. Am vrut să-i vorbesc lui Engelbrecht, dar el stătea liniștit, poate dormea și nu mă înduram să-l trezesc.

Văzînd că nu pot să adorm, m-am ridicat, m-am strecurat prin întuneric pînă la spărtura pe care o făcusem în zid și am început să măsoz distanța parcursă. Cîteva pietre mi se rostogoliră, cu zgomot, de sub picioare.

— Cine e acolo? îl auzii pe Engelbrecht.

— Eu sînt. Nu dormiți?

— Nu – răspunse profesorul. Blestematele de gînduri nu-mi dau pace... Și e frig... Hai să ne încălzim puțin.

Engelbrecht se ridică și luă tîrnăcopul.

— Dracu' să-l ia că greu s-a mai făcut! înjură el.

Se auziră cîteva lovituri, apoi deodată se făcu liniște. L-am auzit cum ofta.

— Nu mai pot – spuse Engelbrecht. Îmi cade tîrnăcopul din mîini... Dar am să-mi silesc brațele să-l țină bine! Și deodată începu să lovească cu atîta putere încît de sub tîrnăcop scăpărară scînteii.

Dar aceasta a fost ultima explozie de energie. Tîrnăcopul căzu cît colo și Engelbrecht se întinse pe o grămadă de pietre.

— Odihniți-vă, voi lucra eu – am spus, începînd să lovesc stîncă.

Dar la mine a mers și mai greu. Mi se părea că dau cu toată puterea și cînd colo tîrnăcopul nu făcea decît să zgîrie stîncă, desprinzînd bucățele mici. Dacă vom lucra într-un asemenea ritm, n-o să spargem stîncă nici în zece zile! Foamea ne va răpune mult mai repede...

Am adormit sau poate am căzut într-un fel de toropeală fără să las tîrnăcopul din mînă. Nu știu cît a durat această stare. Poate am zăcut așa o zi și o noapte, sau poate numai cîteva minute. Și nici n-aș putea spune cu certitudine dacă, în somn sau aieveja, am reluat de cîteva ori lucrul, lovind stîncă cu furia desperării, pentru ca să mă prăbușesc din nou.

Din cînd în cînd senzația de foame devenea insuportabilă. Dar treptat începu să se atenueze. Am căzut într-un fel de toropeală. Timpul se oprise parcă locului. Nu mai știam cîte zile trecuseră de cînd ne-am închis singuri în această capcană. Minteă mea se cufunda tot mai mult într-un întuneric de nepătruns. Uneori mă străfulgera gîndul morții, dar nici el nu mă tulbura.

Nepăsarea punea tot mai mult stăpînire pe mine. Simțul critic însă nu dispăruse cu desăvîrșire. Îmi amintesc că urmăream cu oarecare curiozitate procesul morții mele. Am observat chiar un anumit ritm în desfășurarea lui. Perioadele de comă alternau cu oarecare trezire a simțurilor și cunoștinței, ca și cum ultimele rezerve ale forțelor vitale strîngeau resturile de „combustibil”, pentru a mai lumina o dată creierul... Căci numai creierul putea găsi o soluție, numai el putea salva organismul, care murea. Și organismul dăruia creierului meu ultima vlagă, ultima li-

cărire de viață a celulelor – singura lui nădejde de scăpare...

Într-unul din aceste momente de luciditate am auzit lovituri depărtate, foarte slabe, de târnăcop.

„Probabil Engelbrecht s-a pus pe lucru. Oare auzul slăbește atît de mult la cei care sînt pe punctul să moară de foame? gîndii. Sau poate am halucinații?

— Dumneavoastră bateți? l-am întrebat pe Engelbrecht.

— Același lucru am vrut să te întreb și eu – răspunse el cu o voce stinsă.

Îl auzeam însă cît se poate de clar, distinct.

— Prin urmare, nu asurzesc și nici n-am halucinații – reflectai eu cu glas tare. Atunci ce înseamnă aceste lovituri? De unde provin? Cine bate?

— Mă gîndesc la asta de cîteva minute sau poate de cîteva ore – răspunse Engelbrecht. Am crezut la început că dumneata te-ai apucat de lucru, dar că nu aud bine loviturile fiindcă am început să asurzesc. Să știi însă că loviturile se aud dinspre spărtura pe care am făcut-o. Eu stau culcat chiar lîngă ea. Și după o scurtă tăcere: Se vede că mister Bailey vrea să termine mai repede cu noi și a pus oamenii să spargă zidul. El ține mult la procedură și vrea să ne judece probabil cum scrie la carte, pentru ca apoi să ne congeleze și să ne așeze în „panteon”.

Am tăcut, ascultînd cu încordare. Loviturile răsunau tot mai puternic, tot mai aproape. Apoi, brusc, au încetat. În locul lor se auzi un sunet nou: scrișnetul burghiului.

— Au pus burghiurile în funcțiune – spuse Engelbrecht calm. Așa o să pună mai repede mîna pe noi...

Primejdia a avut darul să ne dea noi puteri. N-aş putea spune că-mi era frică de moarte – mă şi aflam de altfel în pragul ei; dar aceste sunete noi tulburară monotonia vieţii noastre, ritmul stingem noastre treptat. Acum ne-am recăpătat complet cunoştinţa.

— Ce-am putea face? am întrebat eu.

— Să-l primim pe duşman şi să murim luptînd aşa cum se cuvine s-o facă un bărbat – răspunse Engelbrecht.

Am zîmbit ironic, ştiind că Engelbrecht nu poate să mă vadă.

— Sînteţi oare în stare să ridicaţi măcar o mîna?

— Am destulă putere ca să crăp ţeasta primului nemernic care-şi va băga capul aici. Încearcă de te tîrăşte pînă la mine.

Ne-am tîrît amîndoi pînă la gura micii spărturi făcute de noi şi ne-am întins de ambele părţi, pregătind la îndemînă nişte pietroaie cu colţuri ascuţite. Scrişnetul monoton al burghiului mă adormea, dar luptam din răsuputeri împotriva toropelii. Iar cînd sunetul se auzi aproape de tot, îmi trecu somnul. M-am încordat tot ca o pisică ce se pregăteşte să se arunce asupra unui şoarece.

— Peste cîteva minute vor fi aici – şopti Engelbrecht.

În clipa aceea am înţeles ce ne-a dat puteri noi: ura faţă de duşmani!

Burghiul mai scrişni o dată, zidul începu să pîrîie şi o ploaie de pietricele se rostogoli peste noi. Zgomote stridente şi scrişnete alternau cu zumzetul burghiului. O gaură, încă una în peretele subţire ce ne despărţea de duşmanii noştri... Apoi, cîteva lovituri de tîrnăcop Spărtura era destul de marc ca să se poată strecura un om în orice caz aşa mi-am închipuit, pentru că la un moment dat în-

cetară și zgomotul burghiului și loviturile târnăcoapelor și se auzi în întuneric un foșnet pe care nu-l putea produce decât un om ce se strecura prin spărtură. Încordându-ne mușchii vlăguiți, profesorul și cu mine am ridicat pietroaiele. Eram atent la cel mai mic zgomot. Mai aproape, mai aproape. Lângă noi...

„Acum!” gândii eu și dădui să lovesc. Dar deodată piatra îmi căzu din mână, fiindcă auzii pe neașteptate o voce cunoscută...

XXI. „A CLĂPAT NEGUSTOLUL”

— Tale întunelic.

— Nikola! zisei eu.

— O! Tovalăș Klimenko! răspunse el.

Și am simțit cum o mână miștoasă îmi strîngea mîna cu care era cît p-aci să sparg capul lui Nikola.

— Cum ai nimerit aici?

— Plea tale țipi! spuse Nikola și, întorcînd capul spuse cuiva care stătea de partea cealaltă a spărturii: Intlați, tovalăși, aici sînt ai nostri. Ial noi – continuă el, adresîndu-se profesorului – am venit pe tine să salvăm, iar pe negustolul Beli să-l omolîm.

— Cine „noi”?

— Almata Losie: iaca!

— Dar cum de v-a venit în gînd să spargeți tocmai acest zid? De unde știai că mă găsesc aici?

— Nu știam nimic. Dar tu mi-ai spus că pe aiți e bine de mels în olas – răspunse Nikola.

Nu puteam să-mi amintesc să-i fi spus vreodată așa ceva. Și numai mult mai tîrziu, aducîndu-mi aminte de timpul cînd mă sfătuiam noapți întregi cu Nikola ca să întocmim planul evadării, mi-am amintit că într-adevăr i-am spus că acesta ar fi drumul cel mai comod prin care s-ar putea pătrunde în orașelul subteran. Nu m-am așteptat ca Nikola să fie atît de isteț și să aibă o memorie atît de bună. Numai din întîmplare am nimerit noi în această peșteră, unde a avut loc fericita întîlnire.

Nikola s-a grăbit să-mi povestească de-a fir-a-păr „cum a fost”.

Comandamentul nostru elabora mereu noi planuri de cucerire a orășelului subteran. Când atacurile avioanelor s-au dovedit zadarnice, și artileria n-a putut nici ea face nimic, au intrat în acțiune geniștii. S-a hotărât să se sape o galerie. Această sarcină era ușurată de faptul că întregul crater era acoperit de un strat gros de zăpadă. Era ușor să sapi șanțuri în acest strat pentru a ajunge pînă la stîncă. Pionierilor le-a trebuit mai bine de trei săptămîni pentru această operație, utilizînd un sistem special spre a nu fi descoperiți. Locul a fost bine ales. Nikola a lucrat și el de multe ori în această peșteră. El știa că aici nu locuiește nimeni și noaptea, cînd pleacă muncitorii, ar putea să intre fără să fie văzuți.

În timp ce Nikola îmi povestea toate acestea, intrară în peșteră prin spărtură mai mulți ostași roșii.

— Aici nu ne vede nimeni, putem face lumină – spuse Nikola și în mîna lui străluci o lanternă electrică. Foarte bună dlăcia asta! spuse el. Țac, și gata. Ai, ai, ai! exclamă el cînd îmi văzu fața. Ai slăbit tale lău. N-ai mîncat de mult. El e tovalăș? Mîncăți mai lepede!

Și Nikola își deschise ranița și începu să ne ospăteze, pe mine și pe Engelbrecht.

După ce am mîncat, i-am povestit lui Nikola și comandantului detașamentului toate peripețiile noastre. Apoi ne-am întocmit un plan de acțiune.

Între timp se făcuse dimineață. Comandantul a fost de părere că e mai bine să așteptăm căderea nopții ca să atacăm prin surprindere.

Căutam să nu facem nici un zgomot, ca să nu atragem atenția dușmanului. Nikola aprinse un mic foc, puse cea-iul la fiert și începu să ne îndoape. Ziua trecu pe neobservate. Am vorbit de una de alta și am pus la punct planul de acțiune. La ora șase seara, comandantul a pus câteva santinele, apoi a dat ordin ca toată lumea să se culce pentru ca oamenii să se odihnească înainte de „operație”. După ce am mâncat și m-am încălzit lângă foc, am adormit buștean și când m-a trezit noaptea Nikola, mă simțeam proaspăt și ușor. Ce-i drept nu eram încă complet sigur pe picioare, dar asta nu mă oprea; țineam morțiș să iau și eu parte la atac.

Am îndepărtat cu băgare de seamă vagonetele și am deblocat intrarea. Numai de n-ar fi ușa încuiată! Un ostaș apăsă pe clanță, ușa se deschise. Engelbrecht și cu mine eram atît de puțin periculoși pentru „armata” lui Bailey, încît nici n-au găsit de cuviință să ne închidă pe dinafară, mai ales că știau că și de o parte și de cealaltă a ușii ne așteaptă moartea.

Comandantul detașamentului, a dat un ordin și ostașii, ținîndu-și armele în cumpănire, au pornit pe coridor. Nu se vedea nimeni. Abia lângă ascensor am dat de prima santinelă. Omul dormea. Trezit de pașii noștri încercă să dea alarma, dar comandantul îndreptă spre el țeava revolverului.

— Stai cuminte, frățioare! îi spuse el în rusește, dar atît de expresiv că omul înțelese pe dată ce i se cere și se predă.

Am urcat cu liftul la primul etaj. Când ajunse sus și ultimul ostaș, țîșni de undeva o umbră, pentru a dispărea imediat după o cotitură. Peste câteva minute se va da

alarma! Am grăbit pasul și am pornit, aproape în fugă, spre cabinetul lui Bailey.

Ușa nu era încuiată. Am dat-o de perete și am năvălit în cabinet.

Bailey nu se culcase încă. Ședea într-un fotoliu și-și plimba degetele peste mărgelile „aeriene” de pe platou. Capul îi era legat cu o batistă.

Văzîndu-mă în fruntea unui detașament de ostași roșii, Bailey holbă ochii. Falca de jos îi căzu. Rezemat de spe-teaza fotoliului, se uita la noi fără a încerca să-și ascundă groaza.

— Dumneata ești cetățeanul Bailey? întrebă comandantul detașamentului.

— Da, el este – răspunsei eu.

Comandantul făcu un pas spre Bailey.

— Ești arestat.

Fața lui Bailey se schimonosi. Ochii îi ieșiră și mai mult din orbile și acum în ei scăpăra nebunia. Îl apucase din nou una din crizele de care suferea în ultima vreme, de cînd fusese rănit.

— A-a-a-a-a!!! zbieră el cu o voce sălbatică. Bolșevici! Aha? Și aici? Peste tot? Nicăieri nu pot scăpa de voi!... Vreți să-mi răpiți aerul?

Cu aceste cuvinte își cufundă degetele chircite în co-moara lui – mărgelile „aeriene” – apucă cîteva și, ducîndu-le cu greu la gură, le înghiți.

Engelbrecht, înțelegînd ce va urma îl apucă pe Bailey de guler și-l trase spre ușă.

— Ce vreți să faceți cu el? întrebă comandantul, nepricepînd ce primejdie ne amenința pe toți.

Bailey, care continua să aiureze, se zbătea să scape.

— Să-l urcăm mai repede sus!... Ajutați-mă. Acum e de două ori mai greu! ne strigă cu desperare Engelbrecht.

Eu, Nikola și doi ostași l-am apucat pe Bailey, l-am împins pe coridor, l-am aruncat în ascensor și ne-am urcat împreună cu el pe platforma unde stătusem de atâtea

ori de vorbă cu Nora, admirînd aurora boreală, și respirasem „vitamine aeriene”.

Bailey țipa într-una, încercînd să scape.

Am observat deodată că din gura lui țîșnește un ghemotoc de abur alb, rece. Trupul său începu să se umfle repede, mai ales toracele. Căldura interioară, din stomac, topise învelișul de protecție al mărgelilor. Aerul începuse să se evapore și cu Bailey se întîmpla acum același lucru care se petrece cu un pește de la mare adîncime scos la suprafața oceanului: presiunea interioară întrece presiunea aerului atmosferic și îl umflă. Încă o clipă și...

Dar Engelbrecht n-a stat să aștepte această clipă. Înșfăcîndu-l zdravăn pe Bailey îl aruncă peste balustradă.

În cădere corpul lui Bailey se umflase ca un balon, iar din gură îi ieșeau aburi ca din supapa deschisă a unei locomotive.

Înainte ca Bailey să ajungă la panta înzăpezită, se auzi o explozie, mărgelele „aeriene” explodaseră, într-un nor de aer alb am deslușit brațele și picioarele lui Bailey rupte de trup și împrășcate în direcții opuse. În câteva clipe norul alb se transformă într-un curent puternic de aer, care ne-a proiectat spre perete. Reușii însă să mă țin pe picioare și mă uitai în jos. Numai capul lui Bailey a ajuns pînă la povîrnișul acoperit cu omăt. Trupul său, făcut bucățele, zbura în cele patru vînturi.

Am stat cîteva minute nemișcați, impresionați de această moarte neobișnuită. Primul care a rupt tăcerea a fost Nikola.

— A clăpat negustolul – spuse el.

Da, „a crăpat negustorul”, a crăpat și întreaga lui întreprindere aeriană!

Detașamentul a biruit fără greutate garnizoana orașelului subteran, iar postul de radio al orașelului a comunicat lumii întregi vestea victoriei.

În timpul acesta Engelbrecht ridica încet și prudent temperatura în peșterile subterane, micșorînd totodată presiunea atmosferică. Toate deschizăturile, conductele și obloanele fură deschise. De pretutindeni țîșnea un abur alb, rece, ce se transforma în aer dătător de viață.

Viața se întorcea pe pămînt. Nara lui Ai-Toion „expira” aer...

SFÎRȘIT

CUPRINS

I. MELEAGURI BLESTEMATE	4
II. „CAICUL MORT”	12
III. NARA LUI AI-TOION	23
IV. ÎNTÎLNIRE NEAȘTEPTATĂ	32
VI. ORĂȘELUL SUBTERAN	49
VII. O ÎNCERCARE DE EVADARE, RATATĂ.....	56
VIII. „MISTER FATUM”	64
IX. „GRAȚIAT DIN MILA MĂRIEI SALE”	71
XI. PRIZONIERII ORĂȘELULUI SUBTERAN	94
XII. O CUNOȘTINȚĂ NOUĂ	106
XIII. LINIȘTE ÎN PREAJMA FURTUNII	114
XIV. „POZNELE” LUI MISTER KLIMENKO	121
XV. LUMEA SE SUFOCĂ.....	129
XVI. JOCUL ÎNCEPE	137
XVII. „EXPLOZIE DEMONSTRATIVĂ”	147
XVIII. BAILEY SE DEMASCĂ.....	155
XIX. MÎINI DEZLEGATE	162
XX. CONDAMNAȚI LA MOARTE	171
XXI. „A CLĂPAT NEGUSTOLUL”	181

ВЕЧНЫЙ ХЛЕБ

ALEKSANDR ROMANOVICI BELEAEV

PÎINEA VEȘNICĂ

Traducere: M. Cardaș și V. Probeanu

Versiune electronica după textul din

Seria Opere alese, volumul II

Editura Tineretului, 1963

Aleksandr Romanovici Beleaev

Вечный Хлеб

1928

I. O DEZVĂLUIRE TULBURĂTOARE

Într-o seară de toamnă, un pricăjit barcăz pescăresc se apropia încet de insula Föhr din arhipelagul Frisicelor de Nord, aproape de coasta Germaniei. Vîntul năprasnic de miazănoapte împrășca pe pescari cu stropi reci ca gheața. Chipurile învinețite de frig ale oamenilor erau mohorîte: se întorceau cu năvoadele aproape goale.

— Să știi că vine iarna înainte de soroc, mormăi un pescar bătrîn, pufăind din pipa-i scurtă.

— Așa se pare, îi dădu dreptate altul mai tînăr și, după o scurtă tăcere, adăugă:

— Iar i-au furat năvodul lui Karl. Un năvod nou-nouț. Cuvintele aruncate în treacăt de un tînăr le dădură ghes la vorbă. Oamenii se tot întrebau cine poate fi hoțul.

— Eu unul zic că-i Hans, afirmă tînărul cu convingere.

— Hans? Fugi de aici! se mirară ceilalți.

Hans era un moșneag hodorogit, deșirat și slab de-l bătea vîntul. Locuia singur cuc în clădirea veche și părăsită a farului.

— Hans ăla care abia își tîrăște picioarele?! Pe ce dovadă te bizui?

— Dovadă? N-ați văzut și voi că, de la o vreme, Hans se îngrașă mereu?

Era adevărat. De cîteva săptămîni Hans se îngrășase într-atît că uimise tot satul.

— Cică ar fi găsit o comoară pe care a aruncat-o marea pe țărm. Cînd primește omul un dar ca ăsta nu-i de

mirare să pună osînză pe el, spuse bătrînul pescar, dus pe gînduri.

— Ei aş! Pun rămăşag că-i altceva la mijloc. Hans face contrabandă.

— Ascultaţi-mă pe mine, stăruie tînărul. Hans s-a îmbuibat din banii luaţi pe peştele şi năvoadele pe care ni le şterpeleşte. Ştiţi şi voi că se întîmplă s-o ia razna în toiul nopţii. Unde se duce? Ce trebuşoare învîrteşte? Mie toate astea nu-mi miros a bine.

Cu toate că unii mai puneau la îndoială spusele tînărului, era limpede că pescarii cam intraseră la bănuie. Şi cînd barcazul acostă în dreptul farului, cineva azvîrli o vorbă:

— Ce-ar fi, fraţilor, să trecem pe la Hans? O să stăm puţin la căldurică. Cine ştie, poate o să-l tragem şi de limbă...

— Asta da! se bucură tînărul, dînd zor cu descărcatul peştelui şi cu strînsul năvoadelor.

Ferestruica farului era luminată. Bătrînul Hans nu se culcase încă. Îi primi cu braţele deschise şi-i pofti să se încălzească lîngă o vatră dărăpănată.

— Ei, v-a mers pescuitul? întrebă bătrînul, frecîndu-şi mîinile cu vine groase şi degete închircite.

— A mers pe dracu! făcu tînărul pescar. Înfuriat de ghinionul ce-i urmărea şi de vremea păcătoasă, abia aştepta să-şi verse năduful pe cineva. Ştii, nene Hans, mă uit la matale şi mă întreb: ce face omul ăsta de pune într-una osînză pe el?

Moşneagul zîmbi cu un aer stingher.

— Şi tu te-ai îngrăşat, Ludwig.

— Eu? Păi cînd omul vinde peștele pe care l-a prins cu mîna lui, nu-i nici o mirare să arate mai acătării. Dar cum faci matale de te îngrași fără să muncești? Hai, destăinuiește-ne și nouă secretul. Ne-ar plăcea mai mult să ne întindem oasele la căldurică în loc să rătăcim pe mare. Că toată agoniseala noastră sînt reumatismele...

Era vădit că Hans începuse să nu se simtă în apele lui. Se zgribulea ca de frig, frecîndu-și într-una mîinile. Toți observaseră tulburarea bătrînului. Chiar și cei care adineauri avuseseră îndoieli, acum începură să-l privească cu ochi bănuitori.

— N-ar strica să-i facem o percheziție, șopti roșcovanul Fritz unui alt pescar, îl iau eu mai pe departe. Las' pe mine! Apoi, către Hans:

— Cum de nu ți-e frică să stai în hardughia asta? Dacă se opintește bine vîntul de la nord-est, zob te face.

— Nu-i nimic. Zidurile sînt groase. Cît mai am eu de trăit, or ține și ele.

— Dar dacă se prăbușesc peste tine? nu se lăsă Fritz. Ție poate nu-ți pasă, că ți-ai trăit traiul, dar pe noi or să ne tragă la răspundere. Că de ce n-am luat măsuri! Află că n-am chef să înfund pușcăria din pricina ta. Trebuie să cercetăm bine toată clădirea.

— Zău că nu merită! bîigui bătrînul. Își dădea tot mai limpede seama că pescarii nu veniseră aici de florile mărilor. Dar dacă țineți morțiș, întoarceți-vă mîine. Tot e mai bine să cercetați pe lumină.

— De ce să amînăm pe mîine ce putem face azi?

— Cine știe ce nenorocire se mai poate întîmplă pe scările astea care abia se mai țin. Ce-i atîta zor? Așa cum am locuit aici cincizeci de ani, o să mai stau o noapte.

Ludwig, care pricepuse încotro bate Fritz, se vîrî și el în vorbă.

— Aprinde un felinar!

— Cum să-l aprind, păcatele mele, dacă n-am ulei?

Fritz însă, care prinsese să cotrobăiască prin încăperea rotundă, găsise și una și alta.

— Ține felinarul. Uite și uleiul. Ce-mi umbli cu cioara vopsită, moșule?

Nici nu apucară să se dumirească bine, că Fritz și turnase ulei și aprinsese felinarul.

— Haidem!

Se ridicară cu toții și se luară după Fritz. Oftînd și tîrîndu-și picioarele, Hans îi urmă. La lumina chioară a felinarului, urcară treptele umede și tocite ale scării în spirală.

În încăperea de la etaj, sub un strat gros de praf și de moloz, zăceau, claie peste grămadă, tot felul de hîrburi și ciurucuri. Prin geamurile sparte țiuia vîntul. Speriați de lumină, cîțiva lilieci se vînzoliră prin odaie, scuturînd praful și păienjenișul de pe pereți. Fritz cerceta cu atenție fiecare ungher, răscolea molozul cu cizmele-i grele de pescar, plimba lumina felinarului pe pereți, spunînd, ca să păstreze aparențele:

— Ce de crăpături.

Nu găsiră nimic suspect.

— Să urcăm la al doilea...

— Acolo e pustiu, sări Hans speriat, dar Fritz nu-i dădu nici o atenție.

La catul al doilea, vîntul bătea cu aceeași furie ca afară, pătrunzînd prin golurile ferestrelor și prin crăpăturile mari ce se căscau în ziduri.

— Cred că te-ai înșelat, Ludwig, murmură încetișor Fritz.

— Asta mai rămîne de văzut, răspunse acesta cu voce tunătoare și, mîniindu-se fără noimă, îl îmbrînci pe Fritz. Adu aici felinarul. Asta ce-o mai fi?

— Nu seamănă a năvod, se zborși la el Fritz, socotind că nu mai e cazul să joace teatru.

Felinarul desprinsese din întuneric o poliță pe care stătea o oală acoperită cu o scîndurică. Ridicînd scîndurica, Fritz zări un lichid vîscos ca icrele de broască.

— Să plecăm, Ludwig. Mîncarea asta s-a împutit de cînd zace aici. Ți-am spus eu că ai scrîntit-o rău de tot...

De ciudă că s-a făcut de rîs, lui Ludwig îi venea să-și tragă palme. Ca să amîne totuși momentul neplăcut cînd va trebui să-și recunoască înfrîngerea, îl smulse pe Hans din ungherul întunecos unde se pitise și-l luă din scurt:

— Ce-i în oala aia?

Spre uimirea tuturor, întrebarea lui Ludwig îl înspăimîntă pe Hans. Îngăimă vreo două vorbe, dar de tare ce-i tremurau fălcile, nu se putea înțelege mai nimic. Acum îi cuprinsese pe toți curiozitatea.

— Taci, ai? nu-i slăbi Ludwig Dacă știai ce te așteaptă, de ce te-ai băgat în chestii d-astea? îl repezi pe bătrîn.

— Vă rog, nu mă mai întrebați, bolborosi Hans. N-am săvîrșit nici o nelegiuire, dar am jurat...

Iată deci unde se afla adevăratul mister! Cu un aer triumfător, Ludwig ridică cu băgare de seamă oala și, poruncindu-i lui Fritz să-i lumineze drumul, coborî scările urmat de ceilalți. Așezînd oala pe masă, lîngă vatră, îi șopti lui Fritz:

— Asta-i mai ceva decît năvoadele...

Apoi sumbru, către Hans:

— Să nu ne ascunzi nimic, auzi?

— Bine, dar am jurat...

— Ori spui tot, ori pușcăria te mănîncă!...

— De ce?

— Las' că știi tu! Află că de mult sîntem cu ochii pe tine. Nu degeaba te-ai îngrășat de nu-ți mai încapi în piele...

— Cum, știți și voi?

Ludwig habar n-avea, dar în seara aceea de toamnă își descoperise pe neașteptate aptitudini de detectiv.

— Sigur că știm. Ce ți-ai închipuit? Dar dacă nu faci pe mutul, poate te scăpăm de gherlă...

Moșneagul arăta distrus: cu capul prăbușit în piept, părea cufundat în gînduri negre. După cîteva clipe, izbuti să spună:

— Înțelegeți, îmi vine greu să-mi calc cuvîntul. Cine știe ce necazuri o să cășunez binefăcătorului meu, omului care și-a făcut pomană cu un sărman moșneag ca mine! Dar de vreme ce tot ați aflat... „pîinea veșnică” pe care mi-a dăruit-o profesorul Breuer...

Aptitudinile de detectiv ale lui Ludwig nu făceau nici două parale, deoarece îi lipsea cu desăvîrșire experiența. Uitîndu-și rolul, întrebă perplex:

— Pîine veșnică? Ce-o mai fi și asta?

Auzind întrebarea lui Ludwig, țîșnită dintr-o sinceră uimire, precum și exclamațiile nedumerite ale celorlalți, Hans își dădu seama că pescarii habar n-aveau de „pîinea veșnică”, că altă bănuială îi adusesese aici și că numai întîmplător nimeriseră peste taina pe care el o păzise cu atîta strășnicie. Cel puțin dacă n-ar fi pomenit numele

profesorului! Acum însă era prea târziu să mai dea înapoi. Umerii i se pleoștiră mai rău și se lăsă fără vlagă pe o bancă.

— O să vă spun tot...

II. NOROCOSUL HANS

— Știți și voi în ce sărăcie mă zbăteam: n-aveam nici după ce bea apă – își începu spovedania bătrînul Hans. Într-o seară, cînd nu mă mai ajutau puterile nici să ies din casă, aud niște bătăi în ușă. Deschid. Era bătrînul profesor Breuer, ați auzit de el, cel ce locuiește în casa aceea aflată la o zvîrlitură de băț de sat...

— Îl știm. Zi înainte, îi dădu ghes Fritz, fremătînd de curiozitate.

— Profesorul îmi spuse: „Ascultă-mă, Hans, îți dau de mîncare, ba, și mai mult, n-o să mai ai grija hranei cîte zile vei mai trăi, numai să-mi juri că nu sufli nimănui nici un cuvîntel”. Am jurat, dar uite că mi-am călcat jurămîntul, se căină bătrînul. Apoi continuă: Și numai ce-l văd pe Breuer că scoate de sub manta un borcan. „În borcanul ăsta, zice, e cocă sau pîine veșnică, poți să-i spui cum vrei. Dacă mănînci numai jumătate din cît e aici, te simți sătul toată ziua. Iar pînă a doua zi, borcanul se umple la loc. Nu te teme, Hans, coca asta n-o să-ți facă nici un rău. E drept, nu-i prea plăcută la vedere, dar te asigur că e gustoasă și hrănitoare. Gustă”. Eu, drept să vă spun, mă cam codeam. Atunci profesorul luă el însuși un boț de cocă și-l înghiți pe dată. „Vezi, zise, n-am pățit nimic”. Mi-a lăsat borcanul și m-a rugat să trec din cînd în cînd pe la el să-i spun cum mă simt. Apoi a plecat...

Pescarii ascultau cu gura căscată.

— Și... și? se agită Fritz nerăbdător pe scaun.

— Tot dădeam tîrcoale borcanului, dar nu cutezam să mă ating de cocă, urmă Hans. Prea seamănă cu icrele de broască. M-am apropiat de cîteva ori de borcan, dar numai cînd vedeam coca, îmi venea rău la stomac. În noaptea aceea, n-am închis ochii de foame. Spre dimineață, nemaiputînd îndura junghiurile care-mi sfîșiau pîntecul, mi-am zis: fie c-o mănînc, fie că n-o mănînc, tot o să mor... Am băgat lingura în borcan și am înghițit un cocoș de cocă. Nu era rea. Avea gustul merelor coapte la cuptor și apoi bine frecate. Să vezi drăcovenie! Din îmbucătura aia m-am săturat. Și nu numai că m-am simțit sătul, dar am și prins puteri. După ce i-am spus în gînd bogdaproste profesorului pentru darul ăsta fermecat, am adormit tun. Cînd m-am trezit, eram zdravăn și voios.

— Și coca? Te-ai uitat la ea?

— Mai încape vorbă! Borcanul era plin ochi, cu toate că în ajun mîncasem cam jumătate din el. De atunci m-am pus pe îngrășat...

Oamenii păreau încremeniți de uimire. Cum isprăvi bătrînul, săriră însă cu toții în picioare, gesticulînd și vociferînd:

— Cum s-ar zice, un fel de „așterne-te masă”?

— Ehei, s-avem noi o comoară ca asta, nu ne-ar mai trebui nimic. Nici tu arat, nici tu pescuit. Stai neiculiță pe cuptor și îndoapă-te cu pîinică...

— Mai ales pe sărăcia asta de pămînt, unde nici cartofii nu cresc ca lumea...

După primele emoții, îi cuprinse îndoiala. Cum e cu putință una ca asta? Să știi că bătrînul își bate joc de ei!

Că prea e frumoasă și extraordinară povestea cu „pîinea veșnică”!...

— Ia zi, moșule, nu cumva ne zăpăcești cu gogoși? îl luă la rost Ludwig.

— De ce aș face-o? Uite, dacă vreți, iau o îmbucătură în fața voastră.

Și luă imediat cu lingura o bucată zdravănă de cocă, înghițind-o cu poftă. Pescarii îl priveau cu niște ochi de parcă moșneagul ar fi introdus în gîtlej un șarpe viu.

— Poate vrea cineva să guste?

Nu se înghesui nici unul. Neîncrederea însă se risipi. Începură să-și dea din nou cu părerea despre povestea asta fără asemuire, pizmuindu-l pe norocosul Hans.

Curînd, odăița se umplu de nevestele și copiii pescarilor care, de teamă să nu se fi întîmplat ceva, îi căutaseră peste tot. Pînă la miezul nopții, istoria cu „pîinea veșnică” făcu ocolul micului sat de pescari. Nu le mai stătu gura pînă dimineața. Încă înainte de a se face ziuă, începu un adevărat pelerinaj la vechiul far. Fiecare ardea de dorința să vadă cu ochii lui miraculoasa „pîine veșnică” și să se încredințeze că într-adevăr coca a crescut peste noapte. Fritz și Ludwig, care rămăseseră de veghe pînă în zori lîngă borcan, puteau depune mărturie că într-adevăr coca crescuse ca maiaua, umplînd pînă sus borcanul.

Fritz, primul care se încumetase să guste din cocă, îi asigură că e sățioasă și foarte plăcută la gust.

Nicicînd odăița rotundă a farului nu văzuse atîta lume adunată laolaltă. S-ar fi zis că e o întrunire fără sfîrșit. Pescarii nu se puteau împăca cu gîndul că Hans să fie singurul stăpîn al unei asemenea comori. După ce s-au sfătuit îndelung, au luat pînă la urmă hotărîrea să trimită

o delegație la profesorul Breuer ca, pe de o parte, să lămurească ce-i cu pâinea asta, iar pe de altă parte să-l roage să împartă din ea și celorlalți. Fritz, Ludwig și învățătorul Otto Weissmann, cărturarul satului, fuseseră aleși în delegație. Hans se rugă să fie luat și el, ca să se poată dezvinovăți în fața profesorului.

Profesorul Breuer era un savant cu faimă mondială. Lucrările sale de biochimie, renumite prin cutezanța lor uimitoare, suscitau polemici înverșunate, dar și un viu interes printre oamenii de știință din Europa și America. Cu câțiva ani în urmă, acest om care vădea, în ciuda vârstei, o clocotitoare energie, își întrerupsese, spre surprinderea generală, ciclul de prelegeri pe care-l ținea la Universitatea din Berlin și se retrăsese „la odihnă”, ca să-i folosim expresia. Dorind să evite pe cât posibil marile aglomerații urbane, își construise o căsuță tocmai pe insula Föhr. Prietenilor intimi le declarase că fuge de „deşertăciunile lumești” pentru a se consacra unor experiențe de laborator, care au drept tel rezolvarea unei probleme de importanță mondială. Profesorul nu destăinuie nimănui în ce consta această problemă.

— În universitățile noastre, spunea el prietenilor pe un ton de vădită amărăciune, ți-e îngăduit să lucrezi numai după tipic. Orice idee științifică revoluționară sperie, îi pune pe toți în stare de alarmă. Asistenții, studenții, laboranții, docenții, membrii corespondenți, rectorul, ba chiar și clerul sînt tot timpul cu ochii pe tine. Încearcă să revoluționezi știința în asemenea condiții: te vei acoperi de ridicol, vei fi înăbușit de plasa intrigilor, înainte de a ajunge la vreun rezultat. Acolo însă, pe insulă, voi fi liber.

Erorile mele nu vor fi bîrfite pe coridoare, iar rezultatul final va vorbi de la sine...

Și evadă, într-adevăr, din amalgamul „deșertăciunilor lumești”, întrerupînd orice contact – chiar și corespondența – cu restul lumii.

Pescarii din cătunul lîngă care se stabilise habar n-aveau de faima mondială a profesorului și, în general, nu știau aproape nimic despre el, deoarece savantul rămînea mai tot timpul în casă. Doar rareori, la primele ore ale dimineții sau în amurg, putea fi văzut rătăcind printre dunele pustii. „Un moșneag cam sucit” – așa i se dusesese vestea. Și cînd acolo, poftim! În mîinile acestui moșneag se găsea o comoară care i-ar putea ferici pe toți.

Delegații pescarilor nu prea se simțeau în largul lor urcînd dîmbul în vîrful căruia era cocoțată căsuța albă a savantului. Cei cîțiva pomi ai grădinii își înălțau coroanele peste împrejmuirea scundă de piatră. Cum o să-i primească profesorul? O să le îngăduie și lor să se înfrupte din „pîinea veșnică”?...

Învățătorul împinse cu oarecare teamă porțița – nu era încuiată – și păși în grădină, urmat de Fritz și de Ludwig. Hans venea în urma lor, cu chipul nefericit al unui om tîrît în fața judecății. Doi dulăi din cale-afară de grași se repeziră la ei, hămăind.

— Uite numai cum atîrnă slănina pe cîini! S-or fi îndopînd cu cocă! Dacă o dă pînă și javrelor, n-o să aibă inimă să ne refuze pe noi, nu-i așa? spuse Fritz.

În prag apăru un bătrînel rumen și vioi, cu un barbișon cărunt, dar cu părul încă blond și des. Nu părea să aibă mai mult de șaizeci de ani. Era profesorul Breuer. Alungă dulăii și îi întrebă prietenos ce doresc.

— Am venit să vă rugăm să ne dați și nouă, dacă se poate, din „pîinea veșnică”, îndrăzni Otto Weissmann. Bineînțeles, dacă e într-adevăr așa de grozavă cum pretinde Hans.

Expresia feței profesorului Breuer se schimbă fulgerător. De sub sprîncenele încruntate, îl săgeta pe Hans cu o privire care îl băgă pe bătrînul paznic al farului în sperieți și-l făcu să se închircească, parcă în așteptarea unei lovituri.

— N-am nici o vină, domnule profesor! se tîngui jalnic bătrînul, lipindu-și palmele de piept. Numai printr-un vicleșug au izbutit să-mi smulgă secretul.

— Într-adevăr, n-are nici o vină, îi veni în ajutor Fritz și povesti profesorului cum descoperiseră, din întîmplare, taina „pîinii veșnice”.

Chipul lui Breuer se mai însenină, fără însă să-și recapete jovialitatea de adineauri. Rămase tăcut cîteva minute, reflectînd pesemne asupra situației create. Tăcerea le păru delegaților chinuitor de lungă. În sfîrșit, profesorul se hotărî să vorbească:

— Ce v-a spus Hans nu-i vorbă goală. Un singur kilogram de cocă te hrănește o viață întreagă, ba mai rămîne și pentru urmași. Cred că ar fi de prisos să vă explic pe ce temeieri am creat-o. Mă îndoiesc că ați putea înțelege. De altfel, presupun că nici nu vă interesează...

— Ceea ce ne interesează e să ne hrănim cu ea, răspunse Ludwig. Care va să zică, ne dați și nouă?

— Nu, nu vă dau. Cel puțin deocamdată.

Fritz și Ludwig se posomorîră la față.

— Dar lui Hans de ce i-ați dat? Ba pun rămășag că și javrele astea crapă cît intră în ele...

— Așa este, răspunse Breuer și, impunându-i lui Fritz cu un gest să tacă, urmă pe un ton sever, care nu se potrivea de loc cu figura lui:

— Ascultați-mă cu luare-aminte, înainte de a vă rezezi să spuneți vrute și nevrute. Am trudit toată viața ca să creez această pâine, care va izgoni pentru totdeauna foametea de pe planeta noastră. Vouă mi-am închinat truda și voi veți căpăta pâinea asta. Totul mă face să cred că scopul a fost atins, dar nu pot considera încă experiențele încheiate. Deoarece așa stau lucrurile, nu pot împărți pâinea în dreapta și-n stînga.

— Bine, dar Hans...

— Hans e și el o experiență, îl întrerupse cu asprime profesorul pe Fritz. Mai întîi am lucrat cu animale – chiar cu cîinii pe care i-ați văzut și cu cobai. Dar numai după ce am mîncat eu însumi din „pâinea veșnică” și m-am încredințat că e absolut nevătămătoare, m-am decis să fac o experiență și cu Hans. Asta însă nu e de ajuns. Nu cunosc încă toate proprietățile „pîinii veșnice”. Poate se va dovedi, cine știe, că un consum prelungit dăunează sănătății. Așa că nu vă grăbiți să-l invidiați pe Hans. Nu știu cum se va comporta „coca” peste o lună. S-ar putea să se înăcrească, să fie bună numai de aruncat. De aceea, ascultați-mă pe mine: mai aveți puțină răbdare. Așa cum ați trăit pînă acum fără coca asta, mai puteți aștepta cîteva luni. Uite, făgăduiesc solemn că satul vostru, voi veți fi primii care veți avea pâinea veșnică. Cu o singură condiție însă: să păstrați cu strășnicie secretul, în așa fel încît pescarii din satele vecine să nu afle nimic. Dacă voi afla că măcar un singur om, în afară de voi, a prins de veste, voi distruge și coca pe care i-am dăruit-o lui Hans

și voi pleca de aici pentru totdeauna. E ultimul meu cuvînt.

— Domnule profesor, îndrăzni învățătorul, dar...

— Nici un dar!

— Despre altceva este vorba. Aș vrea să știu, totuși, cum crește pîinea asta. Sînt învățător la școala din sat, așa că poate voi izbuti să pricep ceva...

— Sînt profesor la Universitatea din Berlin, i-o întoar-se pe același ton Breuer, dar mi-au trebuit patruzeci de ani de muncă îndîrjită ca să „pricep” ceva. Cum să-ți explic? Uite, dacă tai în două o rîmă, din cele două părți se vor forma două specimene noi. E clar? Cam la fel se întîmplă și cu coca asta. Și acum vă rog să mă iertați, am de lucru. Țineți bine minte ce v-am spus: vă cer cîteva luni de răbdare și discreție și o să primiți pîinea. Dacă nu, nu veți căpăta nimic.

Cu un scurt salut din cap, profesorul intră în casă. Delegații rămaseră mofluzi în mijlocul curții.

— Ne-a lămurit buștean, mormăi Ludwig. În loc să ne dea cocă, ne-a bodogănit ceva despre niscaiva rîme. O jumătate de rîmă pentru friptură, cealaltă de prăsilă...

— Era pur și simplu un exemplu! protestă învățătorul.

— Cu exemple nu-ți umpli burdihanul. Cîinii sînt buni pentru experiență, Hans la fel, dar noi ce cusur om avea? Să știți că eu tot nu mă las!

Făcură cătrăniți calea întoarsă, ducînd consătenilor vestea cea tristă.

III. HANS DESCHIDE O „BRUTĂRIE”

În sat, spiritele continuau să se agite. Li se părea nedrept oamenilor ca numai Hans să se îndoape cu „pîinea veșnică”. Pescarii ținură sfat și hotărîră să declare coca proprietatea obștei, s-o confiște și să facă din ea parte dreaptă fiecăruia. Primarul satului însă, socotind că e o hotărîre ilegală, refuză s-o ducă la îndeplinire. Cei mai frămîntați de toată povestea asta erau Ludwig și Fritz. O luaseră pînă într-atît razna, încît susțineau nici mai mult nici mai puțin că nu trebuie să se țină seama de legi, deoarece atunci cînd fuseseră promulgate, încă nu se pomenea de „pîinea veșnică”. Cei mai mulți însă se temeau ca printr-un act de samavolnicie să nu-și găsească cumva beleaua cu autoritățile de la centru. La una din adunările ce se țineau lanț în acele zile, cineva aduse vestea că în două rînduri lui Hans i se furase din cocă. Se vede că hoțul nu era cu totul lipsit de scrupule, deoarece nu luase de fiecare dată decît vreo treizeci de grame.

— Om deștept! țipa pe toate drumurile Fritz. Eu nici n-aș numi asta furt. Am spus și repet: aluatul ăla nu poate să aparțină unui singur om.

De cînd aflate de hoție, pe Ludwig îl bătea mereu gîndul să șterpelească și el o bucățică din coca năzdrăvană.

Într-o noapte întunecoasă, luă cu el o frînghie și o porni întins spre far. După cîteva încercări, nodul gros pe

care-i făcuse la un capăt al frînghiei nimeri într-o ieșitură a zidului și astfel Ludwig izbuti să pătrundă în încăperea unde era păstrată coca. Bîjbîi pe întuneric după oală, dar, pe neașteptate, o făptură pe care nu reușea s-o identifice se repezi la el cu niște țipete infernale, zgîriindu-l pe mîini și pe față. Luat prin surprindere, Ludwig se trase înapoi și se rostogoli de-a berbeleacul pe scară. Trezit de hărmălaie, Hans veni într-un suflet cu felinarul.

— Ce-i cu tine, Ludwig?

— Eu... Știi, am vrut să prind hoțul care-ți tot fură din cocă. Dar te pui cu ucigă-l toaca! Mi-a sfîșiat tot obrazul cu ghearele!

Ludwig însă nu credea în existența necuratului, așa că stăruia ca Hans să urce împreună cu el în încăperea de la al doilea cat.

De cum intrară, zăriră un coșcogea motan negru care se stropșea la ei.

— Ia te uită cine-mi fu hoțul! se minună Ludwig. În ruptul capului nu m-aș fi gîndit că și mîțele se prăpădesc după cocă.

În sinea lui zîmbi cu amărăciune: „Ferice de ele că nu trebuie să țină seama de niște legi neroade”. După prima încercare, cînd fusese cît p-aci să fie prins asupra faptului, Ludwig se lăsă păgubaș. De altfel, în scurtă vreme lucrurile prinseră să ia o cu totul altă întorsătură.

Hans era, ce-i drept, asigurat cu pîinea cea de toate zilele. Dar ce te faci cu ghetele sparte prin care ies degetele, cu zdrențele care pîrîie la cusături și crapă pe trupul îngrășat, ce te faci iarna fără lemne într-o șandrama nenorocită? Într-un cuvînt, Hans tot calic era, deși un calic sătul.

Puteau oare bogătanii satului să nu profite de sărăcia moșului? S-au pus care mai de care să-l momească cu ciubote noi-nouțe, cu șubă caldă, cu lemne de foc, numai să le dea și lor barem un cocoloș de cocă. Multă vreme Hans se ținu tare, rezistînd tuturor ispitelor. Dar cînd, pe la mijlocul lui decembrie, dădu un ger de crăpau pietrele, nu mai putu răbda și începu să vîndă din cocă. Trecuse prima perioadă de ghiftuială și acum organismul lui bătrîn se mulțumea cu mai puțin. Hans nu consuma pe zi nici jumătate din borcan, așa că-i rămînea zilnic cîte un mic prisos. Tocmai cu prisosul acesta începu el să facă negoț, vînzînd în fiecare zi altcuiva cîte un boț de cocă. Amatori nu lipseau, așa că la un moment dat se văzu nevoit să-i programeze pe mușterii – azi ție, mîine lui, poimîine lui cutărică și așa mai departe. Cu timpul puse stăpînire pe el lăcomia. Pretindea prețuri din ce în ce mai mari și se tocmea ca un cămătar. Oamenii înjurau și plăteau: „Alții să aibă și eu nu?”

Așa a ajuns Hans vîndut banului. Rupîndu-și de la gură numai ca să-și mărească deverul, dădu jos ceva din kilograme. În schimb, cuferele gemeau de blănuri și alte straie scumpe, în vatră ardeau butuci întregi, iar în micul sipet, bine tăinuit sub pat, teancurile și fișicurile se înmulțeau într-una. Nu trecuseră nici două luni și iată-l pe Hans cel mai bogat om din sat.

De atîta noroc ce dăduse peste el arăta pe zi ce trecea mai tînăr. Acum începuse să-i fie frică de moarte și, ca nu cumva într-o bună zi vechiul far să se dărîme peste el, își cumpără o casă unde se mută cu o slujnicuță care îi spăla rufe, vedea de gospodărie și-i prepara cafeaua pe care moș Hans o sorbea „ca un adevărat boier”,

măimutărindu-l pe preotul din satul vecin. Ba pusese să i se trimită din oraș și un aparat de radio. Cîț era ziua de mare lenevea într-un fotoliu comod, pufăind din pipă și ascultînd, cu un zîmbet mulțumit, știrile din lumea largă. Nu-l sîcîiau de loc muștrările de cuget.

Cînd i se întîmpla să-și amintească de profesorul Breuer, își alunga repede gîndurile neplăcute: „În fond, ce rău am făcut? Profesorul mi-a dat de mîncare, dar nu m-a îmbrăcat. Și apoi trebuie să te îngrijești și de semenii tăi. Nu e drept să se bucure de cocă un singur om, nu-i așa?”

Pescarii erau și ei mulțumiți. E drept că numai cu cocă nu prea se săturau, mai aveau nevoie de pîine și pește. Totuși nici puținul acela nu era de lepădat. Cei mai nevoiași însă nu izbutiseră să încropească suma trebuincioasă ca să-și cumpere și ei pîine veșnică. Unul din ei, luînd de bune cîte se spusese cîndva la întruniri despre faptul că pîinea veșnică trebuie să fie un bun al tuturor, a încercat să aplice în practică această idee, vîrînd mîna într-un ulcior cu cocă aflat în cămara, întîmplător deschisă, a unui pescar înstărit. Prins asupra faptului, a încasat o bătaie soră cu moartea, fiind dat și în judecată pentru furt. Sărmanul nu pricepea de loc de ce ceilalți pescari sînt atît de porniți împotriva lui. Încercînd să se dezvinovățească, repetă chiar spusele lor despre „bunul obștesc”. Dar nu izbuti să înduplece pe nimeni.

— Cînd coca o să se împartă pe gratis – i se răspunse – atunci o să fie într-adevăr bun obștesc. Tu, însă, ai vrut să capeți prin furtișag și pe degeaba ceea ce pe noi ne-a costat atîta bănet. Știi doar ce înseamnă pentru noi banii

ăștia? Trudă fără istov, plină de primejdii. Nu un cocoloș de cocă, ci munca noastră ai vrut s-o jefuiești.

L-au făcut să simtă pe spinarea lui toate rigorile legii. Judecătorii, oameni din același sat, au avut însă grijă să nu pomenească în sentință despre ce fel de cocă e vorba: secretul „pîinii veșnice” era păzit cu strășnicie. Pescarii voiau să trăiască mai bine ca locuitorii satelor megieșe. Și, mai ales, nutreau încă speranța că azi-mîine profesorul o să le împartă cocă din belșug. Așa că la urechile lui Breuer nu ajunse nici o veste despre „brutăria” lui Hans.

După puțin timp însă, profesorul tot a aflat. Și nu numai el.

Într-o zi, profesorul tocmai lucra în laboratorul său, cînd fu anunțat că vrea să-i vorbească un tînăr „spălățel”, orășean după haină. Breuer strîmbă din nas: nu-i plăcea să fie deranjat în timpul lucrului. Cu atît mai puțin îl încînta vizita acestui orășean „spălățel”.

— Spune-i că nu-s acasă.

— I-am spus, dar zice că o să aștepte pînă vă întoarceți, îi răspunse servitorul său, Karl.

— Atunci du-te și spune-i că nu mă întorc azi, se înfurie de-a binelea Breuer.

După aceea, uitînd de toate, se adînci în niște calcule.

A doua zi dimineața, Karl veni să-l anunțe că tînărul de ieri s-a întors și stăruie să fie primit. Servitorul aduse și o carte de vizită.

Văzînd că nu poate să scape de oaspetele acesta atît de insistent, profesorul oftă și se duse în salon.

La intrarea lui, se ridică grăbit din fotoliu un tînăr cu o pereche de ochelari uriași pe un chip complet ras. Era îmbrăcat cu o eleganță țipătoare.

— Mii de scuze, dragă profesore, că v-am tulburat singurătatea, prinse a turui vizitatorul.

— Sînt foarte ocupat și vă pot acorda cel mult cinci minute, răspunse sec bătrînul.

— Nici nu vă rețin mai mult. Sînt de la ziarul berlinez... Tînărul numi unul din cele mai mari cotidiene.

Aflînd că are de-a face cu un reporter, profesorul mormăi ceva în barbă. Între timp, însă, reporterul continuă:

— Redacția m-a trimis să vă solicit un interviu despre formidabila dumneavoastră invenție...

— Invenție? Care invenție? se puse în gardă Breuer.

— „Pîinea veșnică”, firește! Ce perspective grandioase!...

— Cum, și dumneata? strigă profesorul, împurpurîndu-se la față. De unde ai mai scornit-o? Prostii, vorbe de clacă! N-am inventat nici un fel de „pîine veșnică”!

Tînărul întîmpină această dezlănțuire mînioasă cu un zîmbet calm, care îl exasperă și mai mult pe celălalt.

— Stimate maestre reluă el, noi nu ne-am fi permis să încercăm a pătrunde în tainele muncii dumneavoastră științifice, dacă întîmplarea nu ni le-ar fi adus la cunoștință. Fiți încredințat că n-avem absolut nici o vină.

— Ce întîmplare? bîigui profesorul, presimțind că, într-adevăr, totul fusese descoperit.

— Ați dat, cu titlu de experiență, o bucată din cocă, pe care oamenii o numesc „pîine veșnică”, bătrînului pescar Hans. Ei bine, acest om s-a apucat să vîndă din pîinea asta consătenilor...

— Imposibil! nu-și putu reține profesorul explozia de uimire.

— Din păcate, asta e situația. Hans nu s-a dovedit demn de încrederea dumneavoastră. Iar pe nevasta unui pescar n-a răbdad-o inima să nu trimită o bucățică de cocă bătrînei sale mame, care zăcea bolnavă în satul vecin. Sora ei, care locuiește împreună cu maică-sa, a scris fratelui său de la Berlin despre pîinea asta miraculoasă. Ori acest frate – spre norocul nostru! – e curier la ziarul pe care-l reprezintă...

— Spre norocul vostru și spre ghinionul meu! bombăni profesorul.

— În felul acesta, ziarul nostru are privilegiul de a fi aflat primul despre această invenție menită să răstoarne lumea. Vestea ne-a uluit într-atîta încît, neputînd pune bază pe cuvintele unui curier, redacția m-a trimis la fața locului ca să aflu întreg adevărul.

Ar fi fost inutil să tăgăduiască. Resemnat, profesorul lăsă capul în piept.

— Continuă.

— Venind aici, am aflat, recurgînd la o stratagemă, că tot ce-a povestit curierul nostru e adevărat: „pîinea veșnică” există.

Ca împins de un resort, profesorul se repezi la tînăr și-i strînse viguros mîna.

— Te rog, dragul meu, din adîncul sufletului te rog să nu comunici nimic ziarelor! Experiența nu s-a terminat încă și divulgarea secretului ar putea avea consecințe dezastruoase. Îți făgăduiesc pe cuvînt de onoare că, atunci cînd voi socoti oportun, vei fi primul care va afla totul despre invenția mea. Îți voi scrie personal.

Tînărul clătină din cap cu un zîmbet compătimator.

— Din păcate, această posibilitate nu mai e acum realizabilă, scumpe maestre. În ziarul nostru a și apărut o notă. Doar nu era să așteptăm să ne sufle alții știrea asta senzațională!...

— Senzația, numai asta vă interesează, murmură Breuer. N-aveți decît să publicați o altă notă care să informeze cititorii că, în urma verificării la fața locului, totul s-a dovedit un zvon lipsit de temei.

— Prea tîrziu. Vor da năvală și alți reporteri. În orice caz, vă promit că voi discuta cu redactorul și această eventualitate. Voi face tot ce-mi stă în putință. Dar – serviciu contra serviciu! V-aș ruga să mă lămuriți măcar în cîteva cuvinte în ce constă invenția dumneavoastră. Mă voi folosi de ceea ce-mi veți spune numai dacă vestea, în ciuda oricărei opreliști, se va răspîndi. Cel puțin să aibă ziarul nostru prioritatea...

Breuer se plimba nervos prin cameră. Vrînd cu tot dinadinsul să-l cîștige de partea lui pe reporter, se gîndi că n-ar strica să-i facă pe plac. Începu să vorbească, însuflețindu-se pe nesimțite. Reporterul scoase repede un stilou, deschise blocnotesul și stenografie cuvînt cu cuvînt.

— Fără îndoială, vă este cunoscut că ideea creării în laborator a „pîinii artificiale” îi preocupă de mult pe oamenii de știință. Dar calea pe care s-a mers pînă acum este eminamente greșită, deoarece toți s-au străduit să rezolve problema exclusiv prin mijloacele chimiei. Ar fi absurd să tăgăduim: chimia este o mare știință și o mare forță. Dar, ca toate celelalte științe, își are limitele ei. Chiar dacă, să zicem, s-ar obține pe cale chimică albumi-

nă – ceea ce se va realiza fără doar și poate mai devreme sau mai târziu – problema alimentației tot nu ar fi încă rezolvată. Întîi și întîi, din punct de vedere economic. Ca să vă apară totul mai limpede, vă voi da un exemplu din alt domeniu. Oamenii de știință au înfăptuit visul alchimistilor de a transforma metalele comune în metale nobile, reușind să obțină aur pe cale chimică. Numai că un gram de aur preparat în laborator este incomparabil mai scump decît un gram de aur din natură. Așadar, ceea ce din punct de vedere științific este, incontestabil, o măreață descoperire, din punct de vedere economic se dovedește fără valoare. În al doilea rînd, nu trebuie să uităm că în alimentația noastră, pe lîngă albumină, mai intră glucide și grăsimi. A crea pe cale chimică tot ce este necesar pentru nutriția organismului reprezintă, desigur, o problemă principal solubilă, dar colosal de grea cît timp cunoștințele noastre se vor menține la nivelul actual. De aceea am ajuns la concluzia că e necesar să fac apel la biologie. Căci ce altceva sînt organisme vii decît un laborator, unde se desfășoară cele mai uimitoare procese chimice, fără intervenția omului? Sînt zeci de ani de cînd am început să lucrez la culturi de protozoare – organisme cu cea mai simplă structură – străduindu-mă să obțin o „specie” al cărei „organism” să cuprindă toate elementele necesare pentru alimentație. Această problemă am reușit s-o rezolv exact acum douăzeci de ani.

— Și ați tăcut două decenii?! exclamă reporterul.

— Da, am tăcut pentru că mă aflu abia la jumătatea drumului. Protozoarele mele constituiau, ce-i drept, un aliment ideal. Fiind monocelulare, se înmulțeau prin diviziune simplă, avînd, deci, toate însușirile „pîinii veșnice”.

Partea proastă însă era că viața „veșnică” a protozoarelor se întemeia pe o îngrijire anevoioasă și o hrană specială. Te costa ca și când ai fi crescut bunăoară o turmă de porci. Cum s-ar spune, aurul meu obținut în laborator era mai scump decât cel din natură. Ei bine, în acești douăzeci de ani m-am străduit să obțin o cultură de protozoare care să nu necesite nici un fel de îngrijire și nici „nutreț”.

— Și ați reușit?

— Pe de-a-ntregul. Repet însă că experiențele mele nu sînt încă terminate. Tocmai de aceea te rog insistent să mai aștepți puțin cu publicarea materialului. Am descoperit și selecționat pe cale artificială o „specie” de organisme dintre cele mai simple, care își extrag singure hrana necesară direct din aer.

— Din aer! strigă tînărul în culmea uimirii. Dar bine, ce pot găsi ele în aer? Doar știm cu toții că aerul nu e alcătuit decât din azot și oxigen...

— Uiți argonul și hidrogenul, reluă profesorul. Dar neonul, dar criptonul, heliul, xenonul?! În afară de aceste elemente constante, atmosfera mai conține, în cantități variabile, aburi, bioxid de carbon, acid azotic, ozon, clor, amoniac, brom, peroxid de hidrogen, iod, hidrogen sulfurat, clorură de sodiu, radiații ale unor elemente cum sînt radiul, toriul și actiniul. Mai găsești în plus praf anorganic și – fii atent! – organic. Da, organic: bacteriile. Iată, prin urmare, și „carnea”. Bucătărie, nu glumă!

Reporterul uitase să mai ia note și îl privea pe profesor cu o expresie de totală uluire. Nu și-ar fi închipuit în ruptul capului că „golul” aerian are o compoziție atît de bogată..

— E adevărat că nu tot ce se găsește în această „cămară” a atmosferei terestre se poate consuma în formă crudă. Dar protozoarele mele iau de acolo ingredientele necesare, le prelucrează în organismul lor și prepară o mâncare de să te lingi pe degete, nu alta...

Furat de subiectul acesta care-l pasiona, profesorul ar mai fi vorbit mult timp, dacă n-ar fi fost întrerupt de reporter. Tînărul nu mai putea să tacă. Sări de pe scaun, își vîrî carnetelul în buzunar și începu să alerge prin cameră, zburbindu-și părul.

— Fenomenal, domnule! Colosal! Începe o eră nouă în istoria omenirii! S-a terminat cu foametea, cu sărăcia, cu războaiele, cu vrăjmășia între clase...

— Ar fi mult prea frumos dac-ar fi așa, spuse profesorul cu amărăciune. Dar nu-mi fac astfel de iluzii. Din păcate, oamenii vor găsi totdeauna motive să se dușmănească. În afară de pîine mai au nevoie de haine, de case, de automobile, de artă, de glorie...

— Oricum, e grandios! Și cum v-ați gîndit să folosiți această formidabilă invenție?

— Se înțelege că n-o să mă apuc s-o speculez ca nenorocitul de Hans! „Pîinea veșnică” trebuie să aparțină tuturor.

— Firește, firește! Văd că nu sînteți numai un mare savant, dar și o inimă generoasă. Sînteți... sînteți binefăcătorul omenirii! Dați-mi voie să vă strîng mîna!

Și tînărul strînse cu efuziune mina profesorului.

— Nu uita, tinere, ce mi-ai promis! îi aminti Breuer la despărțire.

— Fiți fără grijă! Voi face tot posibilul și chiar imposibilul...

Și nici n-apucă să rostească ultimul cuvânt, că o și zbughi pe ușă ca o vijelie.

„Ce perspective! gîndea el, alergînd spre chei. Ce articol senzațional aș putea trînti... Și ce de parale...”

Între timp, profesorul Breuer, aplecat în laboratorul său asupra retortelor și creuzetelor, se întreba cu îngrijorare ce necazuri îl mai așteaptă.

IV. REGII BURSEI

În sala de lectură a Clubului Comercial domnea tăcerea. Zgomotele nu pătrundeau în încăperea aceasta vastă; erau absorbite de zidurile groase, de covoarele moi și adânci. O lumină blândă scălda mesele rotunde pe care erau risipite ziare și reviste, dăruia sclipiri aurii scoarțelor scumpe din rafturile dulapurilor masive, isca licăriri fugare în lentilele ochelarilor unor domni gravi și impunători, tolăniți în fotolii comode. Liniștea era tulburată doar de foșnetul ziarelor, de bătăile melodioase ale pendulei și, când și când, de câte o frază lapidară. Sala de lectură a bibliotecii – „cea mai liniștită încăperea din Berlin” – era de mult locul plăcut, de odihnă al magnaților finanței. Aici, în această oază de liniște, veneau să-și calmeze nervii după agitația trepidantă a afacerilor de peste zi. Ca să ai acces în acest club, capitalul trebuia să ți se cifreze la cel puțin un milion.

Rodenstock, proprietarul unor uzine de mașini agricole, un bărbat corpulent, în etate, cu ochii adormiți, înecați în osînză, și cu mișcări leneșe, puse ziarul deoparte și, după ce pufăi de câteva ori din trabuc, se adresă cu o voce molatecă vecinului său, bancherul Kriegmann, o făptură uscățivă, cu trăsături colțuroase.

— Ați citit, domnule Kriegmann? „În istoria omenirii începe o eră nouă. O invenție extraordinară. S-a terminat cu foametea”.

Fără o vorbă, Kriegmann apucă ziarul exact cum prinde o pisică șoarecele și parcurse în grabă articolul cu pricina. Apoi își smulse pince-nez-ul de pe nas și îl scrută nedumerit pe Rodenstock.

— Mă întreb dacă e numai o glumă sau vreo nouă „bombă”, care pînă la urmă se va dovedi falsă.

— Mă tem că de data asta e vorba de o bombă adevărată, care ar putea să ne arunce în aer pe noi toți.

— E absurd! „Pîinea veșnică” nu poate fi decît o himeră.

— După inventarea avionului, a radioscopiei, a radio-ului și a cîte și mai cîte ar trebui să ne deprindem să luăm în serios himerele. Ce naiba! De la savanții ăștia te poți aștepta la orice. Eu am și cules unele informații. Ei bine, află că încă o himeră a devenit realitate: „pîinea veșnică” există. E trist, dar așa e.

Cu aceeași mișcare violentă, Kriegmann își trînti pince-nez-ul înapoi pe nas și strigă, destrămînd liniștea acestui sanctuar:

— Bine, dar asta înseamnă revoluție! Ce-o să se întîmple cu sistemul nostru economic? Cînd vor primi „pîinea veșnică”, muncitorii or să părăsească fabricile și...

— Muncitorii n-or să părăsească fabricile, în privința asta poți să fii liniștit, îl întrerupse Rodenstock destul de grosolan.

Proprietar al unei firme vechi, „dinainte de război”, Rodenstock îl disprețuia în sinea lui pe bancherul îmbogățit abia de curînd din speculă ordinară cu valută.

— Muncitorii n-or să părăsească fabricile, mai repetă o dată Rodenstock. Nu uita că în afară de pâine le mai trebuie haine și încălțăminte. Prețurile la cereale vor scădea, fără îndoială, dar în schimb se vor scumpi mărfurile industriale. Nevoia îi va sili să muncească. E drept însă că ar putea surveni perturbații dezastruoase. Toate prețurile se vor prăbuși peste noapte. Agricultură va fi nimicită. Țăranul nu va mai avea ce să vîndă orașului și puterea lui de cumpărare se va reduce la zero. Vom pierde uriașa piață rurală. De aici – crize teribile în industrie, șomaj, tulburări muncitorești. Întregi ramuri industriale legate de agricultură vor înceta să mai existe. Cine o să mai aibă nevoie de tractoare, de semănătoare, de batoze? Zguduirile economice vor atrage după ele și altele, mai periculoase – sociale, revoluționare. S-ar putea ca în acest cataclism să piară toată civilizația noastră... Iată, domnul meu, la ce poate duce „pâinea veșnică”!

Rodenstock zugrăvea aceste orori cu glasul lui de totdeauna, calm, tărăgănat. Tonul acesta firesc îl buimăcea și mai mult pe Kriegmann: te pomenești că Rodenstock își bate joc de el!

Ascultînd profețiile bătrînului, bancherul ba își trăgea capul între umeri, ba își întindea gîtul subțire, ca pentru a auzi mai bine.

— Și ce putem face? bolborosi el în sfîrsit.

— Să distrugem „pâinea veșnică”. Toată, pînă la ultima firmitură. După aceea, coborînd glasul, Rodenstock urmă:

— Iar, de va îi nevoie, să-l nimicim și pe „brutar”.

Acum Kriegmann își dădea seama că Rodenstock nu glumește. Era clar că bătrînul negustor cumpănise bine

totul și că în mintea lui se conturase o anumită hotărîre. De aceea se dovedea capabil să vorbească pe tonul acesta firesc despre lucruri atît de înspăimîntătoare. Lui Kriegsmann îi veni inima la loc.

— Și... oare... se poate distruge?

— Trebuie distrusă. Altă soluție nu există. Întotdeauna e mai ușor să distrugi decît să creezi.

— Dar cum? Ziarul scrie că un întreg sat de pescari se hrănește de pe acum cu „pîinea veșnică”. Doar n-o să-i aruncăm pe toți în aer?

— Mă îngrozești, stimate! N-o să facem decît să cumpărăm pîinea de la pescari. Atîta tot. Nici prin cap nu le trece cît valorează. Aștia n-au văzut de cînd sînt o bancnotă de o sută de mărci. Dacă le vom oferi o mie, vor socoti că existența le e asigurată pînă la adînci bătrînețe.

— Dar ce ne facem cu ăla, cu profesorul Breuer, inventatorul?

Rodenstock tăcu cîteva clipe, apoi șuieră printre dinți:

— Cu el e altă poveste.

Se uită la ceas și continuă:

— Oamenii mei au și intrat în acțiune. I-am trimis să cumpere „pîine” în satul acela de pescari. La nouă trebuia să vină Meyer, ca să-mi raporteze cum se desfășoară „operația”. Nu știu de ce o fi întîrziind.

Tăcură. Cu bărbia în piept, Rodenstock părea că moțăie. Kriegsmann se tot agita în fotoliu, mormăind ceva de unul singur. Privirea îi era concentrată, sprîncenele adunate: reflecta adînc.

Pendula monumentală picură lin zece bătăi melodioase.

Rodenstock tresări ca zgâlțîit din somn și-și reaprînse trabucul. În aceeași clipă trecu pragul sălii un tînăr îmbrăcat civil, dar cu o vădită ținută militară. Era Meyer, secretarul bătrînului.

Rodenstock îl pofti cu un semn să ia loc în fotoliul liber de lîngă el și închizînd ochii pe jumătate, porunci:

— Spune!

Se vedea de la o poștă că pe Meyer îl năpădise oboseala drumului. Își întinse cu voluptate trupul în fotoliul moale, dar imediat își îndreptă ținuta și-și începu raportul:

— Din păcate, nu vă pot comunica nimic îmbucurător. Ne-am dat peste cap ca să-i convingem, dar degeaba. La început, pescarii nici n-au vrut să stea de vorbă cu noi, refuzînd categoric să ne vîndă „pîinea veșnică”, sau „coca”, cum spun ei. Abia cînd am oferit fiecăruia cîte trei mii de mărci, au început parcă să șovăie.

— Ce animale! bombăni Rodenstock.

— Dar tot n-au căzut la învoială. Am fost nevoiți să ridicăm prețul la cinci mii.

— Auzi tîlharii!

— Doar așa am putut încheia tîrgul cu doi din ei, Fritz și Ludwig. Nici nu le cunosc numele întreg.

— Aha, tot i-au ademenit bănuții...

— Pe urmă a mers mai ușor. Am cumpărat cocă de la jumătate de sat, sperînd să isprăvim pînă seara. Am descoperit însă ceva ce m-a determinat să opresc achizițiile pînă la noi ordine.

Rodenstock ridică pleoapele și întrebă cu același glas adormit:

— Ce-ai descoperit?

— Toată operația are rost numai dacă izbutim să cumpărăm întreaga cantitate de „pîine” pînă la ultimul gram. Am aflat însă că Fritz și Ludwig și-au oprit cîte o bucățică „de prăsilă”, cum spun ei.

— Păi asta e curată pungășie!

— Au scos ei înșiși la iveală tertipul, dîndu-și ifose prin sat cum că „i-au dus” pe negustori. Iar pescarii ceilalți, de ciudă că n-au făcut la fel, au venit să-i pîrască. Partea proastă e că nu știm exact cîtă pîine e în sat, așa că, oricît am cumpăra, nu putem fi încredințați că am reușit să punem mîna pe întreaga cantitate. Lecția pe care ne-au dat-o Fritz și Ludwig ne-a deschis ochii. În consecință, am oprit achizițiile. Din aceleași motive n-am trecut la executarea misiunii următoare, în ce-l privește pe profesorul Breuer...

Chipul lui Rodenstock își păstra încă aerul somnolent, dar sprîncenele i se tîrau încet-încet spre rădăcina nasului, încrețindu-i fruntea. Meyer, deprins cu acest simptom, înțepeni de-a binelea în fotoliu.

— Prost, murmură Rodenstock, dar în glasul său se și simțeau tunetele furtunii ce se apropia.

— Prost! răcni apoi industriașul, împurpurîndu-se la față.

„Aha, și mătăluță ai nervi”, ricană, în gînd, Kriegmann. Și fără a sta mult pe gînduri, țîșni din fotoliu, aplecîndu-se spre Rodenstock.

— Ascultați-mă și pe mine, domnilor!

Ochii de obicei placizi ai lui Rodenstock azvîrleau acum scînteii. Totuși, catadicsi să-și plece urechea la spusesele lui Kriegmann.

— Crizele, revoluțiile, războaiele, toate acestea sînt adevărate calamități, începuse bancherul să-și expună proiectul. Dar ceea ce e o calamitate pentru mase s-ar putea să nu fie chiar o nenorocire – ba poate chiar dimpotrivă – pentru anumite persoane. Dacă ai cap, știi să profiți chiar și de pe urma unui război.

„Da, tu nu te poți plînge de război” se oțărî Rodenstock, în sinea lui, măsurîndu-l din cap pînă-n picioare.

Kriegmann părea să-i fi citit gîndul.

— Dumneavoastră, de pildă, domnule Rodenstock, în timpul războiului, ați preschimbat, cum se spune, plugurile în spade și ați început să fabricați arme...

Rodenstock își strîmbă chipul într-o grimasă. Așa era: nici el n-avea de ce să fie nemulțumit de război.

— Ați spus că „pîinea veșnică” e o bombă. Scuturînd energic din cap, Kriegmann continuă: Dar și bombele, domnule Rodenstock, au adus cîștiguri frumoșele. Pînă să izbucnească crizele, revoluțiile și mai știu eu ce, se pot face niște afaceri grozave și cu „pîinea veșnică”. Și acum, ca să închei: decît să distrugem pîinea veșnică”, mai bine s-o comercializăm. O să cumpărăm de la profesorul Breuer brevetul, la orice preț – eu sînt gata să pun la bătaie tot disponibilul băncii mele – o să înființăm o societate anonimă „Pîinea veșnică”, pentru comercializarea ei pe piața internă și externă, iar pînă la începerea perturbațiilor și a altor chestii d-astea o să cîștigăm miliarde. Apoi, vină și potopul! Gîndiți-vă: numai noi vom avea monopolul pe piața mondială. E ceva fantastic! Nu, domnilor, „pîinea veșnică” nu e o bombă, e în primul rînd pîine, o pîine din care o să ne înfruptăm noi cu toții.

— Ce se va alege însă din uzinele mele de mașini agricole?...

— Nu-ți face iluzii, în orice caz sînt condamnate. Din moment ce „pîinea veșnică” există, n-o mai putem distruge. Nu-mi închipui că Fritz și celălalt, cum i-o fi zicînd, or fi singurii care au dosit cîte o bucățică de cocă, fie chiar și cît un bob de mazăre. Într-un an, bobul ăsta va crește cît un munte. Dacă noi vom avea monopolul, acesta va fi un munte de aur.

— Se poate să aveți dreptate, reflectă Rodenstock. Meyer! Pleci imediat la profesorul Breuer și-i oferi un milion, două – oricît va cere!

Salutînd scurt din cap, Meyer se întoarse brusc pe călcîie și ieși.

Cîteva zile mai tîrziu, zelosul funcționar dădea raportul lui Rodenstock și Kriegmann.

— Profesorul refuză categoric să facă din invenția sa un obiect de tranzacții comerciale. Spune că visul vieții sale este să izbăvească omenirea de foamete. Hotărîrea lui este ca toți nevoiașii să aibă parte de „pîinea veșnică”, fără nici o plată.

— Uită-te la el, ce idealist! făcu batjocoritor Kriegmann.

— Ba e un dobitoc, i-o tăie Rodenstock. Spune-mi, Meyer, i-ai transmis oferta noastră?

— Bineînțeles.

— Și?

— Cînd i-am oferit un milion, s-a făcut foc, de parcă i-aș fi trîntit cea mai groaznică insultă. Cînd am spus cinci... m-a dat pe ușă afară. Am impresia că nu-i în toate mințile. Nici măcar nu și-a scos brevet pentru invenție...”

— N-are brevet? sări Kriegmann. Atunci la ce naiba mai avem nevoie de el? O să obținem singuri un brevet și o să ne punem pe treabă. Găsim un chimist deștept, dar pîrlit, îl atingem cu vreo două milioane și ne trage o analiză clasa întâi, ba ne mai spune și săru-mîna. Putem să mai modificăm ceva în compoziția „făinii”, îi mai punem niște mirodenii să miroasă frumos și-i dăm bătaie...

— Da, dar nu sîntem singurii care știm despre pîine. Nu este exclus să se fi gîndit și alții la această genială combinație comercială! îl ironiză Rodenstock.

Kriegmann se cam posomorî.

— Mda, „mina de aur” de pe insula Föhr trebuie păzită cu strășnicie. Cu banii și cu relațiile noastre nu cred că-i vreo problemă.

— Au și alții bani și relații, nu-l slăbi Rodenstock.

— Dar altceva ce-am putea face? Trebuie. Este singura soluție. Parcă așa ați binevoit să vă exprimați, nu?

Analizînd situația în fel și chip, convingîndu-se că, într-adevăr, altă soluție nu există, lăsară, baltă toate discuțiile și începură să pregătească un adevărat plan de bătaie.

V. MINA DE AUR

Încorsetat într-un costum strîmt, pe talie – ultimul răcnet al modei – care abia îi putea cuprinde trupul voinic și ciolănos, Fritz, abia întors din oraș, se fălea în fața lui Ludwig cu minunățiile pe care le tîrguise. Îngrămădeala de obiecte adunate fără nici o noimă făcea odaia să semene cu o hală de vechituri.

— Ia așează-te în fotoliul ăsta!

Ludwig privi cu îndoială jilțul înalt și îngust din metal lucitor, cu pernă moale, de catifea. Pînă la urmă îi făcu pe plac prietenului său și se așează.

Fritz răsuci o drăcie și, deodată, scaunul lunecă în jos. Speriat, Ludwig se cramponă de rezemătoare și ridică picioarele, spre hazul lui Fritz, al neveste-sii și al băiețașului lor.

— Ce zici de năzdrăvănia asta? Dai un ban, dar face! Era un scaun dentar.

Țîșnind ca ars dintre brațele scaunului, Ludwig respiră ușurat. Apoi cercetă cu un ochi expert și celelalte cumpărături.

— Ce-i cu bilele astea de biliard? Ce vrei să faci cu ele?

— Le-am luat băiatului, în loc de mingi. Mi-a rămas inima la ele cînd le-am văzut cît sînt de lustruite. Uite și o trîmbiță, continuă el, arătînd un ditamai helicon. Sclipește de zici că-i aur, nu-i așa? Se înțelege că n-am uitat-o

nici pe nevestică. I-am luat o umbreluță, niște catifea de rochie, blană de vulpe...

Ludwig învîrtea heliconul pe toate părțile.

— Bine, dar știi să cînți?

— Las-că-nvăț eu!

— Află că eu am cumpărat un pian. Pentru fetiță, mînca-o-ar tata. Poți să te ascunzi cu goarna ta...

— Lasă pianul! Mi-am cumpărat ceva de vă bag în cofă pe toți! Hai la debarcader, să-ți arăt.

Porniră spre chei, dîndu-și care mai de care ifose cu cumpărăturile.

Pe chei se și îmbulzeau o mulțime de pescari. De fapt, pescari e un fel de a spune, pentru că rămăseseră așa numai cu numele. De cînd sătucul lor se transformase peste noapte într-o „mină de aur”, deveniseră cu toții niște speculanți înrăiți. Mai șmecher decît ceilalți, Fritz pricipuse primul că la prețurile care se plăteau pentru „pîinea veșnică” e mai convenabil să te hrănești cu pește și să „crești” toată coca pentru vînzare. De la o vreme începuse s-o vîndă agenților lui Rodenstock – un gram pe aproape tot atîta aur. Se umpluse de bani, întrecîndu-și cu mult consătenii.

— Ia arată-ne ce dracu ai acolo? îl luară în primire pescarii, pironind priviri arse de invidie și curiozitate spre un lădoi cît toate zilele.

Împreună cu cîțiva oameni care îi săriră imediat în ajutor, Fritz deschise lădoiul și scoase de acolo o motocicletă cu ataș, nou-nouță. Oamenii căscară niște ochi cît cepele. Așa ceva încă nu se pomenise în satul lor. E dat dracului Fritz ăsta! Chiar că i-a băgat în cofă pe toți.

Fritz se agita plin de importanță în jurul motocicletei, punînd ulei, gresînd, strîngînd cîte un șurub.

— Cînd naiba ai învățat toate astea? se mirau oamenii. Nu cumva știi să și mergi cu ea?

Fritz porni motorul, sări în șa și înaintă cîteva metri, dar roțile se împotmoliră în stratul gros de nisip. Motocicleta mai tuși de cîteva ori, apoi amuți definitiv. Devenit ținta ironiilor care de care mai usturătoare, Fritz se căznea să învie motorul, dar degeaba.

— Nu-i nimic, le scriu să-mi trimită un șofer și o să vedeți voi că o să meargă ca pe unt, se oțărî el, împingînd vehiculul la deal.

Ludwig pășea ca hipnotizat după motocicleta strălucitoare. Îl rodea invidia. Simțea în clipele acelea că, pur și simplu, îl urăște pe Fritz; pe bunul său prieten, cu care înfruntase, în larg, atîtea primejdii de moarte. Nu, n-o să se lase pînă n-o să stăpînească și el o mașină la fel. Pentru asta e de ajuns să facă rost de o bucată zdravănă de cocă. Lui Fritz i-a mai rămas. Da, da, singur s-a lăudat. Ludwig știe unde își ține ascunsă Fritz comoara. Mai mult ca sigur că diseară Fritz o să tragă din nou la măsea și o să zacă beat mort... La noapte...

Orele care se scurseră pînă la căderea nopții i se părură lui Ludwig nesfîrșit de lungi. Cînd se stinseră și ultimele lumini la ferestre, se furișă hoțește spre casa lui Fritz. Cîinele începu să latre, dar, recunoscîndu-l, se ghemui cu coada între picioare și amorți. Ludwig mai așteptă un timp și după aceea încercă să forțeze o fereastră. Geamul se făcu zob, dar din casă nu se auzi nici o suflare. Se strecură ușurel pe fereastră și o luă pe bîjbîite spre scrinul cel nou, de stejar, unde știa că-i tăinuită coca.

Ușa scriinului scîrțîi. Lui Ludwig i se tăie respirația. În camera de alături, cineva se răsuci în așternut de trosni patul, bolborosi ceva în somn și sforăi mai departe. Ludwig dibui ulciorul și, strîngînd cu grijă la piept prada prețioasă, se furișă înapoi spre fereastră. Atinse pe întuneric heliconul care se prăbuși cu un zgomot asurzitor. Ca împins: de un resort, Fritz se trezi și dădu buzna în cameră.

— Cine ești, mă?

Silueta lui Ludwig se contura limpede în pervazul ferestrei luminat de lună.

„Hoții!” Cuprins de o furie oarbă, Fritz, se uită repede în jur și văzu pe masă bilele de biliard. Apucă una și, ieșit din minți, o zvîrli drept în capul hoțului care se răsturnă, icnind ca secerat, în scaunul dentar. Tremurînd de spaimă, nevasta lui Fritz se apropie cu un felinar. Nu le veni să-și creadă ochilor.

— Ludwig!

În capul prietenului lui Fritz se căsca o rană cumplită. Lovitura fusese atît de năprasnică încît bila pătrunsese pînă la jumătate în țeastă și părea un ochi uriaș, holbat dintr-o îngrămădeală de carne sîngerîndă.

Femeia se porni pe bocit. Fritz simțea că-și pierde capul. Iată-l și asasin! Ce se va întîmpla acum cu el? Se liniști însă repede.

— Ia nu mai vărsa lacrimi pe degeaba! se răsti el la nevastă. N-am săvîrșit nici o crimă. Un tâlhar mi-a intrat în casă și s-a repezit la mine. N-am făcut decît să mă apăr. Atît. Așa trebuie să spui. Pricepi? Fii fără grijă, n-o să pățesc nimic.

Moartea lui Ludwig zgudui satul. Totuși pescarii erau de partea lui Fritz. Fiecare își apără cum poate avutul!

Nici n-au găsit măcar necesar să-l aresteze. Dosarul a fost clasat și viața și-a urmat cursul. Meyer cu oamenii lui cumpărau de zor coca. Trebuiau să se grăbească înainte de a da năvală și alți achizitori. În sat apăreau din când în când niște indivizi suspecti, dar Meyer izbutea să-i îndepărteze, „ungîndu-i” cu sume grase. Unul singur, venit de curînd, îi cam dădu de furcă. Acesta refuza să trateze și nu se lăsa corupt. Meyer era mereu cu ochii pe ei. Omul reuși să cumpere mai bine de o sută de grame de cocă și încercă s-o șteargă neobservat cu prada. Dar Meyer se ținea scai după el.

Într-o seară, s-au întîlnit ca din întîmplare pe mal, lîngă vechiul far, acum întunecat și pustiu.

— Mă urmărești? îl apostrofă străinul.

— Exact. Și te voi urmări pînă o să accepți condițiile mele. Nu vei părăsi insula, nu vei scoate de aici nici un gram de cocă.

Dar se vede că nici achizitorul nu era dintre cei care se sperie cu una, cu două. Îl măsură disprețuitor pe Meyer și vîrî mîna cu prefăcută nepăsare în buzunar:

— Mă ameninți? Rău faci! Știu să mă apăr.

Prinzînd mișcarea, Meyer se repezi înainte. În aceeași clipă, omul smulse din buzunar un revolver. Cu o lovitură dibace, Meyer i-l azvîrli din mînă. Se încăierară într-o luptă crîncenă corp la corp, zbătîndu-se în nisip, fiecare căutînd să-l răzbească pe celălalt. Meyer era mai agil, celălalt însă mai puternic, așa că șansele erau egale. Meyer obosi primul. Privirea îi căzu întîmplător pe revolverul ce zăcea la cîțiva pași. Rostogolindu-se de vreo două ori împreună cu adversarul său, reuși, pînă la urmă, să ajungă lîngă armă. Se vede încă că achizitorul înțelese planul lui

Meyer: întinse și el mîna după revolver. Tot scurmînd spasmodic nisipul cu degetele, ajunse să sape o groapă. În sfîrșit. Meyer izbuti, cu stînga, să răstoarne pe spate capul adversarului și cu dreapta să apuce revolverul. Celălalt însă îi încheștă brațul cu disperarea ultimelor puteri. Atunci Meyer, printr-o mișcare îndemînatecă, își suci mîna, îndreptînd țeava armei spre țeasta adversarului. O apăsare pe trăgaci. Dunele, valurile ce se spărgeau de țărm și vuietul vîntului înăbușiră detunătura. Lupta luase sfîrșit. Sîngele înroșise încă o dată nisipul insulei de pescari.

Meyer scrută întunericul. Nu se vedea țiipenie de om. Numai pescărușii zburau jos de tot cu țiipete jalnice. Ridică în spinare trupul neînsuflețit al fostului concurent și-l ascunse în far, chiar în camera unde își păstra cîndva Hans comoara.

Așadar, adversarul cel mai îndărătnic fusese lichidat. Nu era însă exclus să-i ia alții locul. Meyer îi telegrafie lui Rodenstock că se impun măsuri cu totul excepționale pentru a grăbi achiziționarea pîinii.

Cînd Rodenstock îi citi lui Kriegmann telegrama, bancherul exclamă:

— Gata, am găsit! Să nu-mi spui pe nume, dacă n-o să smulgem toată coca de la nesătuii ăștia. O să ne-o aducă chiar ei plocon. Pe deasupra o să ne alegem și cu profituri grase.

Ca la semnul unei baghete magice, în micul sat de pe insulă începu o activitate clocotitoare. Acostau nave pline cu lăzi și lemn de construcție. În jurul farului, clădiri înălțate la repezeală apăreau ca ciupercile. Mai trecu puțin și deasupra intrărilor prinseră a scînteia firme țiipă-

toare: „Bar”, „Cinematograf”, „Dancing”, încă un bar, încă unul. Toate erau însă dominate de clădirea uriașă a Cazinoului. Viața pescarilor deveni o nesfârșită trîndăveală. Femeile nu mai ieșeau din cinematograf, vrăjite de filmele înfățișînd o viață de huzur – Kriegmann le alegea personal – iar bărbații își făceau veacul prin baruri și la masa de joc. Patima jocurilor de noroc pusesese stăpînire pe aceste firi naive și pescarii i se dăruiau pînă la uitarea de sine.

Mulți și-au tocat în febra zăpăcitoare a goanei după hazard tot ce agonisiseră din speculă, dar, arzînd de dorința să mai joace „ca să se refacă”, aruncau pe masa verde ultimul lor „capital” – coca, prețuită la gram, întocmai ca aurul. Se apropia ziua cînd, înnebuniți de acest vîrtej furibund, vor aduce la Cazinou și ultima fărîmă de cocă, pe care deocamdată o păzeau ca pe lumina ochilor.

Iată însă că manevrele lui Meyer au fost date peste cap într-un mod cu totul neașteptat.

Într-o noapte de primăvară, trei tineri pescari se apropiau de clădirea veche a farului părăsit. În ultimii ani lucraseră la uzinele din Essen, dar, din pricina șomajului, se întorseseră în sat, reluîndu-și vechea îndeletnicire.

— Să intrăm, spuse Johann, cel mai în vîrstă dintre ei, arătînd cu un gest ușa sfărîmată de vînt a farului.

Urcară, cu Johann în frunte, în camera de la etajul doi.

— Parcă pute a stîrv! adulmecă Oskar.

— O fi crăpat p-aici vreo pisică vagaboantă, își dădu cu părerea Rudolf.

— Să vedem și noi pisica, mormăi Johann, scăpărînd un chibrit.

Flăcăruia pîlpîitoare dezvălui cadavrul aproape descompus al unui bărbat, orășean după port.

Ceilalți doi nu-și putură reține o exclamație de groază.

— E cadavrul unui achizitor ucis de Meyer, îi lămuri Johann. Totul s-a petrecut sub ochii mei. Dar nu ăsta-i baiul. Un tâlhar mai puțin – nu-i mare pagubă! Hai pe mal, te sufoci în duhoarea asta. Am o vorbă cu voi.

După ce se așezară tustrei pe o limbă de nisip, Johann își continuă gîndul:

— Ați văzut cadavrul? Știți bine că nu e primul și probabil nici ultimul omor săvîrșit în satul nostru. Gîndiți-vă, prieteni, la ce se petrece. Oamenii parcă și-au ieșit din minți. Asasinate, furturi, beții, dezmăț, jocuri de noroc... Alde Meyer și ai lui au făcut din oamenii noștri niște speculanți și niște cartofori.

— E timpul să se termine cu porcăria asta, murmură Oskar.

— Bineînțeles. Dar există ceva mult mai important: „pîinea veșnică”. De la ea a pornit toată halima. Ce caută aici jupîn Meyer cu toată banda? Pentru ce-i deprind pe pescari cu băutura, pentru ce-i jecmănesc la ruletă?

— Mai încape vorbă? Ca să le smulgă pîinea și să cîștige ei milioane, spuse Rudolf.

— Ai dreptate. Numai că mai e ceva: vor să cîștige milioanele astea pe seama muncitorilor flămînzi. Gîndiți-vă însă și la altceva: dacă pîinea asta ar ajunge în stăpînirea muncitorilor, ea ar deveni o armă extrem de puternică în lupta cu capitaliștii.

— Ajunge, ți-am înțeles gîndul! îl întrerupse Oskar, ridicîndu-se. Trebuie să punem mîna pe cît mai multă cocă. Dar cum să facem?

— Aici e aici, răspunse Johann. Ca să-i concurăm pe alde Meyer sîntem prea săraci...

— N-ar fi bine să stăm de vorbă cu ai noștri? Cine știe, poate că-i lămurim...

— Prea tîrziu! Banii și patima asta nebunească a jocurilor de noroc le-au furat mințile. O să mai treacă mult pînă or să se dezmeticească pescarii.

— Ce-ar fi s-o șterpelim? propuse Rudolf.

Johann dădu din umeri.

— Mă rog, cînd e vorba de o cauză mare... Dar cît o să strîngem în felul ăsta? Bătrînii nu-și slăbesc din ochi comoara. Pentru un pic de cocă ajung să se omoare frații între ei. Mi-a încolțit însă în minte o idee care ne-ar ajuta poate să ne atingem scopul. Privi în lungul drumului ce ducea spre sat. Totul era pustiu. Îndată trebuie să sosească Meyer. I-am dat întîlnire aici, oferindu-mă chipurile să... să pun la cale o bandă ca să-i jefuiască pe pescari de ceea ce le-a mai rămas din cocă. Adică să le-o smulgă dintr-o dată, în loc să le-o ia cu țîrîita, la ruletă. Meyer nu prea are încredere în mine, dar planul îl ispitește.

— Cum s-ar zice, se dumiri Oskar, vrei să capeți de la Meyer arme, să-i jefuiești cu ajutorul nostru pe pescari, să pui mîna pe cocă și s-o trimiți șomerilor, lăsîndu-l pe speculant cu buzele umflate...

— Nu-i chiar așa, răspunse Johann și, scrutînd încă o dată drumul, urmă: Mi se pare că vine. Ascundeți-vă în far, dar fiți cu băgare de seamă, ca la o adică să-mi săriți în ajutor.

Oskar și Rudolf se făcură nevăzuți.

Johann își aprinse pipa și, împrăștiind în juru-i nori de fum, așteptă cu un aer calm, somnolent. Nu se clinti

nici atunci cînd auzi pași în spatele lui. Privea marea ca un om adînc cufundat în gînduri.

— Bună, Johann! îl strigă Meyer. Unde-ți zboară gîndurile?

Celălalt se ridică alene.

— A, dumneata erai, domnule negustor! Bună, bună!

Meyer se încruntă: salutul îi păru prea familiar. „Ce bătădărani!” gîndi el, dar întrebă pe un ton afabil:

— Ei, cum merge?

— Cum să meargă? Bine. Hoitul concurentului căruia i-ai făcut de petrecanie s-a împutit de tot.

Meyer se schimbă la față.

— Care concurent? Am făcut eu cuiva de petrecanie? Ce tot îndrugi acolo, băiete?

— Eu îndrug? Ăla îndrugă, răspunse Johann, arătînd spre far. Stîrvul care putrezește acolo. Nu încerca să tăgăduiești, Meyer. Am fost, cum se spune, martor ocular. Dumneata nu m-ai zărit, eu însă am văzut foarte bine tot ce s-a întîmplat. Tocmai hoinăream între dune.

— O capcană? întrebă Meyer, simțind că-i îngheață sîngele în vine. Sau poate un șantaj? Cît ceri ca să taci?

— Așa mai vii de acasă! Cer mult, foarte mult, domnule asasin. Ia nu mai fă mutra asta și fii cu luare-aminte la ce-ți spun. Întîi și întîi, să-mi dai toată coca pe care ai strîns-o. Și, ca să nu dosești cumva vreo bucățică, o să fac eu însumi o percheziție la dumneata acasă.

— Dar asta e... e neobrăzare curată...

— În al doilea rînd, continuă Johann, neluînd în seamă indignarea lui Meyer, o să închideți imediat respectabilele voastre stabilimente. În al treilea rînd, o să dai înapoi pescarilor toți banii pe care i-au pierdut la joc. Stai,

încă nu-i totul! Ultima condiție e să te cărăbănești cu toată haita și ferească Dumnezeu să vă mai prindem pe aici. Ai trei secunde să te gîndești.

Fost militar, Meyer era deprins să acționeze prompt și hotărît. Nu-i trebuiră nici trei secunde ca să tabere pe Johann și să-l trîntească la pămînt. Odată adversarul doborît, dădu să fugă, dar Johann apucă să-i pună piedică și, peste alte două secunde, ședea el călare pe Meyer, care se zbătea cu disperare în încleștarea lui.

Oskar și Rudolf alergară într-un suflet în ajutorul prietenului lor. Văzîndu-i, Meyer scrișni din dinți.

— Mă predau, mîrîi el. Lasă-mi mîna, ai să mi-o rupi, dracu să te ia!

— Cotrobăiește-l prin buzunare, Oskar!

Tînărul scoase din buzunarele lui Meyer două revolve-re.

— Oho, o baterie întreagă! Ia vezi, nu mai are nimic? Ei, acum îți dau drumul. Totul la timpul său, nenișorule! Ce zici, primești condițiile noastre? Ori preferi să ții tovărășie onorabilului dumitale concurent care zace în far?

— Pri... primesc, gîfii Meyer.

— Dacă-i așa, haidem la mătăluță acasă.

Escortat de Johann, Oskar și Rudolf, Meyer porni, tîrîndu-și picioarele. Locuia singur în căsuța pe care o închiriasse la marginea satului. Pescarii scotociră peste tot, luînd, potrivit învoielii, coca și banii.

Cînd, în sfîrșit, plecară, făgăduindu-i c-o să-l conducă la vapor, era mult după miezul nopții.

Sleit de puteri, Meyer își îngropă obrazul în palme și rămase nemișcat cîteva minute. Apoi ridică brusc capul și izbi cu pumnul în masă, răcnind ca un apucat:

— Să mă las prostit în halul ăsta...

Cînd se mai liniști puțin, încercă să compună o telegramă către Rodenstock. Rupse foaie după foaie. Nu-i ieșea textul. Deodată răsunară bătăi la ușă.

„Să fie tot tîlharii ăia?”

— Cine-i?

O telegramă urgentă. După ce se convinse că e într-adevăr poștașul, Meyer deschise ușa. Telegrama era de la Rodenstock:

„Închide cazinoul și localurile stop. Lichidează totul stop. Vino imediat”.

Meyer nu înțelegea ce a determinat expedierea acestei telegrame, dar nu-și putea reține bucuria, deoarece pica-se la țanc: va putea îndeplini toate cerințele lui Johann, fără să lezeze interesele patronilor.

Nici nu se crăpase bine de ziuă cînd se puse pe treabă.

Se stinse avalanșa de lumini a barurilor, se închiseră cinematograful și dancingurile. Clădirea golită a cazinoului se cufundă în tăcere. Trezindu-se dintr-o dată fără toate aceste distracții, pescarii furioși erau cît p-aci să-l cotonogască pe Meyer, cerînd cu urlete asurzitoare re-deschiderea tripoului. Ba încercară chiar să pună stăpînire cu forța pe clădire. Renunțară însă cînd aflară că ruleta – sufletul stabilimentului – fusese scoasă încă de cu noapte și încărcată pe un vas. O singură mîngîiere aveau: Johann le dăduse înapoi toți banii pe care-i pierduseră la joc. Oamenii umblau tăcuți și mahmuri, ca după o beție cruntă. Încet-încet luară sfîrșit chefurile, bătăile, furturile. Pescarii hoinăreau fără rost pe uliți, uitîndu-se unul la altul cu priviri apatice, neștiind de ce treabă să se apuce, neavînd despre ce să schimbe o vorbă. Se învio-

rau numai la amintirea nopților scurse în orgii. Apoi, ochii li se acopereau din nou cu o perdea de umbră și căscau de le trosneau fălcile. La muncă nu se gîndea nimeni. Tot sperau că, dacă nu azi, mîine o să reînceapă febra aurului, specula, vîrtejul ruletei și chefurile. Dar zilele treceau una după alta, fără să aducă vreo schimbare. Numai adierea proaspătă a vîntului de primăvară izbutea să-i mai însuflețească.

La Berlin, pe Meyer îl aștepta o veste senzațională: chimistul angajat de Kriegmann izbutise să definească compoziția „pîinii veșnice” și s-o prepare pe cale artificială.

— Acum ne putem lipsi și de Breuer și de pescari, se bucura Rodenstock. O să producem singuri „pîinea veșnică”.

— Unde mai pui că s-a dus și teama de concurenți, adăugă Kriegmann. N-au decît să cumpere pîinea cu gramul și să aștepte să crească. Noi o s-o fabricăm cu tonele și o să le rupem gura la toți.

Societatea anonimă „Pîinea veșnică”, vînzare și export, își începu operațiile.

VI. LUPTA CONTINUĂ

Cei mai mari capitaliști din Germania au investit sume uriașe în această afacere. Tot globul a fost împânzit de reclamele țipătoare ale companiei:

Cumpărați
„PÎINEA VEȘNICĂ!”
Gustos! Hrănitor!

Cu un kilogram ești sătul o viață!

Reclama însă nu sufla o vorbă despre prețul acestui produs – motiv de nesfârșite și violente discuții între Rodenstock și Kriegmann. Bancherul stăruia ca, la început, pâinea veșnică să se vîndă la un preț pipărat, accesibil numai bogătașilor.

— După ce strîngem caimacul, o s-o vindem ieftin pentru marele public.

Rodenstock nu era de acord.

— Nu uita, dragă Kriegmann, că după un timp fiecare kilogram de „pîine” se dublează. Or să se găsească cu duiumul deștepți care să revîndă surplusul. Și n-o să-i putem opri s-o facă. Dacă vrem să ne scoatem nu numai capitalul, ci și un profit cumsecade, apoi trebuie să acționăm rapid, înainte ca negustorii ăștia de ocazie să reducă de tot prețul.

În scurt timp însă s-au văzut siliți să-l scadă singuri, dar dintr-un cu totul alt motiv: bogătașii nu se dădeau în vînt după acest produs. Nu voiau să renunțe la

mîncărurile alese și picante, cu care erau deprinși, de dragul „piftiei ăsteia grețoase”.

În schimb sărăcimea, odată „pîinea veșnică” ieftinită, dădu năvală s-o cumpere.

Nu exista ungher uitat de lume unde să nu ajungă reprezentanții companiei. Mii de broșuri, de filme și de agenți publicitari revărsau asupra populației un potop de vorbe, care trîmbițau avantajele și calitățile extraordinare ale acestui produs incomparabil. Societatea făcea afaceri strălucite. Dar nu trecu mult și lupta în jurul „pîinii” se încinse din nou.

Cel care o declanșa de data asta fu însuși profesorul Breuer. Aflînd că „pîinea” se găsește de acum în vînzare, el trimise ziarelor o scrisoare de protest, prin care cerea insistent ca guvernul să pună capăt activității prosperei societăți anonime.

„N-am trudit patruzeci de ani – scria profesorul – pentru ca o mînă de speculanți să-și sporească averile, exploatîndu-mi invenția. Protestez categoric! Dar nu e vorba numai de asta, ci mai ales de faptul că „pîinea veșnică” se vinde pe toate drumurile, în timp ce experiențele sînt încă în curs. Este nu numai o revoltătoare violare a dreptului de inventator, dar și un pericol public, deoarece acest aliment nou încă nu a fost studiat pînă la capăt!”

— Încearcă să-i bage în sperieți pe cumpărători, mîrîi Kriegmann, cînd citi în ziar scrisoarea. Dar n-o să-i meargă! Avem doar atîtea avize ale medicilor care atestă că este absolut nevătămătoare. Avem și aprobarea consiliului medical. Toți consumatorii sînt perfect sănătoși și ne sînt recunoscători. O reclamă mai bună nici că se poa-

te. Nu, domnule profesor, te-ai trezit prea târziu și n-o să izbutești să ne pui bețe în roate!

Totuși, scrisoarea profesorului produse o puternică impresie, suscitând dispute înverșunate. Guvernului îi devenise clar ce greșeală făcuse, permițând companiei să comercializeze acest produs. Apariția pe piață a „pîinii veșnice” provocase de acum oscilații febrile ale prețurilor. Întreaga lume comercială și industrială era în fierbere. Nu, „pîinea veșnică” era un mijloc prea puternic de influențare a economiei – și nu numai a pieții interne, dar și a celei mondiale – ca să fie lăsat în mâinile unor particulari.

Ziarele guvernamentale porniră o campanie, demonstrînd că trebuie instituit monopolul de stat asupra „pîinii”.

Ziarele muncitorești erau însă de altă părere, invocînd dorința inventatorului, ele insistau ca „pîinea” să fie declarată bun obștesc și, ca atare, distribuită în mod gratuit.

În timp ce se desfășurau aceste controverse violente, în micul sat de pescari evenimentele își urmau cursul.

În zorii unei dimineți de primăvară, pescarii fură martorii unei scene cu totul ieșită din comun: profesorul Breuer, cu capul gol și cu părul vîlvoi, dînd din mîini ca un apucat, alerga spre casa nouă a bătrînului Hans. Abia trezit, Hans savura în tovărășia menajerei obișnuita cafe-luță cu frișcă de dimineață. La intrarea profesorului, se ridică respectuos, potrivit unei vechi deprinderi și arătă spre fotoliul comod de lîngă el.

— Poftiți, luați loc, domnule profesor. O ceașcă cu cafea?

Profesorul se lăsă istovit în fotoliu. Goana îl obosise atît de rău, încît nu era în stare să scoată o vorbă. Așa că

se mulțumi să refuze cu un gest nervos. După ce-și recapătă puțin suflul, spuse:

— Hans, mai ai din „coca” pe care ți-am dat-o?

Bătrînul își încordă atenția.

— Nu mai am nici o fărîmă, domnule profesor, îmi pare rău, dar știți cum e omul! Păcătos! Toți vindeau, am vîndut și eu. Iar ce mai rămăsese, am pierdut la ruletă.

Profesorul îl privi străpungător drept în ochi.

Moșneagul își feri privirea.

— Spui adevărul, Hans?

— Să mă bată Dumnezeu dacă mint!

Profesorul se ridică.

— Află, Hans, că nu te cred. M-ai mai înșelat o dată. Ți-ai călcat cuvîntul.

— Am greșit, domnule profesor, și... Breuer îl întrerupse iritat:

— Nu-mi arde acum de scuzele dumitale. Știi ce ai făcut, Hans? Fiindcă nu m-ai ascultat, nici n-ai idee cîți oameni ai nenorocit și o să mai nenorocești. Ia bine aminte la ce-ți spun. Tocmai am terminat experiențele cu „pîinea”. M-am convins că nu poate fi mîncată. Cîinele pe care am început să-l hrănesc cu „pîinea” asta, cu o săptămînă înainte de a ți-o da dumitale, s-a prăpădit în chinuri groaznice. Și dumneata, dacă n-o să mi-o dai înapoi pînă la ultimul gram, o să sfîrșești într-o moarte cumplită. O să te faci ca tăciunele, trupul o să-ți fie răsu-cit de convulsii groaznice și din gură or să-ți curgă bale ca la un animal turbat. O moarte mai cruntă nici nu poate fi închipuită...

Alb ca varul, Hans se prăbuși pe marginea fotoliului. Moarte! De atîta huzur, uitase cu totul că mai există și ea

pe lume. Să moară tocmai acum! Să nu mai bea cafea cu frișcă, să nu-și mai lăfăie trupul în fotoliile astea moi, pe pernele de puf!?

Nu, ar fi prea îngrozitor!

Deodată, îi fulgeră prin ochi o licărire vicleană.

— Dar dumneavoastră, domnule profesor? Ziceați că ați mâncat din coca aia? O să muriți și dumneavoastră?

Luat pe neașteptate, Breuer se zăpăci. Își recapătă însă imediat stăpînirea de sine.

— Tot ce se poate, nu știu. În orice caz am luat un antidot.

— Dacă-i așa, sînt sigur că o să-mi dați și mie din aia, cum spuneți adineauri.

— N-o să-ți dau! Chiar dacă fac o crimă. Ca să ispășești! Dar îți mai ofer o singură șansă; adu-mi imediat coca!

Hans se însenină.

— Ei, ce să-i fac! Nimeni nu vrea să moară. Mă întorc îndată, domnule profesor.

Dispăru pentru cîteva clipe în camera de alături, închizînd bine usa în urma lui. În sfîrșit aduse coca, pe care i-o întinse profesorului, oftînd din adîncul sufletului.

Breuer aruncă o privire spre cutiuța rotundă de tablă.

— Asta-i tot?

— Vai de mine, domnule profesor, cum vă închipuiți că aș mai fi în stare să vă mint?

— Fie. Dar dacă m-ai mințit și de data asta, cu atît mai rău pentru dumneata.

— Cum rămîne cu antidotul ăla, sau cum naiba i-o fi zicînd?

— Ți-l aduc. N-ai nici o grijă.

La plecarea profesorului, Hans, înecîndu-se de rîs, spuse menajerei:

— Să creadă el că m-a tras pe sfoara. Mi-am oprit totuși o bucățică. Pun rămășag pe orice că profesorul umblă cu fofirlica. Prea e cusută cu ață albă toată povestea asta cu otrăvirea. Pentru altceva are nevoie de cocă...

Între timp, lîngă casa lui Hans se îngrămădiră pescarii, curioși să afle ce s-a întîmplat. Chiar profesorul îi lămurii, repetînd cuvînt cu cuvînt tot ce spusese bătrînului: fără antidot într-o săptămînă vor muri cu toții. Iar antidotul îl vor primi numai în schimbul „pîinii” care le mai rămăsese. Pescarii îl ascultau, unii dînd neîncrezători din cap, alții speriați. Dar toți jurau într-un glas că nu mai au cocă nici cît negru sub unghie – o vînduseră toată sau o pierduseră la joc.

Profesorul țipa, bătea din picioare, încerca să-i înspăimînte. Degeaba! N-au cocă și pace! Ei pretindeau însă să le dea antidotul. Numai trei făgăduiră să aducă „pîinea”. Dar nu izbutiră decît să-i ațîțe și mai mult pe consătenii lor.

— Zicea c-o să ne fericească pe toți, iar acu, poftim, ne ia și ce bruma ne-a mai rămas!

— El ne-a otrăvit, el să ne salveze! izbucniră răcnete amenințătoare.

— Înțelegeți odată, nebunilor, că pentru binele vostru mă zbat.

— Ei aș! Ne-am săturat de baliverne!

— Nici nu vă închipuiți ce nenorociri, ce orori vă așteaptă...

Văzînd că nu-i chip să-i convingă, profesorul se așeză extenuat pe trepte, îngropîndu-și obrazul în palme.

— E groaznic, e înspăimântător! murmura el, clătinînd din cap.

Cîtorva pescari li se făcu milă.

— Să-i dăm cîte o bucăţică, altfel se prăpădeşte bătrînul cu zile...

Breuer înălţă fruntea.

— Tot sau de loc! Cu bucăţelele astea n-o să schimbaţi nimic...

— Să mă ia naiba dacă pricep ceva, ridică atunci vocea un bătrîn pescar, ieşind în faţa celorlalţi. Cum vine asta, că dacă dăm toată coca, nu ne mai otrăvim?

— Pentru că dacă nu aduceţi tot, nu vă dau antidotul...

— Ce înseamnă că nu ne dai?

Mulţimea izbucni din nou în urlete şi vociferări.

— Dacă nu ni-l dai, o să dai ortul popii înaintea noastră!

Oamenii îl înconjurară, cuprinşi de furie, pe Breuer, îl înhăţară de braţe ca pe un răufăcător şi-l tîrîră spre casa lui. Profesorul atîrna moale în mîinile lor, bolborosind ca în delir:

— Ce oroare! Ce nenorocire!

Odată ajuns în casă, intră cu paşi împleticiţi în laborator şi reveni îndată cu o damigeană plină cu un lichid atît de transparent, de puteai să juri că-i apă chioară.

— Iată. Luaţi fiecare cîte o înghiţitură. Să-i duceţi şi lui Hans. Să bea toţi cei care au mîncat din cocă...

Pescarii plecară tăifăsuind despre purtarea ciudată a profesorului.

— Să ştiţi că s-a scrîntit rău de tot...

— Nici nu-i de mirare. Întotdeauna i-a lipsit o doagă...

Între timp profesorul intră în cabinet și, cu mîna tremurătoare, așternu o telegramă către un deputat cu care era în relații amicale.

„Comunicați guvernului că trebuie confiscate imediat și distruse toate stocurile de „pîine veșnică” stop informați toate statele stop caz contrar otrăvire în masă stop Breuer.”

Întrucît nu de mult se luase hotărîrea cu privire la instituirea monopolului de stat asupra „pîinii veșnice”, consiliul de miniștri fu convocat de urgență, pentru a lua în discuție telegrama. Ca să nu se stîrnească panică, totul fu păstrat în cel mai strict secret. Ministrul finanțelor, care sperase că, prin „pîinea” asta miraculoasă, va putea să redreseze bugetul țării și să consolideze cursul mărcii, se făcu luntre și punte pentru a-și convinge colegii să nu acorde nici o importanță telegramei.

— E un truc al inventatorului, indignat că n-a putut apare în postura de „binefăcător al omenirii”. Ori, mai curînd, aiureala unui nebun. Cei mai iluștri savanți au analizat minuțios „pîinea” și n-au descoperit nici un fel de elemente vătămătoare.

Dezbaterile au fost extrem de furtunoase. Pînă la urmă însă se statornici o părere unanimă: să nu se publice nici o ordonanță cu privire la distrugerea „pîinii”, pînă ce problema nu va fi elucidată pînă la capăt. Ministerul sănătății luă de urgență măsuri ca specialiștii să mai examineze o dată „pîinea”. precum și pe cetățenii care o consumaseră sistematic. De asemenea guvernul decise să fie trimiși la Breuer doi profesori – un psihiatru și un chimist – care se numărau printre cunoștințele sale intime. Sub pretextul unei vizite amicale, aceștia urmau să-și fa-

că o părere în ce privește starea sănătății lui Breuer și să încerce să-și dea seama, în mod concret, ce primejdie îi amenință pe cei care s-au hrănit cu buclucașa cocă.

Peste cîteva zile, specialiștii își prezentară raportul, care nu se deosebea cu nimic de primul: pîinea e hrănitoare, bogată în vitamine, absolut nevătămătoare și se digeră atît de ușor încît este perfect suportată chiar și de bolnavi, precum și de sugaci ca aliment suplimentar. Toți cei care o consumaseră se simțeau excelent. Bolnavii de anemie și cașexie se întremaseră rapid, iar în starea sănătății tuberculoșilor se înregistrase o ameliorare simțitoare.

Luînd cunoștință de acest raport, ministrul comerțului răsufală ușurat.

— Mărturisesc că din curiozitate și, ca să spun așa, în interes de serviciu am gustat și eu din coca asta năzdrăvană. Ei bine, de cînd cu telegrama aceea alarmantă, am avut tot timpul senzația că îmi orăcăie broaște în burtă.

După cîteva zile se întoarseră și cei doi profesori de pe insula Föhr. Îl găsiseră pe Breuer foarte deprimat.

— Nici nu poate fi vorba de o psihoză, raporta psihiatrul. Totuși, nervii lui Breuer lasă de dorit. Starea lui sufletească prezintă oscilații bruște, specifice unei neurastenii acute. De la o surescitare exuberantă cade, fără nici o tranziție, într-o deprimare profundă. Nu se poate spune că ne-a primit prea cordial. N-a vrut să ne comunice nimic concret în privința temerilor sale. „Voi ați încurcat-o. voi s-o descurcați. Eu unul mi-am făcut datoria și v-am avertizat. Acum mă spăl pe mîini. Voi răspundeți de tot ce-o să se întîmple.” Asta-i tot ce ne-a spus.

Raportul profesorilor nu era de natură să-i bucure pe miniștri. Monopol de stat da, dar nici să-și asume guvernul răspunderea pentru cine știe ce nenorociri se vor produce. Pînă la urmă însă se calmară. Vorba aceea: interesul poartă fesul. Așa că luară hotărîrea să nu se acorde nici o importantă telegramăi lui Breuer.

Kriegmann, fiind la curent, prin sursele sale de informații, cu desfășurarea evenimentelor, îi spuse lui Rodenstock:

— Guvernul vrea să ne smulgă din „pîine”. N-are decît! Noi am apucat nu numai să ne recuperăm capitalul, dar și să scoatem un beneficiu, e drept, nu prea mare. Acum, dacă iese vreun bucluc cu „pîinea” asta, noi, cum s-ar zice, nici usturoi n-am mîncat, nici gura nu ne miroase...

VII. O COMOARĂ FĂRĂ FOLOS

Primăvara începuse sub auspicii proaste pentru Hans: menajera lui se măritase cu un pescar din satul vecin și îl lăsase de izbeliște. Bătrînul nu se putea deprinde cu viața de burlac: deretică, gătește, spală. Mereu îl vedeai prin sat, ținîndu-se de capul văduvelor și orfanelor și rugînd-o ba pe una, ba pe alta să vină să-i țină gospodăria. Dar ți-ai găsit! Ca și bărbații, femeile se dezvățaseră de mult să muncească. Nimeni nu era atît de sărac, încît să fie nevoit să se bage slugă. Așa că bătrînul trebuia să se resemneze. Ca să nu gătească, începu din nou să se hrănească cu coca pe care o bună bucată de vreme o „crescuse” numai pentru negoț.

Iată însă că într-o dimineață mai caldă ca de obicei deschise bufetul să ia o lingură de cocă din borcan. Mare îi fu mirarea cînd văzu că aluatul crescuse mai mult decît pînă atunci, revărsîndu-se peste gura borcanului. Se repezi în pivniță, unde avea pus deoparte un stoc pentru anumite combinații negustorești. Acolo coca se comporta ca întotdeauna, crescînd aproape imperceptibil.

Moșneagul nu mai putu de bucurie.

„Să știi că o fi crescut atît din pricina căldurii”, își zise el. Luă cam jumătate din conținutul borcanului și înfulecă cu poftă. Pînă pe la douăsprezece lenevi la soare, fumîndu-și pipa, apoi trase un puișor de somn. După

vreo două ceasuri, cum se trezi, dădu fuga la bufet. Borcanul – plin ochi!

„Uite, dom'le, ce drăcovenie! Acu să poftească domnii negustori”, gîndi el, necăjit că comerțul cu coca se sfîrșise atît de lamentabil.

Seara se duse în vizită la un pescar, om pe care-l știa cu familie grea. Vorbiră de una, de alta, apoi moșul strecură ca într-o doară:

— N-aveți nevoie de ceva cocă?

Pescarul ridică din umeri.

— Ne cam ajunge cît avem. Deși, la drept vorbind, un kil acolo aș mai lua.

— Și cît dai pe el?

— Păi știu și eu? Vreo două mărci.

Supărat, Hans mai îndrugă ceva, de politețe, despre primăvara asta timpurie și o luă din loc.

— Vreo două mărci! bombănea bătrînul în drum spre casă. Că ieri luai pentru un kil nu știu cîte hîrtii de o mie. Unde s-or fi topit cumpărătorii? Dracu să-i mai înțeleagă pe orășenii ăștia. Ba ți-o smulg din mîini, ba se fac nevăzuți.

Cătrănit rău, se culcă o dată cu găinile.

A doua zi, primul drum îl făcu tot la bufet. Se trase înapoi cu ochii cît cepele: coca nu numai că se revărsase din borcan, dar umpluse întreg raftul.

— Tiii, cum mai crește! se cruci bătrînul. Păi dacă merge mai departe așa, o să ajung chiar s-o dau cu două mărci.

Colindă apoi tot satul, oferind cocă de vînzare. Dar pretutindeni îl întîmpina același răspuns: – N-avem nevoie.

Peste cîteva zile toți se săturaseră pînă în gît. E drept că, deoarece vremea se răcise pe neașteptate, coca nu mai creștea atît de vertiginos, dar între timp fiecare familie își strînsese provizii suficiente ca să-și țină zilele.

Hans se îngrășase din nou de nu-l mai încăpeau hainele. De nu l-ar fi ros gîndul că atîta bogăție se irosește de pomană, ar fi pus pe el și mai multă osînză. Mai bine mort decît să arunce coca în stradă! Și Hans înfuleca de zor, cu o poftă nepotolită de bătrîn lacom, pînă într-o bună zi cînd a simțit că nu mai poate îndesa atîta cocă în el. Gîfîia la cea mai mărunță mișcare, picioarele i se făcuseră cît doi butuci. Cu mari eforturi izbuti să se ducă pînă la niște vecini. Stăpînul casei moțăia lîngă portiță cu cei doi copii ai lui, iar nevastă-sa ședea la fereastră.

— Bună ziua, le ură mieros Hans. Știți, mi-e urît singur. Nu veniți să mîncăți niște cocă?

Pescarul măsură din ochi distanța între cele două case – nu erau decît vreo treizeci de pași – și mormăi alene:

— Prea departe...

— Vai de mine! Dacă eu, care-s mai bătrîn...

— Nu, mulțumesc. Sînt sătul. De cinci ori am stat la masă pînă acum.

— Păcat!

Hans se lăsă pe prispă lîngă pescar și mărturisi adevăratul scop al vizitei:

— V-aș ruga, totuși, să veniți, dacă nu în vizită, ba-rem ca să-mi faceți un bine. Coca aia crește vîzînd cu ochii. A umplut trei rafturi din bufet. Mănînc, mănînc și tot nu scade. Zău, ce dracu, sîntem oameni, ajutați-mă!

Femeii i se făcu pînă la urmă milă.

— Trebuie să-l ajutăm pe bietul om. Oricui i se poate întâmplă o nenorocire. Noi mai dovedim că sîntem mulți, dar el e singur și bătrîn...

— N-ai decît, bombăni bărbatul nepăsător. Mie mi-e lene.

Femeia plecă cu Hans, care nu mai contenea cu mulțumirile.

— Nu face nimic. Și dumneata ne-ai făcut un bine cînd, văzînd cît de săraci sîntem, ne-ai vîndut cocă mult mai ieftin decît altora.

— Păi așa se trăiește între oameni, se bucură Hans. Trebuie să ne ajutăm unii pe alții. Ia și mănîncă sănătoasă. Poftă bună!

Femeia luă o lingură de cocă și înghiți în sila.

— Mulțumesc că ți-ai făcut pomană cu un biet bătrîn. Mai ia, hai, te rog!

Femeia duse lingura la gură, dar o dădu la o parte scîrbită și îngăimă:

— Nu pot, îmi vine să vomit...

— Încă o bucățică măcar. Nu refuza un sărman moșneag.

Hans se milogea de parcă ar fi ajuns muritor de foame și ar fi umblat la cerșit.

— Dacă-ți spun că nu mai sînt în stare, ce mă tot pi-sezi? își ieși din fire femeia. Să nu-ți fie cu supărare...

Plecă.

În urma ei, Hans bătea temenele clămpănind:

— Nu îndrăznesc să mai stărui. Bogdaproste și pentru atît...

În noaptea aceea somnul nu se lipi nici o clipită de el. Socotea într-una ce de bănet ar fi adunat vînzînd coca la

o mie de mărci kilogramul. Abia spre ziuă reuși să ațipească, dar aproape imediat fu trezit de un zgomot ciudat. Sări din pat, privind cu teamă în jur. În lumina leșietică a zorilor văzu că aluatul crescuse atît încît împinsese ușa bufetului și năpădise podeaua.

Îl cuprinse groaza. Pentru întâia oară se gîndi la primejdia pe care o reprezintă coca asta.

„Ce-o să mă fac? Pînă la urmă blestemata mă scoate și din casă”.

N-a mai închis un ochi. I se tot năzărea că aluatul, asemeni unui balaur fumuriu, se tîrăște spre pat și vrea să-l sugrume... De cum se luminează bine de ziuă, se postă la marginea drumului pe care se întîmpla să treacă uneori șomeri, vagabonzi, cerșetori. Opri din drumul lor trei flăcăi voinici, lihniți de foame și-i aduse acasă, făgăduindu-le o masă pe cinste.

Pesemne că tinerii aceștia nu mîncaseră niciodată cocă.

La început se cam codiră, dar, după ce-i văzură pe Hans mîncînd, luară și ei cîte o bucățică și dînd de gust, se puseră cu nădejde pe mîncat. Coca parcă se topea în gură și pînă la o vreme puteai să mănînci fără să-ți simți stomacul încărcat. Unde mai pui că tinerii aveau niște stomacuri zdravene și o poftă de speriat. Nu trecură nici două-

zeci de minute și goliră două rafturi. Hans se mai luminea la față.

— Ei, v-a plăcut?

— Nu-i rea, răspunseră tinerii, toropiți de ospățul asta îmbelșugat.

— De, cîtă foame am mai tras și eu la viața mea! Omul trebuie să-și ajute aproapele. Sînt singur cuc și am pîine berechet, de ce să nu potolesc foamea unui flămînd?

— Mulțumim!

— N-aveți pentru ce. Mai poftiți și altădată. Săa știți că nu mă supăr dacă veniți și în fiecare zi. Ba să vă aduceți și prietenii. Am inimă bună, o să vă dau la toți de mîncare.

— Mulțumim, o să mai venim.

Plecară. Hans nu mai putea de bucurie.

— Așa mai merge...

Coca nu-i mai părea un monstru fioros, gata-gata să-l înșface și să-i facă de petrecanie.

— Vlăjganii ăștia sînt în stare să înghită și un balaur!

A doua zi i-a așteptat cu nerăbdare, dar degeaba. Arșița zilei se simțea din plin. Coca umpluse din nou bufetul și se revarsă po dușumea. Somnul îi fu iarăși bîntuit de coșmaruri. Se făcea că aluatul se apropie tîrîș și că din masa lui amorfă se ridică niște brațe cenușii, amenințătoare... Se trezea din cînd în cînd, scăldat în sudori reci. În sfîrșit, îl fură un somn adînc și dormi mai multe ore în șir, pînă îl deșteptară niște strigăte.

— Jupîne, ei jupîne!

Soarele se înălțase pe orizont cam de două sulite. Se sculă buimac și deschise fereastra. Afară erau trei inși. Pe doi din ei îi cunoștea: erau șomerii de acum două zile. Al

treilea, înveșmîntat în niște Țoale zdrențuite, părea un cerșetor. Bucuros, se grăbi să deschidă larg ușa.

— Poftiți, poftiți! Vi s-a făcut foame, nu-i așa? V-am așteptat ieri cu niște cocă, o grozăvie!

Dar oaspeții nu se grăbeau să intre. În loc de bună dimineața, unul din șomeri întrebă cu aerul cuiva care vrea să încheie un târg:

— O să mîncăm iarăși cocă?

Oarecum surprins, Hans răspunse cît putu de prietenos:

— Firește...

— Și prețul? stăruie tînărul pe același ton.

Hans făcu ochii mari:

— Prețul? Care preț? V-am cerut cu vreun ban?

— Asta ar mai lipsi – să mai și plătim! Vrem să știm cît ne plătești dumneata ca să mîncăm...

— Să vă plătesc? Eu? Ca să mîncăți? Unde s-a mai pomenit una ca asta?

— S-a pomenit ori ba, află, jupîne, că pe degeaba nu mîncăm. Dacă nu vrei să plătești, adio și-un praz verde. Găsim de lucru în altă parte. Slavă domnului, treabă este berechet!

— Da' ce, asta-i muncă? Stați, stați, nu plecați! se sperie Hans. Cîțiva bănuți aș putea să vă dau...

— Cît?

— Să zicem, douăzeci de pfenigi.

— Numai atîta? Aici, în sat, ne roagă lumea cu două mărci kilogramul. Toți trag de noi...

Hans simțea că înnebunește. Auzi, domnule, să le plătească – și încă pentru ce? Ca să se îndoape cu cocă. Coca pe care acum cîtăva vreme o vindea cu peste o mie

de mărci kilogramul. Ori oamenii ăștia își bat joc de el, ori și-a pierdut mințile...

— Nu vă dau nici un ban! Găsesc eu destui flămânzi...

— Găsești pe dracu! Toate satele din jur au prins de veste.

— O să mănînc singur toată coca, se încăpățîină Hans.

— Treaba dumitale. Dar dacă nu crăpi pînă mîine, o să dai și patru mărci, cum te vād și cum mă vezi. Haidem, băieți!

Îl lăsară singur cu coca cenușie, care acoperise o bună parte din podea. Peste noapte o să umple odaia...

Pe Hans îl străbătură fiori de groază. Se repezi la fereastră și strigă după cei trei.

— Hei, băieți, veniți înapoi!

Veniră înapoi, cîntăriră coca din ochi și se puseră îndată pe treabă. Mîncară mai întîi coca revărsată pe dușumea. După ce dădură gata și cele două rafturi de jos, se declarară bătuți.

Hans le plăti suma convenită și căzu epuizat în fotoliu.

„Mîncătorii de cocă” își făceau apariția zilnic. Se îngărau, mîncau din ce în ce mai puțin, dar ridicau în schimb tot mai mult prețul. Banii lui Hans se topeau. Nemaiputînd să îndure imaginea propriului său dezastru, se îndopă și el, într-o zi, după plecarea oamenilor, pînă la refuz. Dimineața nu mai fu în stare nici să se dea jos din pat. Inima îi bate cu poticneli, ca înhățată de o gheară.

Cînd veniră „mîncătorii”, le porunci cu o voce întretăiată de spasme:

— Aruncați afară porcăria asta! Cît mai departe de casă, să n-o mai vād în ochi!

— Bine c-a dat Dumnezeu, se bucurară oamenii, că-
rora li se făcuse lehamite de atîta cocă. Alții de cînd au
aruncat-o...

Dădură zor și, în sfîrșit, casa fu curățată de cocă.
Hans făcu o sforțare să se ridice în capul oaselor, ca sa
plătească oamenilor, dar deodată se învineți la față și se
prăbuși horcăind în așternut.

— A mierlit-o și ăsta, spuse cerșetorul, apropiindu-se
de pat. S-a înăbușit în osînză ca și ăilalți doi. Ei, băieți,
zic să ne luăm ceva ca amintire și s-o ușchim la vapor.
Am făcut destui purici în satul ăsta împutit. Dar unde
naiba o fi ținînd biștarii?

Unul din cei doi șomeri încercă să-l oprească.

— Lasă, Karl. Ce te faci dacă te prinde?

— Cine să mă prindă? Nu vezi că borțoșii ăștia nici nu
se mai mișcă toată ziulica din casă?

Găsi lădița cu banii, își umplu buzunarele și plecă
împreună cu ceilalți doi, părăsind mortul.

VIII. POTOPUL DE PÎNE

Satul trăia zile de teroare cumplită. În fiecare casă de pescari se găsea măcar o fărîmitură de „pîine veşnică”. O data cu arşiţa verii, „pîinea” începuse să crească vertiginos şi neaşteptata „recoltă” stîrnise o explozie de bucurie. Dar bucuria le fu de scurtă durată. Chiar în zilele următoare îşi dădură seama că, dată fiind repeziciunea cu care creşte, coca ameninţă să se transforme dintr-un aliment preţios într-un duşman cumplit, într-un adevărat potop în stare să-i năclăiască şi să-i sufocă pe toţi.

Primejdia îi mai dezmetici: era limpede că dacă nu iau de urgenţă măsuri hotărîte îi aştepta un sfîrşit groaznic.

La început, ca şi Hans, pescarii se străduiră să împuţineze coca, mîncînd-o. Înfulecau în disperare, în duşmănie, pînă cădeau jos săgetaţi de crampe. Mulţi dintre ei fură cuprinşi de o frică sălbatică. Ca să se salveze, cei mari şi puternici îi sileau pe cei mici şi lipsiţi de voinţă să se îndoape cu cocă. Dar totul se dovedea zadarnic! Curînd îşi dădură seama că în felul acesta nu obţin nici un rezultat. Coca năpădea încăperile, spărgînd geamurile şi se revărsa în stradă ca un puhoi cenuşiu de nestăvilit. Forţa care o făcea să crească era atît de teribilă, că după ce burduşea casa, coca urca pe coş aşternîndu-se ca un nămete pe acoperiş. Pescarii cu familii numeroase îi mai ţineau de bine, de rău piept. Apucau s-o scoată din timp în stradă. Noaptea, oamenii aruncau bucăţi de cocă lîngă casele vecinilor. Cine era însă prins, era bătut măr.

Și Fritz prinse pe unul. Turbat de furie, îl doborî cu o lovitură cumplită într-un morman de pîine. Pînă dimineața, coca înghițise cadavrul. Așa săvîrși Fritz al doilea omor. Nici nu încerca să ascundă: susținea și de astă dată că fusese în legitimă apărare. Poate că judecătorii din oraș ar fi găsit că Fritz depășise limitele legitimei apărări. Pescarii însă îi dădeau cu toții dreptate, susținînd că Fritz a procedat bine și că această întîmplare se cuvine să fie învățătură de minte pentru alții.

Izgoniți de cocă din casele lor, aproape înnebuniți de spaimă, oamenii se adunau deseori la sfat pe țărmul mării. De cum se strîngeau, povesteau care mai de care lucruri care-ți ridicau părul măciucă. De pildă, cum s-a prăpădit întreaga familie a tîmplarului: noaptea, cînd dormeau, coca astupase ușile și ferestrele, năvălise în casă și îi înăbușise pe toți... Cum au murit sufocați copii de țîță și bolnavi nevolnici lăsați prin case...

Una din mamele care își pierduse în felul acesta pruncul, istorisea cu vocea întretăiată de suspine:

— M-am repezit pînă la vecini să-i rog să mă ajute ca să salvez barem lucrurile din casă. Coca umpluse numai camera din față pînă la jumătate, în cealaltă, din fund, dormea copilul. Credeam c-o să mă întorc repede, dar am umblat tot satul pînă să găsesc pe cineva să mă ajute. De, fiecare cu necazurile

lui. Nu mai știu cît am lipsit. Cînd în sfîrșit mă întorc, camera din față era aproape plină, așa că nu mai puteam răzbate dincolo să scot copilul. Mă reped la fereastră – era zăvorîtă pe dinăuntru. M-au trecut toate sudorile. Atunci am hotărît să trec cu orice preț prin cocă. Era groasă și lipicioasă cum e clisa. Am reușit să fac doar cîțiva pași, dar am crezut că se scurge toată vlaga din mine. M-am oprit. Coca îmi ajunsese pînă la umeri și, după scurt timp, mi-a încolăcit gîtul, a urcat pînă la bărbie... Cîteva minute și m-aș fi înăbușit... Ca atunci cînd te îneci într-o mlaștină. Am început să țip. Noroc de Fritz care tocmai trecea prin fața casei. A adus în grabă o cange și m-a tras afară. Dar copilașul, odorul meu, a fost ucis de cocă, nu l-am mai putut salva...

— Da, așa a fost, întocmai cum spune dînsa, întări Fritz. Am înghițit și eu destulă cocă, pînă ce am izbutit s-o scot afară pe Marta...

Salvarea unui om cu riscul vieții li se părea ceva de la sine înțeles, ca și omorîrea „aruncătorului” – termen apărut o dată cu noul delict, fiind socotit la fel de infamant ca și celălalt, mai vechi, de „hoț”.

Pescarii ascultau, cufundați într-o tăcere grea, toate aceste întîmplări sinistre.

— Să murim așa, toți cu zile? se revoltă o fată.

— Mai bine să le lăsăm dracului de case și să fugim cît mai departe de aici, își spuse părerea un pescar bătrîn.

Fritz privea marea cu creierul frămîntat de o idee. Într-un târziu spuse:

— Ce-ați zice dacă am azvîrlii coca în mare, mai ales că-i la doi pași. Acolo, e loc cît vrei. Chiar dacă n-o să se

ducă la fund, vîntul și valurile o s-o care departe. În felul ăsta scăpăm de ea...

Toți încuviințară. Fie ce-o fi, numai să nu mai aibă senzația chinuitoare că stau degeaba. Se puseră cu îndîrjire pe treabă. Cărau cocă zi și noapte și-o aruncau în apă.

Coca se umezea puțin, dar nu se scufunda, ci plutea la suprafață asemeni unui sloi de gheață murdar, pe care soarele primăvăratec îl închisese la culoare. Nici nu se depărta măcar de țărm. Dimpotrivă, valurile aruncau o parte din cocă înapoi pe țărm. Bine cel puțin că se dovedise pe gustul peștilor, care se îngrămădiseră într-un număr impresionant, devorînd-o cu nesaț.

Spectacolul îi ațîță pe pescari.

— Să știți că n-or să aibă ce alege din ea... Ia uitați-vă cîți au dat năvală...

— Grozavă momeală! Ce de pește s-ar prinde!

— Nici un năvod n-ar putea să tragă o povară ca asta. Mai ales ale noastre, putrede cum sînt...

De fapt nici unul nu se gîndea serios la pescuit. Singura lor preocupare era să care într-una coca și s-o azvîrle în mare.

În a treia zi, un pescar exclamă:

— Ce-o mai fi și asta? Deși peștii au înfulecat atîta din ea, în loc să se împutineze, s-a înmulțit...

— O fi crescînd și în apă, mai știi!

Mai trecură cîteva zile și deveni limpede că în mare coca crește și mai repede, poate unde are la dispoziție mai multă hrană. Cît se întindea zarea, o vedeai burdușindu-se deasupra apei. Și, colac peste pupăză, năpădise și țărmul, amuțind cu totul zgomotul valurilor

și începînd să se prelingă pe uscat. Ai fi zis că marea, sătulă de atîta hrană, nu mai poate înghiți nici o fărîmitură și-o înapoiază pămîntului. Nici o ambarcațiune nu se mai putea apropia de mal.

Iată, deci, spulberată și ultima lor speranță. Nu mai știau ce să facă. Priveau deznădăjduiți această mare stranie, cenușie și gelatinoasă ca un fel de piftie, pe care probabil nici nu se putea înainta cu barca. Iar dincoace, pe țărm, erau casele pustii, părăsite.

Un pescar făcu totuși o încercare, dar barca lui se împotmoli ca într-un nămol gros.

— Uite ce s-a ales din marea noastră, începu să jelească bătrînul pescar. Acum nu mai e chip nici să fugim de pe insulă. Și de la cine ni se trag toate astea?

Întrebarea îi fulgeră pe toți. Oamenii aceștia ajunși la disperare căutau cu tot dinadinsul un țap ispășitor, pe care să-și verse mînia pentru toate nenorocirile abătute asupra lor.

— Mai și întrebați cine e vinovatul? Profesorul Breuer, care altul!

Uitaseră sau poate nu voiau să-și amintească în ce fel își făcuseră rost de cocă și cît îi implorase profesorul să-i dea lui toate rezervele de „pîine veșnică”.

— El ne-a nenorocit! El ne-a lăsat fără adăpost și ne-a osîndit copiii la pieire. El a dezlănțuit prăpădul. Moarte lui Breuer! Să piară monstrul!

Mulțimea dezlănțuită porni puhoi spre colina în vîrfurile căreia se afla casa profesorului.

Zadarnic încercau Johann, Rudolf și Oskar să-i oprească de la o faptă necugetată. Mînia e oarbă, nu judecă.

IX. ASEDIU

Profesorul Breuer trecea prin momente înfiorătoare. Ajunsese și la urechile lui vestea despre ce se întâmplă în sat. Deși făcuse tot ce i-a fost omenește posibil ca să preîntâmpine urgia, simțea apăsînd pe umerii lui o parte din vină.

— E groaznic! E înnebunitor! murmura el, măsurînd cu pași nevolnici cabinetul în lung și în lat. Ce soartă absurdă! Să trudești patruzeci de ani ca să aduci oamenilor fericirea și să le pricinuiеști atîtea nenorociri...

Accesele de zbucium și deznădejde alternau cu cele de activitate febrilă: căuta un mijloc ca să distrugă cît mai rapid cu putință coca sau cel puțin să-i încetinească creșterea. Rămînea nopți întregi în laborator, neîngăduindu-și nici o clipă de odihnă.

Dar nenumăratele experiențe pe care trebuia să le facă pentru a obține un leac eficace cereau timp.

Și mai cereau ceva: liniște sufletească. Iar lui toate aceste orori îi creau o tensiune nervoasă vecină cu nebunia. Prevăzînd că mai devreme sau mai tîrziu va fi atacat de mulțimea revoltată, își luase din timp toate măsurile. Nu pentru că ar fi pus prea mult preț pe viața lui, ci pentru că era convins că numai el și nimeni altul poate salva omenirea înainte ca ea să piară înăbușită de cocă. De aceea era hotărît să-și apere viața în orice chip.

Cînd servitorul dădu buzna în cabinet și strigă eu sufletul la gură: „Năvălesc pescarii!”, profesorul avu putere doar să murmure:

— Au și venit?

Rămase cîteva clipe tăcut, cu aerul unui osîndit în clipa supremă cînd i se aduce vestea: „E timpul să mergi la locul execuției”. Recăpătîndu-și însă rapid sîngele rece, înălță capul și porunci calm:

— Zăvorăște ușile, Karl! Pune obloanele de stejar la ferestrele de la parter.

Întrucît totul fusese chibzuit din vreme, pregătirile se desfășurară cu iuțeală. Ușa din față, masivă și ferecată, putea rezista chiar și unui atac îndelungat. Obloanele prinse în buloane groase acopereau ermetic ferestrele înguste de la parter. Karl apucă să închidă și poarta, cu toate că era mai puțin trainică decît ușa de la intrare.

— Dacă-i ține puțin în loc și tot e bine...

Vila profesorului era gata să înfrunte asediul. Pe măsură ce mulțimea se apropia, răcnetele ei răzbeau dincolo de ziduri, risipindu-și ecoul macabru în încăperi.

— Moarte monstrului!

Poarta se cutremură sub loviturile cîngilor grele. Du-lăii sloboziți din lanț izbucniră în hămăituri sălbatice. Lemnul porții pîrîi sub presiunea mulțimii și, în sfîrșit, cedă. Înarmați cu cîngi și harpoane, pescarii năvăliră în curte, omorîră cîinii și înconjurară casa.

— Deschide! urlau întăritați pescarii. Degeaba te ascunzi, că tot punem noi mîna pe tine...

Profesorul strecură o privire prin fereastra îngustă de la etaj. Cu tot tragismul situației nu-și putu reține un zîmbet amar: nu se mai pomenise vreodată o armată ca

asta, alcătuită din indivizi atît de grași și cu mișcări greoaie. E drept că necazurile și truda din ultimele zile le mai topise din osînză, dar și așa cum arătau acum păreau adunați la un concurs de burtă-verzi. Gîfîiau și oboseau repede, de-aceea erau mai puțin primejdioși decît voiau să pară.

— Fie cum vreți voi, dar mai înainte vă cer să mă ascultați, strigă profesorul, încercînd să acopere larma. Nu puteți spune că nu v-am prevenit...

Nu-l lăsară să vorbească.

— Ucigașule! Monstrule! La moarte! La moarte!

— O să vă învăț cum să distrugeți coca! strigă Breuer, străduindu-se să potolească vacarmul.

La auzul acestor cuvinte, oamenii care se aflau mai aproape tăcură. În timp ce ceilalți continuau să vocifereze.

— Pînă ce voi găsi un mijloc care să vă scape de cocă, fărîmițați-o între pietre, pisați-o, ardeți-o. Și, mai ales, lăsați-mă să lucrez în liniște. Nu uitați că ați mai refuzat o dată să-mi urmați sfatul...

Vuietul mulțimii îi înăbuși glasul. Oamenii începură să-și manevreze cîngile ca pe un berbece, încercînd să spargă ușa. Dar ușa și obloanele rezistau strașnic.

Pescarii nu aveau de gînd să se lase. Cînd unul obosea, altul îi lua locul, izbind cu furie în ușă. Către seară, ușa se șubrezise, fiind străpunsă în cîteva locuri de cîngile ascuțite. Dar și armata de pîntecoși ajunsese la capătul puterilor. Asediatorii se adunară roată, ca să discute situația. Găseau că durează prea mult și că e din caleafară de obositor să continue asediul cu cîngile. Trebuia născocit vreun mijloc mai rapid pentru cucerirea fortăreței.

Treptat, răcnetele învălmășite încetară: gloata asta neorganizată era pe cale să se transforme într-o adevărată „armată”, cu comandanți și stat major.

„Asta nu-mi place”, își spuse Breuer.

— Uite-l cum dă din mâini, bombăni în momentul acela Karl, arătînd cu mîna spre un pescar. Asta-i Fritz, îl cunosc.

Fritz explica ceva cu gesturi repezite. Pescarii îl ascultară cu luare-aminte, apoi, vorbind toți laolaltă, se retraseră pe poartă. Numai cîțiva rămăseseră lîngă casă.

„Te pomenești că o fi izbutit să-i convingă să-și bage mințile-n cap, gîndi Breuer, cu o brumă de speranță. Dar atunci ce rost au santinelele?”

După o oră, cînd îi văzu pe pescari urcînd din nou costișa, înțelese planul pe care îl urziseră: fiecare căra în spinare o legătură de vreascuri.

— Ce-or fi punînd la cale? Doar n-or fi vrînd să ne ardă de vii? se îngrozi Karl.

— Trebuie să scăpăm cu viață, răspunse Breuer, urmărindu-i din ochi pe pescarii care îngrămădeau vreascurile sub ușa și de-a lungul zidurilor. Ia să dăm drumul la „artilerie”.

Servitorul aduse un pachet mare de rachete. Înainte ca pescarii să-și isprăvească pregătirile, Breuer și Karl aruncară spre ei vreo zece rachete. Aceste proiectile anume preparate șuierau și pocneau asurzitor, scuipau flăcări și săreau din loc în loc, împrăștiind un miros respingător. Dar, în ciuda aparențelor, rachetele erau absolut inofensive.

În rîndurile asediatorilor se iscă panică. Pescarii o lu-
ară la fugă, strănutînd și acoperindu-și gura cu mîinile.
Erau încredințați că e vorba de gaze asfixiante.

Trecuse de miezul nopții. Între norii ce goneau sfîșiați
de vînt se ivi cornul lunii. Văzînd că nu se aleseseră decît
cu spaima, pescarii se întoarseră spre casa profesorului
tocmai cînd acesta se pregătea să fugă.

În lumina alburie a lunii, Breuer îi văzu înaintînd ca o
masă compactă de cărbune. Legați cu cîte o basma care
le acoperea nasul și gura, pescarii înălțau deasupra cape-
telor torțe aprinse. Deși burtoși și greoi, acționau de data
aceasta rapid și fără șovăială, ca niște adevărați soldați.
Înainte ca Breuer să aibă răgazul să azvîrle asupra lor o
salvă de rachete, dădură foc vreascurilor și se retraseră la
oarecare distanță.

— Stăm prost, mormăi Breuer, privind cum se preling
flăcările pe crengile uscate... Își plecă îngîndurat fruntea.
N-avem ce face, trebuie să-i adormim cu gaze. N-o să
moară nici unul, dar cel puțin pentru trei ore îi scoatem
din circulație... Or să doarmă duși.

Aduse repede din laborator două butelii. Deșurubă
capacul de metal și lăsă să se scurgă un gaz aproape in-
color. După ce și el și Karl își puseră măști de gaze, goli
încă trei butelii. Efectul fu fulgerător: de îndată ce gazul
ajunse în curte, pescarii începură să cadă ca secerați.

— Putem pleca, spuse grăbit profesorul.

Ieșiră, încuind ușa după ei, împrăștiară vreascurile
aprinse și stinseră focul. Între timp, vîntul începuse să ri-
sipească gazele.

— Cu atît mai bine. Într-un ceas-două or să fie pe pi-
cioare. Pînă atunci însă noi sîntem departe.

Scoaseră din garaj un automobil micuț cu două locuri
și goniră spre cel mai apropiat oraș.

X. CRIMINALUL

Dimineața, cînd se treziră, pescarii se priviră unul pe altul nedumeriți. Ce se întîmplase? Prin curte zăceau risipite ramuri și crăci. Din casă nu răzbătea nici un zgomot.

Se repeziră și sparseră ușa. Nu găsiră țipenie de om!
— A șters-o! Ne-a lăsat cu buzele umflate...

Se întoarseră în ciudați în sat și abia atunci își aduseră aminte de felul cum i-a învățat Breuer să distrugă coca. Aduseră un cazan cît toate zilele, aprinseră un foc zdravăn și aruncară cîteva bucăți înăuntru. Din cazan ieșea un fum înecăcios și coca se topea văzînd cu ochii. Numai un strat subțire de reziduri se depunea pe fund. Cine n-avea cazan, fărîmița coca între pietre sau în piuă. Treaba mergea cu spor, dar trebuia să asuzi toată ziua: coca creștea mereu.

În timp ce pescarii se istoveau cu truda asta de ocnași, profesorul împreună cu Karl își continuau drumul. Lîngă un cătun întîlniră un pescar bătrîn, care îl cunoștea pe Breuer din vedere.

— Uite-l pe monstru! strigă pescarul, arătîndu-l țăranilor pe Breuer.

Se ridică un vuiet de amenințări. Karl apăsă cît putu pe accelerator, dar unul din țărani apucă să arunce cu furca după ei și sparse un cauciuc. Izbutind cu chiu – cu vai să iasă din sat, se dădură jos din mașină ca să schimbe cauciucul, dar, văzînd că țăranii alergau după ei, urlînd și blestemînd ca scoși din minți, fugiră în pădure. Au rămas ascunși acolo toată ziua și numai după ce se

lăsă bezna nopții se încumetară să pornească mai departe.

„Sînt un proscris, se lamenta Breuer. Orice om întîlnit în cale poate să mă ucidă, ca pe un criminal scos de sub scutul legii...”

Cînd ajunseră, în sfîrșit, în oraș, Breuer se înfățișă imediat procurorului și, după ce-și declină numele și calitatea, spuse:

— Vă rog să mă arestați și să mă trimiteți la închisoare, ca să nu fiu sfîșiat de mulțime.

— Ați venit la timp, răspunse procurorul. Chiar adineauri am primit ordin să vă arestez.

— Ca să mă apărați de furia mulțimii, nu?

— Hm! făcu vag procurorul. La drept vorbind, nu numai pentru asta. Cred că o să vi se intenteze o acțiune.

Cu toate că vestea îl lovise drept în moalele capului. Breuer tăcu și, căzînd într-o adîncă apatie, se lăsă dus la închisoare fără nici o împotrivire. Curînd îl mutară într-o închisoare din Berlin.

— Aveți cunoștință de nenorocirile pe care le-a provocat invenția dumneavoastră? îl întreba judecătorul de instrucție.

— Da, dar nu mă consider vinovat. Am avertizat guvernul...

— Despre vinovăția dumneavoastră o să vorbim mai târziu. Știți, așadar, ce s-a întîmplat în satul acela de pescari. Presupun însă că ignorați ce grozăvii s-au petrecut în lumea întreagă?

— Aceleași nenorociri probabil, dar în proporții mai mari...

— În proporții mai mari! se revoltă judecătorul. Cum de puteți vorbi cu atîta sînge rece? Blestemata aia de cocă a năpădit sate, tîrguri, orașe. Sute de mii, ce spun, milioane de oameni au rămas fără adăpost. Navigația fluvială și maritimă s-a oprit, pentru că rîurile și mările s-au transformat în niște uriașe mlaștini. Erupția unui vulcan e floare la ureche pe lîngă catastrofa pe care ați provocat-o. Iată ce reprezintă aceste „proporții mai mari”, despre care vorbeați adineauri cu atîta calm.

— Și ce vreți să fac? Să cad în genunchi și să cer iertare? țipă iritat profesorul. Nu cumva eu am umplut lumea de cocă, am făcut negoț cu „pîinea veșnică”? Spuneți-mi măcar ce acuzații mi se aduc?

— Că, fără să terminați experiențele, fără să studiați toate însușirile acestui aluat, ați comis criminala imprudență să dați o bucată bătrînului pescar Hans. Aici e izvorul răului...

— Bine, dar am luat toate măsurile de precauție. Ce vină port eu, dacă lacomul acela de Hans a abuzat de încrederea mea?

— Ați dat o forță groaznică, nimicitoare pe mîna unui om care abia știa să citească. Halal precauție! Poate veți binevoi, totuși, să-mi împărtășiți toate amănuntele?

Așezîndu-se la birou, judecătorul de instrucție îi luă un interogator în toată regula, care dură multe ore. Îl interesa în special de ce Breuer nu specificase în telegrama lui ce primejdie anume amenință lumea, arătînd doar că „pîinea” dăunează sănătății.

— Dacă ați fi înfățișat de pe-atunci tot adevărul, dezastrul putea fi preîntîmpinat. S-ar fi folosit niște frigidere speciale, sau mai știu eu, poate niște rezervoare ermetice.

— Mi-am închipuit că perspectiva unei otrăviri îi va înfricoșa pe oameni și-i va face să nu mai consume coca, s-o distrugă. Unde mai pui că, dacă aș fi spus adevărul, s-ar fi putut să nu fiu crezut, așa cum n-am fost crezut în ceea ce privește pericolul de otrăvire. În treacăt fie zis, frigiderele și rezervoarele despre care vorbeați adineauri n-ar fi fost decît un paleativ absurd. Fabricarea lor cere timp, ori coca crește cu repeziciunea cu care se înmulțesc bacteriile: șaisprezece milioane de descendenți în douăsprezece ore.

Cînd i se permise să-și vadă avocatul, Breuer află de la acesta un șir de amănunte suplimentare.

— Ați nenorocit o lume, scumpe profesore. Acum milioane de oameni pisează toată ziua afurisita aia de cocă. Cine are bani, angajează cîțiva pîrliți să facă treaba asta pentru el. Ceilalți însă parcă ar fi osîndiți la o trudă de sisif. S-au găsit și state care au încercat să arunce cocă pe teritoriul statelor vecine. Era cît pe ce să izbucnească războiul. Paradoxal e însă faptul că tot coca le-a domolit ardoarea războinică. Într-adevăr, cum să te războiești, dacă nici n-ai pe unde trece? Oamenii și caii se împotmolesc în cocă. Așa ca totul s-a rezumat la cîteva neînsemnate lupte aeriene. Dar ce ne mai așteaptă de acum înaintea? Ziarele întetesc panica, scriind că aluatul dumneavoastră se va întinde pretutindeni, acoperind globul cu o crustă compactă. Și atunci, s-a zis cu omenirea! Soarele va rumeni globul ca pe o pîine uriașă. Nu este exclus să fie, într-adevăr, gustoasă și hrănitoare, dar n-o să mai ai-bă cine s-o mănînce, căci nu va mai exista umanitate pe glob. Cei mai prevăzători – bineînțeles, și cei mai bogați – au și început să cumpere parcele pe crestele munților. Un

grup de bogătași a acaparat toate ghețarele elvețiene, ca să se adăpostească acolo în speranța că n-o să ajungă coca atît de sus, mai ales că imediat ce dă de frig crește mai încet.

— Aș vrea însă să știu – îl întrerupse Breuer – de ce sînt acuzat tocmai eu? Doar Rodenstock și Kriegmann sînt cei care au comercializat pîinea!

Avocatul zîmbi.

— Aflați, dragă profesore, că guvernul a apucat să instituie monopolul și că, prin urmare, în ultimul timp, el a fost marele negustor de pîine. Vă dați seama că n-o să se acuze guvernul singur. Ar fi stupid, nu-i așa! Și, ca să se justifice în ochii maselor, ca să abată atenția opiniei publice, îi trebuie cu tot dinadinsul un vinovat.

— Acum înțeleg, murmură Breuer. În aceste condiții, e absurd să mai sper că-mi voi putea dovedi nevinovăția.

— Da, nu vă ascund că situația nu-i de loc ușoară. Cu un singur preț vă puteți răscumpăra libertatea: descoperind cît mai neîntîrziat un „antidot” eficace, pare să distrugă radical toată coca de pe glob...

— Dar pentru asta trebuie să mi se dea posibilitatea să lucrez!

— Vi se va asigura această posibilitate. Încă în cursul zilei de azi veți fi instalat într-un laborator utilat, chiar aici în închisoare. Vi se va pune la dispoziție tot ce vă trebuie. Credeți-mă pe mine, este cea mai bună metodă să înlăturați avalanșa de învinuiri...

XI. SALVAREA!

— Dați-mi voie să mă prezint: Schmidt, docent universitar. Din clipa asta – mîna dumneavoastră dreaptă. Am mai lucrat în domeniul biochimici pentru Rodenstock și Kriegmann. Eu am fost aceia care am redescoperit formula „pîinii” și am produs-o pentru export...

— Aha, care va să zică un „complice”! Nu cumva așa se explică prezența dumneavoastră alături de mine în laboratorul închisorii?

— Nu. Mie nu mi-au făcut nimic. Au socotit, pesemne, că o singură victimă e de ajuns.

— Cum, vrei să spui că Rodenstock și Kriegmann sînt și ei liberi?

— Mai încape vorbă! Liberi și prosperi. Acum fabrică niște mașini pentru distrugerea pîinii prin mijloace mecanice și cîștigă averi colosale. Nu-i om care dispune de ceva bani să nu-și cumpere o astfel de mașină. Mii de muncitori lucrează la distrugerea „pîinii”. În toată lumea, ziua de lucru a fost prelungită pînă la douăsprezece ore! Ce să-i faci! Pretutindeni s-a decretat starea de asediu. Muncitorii lucrează cu ordine de mobilizare. Orice încercare de grevă este înăbușită cu cruzime.

Breuer îl asculta zdrobot, cu bărbia în piept.

„Bietul Breuer! La asta a visat el?!” îl compătimi Schmidt pe bătrîn. Schimbă vorba:

— Cum vi se pare laboratorul? Nu-i rău, ce ziceți?

Smulgîndu-se din plasa gîndurilor negre, Breuer privi în jur cu un ochi de expert și rămase mulțumit. La vederea microscopelor, a retortelor se mai învioră parcă după zbulciul din ultimele zile. Abia aștepta să se pună din nou pe lucru.

— Da, da, nu-i rău de loc. Mai lipsește cîte ceva, dar sînt convins că o să ni se dea tot ce ne trebuie. La muncă, la muncă!

— Așa-mi plăceți, se bucură celălalt. Fiți fără grijă, domnule profesor. Îi venim noi de hac aluatului. Apropo, cum explicați intensificarea creșterii „pîinii”? Numai căldurile verii să fie la mijloc?

— Da de unde! Alta este explicația: vara aerul conține mai multe bacterii decît iarna. Deoarece protozoarele au hrană din belșug, „pîinea” crește vertiginos.

— Da, am bănuir și eu cu aici e buba. De aceea, cred că „pîinea veșnică” poate fi distrusă prin două mijloace. Ori găsim o cultură de bacterii care să devoreze coca mai repede decît e în stare ea să crească, ori va trebui să sterilizăm aerul din jurul ei, lăsînd astfel protozoarele fără hrană.

— Eu m-am gîndit numai la primul mijloc. Dar să știți că și ideea dumneavoastră în ce privește sterilizarea nu mi se pare de lepădat.

— Vă mulțumesc! Ar fi, deci, bine să ne ducem cercetările în ambele direcții.

Schmidt era nu numai priceput și talentat, dar și un bun camarad. Lucrau fără răgaz și fără îndoială că cercetările ar fi progresat mult mai rapid, dacă n-ar fi fost viziunile judecătorului de instrucție care îl lăsau pe Breuer pradă unor gînduri negre, ori îl aduceau într-o stare de

teribilă surescitare. Schmidt se străduia să-l liniștească cum putea.

— Nu-i mai dați atîta importanță hîrțogarului ăsta. Orice s-ar spune, dumneavoastră ați realizat o invenție epocală. Nu există muncă științifică fără eșecuri. E drept că acum ne străduim să distrugem rodul muncii dumneavoastră. Dar nu ne vom opri la această activitate distructivă. Vom ști să punem frîu aluatului și nu mă îndoiesc că într-o bună zi o să se supună oamenilor, izbăvindu-i pentru totdeauna de foamete.

Lumea întreagă urmărea cu sufletul la gură cercetările din laboratorul închisorii. Oamenii ajunseseră însă la capătul răbdării. Ziarele cereau tot mai stăruitor ca profesorul să fie adus în fața tribunalului întrucît e puțin probabil că va rezolva vreodată problema. Schmidt, care își mai rupea uneori cîteva clipe ca să frunzărească ziarele, nu-i comunica nimic lui Breuer în legătură cu campania de presă, ca să nu-i sporească grijile.

Se întîmplă însă că într-o zi unul din aceste articole îi căzu lui Breuer în mînă. Toată ziua se învîrți prin laborator, negru de supărare, iar seara stăruia ca Schmidt să se culce mai devreme, deoarece de multe nopți nu închisese ochii.

Schmidt se culcă – dormeau chiar aici, în laborator – dar somnul nu se prinse de el. În seara aceea Breuer părăsise mult mai agitat ca de obicei. Prefăcîndu-se că doarme, Schmidt îl urmărea printre gene. Profesorul se plimbă o vreme prin laborator ca într-o cușcă, apoi se așeză să lucreze. Liniștit în privința lui, Schmidt era gata să adoarmă, cînd îl trezi un strigăt:

— Evrika!

Prima lui pornire fu să se scoale ca să-l felicite pe Breuer, dar o presimțire nelămurită îl opri. Între timp profesorul se apropiase de masa de scris, arsese niște hîrtii la flacăra spirtierei și, după ce așternu în fugă cîteva rînduri pe o bucată de hîrtie, scoase o seringă.

„Vrea să se sinucidă!” se îngrozi Schmidt și, dintr-un salt, fu lîngă Breuer.

— Ușor, ușor, domnule profesor, așa nu merge!

— Dă-mi pace, se împotrivi Breuer. Dacă am avut vreo vină față de oameni, mi-am ispășit-o: am descoperit mijlocul ca să se distrugă coca, dar mă simt sleit de puteri... Îmi ajunge!

— Vă înțeleg, ați obosit și aveți nevoie de odihnă îndelungată. Un creier ca al dumneavoastră nu trebuie să piară înainte de vreme. Și, smulgîndu-i seringă din mîină, continuă: Dați-mi voie să vă felicit, scumpe maestre! De altfel, puteți să mă felicitați și pe mine, deoarece tot în seara asta am rezolvat și eu problema.

— Și de ce ați tăcut?

— Am vrut să mai verific unele amănunte, răspunse Schmidt cu modestie.

Adevărul era însă altul: văzînd că Breuer se apropie de țel, voise să-i lase lui gloria primului descoperitor.

— Și acum, scumpe profesore, mi se pare că e cazul să tot trăim. Să trăim și să lucrăm împreună. Vom perfecționa „pîinea” – „pîinea” dumneavoastră – și nu va trece mult pînă cînd toată lumea o va mîncea, rostind numai cuvinte de laudă la adresa genialului „bucătar”.

Chipul lui Breuer se luminează încet-încet într-un zîmbet cald. Strînse cu efuziune mîina inimosului său colabora-

tor. Peste cîteva ore ziarele și radioul vestiră lumii întregi că mijlocul radical pentru distrugerea „pîinii” fusese descoperit. „Ciuperca profesorului Breuer” avea un efect instantaneu. Erau suficiente cîteva grame și coca începea să se acrească, să se dezumfle și, acolo unde se înălțau înainte munți gelatinoși, să nu rămînă decît un ghemotoc de mucegai cenușiu. Pe măsură ce se usca, chiar și ghemotocul se pulveriza. Rezultate bune dădură și sterilizatoarele de aer ale lui Schmidt, dar metoda lui Breuer, fiind mai simplă și mai ieftină, căpătă o mult mai largă răspîndire.

Lumea scăpase de cocă. Omenirea era salvată.

XII. VÎNT PRIMENITOR

Boarea răcoroasă vestea venirea toamnei în sătucul de pescari. Marea își revărsa asupra insulei toate miresmele. Peste întinderile de valuri verzi goneau nori albicioși. Între mare și cer păsările spintecau văzduhul cu țipete stridente, guturale. Valurile se spărgeau de țărm, împodobindu-l cu salbe de spumă.

Pe țărm se adunase la această oră tot satul în păr. Năvoadele fuseseră reparate, bărcile călăfătuite și date cu catran. Bărbații se pregăteau să plece la pescuit. Chipurile le erau concentrate, iar brațele musculoase, care fixau pînzele, executau mișcări iuți și precise.

— Bate un vînt prielnic, se bucură Fritz, așezîndu-se la cîrmă.

— Semn c-o să prindem mult pește, fu de părere bătrînul pescar care, încălțat cu niște cizmoaie cît toate zilele, tocmai venea prin apă spre barcă.

Barcazul fremăta pe valuri ca un cal avid să soarbă depărtările. Iată în sfîrșit isprăvite și ultimele pregătiri.

Toți se simțeau voioși și nerăbdători. Vîntul umflă pînza și barcazul, cotind scurt cu prova spre larg, porni săgeată pe valuri.

Cu părul răvășit de vînt, Fritz ținea strîns cîrma. Avea senzația copleșitoare că vîntul puternic, sărat, al mării îi revarsă în vine vigoarea și energia de altădată. Crîmpeie din viața pe care o duseseră în ultimele luni i se perindau

prin fata ochilor ca fantoma unui vis îngropat în trecut: bogăția care dispăruse pe neașteptate, așa cum venise, vârtejurile de patimi, omorurile, bețiile, nopțile mistuite de amețea nebunească a jocurilor de noroc, ororile potopului de pîine...

Nici nu-i venea acum să creadă că el, pescarul Fritz, a trăit toate acestea. Poate că n-a fost de fapt decît un vis urît, un groaznic coșmar. Privi iscoditor chipul aspru al bătrînului pescar care manevra cu gesturi sigure pînza: fălci încleștate și ochi ageri de lup de mare – un chip care părea cioplit cu barda în lemn de stejar.

Și oare, într-adevăr, pe bătrînul acesta l-a văzut lîngă masa verde a ruletei, în tripou, cu gura întredeschisă, cu mîinile tremurătoare, cu ochii dilatați, fioroși, de nebun, scăpărînd de lăcomie...

Nu, nu poate să fi fost decît un vis urît.

Furat de gînduri, Fritz nu cîrmi la timp și un val se prăvăli pe punte.

— Cască bine ochii, flăcăule! îl luă la rost bătrînul.

Strigătul acesta poruncitor îi goni ca prin minune coșmarurile. Cu inima ușoară, Fritz se opinti în cîrmă. Înfrățită cu vîntul aspru și primenitor, barca goni sprintenă spre larg.

SFÎRȘIT

CUPRINS

I. O DEZVĂLUIRE TULBURĂTOARE	190
II. NOROCOSUL HANS	197
III. HANS DESCHIDE O „BRUTĂRIE”	205
IV. REGII BURSEI	217
V. MINA DE AUR	226
VI. LUPTA CONTINUĂ	239
VII. O COMOARĂ FĂRĂ FOLOS	249
VIII. POTOPUL DE PÎINE	258
IX. ASEDIUUL	263
X. CRIMINALUL	268
XI. SALVAREA!	274
XII. VÎNT PRIMENITOR	279

